

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ויחי

אלפים חגגו את סיום השי"ס בחנוצ'סטור

- גיליון מיוחד -

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א מספר על שלושה חלומות עם מחולל רעיון הדף היומי הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע

באווירת השמחה המרחפת באוויר נפגש הרב ישראל ליוש שליט"א יחד עם הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א שאמר לו: "יש לי שלושה סיפורים על שלושה חלומות שקשורים לדף היומי! אספר לך אותם ותספר אותם לציבור..."

הרב ישראל ליוש

עולם התורה בשמחה! רבבות לומדי הדף היומי צוהלים ושמחים לרגל יום חגם - סיום הש"ס. שבע שנות עמל, שבע שנים של עקביות, יום אחר יום, דף אחר דף, יוצרים את שמחת השלמות. ובאווירת השמחה המרחפת באוויר פגש אותי הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א ואמר לי: "יש לי שלושה סיפורים על שלושה חלומות שקשורים לדף היומי! אספר לך אותם וספר אותם לציבור... זה בוודאי יביא תועלת רבה וחיוזק עצום לקראת תחילת המחזור החדש בדף היומי..."

פעם בהיותי ילד, בשמחת תורה נשא אותי המהר"ם על כפיו ואמר לי: 'אתה תגמור את הש"ס...'. לימים פרצה מלחמת העולם השנייה והנאצים ימ"ש העבירו אותי שבעה מדורי גיהנום, באחד מהם הושלכתי יחד עם עוד ארבעה נערים לבור עמוק... בצר לי זעקתי: 'הלוא המהר"ם שפירא אמר לי שאני יגמור את הש"ס... אני חייב להישאר בחיים...'. ובורן ה' אני היחיד מבין הילדים שנשארו בחיים. "עברה תקופה, צבא ארה"ב שחרר אותנו ועברתי לגור בארצות הברית. המציאות החדשה וגשמינותה של אמריקה השכיחו ממני את אט את עברי. נישאתי אמנם לאשה יהודיה, אך חייתי כאמריקאי חילוני לכל דבר. נולדו לי ילדים, והם הלכו בדרכי ומוצאם היהודי כלל לא בא לידי ביטוי..."

"ר' שמעון אליקון, יהודי ממקסיקו, סיפר לאחי הרה"ג רבי אברהם יצחק שליט"א על אירוע נדיר אותו חווה בעת שהשתתף פעם יחד עם משלחת מכובדת ממקסיקו בסיום הש"ס בארצות הברית. "ישבתי שם ליד יהודי מבוגר כבן תשעים", סיפר ר' שמעון, "וברגע סיום הש"ס, כאשר פרצה השמחה והמשתתפים פיזו ורקדו בכל עוז לשמחתה של תורה, הצעתי לאותו יהודי לרקוד יחד אתי. הוא נענה להזמנתי ואמר לי: 'בשמחה זו אני מספר אחת...'. ואני מספר שתיים, ענית לו בהלצה, ומיד שאלתי אותו: בשמחה שרבבות יהודים משתתפים בה, מדוע הנך חושב שאתה מספר אחת...?"

"ש"ב ואספר לך את סיפור חיי!", אמר לי היהודי המבוגר, 'נולדתי ב'לובלין' וגדלתי על ברכי רב העיר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל.

גדולים ממנו בשנים רבות, אך לא היתה כל ברירה מאחר והמלמד של רבי מאיר לא הסכים להשאירו בכיתה, כי הוא עלה בכשרונותיו על חברי כיתתו, ושאלותיו העמוקות העסיקו את המלמד זמן רב על חשבון התקדמותם של שאר הילדים.

כבר אז חלם הילד מאיר שפירא על רעיון 'הדף היומי', אך הוא התבייש לספר את רחשי לבו לחבריו הבוגרים ממנו. בת כבת חמש היתה לו לרבי שלום מושקוביץ והיא היתה מגישה לאחיה את האוכל. בפניה חש רבי מאיר יותר נוח, ושח לה בהתרגשות ובהתפעלות את חלום חייו - 'הדף היומי', כל עם ישראל ילמדו כל יום את אותו דף, ובכל ארצות תבל כאשר יפגוש יהודי את חברו ישוחח אתו בדברי תורה על הנושא הנלמד בדף היומי... כך היה מדי פעם מספר לה בהתלהבות על חלומו הגדול, אבל היא כילדה הגיבה בזלזול ואמרה לו: "אבא אומר שאתה ילד כשרוני, חבל שהנך מבזבז את זמנך לריק בהבלי שווא, אל לך להתעסק בחלומות מוזרים... וכי מה שלא עשו גדולי הדורות עד עתה, יעשה ילד צעיר ויהפוך את העולם...?".

רבי מאיר האזין לדבריה ולא הגיב, אך הם לא הצליחו לכבות את שלהבות האש שבערה בקרבו, והמשיך לספר לה על חלומותיו והיא המשיכה לבטלם.

הילד גדל, עבר לשיבה המתאימה לו, עלה והתעלה ונמנה בין מנהיגי הבולטים של היהדות החרדית, הקים את ישיבת 'חכמי לובלין', והגשים את חלומו הגדול - הפצת רעיון 'הדף היומי'. לימים פגש רבי מאיר שפירא את אותה ילדה, שאף היא גדלה והפכה להיות אשת חבר לאחד האדמו"רים, ואמר לה: "את זוכרת את תגובתך על חלומי כילד?". לאחר שענתה בחיוב, נטל רשות מבעלה ואמר לה: "איני מקפיד עלייך, אך כמחנכת ומגדלת דורות, בקשה לי אלייך: לעולם אל תלעגי לחלום של ילד יהודי! תארי לעצמך לו הייתי מתנהג כשאר הילדים, שכאשר לועגים להם הם זונחים את רעיונם והייתי מתיאש וגונן את רעיוני... כמה העולם היה מפסיד?... כמה התורה היתה חסרה?...? כאשר ילד יהודי חולם, הוא חולם עם הקב"ה, תנו לו לחלום... תנו לו להגיע רחוק...!".

"יהודי ששמע ממני סיפור זה", מספר המשגיח, "משום מה לא האמין לפרטיו, ופנה אל הגאון רבי משה הלברשטאם זצוק"ל, שהוא מנכדי הרה"ק רבי שלום מושקוביץ משאף זצוק"ל, לברר את נכונות המעשה. אמר לו רבי משה: 'הסיפור על פרטיו אמת ויציב' והילדה הזו היא אמי ע"ה...!".

חלומו של הילד 'מאיר שפירא' נפתר לשמחת עולם התורה, ופותרו הלוא פרוש הוא לברכה לפני כל חולם לסיים את הש"ס. אל תלעגו לחלומכם... עלו על עגלת ההזדמנות של פתיחת המחזור החדש והצטרפו לרבבות הלומדים יום אחר יום, דף ועוד דף, עדי תזכו בעוד שבע שנים לשוב ולשמוח בשמחת התורה...

"עד שחל המפנה הגדול בחיי. לילה אחד נגלה אלי בחלומי מורי ורבי לשעבר המהר"ם שפירא מלובלין זי"ע, ואמר לי: 'אתה הרי חי בזכותי...! טענת שאמרת לך לגמור את הש"ס... על מנת כן ניתנו לך חיך במתנה... חזור לחיות כיהודי כשר, החל ללמוד את הש"ס ותסיימו...!'.
"כשהתעוררתי לא נתן לי החלום מנוח, נזכרתי בעברי המפואר, בעיירתי ובמשפחתי. בנס הגדול כשניצלתי מן הבור ובהבטחתי לסיים את הש"ס... הבנתי כי מעתה עלי לשנות את אורח חיי ולמלאות את תפקידי. קראתי לכל בני משפחתי, סיפרתי להם את דבר החלום, וכולנו יחד חזרנו בתשובה שלמה...
"התחלתי מיד ללמוד את הש"ס כהבטחתי וכברת רבי מאיר שפירא מלובלין, והנה אני זוכה כעת לסיים את הש"ס... עתה מבין אתה מדוע אני מספר אחת בשמחה הזו...?".

"החלום השני", מספר המשגיח רבי חזקיהו, "הוא חלומו של הגאון רבי צבי אריה פרומר זצ"ל, ידיד קרוב של הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע ומי שהיה ממשיך דרכו בראשות ישיבת 'חכמי לובלין'.
"לאחר פטירת המהר"ם שפירא הוא נגלה אליו בחלום, ורבי צבי אריה שאל אותו: 'היכן מקומך בגן עדן?'.
"למותר לציין", מבהיר רבי חזקיהו, "כי זכויותיו של מהר"ם שפירא בייסוד סדר הדף היומי ובהקמת ישיבת 'חכמי לובלין', הקנו לו בוודאי מקום רב ועליון בישיבה של מעלה".

"השיב לו המהר"ם: 'דע לך, שבשמים לא מתפעלים מהמעשים, הקובע הוא רבי לויטס איש יבנה...! וכוונתו למשנה באבות (פ"ד מ"ד) 'רבי לויטס איש יבנה אומר, מאוד מאוד הוי שפל רוח...'.
"בענין זה יש בנותן טעם לספר עוד סיפור", המשיך רבי חזקיהו. "מעמד הנחת אבן הפינה לישיבת 'חכמי לובלין' היה מעמד נשגב שפולין לא ראתה כמותו. גדולי הדור, רבנים ואדמו"רים נטלו בו חלק, ביניהם הרה"ק 'אמרי אמת' מגור זי"ע, הרבי מטשורטקוב זי"ע ועוד. לפתע נעלם בעל השמחה הגאון רבי מאיר שפירא זי"ע ולא נודע היכן הוא...
"אחד ממושגתפי השמחה חשק לראות את בנין הישיבה החדש במלוא הדרו, ולשם כך החליט לעלות לקומות העליונות להשקיף משם על יופיו ותפארתו של הבנין. כאשר הגיע לקומה העליונה שמע קול מתרונן והכיר שהוא קולו של המהר"ם שפירא, שחזר שוב ושוב על הפסוקים (דברים ח יח): 'וְאֶמְרָתְךָ בְּלִבְךָ כְּחֵי וְעֶצֶם יְדִי עֲשֶׂה לִי אֶת הַחַיִּל הַזֶּה: וְנִכְרַתְךָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֶּתֶן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִּל...".

החלום השלישי הוא חלום של ילד שהתגשם ועם ישראל לדורותיו זוכה ממנו...

בילדותו למד הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע אצל הרה"ק רבי שלום מושקוביץ זצוק"ל מ'שאף', יחד עם בניו. הם אמנם היו

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש, כתבו לי:
israel.layosh@gmail.com

חשוב לציין, שאבא היה 'נורמטיבי' בהתנהלותו. איש בין אנשים, ועושה מה שצריך לעשות. בצעירותו ארגנו בביהמ"ד 'חניכי הישיבות' בב"ב שיעורי תורה, ומדי שבוע הוצרכו להדביק מודעות מי ימסור שיעור השבוע. אבא תיאר, שהוא יחד עם יבלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בצעירותם היו דואגים לפרסום המודעות הללו

הגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ שליט"א, רב ביהכ"נ 'הליגמן' על אביו מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצוק"ל

"ויט שְכָמוּ לְסָבֵל" (בראשית מ"ט, ט"ו)

וברש"י: ויט שְכָמוּ לְסָבֵל עוֹל תוֹרָה

להגזים או לסטות מהעניין, כי אז הציורים יהיו אצל הילדים העיקר ויסטו ממטרתם. וחייד באומרו, שיש לשים לב שגם אם הדברים נראים פשוטים וברורים בעיני מוסר השיעור, הרי לפני התלמידים נכון להסביר הכל ולהדגיש להם מה הנושא המדובר.

מרן זצוק"ל, כידוע, היה נמנע ברוב המקרים להעיר לאחרים גם בבית הכנסת בו כיהן כרב. כיצד נהג כשהוצרך להעיר לילדיו בדבר מה הצריך תיקון?

הוא העיר במקרי הצורך, אבל תמיד בצורה מחוכמת ומחנכת כאחת. כאשר רצה להעיר על ביטול תורה הזכיר את אמרתה של הסבתא (-אמו, הרבנית קרליץ ע"ה, מ.ב.) במקרה דומה שהיתה מעירה באומרה: "את אבא שלי (הגאון שמריהו יוסף זצוק"ל, רבה של קוסובה, מ.ב.) אף פעם לא ראיתי בלי ספר לימוד ביד... זה היה מספיק כדי לעורר ולחנך.

באחד מימי ר"ה עמדת ליד ארון הספרים בבית. אבא בדיוק חלף שם, ושאלני בחביבות: "נו ישעיה, איזו מסכת אתה יודע מהתלמוד בבלי?". עבורי היה זה דרבון כי חייבים לדעת ולהבין ש"ס!

על עוון השקר הוא היה מקפיד מאוד, ותמיד היה אומר שחינוך לומר אמת הוא בכלל החינוך למידות טובות, וכמו שנאמר "למדו

בין פעליו הרבים עומד הגראי"ש קרליץ שליט"א בנשיאות מספר ת"תים ומפקח על התנהלותם. במסגרת זו היה נכנס רבות לדון עם אביו מרן זצוק"ל בענייני חינוך, והוא נאות לפרוש עצות, הדרכות והנחיות שקיבל ממרן הגר"ח זצוק"ל.

לא אחת, כששאלנו מה עלינו לעשות כדי למנוע את ירידת הדורות, ובפרט בדור האחרון שניכר שינוי מהותי מדורות קודמים - הוא ענה, שבדורות הקודמים ידעו לתת חשיבות וערך לדברים ומושגים נעלים יותר, וככל שידגישו לילדים את המושגים והנושאים החשובים בהמחשת סיפורים ועובדות כך יגדל הערך בעיניהם בדברים החשובים. והביא דוגמה לכך מרבו מרן רה"ה הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל שנהג למסור בשבת שיעור לתלמידים בקצוה"ח וכדומה, וכשהגיע לסברא עמוקה הוסיף בהטעמה ואמר: "אז סברא, נאר שבת קען מען דאס פארשטיין!" (כזו סברא - רק בשבת אפשר להבין זאת), וכך היה מכניס בתלמידיו הרגשת רוממות וחשיבות התורה. וכך נהג גם אבא בדרך לימודו להראות כל העת את חשיבות וכבוד התורה. פעם נכנס אליו מלמד שהתאונן בפניו שאפילו כשקובע עתים ללמוד לעצמו, בכל זאת אינו מספיק ללמוד כראוי, ושאלתו בפיו האם יפסיק ללמוד. אבא השיבו בפסקנות: "וכי מה אתה רוצה? שמי יהיו מלמדי תינוקות, אלו שלא יודעים ללמוד?!", והוסיף ואמר "ממלמד תינוקות לא מפסידים!".

כשהתבקשתי למלא מקומו באמירת שיעור ביקשתי לברר מה חשוב לדעת קודם מסירת השיעור. הוא ענה מנסינו, שמטרת השיעור אינה רק להקנות 'דיעות' לתלמידים אלא בעיקר ללמד 'איך לומדים'. בתחילת כל סוגיא יש להתחיל בפיתוח הבנת הרעיון, ורק בהמשך יש לגשת לביאורי המילים, וכך הם יבינו את ביאורי המילים עם המשמעות של הסוגיא.

הוא הוסיף, שההמחשות והציורים הם אכן כלי עזר חיוניים ומועילים כאשר מטרתם להבין יותר טוב את העניין, אך יש להיזהר שלא

במסע המרומים נשא עמו רבי דוד לייב מזוודה קטנה, מעין תיקיד, שלא משה מידו. לכל מקום שהלך ונסע נשא עמו את המזוודה הסודית. שעה שכולם הפקידו את תיקיהם בבטן המטוס ובתאי האוטובוס, לא הפקיד רבי דוד לייב מזוודה אישית זו. כששאלוהו וחזרו ושאלוהו לפשר ההיצמדות הזאת, הוא בשלו: "המזוודה לא תצא מתחת ידי!"

חיי הוד וקדושה של הרה"צ רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל

רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל (בראשית מ"ז, כ"ח)

הרב יוסף מאיר האס

הארץ. הוא נטש את משרת ההוראה ועבר לעיסוקו זה בשל 'צרכי עמך מרובים'. כבר בגיל בר מצווה הוא נבחן על כל הלכות שבת והיה בקי בפירוש 'מגן אברהם' על הלכות אלו. לאחר מכן הפך להיות בקי בש"ס וידיעותיו בוהר הק' היו רחבות מאוד, עד כדי ציטוט בעל פה של קטעים שלמים. ידיעותיו הרהוטות מצד אחד ומסירות נפשו לזולת מצד שני חיבבוהו על כל וההערצה הציבורית אליו גברה. סוכן הנסיעות ביקש אפוא במתנה לזו להביע לו את הערכתו.

"רצה הגורל או יותר נכון ההשגחה, וללא ידיעה מוקדמת על זהות משתתפי הסיוור בקבוצה זו נרשמתי אף אני לסיוור זה. ליד הארץ אנוכי ובביתנו שמעתי רבות על גדולי וצדיקי החסידות ועל העיירה היהודית הקטנה של מזרח אירופה. אמרתי, הזדמנות באה לידי לעמוד מקרוב על האתרים ועל המקומות שעליהם שמעתי בנקותי ולא אצטרף? הלכתי ונרשמתי."

"רק בשדה התעופה - בתור לעלייה למטוס - הכרתי לראשונה את שותפי לנסיעה. אז לא הכרתי עדיין את רבי דוד לייב, וכשראיתי חשבתי לרגע שהסוכן שהרכיב את הקבוצה טעה טעות חמורה בכל הנוגע להרכב ההומוגני שלה... כבר במהלך הטיסה התגלה רבי דוד לייב כדמות שונה מזו שראיתי. איש שמח וטוב לב, עם לשון שנונה וסיפור חסידי מחייה. הוא שולט במקורות היהדות ובתורת החסידות, וחולק את ידיעותיו עם שכניו. השמחה האופפת את האיש עוברת עד

לו היה יודע הרה"צ רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל שיכתבו עליו מאמרים ויריעות בעקבות מסכת חיי המופלאים היה מקפיד חלילה. ה'הצנע לכת' בו היה דבוק וחבוק בכל נימיו ובכל ימיו... "עזבו אותי לנפשי, אינני מהדור שלכם", היה רבי דוד לייב מתחנן על נפשו. לו היה יודע... רק ויזכר שמו של הרה"צ רבי דוד לייב שווארץ זצ"ל ומיד תעלה נגד עינינו דמותו של 'השנוּר' המפורסם מקרית ויז'ניץ בבני ברק, שכל ימיו ולילותיו היו סובבים סביב איסוף וגיוס כספי צדקה בבתי הכנסת ובאולמי השמחות. אין ספק שעבודת הצדקה ומידת גמילות החסדים היו אלו שסימלו אותו יותר מכל דבר אחר, אולם כראוי וכיאה ליהודי רם מעלה כמותו - כאשר רבים אחזו כך עוד בחייו שהיה אחד הצדיקים הנסתרים - פנים רבות היו לו לרבי דוד לייב, ועל אחת מהן מתמקדות שורותינו הבאות.

מדובר בזווית מעניינת מאוד ולא מוכרת, בה מתוארת דמותו של רבי דוד לייב בקולמוסו של הרב מאיר צבי גרוזמן שליט"א. כשאנו תמהים בפניו היכן פגש את רבי דוד לייב ומאיפה ידע לתארו בצורה מרתקת שכזו, הוא מספר לנו שהיה זה בנסיעתה של הקבוצה השנייה שהורשתה להיכנס לתוככי מזרח אירופה עוד לפני קריסת מוסך הברזל, בשנת תשמ"ד.

"בזכותו של הסבא"

"באותה שנה, כשנפתחו קצת שערי מזרח אירופה, סמוך לקריסת המשטר הקומוניסטי, עלו סוכני הנסיעות על הגל התיירותי החדש והחלו לארגן קבוצות תיירות לפולין", מספר לנו הרב גרוזמן בשיחה נרגשת. "רבי דוד לייב נרשם לאחד הסיוורים האלה. על אף שסיפרו כי אין לו מומן עצמי לממן את הנסיעה, בעל סוכנות הנסיעות שהשתייך לאותה חצר חסידית אליה השתייך גם רבי דוד לייב (ויז'ניץ), ידע שרבי דוד לייב משתוקק מאוד להשתטח על ציונו של זקנו הק' הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, והעניק לו כרטיס נסיעה על חשבון הבית. "סוכן הנסיעות ידע את אשר ידעו כל אנשי החסידות שבאותה חצר. רבי דוד לייב אינו קבצן המקבץ נדבות - רבי דוד לייב הוא תלמיד חכם נפלא ששימש בעבר ר"מ באחת הישיבות הגדולות שבמרכז

מהרה לבאים עמו במגע. אט אט הוא הפך למרכז הקבוצה, לדובר ולמנהיגה.

"היה זה מיד אחרי הנחיתה על אדמת פולין, כשעמדנו בתור המייגע בסמוך לשולחן פקיד המכס שבשדה התעופה בוורשה. חששנו מפני הטרדה הכרוכה בבדיקת המזוודות והחפצים האישיים. המשטר הקומוניסטי, על אף גסיסתו, המשיך באותם ימים בסרבוליו הביורוקרטיים והטיל מורא על כל הבא בשערי מדינתו. רבי דוד לייב - שהבחין בפניהם הנפולות של חברי הקבוצה - הכריז באידיש שהייתה שפה שאינה מובנת למוכסים: 'בזכותו של הסבא הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק - זכותו תגן עלינו - יפטרנו אותנו מכל בדיקה שהיא...' וכך אכן היה.

"הפקיד שהעניף מבט על הקבוצה ועמד על הרכבה, ניסה לשוחח עם הראשון וכשראה שהאיש אינו מבין דבר בשפה הפולנית סימן בתנועת יד קלה לכל הקבוצה לעבור ללא בדיקה. הוי, איך שרבי דוד לייב צהל בראותו זאת: 'אמרת לך!'".

איש על העדה

על פי סיפוריו הקולחים של הרב מאיר צבי גרוזמן שליט"א אנו למדים כי רבים מחברי הקבוצה הבינו מיד כי מדובר ביהודי מורס מעם וכדאי להתחקות אחר עקבותיו, שיש בהן כדי ללמד אורחות חיים ולקח טוב. "במרוצת הימים ששהינו בפולין התגלה רבי דוד לייב בהתנהגותו הקדושה והטהורה", הוא נזכר ומוסיף: "מדי יום ביומו חיפש מקווה לטבול בו. בהיותו בקראקא מצאנו מקווה שהרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק ז"ע הקים לאחר שנות השואה האיומות, ורבי דוד לייב טבל בו. במקומות אחרים, בהיעדר מקווה, ביקש רבי דוד לייב שימנעו לדקות אחדות כניסת זרים לבריכת המלון, ומדי בוקר טבל שם לקראת תפילת שחרית. פעמים רבות היו המים קרים מאוד, אך רבי דוד לייב לא נרתע מהם כלל.

"מלבד זאת, הימים היו ימי החורף האחרונים, המחצית השנייה של חודש אדר, ומידות החום עמדו בשעות הלילה 'רק' על שש מעלות מתחת לאפס. למרות זאת, רבי דוד לייב לא התכסה בשמיכה משך כל ימי שהותו בפולין - הוא חשש שמא יש בה צמר ופשתים יחידים, והעדיף להתכסות במעילו הפרטי שלא היה בו כדי לגונן על מידת הקור והכפור ששלטו בעוו.

"ביום שישי ביקרנו במחנה המוות אושוויץ, והנה בשעה 12 בצהריים, כשרבי דוד לייב שיער שהגיעה שעת חצות, הוא נקש במקלו על האדמה והכריז: 'די! שבת מתקרבת ואין לשהות יותר כאן'. הפצרותיהם של חברי הקבוצה להאריך את השהות להמשך הסיוור בביינים בהם שוכנו היהודים האומללים לרבותיהם, נענו בשלילה. 'השבת', כך אמר בקול פסקני, 'קודמת לכל הסיוורים והטוילים'. בהיותו מעין 'איש על העדה' לא העזו להמרות את פיו והביקור הסתיים.

"לכבוד שבת לבש רבי דוד לייב בגדי שבת וצורתו - שבלאו הכי האירה בכל ימות החול - השתנתה לכלי היקר. שבת מלכתא האירה את פניו באור עליון וכולו אומר קדושה. השטריימל שעל ראשו לא היה כובע של ימות החול. זה העניק לו ממלכתיות, פאר, משהו שלא מעלמא הדין. 'לאורך כל השבת הוא ישב בבית המדרש שאולתר באחד מחדרי

המלון 'הוליד אינ' שבקראקא והגה בספרי קודש. אלה שישבו לידו העידו שלא הוציא מפיו אף מילה אחת של חולין לאורך כל יום השבת. 'קודש היא לכם', נהג לומר לפונים אליו. הרה"ק רבי חיים מטשערנובין זי"ע, בעל ה'באר מים חיים', הסביר כך את הפסוק: 'אפילו את ה'לכם' יש להפך בשבת ל'קודש', ורב דוד לייב יישם את הרעיון הנשגב בכל רגע ורגע".

המזוודה הסודית

במשך הימים הראשונים של המסע המרום נשא עמו רבי דוד לייב מזוודה קטנה, מעין תיקידי, שלא משה מתח ידו. לכל מקום שהלך נסע נשא עמו את המזוודה הסודית. שעה שכולם הפקידו את מזוודותיהם ותקיהם בבטן המטוס ובתאי האוטובוס לא הפקיד רבי דוד לייב מזוודה אישית זו. כששאלוהו וחזרו ושאלוהו לפשר ההיצמדות הזאת, לא השיב. בדיחות נוצרו סביב למזוודה זו והוא בשלו: "המזוודה לא תצא מתחת ידי!".

מספר הרב גרוזמן במתק שפתי: "כשהגענו ביום הנשגב כ"א אדר בבוקר לציון קדשו של בעל ההילולא, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע, התגלה הסוד והתברר פשרו של דבר. המזוודה הכילה עד לפיה פתקי בקשות - קוויטלעך, שאנשים שונים הפקידו בידי לקראת הנסיעה וביקשוהו שיקריאם ליד ציון קודש הקדשים ביומא דהילולא רבה.

"אנשי הקבוצה נעמדו סביב למצבה והחלו באמירת ספר תהילים, והוא פתח את המזוודה על ברכיו, ובעומדו כפוף ליד ציון זקנו הק' שלף ממנה פתק אחר פתק, קרא בו והניחו על הציון. דמעות זלגו מעיניו ופיו מלמל את הבקשות. העמידה סביב לציון נמשכה כשעתיים וחצי, עד סיום אמירת כל הספר, והוא רבי דוד לייב עדיין שולף פתקים וקורא בהם. בסבלנות שלא תתואר חיכתה לו כל הקבוצה עד שסיים את שליחותו. אם חז"ל אמרו 'חזקה שליו עושה שליחותו', רבי דוד לייב לא היה בחזקת חזקה, הוא היה מעל לכך - הוא היה בחזקת ההלכה עצמה...

"את גדולתו האמיתית של רבי דוד לייב גיליתי בהערה קטנה שהשמיע כקריאת בניינים. היה זה כאשר הסבה כל הקבוצה לסעודה שלישית - באותו חדר במלון שאולתר בבית כנסת. התבקשתי בהמשכה של ישיבת צוותא זו לומר דברי תורה. בתוך הדברים אמרתי את המשפט: 'חז"ל אמרו - ישועת ה' כהרף עין!'. כאן נשמעה קריאתו הפסקנית: 'אין מאמר חז"ל כזה!'. מיד נשמעו מכל עבר קריאות בניינים מפייהם של ה'ידענים' למיניהם: 'יש, יש!'. מאן דהוא אף נקב בשם המסכת, הדף והעמוד שבהם מופיעה האמרה. אחר טען שהיא מופיעה בפרקי אבות, ושלישי הגיב: 'לא, במסכת דרך ארץ!', והוא, רבי דוד לייב לא הגיב. אף אני לא הגבתי. כששבתי ארצה בדקתי כאחת הפעולות הראשונות אם אמנם רבי דוד צדק בקריאתו. והוא אכן צדק.

"מאז ואילך, כשנפגשנו בחתונות ובאירועים אחרים הגברתי לו את תרומותי, הכפלתי ושילשתי אותה, לא לפני שהרעפתי עליו דברי הערכה והערצה", מסיים הרב גרוזמן וקושר כתרי ערגה לראשו של רבי דוד לייב הצדיק.

(מתוך 'המבשר - קהילות' / י"ט בכסלו תש"פ)

ברבות הימים התבטאה הרבנית אלישיב ע"ה באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עמו דברים בטלים ואתם מדברים אתו כל כך הרבה!?!". היתה זו הנהגה מופלאה האפופה במסירות נפש של ממש של הרבנית, שלא להפריע את בעלה הדגול מלימודו ויהי מה

על השקיעות בתורה של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסִבְלָה" (בראשית מ"ט, ט"ו)
וברש"י: ויט שכמו לסבול עול תורה

התבטאה הרבנית באוזני אחד מנכדיה ואמרה: "אני תולשת את שערות ראשי כדי שלא לדבר עמו דברים בטלים ואתם מדברים אתו כל כך הרבה!?!".

עד כי יבוא שילה

עם חלוף השנים שמעו של רבינו הלך וגדל, ורבים התדפקו על דלתותיו יומם וליל - מי בבקשת עצה והכוונה, מי בשאלת הלכה והוראה, ומי בענייני השקפה והנהגה. המונים עשו דרכם אל פאתי שכונת 'מאה שערים'. ראשי ישיבות, רבנים, דינים ופוסקי הלכה וכן יחידים, שניצבו בפני בעיות סבוכות הטעונות הכרעה, שירכו רגליהם אל מעונו הצנוע וביקשו לפגשו פנים אל פנים.

הפונים הרבים שלא ידעו על סדריו הקבועים והחרוטים בסלע, הגיעו אל ביתו, שם הייתה הרבנית מקבלת אותם במאור פנים, ובהתנצלות מה מסבירה כי הרב שוהה עתה בבית המדרש 'אהל שרה' ואי אפשר להפריעו.

"עתה שעת הסדר הקבועה שלו", הייתה חוזרת על דבריה יום יום מבלי ליאות. "אם זו שאלה של פיקוח נפש ניתן להקיש על דלתות בית המדרש הנעולות או על החלון. אבל האמת היא, שחבל על המאמצים, אפשר לדפוק כמה שרוצים, אך כשהרב שקוע בלימודו, הוא אינו שומע דבר. לכן מוטב לחכות לערב, לשעות קבלת הקהל, בהן מקדיש הרב מזמנו לציבור השואלים".

היו שניסו את מזלם ופנו בכל זאת לנקוש על דלתות בית המדרש, אך העלו חרס בידם, רבנו לא שמע ולא הרגיש מאומה. אחד המתדפקים

ברבות השנים, כאשר שמו של רבינו יצא לתהילה בארבע כנפות תבל, רבו הפונים שהתדפקו על דלתותיו יומם ולילה וביקשו להיוועץ עמו בהלכה, בעצה ובהנהגה. אין לתאר ואין לשער את גודל כאבו ושרון נפשו כאשר נאלץ להתיק עצמו מעמלו ושקידתו ולפנות לענייני חולין. הרבנית הצדקנית ע"ה, ששימשה לרבינו כאשת חבר במשך עשרות בשנים, נהגה לומר תמיד: "עזבו את בעלי ר' יוסף שלום, הוא אינו עסקן, הוא ישיבה מאן!".

כלולותיו של רבינו נערכו ביום שישי, לפני קבלת שבת, כמנהג בני ירושלים באותם ימים. החופה נערכה לפני השקיעה, ולאחר שהנוכחים היטיבו לבם במעט מזונות ומיני תרגימא, מיהרו הכל לקבלת שבת ותפילת ערבית, שלאחריהן נערכה סעודה אחת ששימשה כסעודת שבת וסעודת חתונה גם יחד.

במשך כל השבת שקד החתן הטרי על תלמודו, וביום ראשון, כאשר הגיעה העת לעסוק בסידורים הראשונים וברכישת הכלים הנחוצים בעבור הבית החדש, פנה לרעייתו הצעירה ואמר: "הן ידוע, כי הכל הולך ונחתם על פי ההתחלה, וכאשר מבקשים לבנות בניין רב־קומות יש לאזן וליישר את יסודותיו במחשבה תחילה. על כן מבקש אני שימי נישואינו הראשונים יהיו כולם קודש לתורה ועמלה. הבה נדחה אפוא את הסידורים הנחוצים בכמה ימים!".

הרבנית, שאומנה בבית אביה הדגול על ברכי התורה והיראה, נעתרה לבקשה, אך בטרם הביעה את הסכמתה שאלה: "למשך כמה זמן נדחה את ההיערכות והסידורים?".

"למשך אלף ימים!", הפטיר רבינו בעוד רעייתו מתרצה לבקשתו.

במשך אלף ימים שקד רבינו על תלמודו ללא הפוגה. לאחר שחלפו הימים הקצוצים התברר כי הסידורים ההכרחיים כבר בוצעו על ידי הרעיה הצעירה, ואילו הסידורים שהמתינו עד כה יכולים לסבול דיחוי של עוד אלף ימים!

כך חלפו להם אלף ימים ולאחריהם עוד אלף ימים ולאחריהם עוד אלפי ימים בהם הפך רבינו מוחתן רך בשנים ומצוור צעיר לגברא רבה ולפוסק הדור, שהבהיק את שמי העולם בתורתו ובפסקיו.

ראויה לציון הקפדתה העצומה של הרבנית במשך כל ימיה. היתה זו הנהגה מופלאה, האפופה במסירות נפש של ממש. ברבות הימים

מציץ מן החרקים

נכד רבינו, הרב ליפא ישראלזון, מספר:

"ככל שהאנשים היו גדולים יותר כך הם ידעו להעריך את תורתו יותר! פעם פנית אל דודי, מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א, בענין ציבורי נצרך ביותר וביקשתי ממנו להעלות את הנושא לפני סבי. הגר"ח נענה והשיב כי אם יודמן לו להיות בירושלים בעת בה חמיו אינו עוסק בלימודו, הוא יעלה בפניו את הדברים.

"ימים ספורים לאחר מכן נודע לי, שלמחרת היום מוזמן הגר"ח לשמש כסנדק בברית מילה שתיערך באולמי 'בנות ירושלים' בשעת צהריים בה מרן הגר"ש נח קמעה וסועד את לבו. מיהרתי לבית הגר"ח וצינתי בפניו כי כדאי לנצל את ההזדמנות בה ישהה בסמוך לבית מרן הגר"ש בעת הצהריים כדי לשוחח עמו בענין בו נדברנו.

"באמת זו הזדמנות, השיב לי הגר"ח, 'אפנה לבית מורי חמי לאחר הברית, ואם אגיע בשעה שאינו יושב ולומד אכנס ואדבר עמו על כך'. "מדובר בענין מאוד חשוב! הגבתי, אולי כדאי לדבר עמו בכל מקרה, אף אם ילמד באותה שעה!

"ברם, הגר"ח דחה את דבריי והשיב: 'איני יכול להפריע לו באמצע הלימוד! אין לנו שום השגה בלימוד של הסבא, מדובר בהרבה יותר ממה שאנחנו מבינים!'. "

"יראת הכבוד והתבטלותו בפני מרן הגר"ש בלטו לעין כל. כל כמה וכמה פעמים הבחנו, כי אין הוא פותח פיו עד שמרן פונה אליו בשאלה: 'נו, וואס זאגסטו?' - מה אתה אומר? "בהזדמנות אחרת העיד בפניי הגר"ח, כי מעולם לא אמר דעתו בפני מרן הגר"ש מבלי שהוא עצמו יפנה אליו תחילה וישאל לדעתו בעניין".

אחת שאלתי

כאשר בנו של רבי יצחק זילברשטיין בא בברית האירוסין נערך הטקס במעונו של מרן, כשסבתא של החתן, הלוא היא הרבנית שינא חיה אלישיב ע"ה, טורחת ומכינה תופנים ומגדנות עבור האורחים. לאחר שרבינו כיבד את האירוע בנוכחותו הקצרה, הוא קם ממקומו, שבראש השולחן ויצא את הבית כדי למסור את השיעור הקבוע, שהתקיים מדי יום ביומו בבית המדרש 'תפארת בחורים'. על מפתן הבית המתינה אם החתן, הרבנית שושנה זילברשטיין ע"ה, שפנתה אל אביה הגדול ואמרה: "רוצה אני לומר יישר כוח!". "יישר כוח עליך לומר לאמא!", הגיב רבינו בבדיחות, "היא הכינה את העוגות ואת השתיה, בעוד אני לא טרחתי במאומה!".

אולם הרבנית זילברשטיין שבה והסבירה את כוונתה: "רוצה אני לומר יישר כוח על שנעתרת להקציב לנו דקות אחדות מזמנך היקר!". היה זה אות ומופת לגדלותו של אותו בית דגול, שכל יוצאי כתליו ידעו גם ידעו כי אין בנמצא דבר יותר יקר מאשר זמנו של העמל בתורה, שכל רגעיו ושניותיו קודש לתלמודו ושקידתו!

לימים התבטאה הרבנית עליזה שושנה זילברשטיין ואמרה: "שני דברים בלטו בבית אבי: ההקפדה על אמת, והתחושה כי מי שמתבטל ולא לומד - המבט עליו הוא 'בשביל מה אתה חי?'".

(מתוך 'עמודו של עולם')

שחזר אל הבית רווי אכזבה כדי לברר את זמני קבלת הקהל, שפך לבו בפני הרבנית והצר על השאלה הדחופה שתצטרך להידחות במשך מספר שעות עד לעת העידונה.

בנסיון לנחמו הפטירה הרבנית: "מה אפשר לעשות. כל יום מגיעים לכאן אנשים שבפיהם שאלות דחופות, ולכולם אני אומרת אותו הדבר: 'כשהרב באמצע הלימוד הוא שקוע לגמרי, הוא אינו שומע כלום ואינו רואה כלום!'".

לאחר רגעים מספר, בניסיון להפיס דעתו, הוסיפה הרבנית משפט המגדיר את מהות חייו של מרן: "הוא אינו פותח את הדלת לאיש, פשוט שאינו שומע. אולי כשיבוא המשיח יפתחו דלתות 'אהל שרה' לראשונה באמצע סדר לימודו, אך עד אז לא מסתבר שהדבר יקרה אי פעם!".

כי בנפשנו הדבר

באחד הימים, נשמע לפתע קול דפיקות עזות על חלון בית המדרש. היה זה אדם שהתבשר על ידי רופאיו כי עליו לעבור ניתוח מסוכן, ובטרם ביצוע הניתוח ביקש להיוועץ עם רבינו. לרגל נחיצות העניין והעול הכבד על לבו השבור, התיר האיש לעצמו להפריע לרבינו בעצם לימודו כדי לשמוע חוות דעתו ולברר מה עליו לעשות וכיצד יש לנהוג.

כשמטר המהלומות העזות, שניתך על חלון בית המדרש לא הסב את תשומת לבו של רבינו, השחיל האיש את ראשו מבעל לחלון והרעים אל חלל בית המדרש: "איך דארף א רגע מיט דער רב, איך דארף א רגע מיט דער רב" - אני זקוק לרגע אחד עם הרב, אני זקוק לרגע אחד עם הרב...

כך עמד האיש, כשגופו בחוץ וראשו בפנים וחזר על קריאתו שוב ושוב, עד שהבין כי זעקותיו חסרות תוחלת ונטש את המקום רווי אכזבה.

לעת ערב, בשעות קבלת הקהל, נכנס האיש לחדר רבינו ופתח בבקשת מחילה על שהפריע לו היום באמצע לימודו, כשהוא מצטדק כי הדבר כרוך בפיקוח נפש.

רבינו, שסבר כי על אף דחיפותה יכולה השאלה להידחות למועד מאוחר יותר, הרים אליו את עיניו המאירות ואמר ללא כעס וטינה, כשצער וכאב ספוגים בקולו: "דו ביסט דאס, דו פייניגסט מיר, דייענע ייסורים האבן מיר געפייניגט, פאר וואס? "איך בין א דוקטור, א אמבולנס?" - זה היית אתה, הייסורים שלך עינו אותי, למה? האם אני רופא, האם אני נהג אמבולנס?"

"און מיינע אייגענע ייסורים, און מיינע ביטערע ייסורים פון מבטל זיין תורה?" - אני נהיה חולה כשאני נאלץ להפסיק באמצע הלימוד, וכי ייסורי ביטול התורה שלי הם לא פיקוח נפש?"

רבינו הרים את ראשו בשנית והעלה על פניו העייפות את החיוך הרך והחמים ביותר שניתן להפיק. לאחר מכן התרומם ממושביו ובאופן נדיר חיבק את כתפי המבקר ואמר לו בחמימות גדולה: "נו, זאל זיין א געזונטער לעבן מיט שמחה מיט ברכה והצלחה צו אונז ביידע, איך וועל דאווענען פאר אייך" - נו, שיהיו חיים של שמחה וברכה והצלחה לשנינו, אני אתפלל עליכם!

בעיצומה של המערכה, כשהיה נדמה לכולם שהמערכה מסתיימת בחוסר הצלחה, זכורני כיצד מרן הגרא"מ שך זצוק"ל נכנס להיכל הישיבה, ואני שישבתי בסדרים בצידו הימני של ההיכל סמוך למקומו, השתוממתי לראות כיצד נכנס לבית המדרש ומתרפק בכזו חביבות על הגמרא. הוא אמר בהתרגשות: "אה! ממש גן עדן! אה! מחיה! אה! ממש גן עדן!..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

וַיֵּט שְׁכָמוֹ לִקְבֹּל" (בראשית מ"ט, ט"ו)
וברש"י: ויט שכמו לסבול עול תורה

קשר חזק ואמיץ שרר בין רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל למרן ה'חזון איש' זצוק"ל, ובשל כך זכה לשמוע לא אחת גילויים מפליאים מפה קדשו. באחת הפעמים אמר לו ה'חזון איש' ביטוי מבהיל: "מיום שמלאו לי שמונה עשרה שנה למדתי תורה מתוך ייסורים עצומים..."

ה'חזון איש' עצמו כתב כך לאחד מידידיו: "בהיותי שבור ורצון כל הימים ולא זכיתי לשום עונג מתענוגי החיים, נוסף לכאב הגוף ושבירתו כל הימים. העונג היחיד הוא לי לעשות רצון קוני, ואין לי צער יותר גמור מכישלון בעוון" (אגרות חזון איש חלק א, קנג).

מאידך גיסא, אמר הרב וואזנר, למרות זאת תמיד הוא הקרין שמחת חיים עצומה, מן אושר עילאי ובלתי מוסבר. אין זה אלא מפאת שהטמין עצמו בתורה שהשכיחה ממנו את צרותיו הקשות מנשוא - חולי, עקרות וייסורים שונים.

בזמן לימודי בישיבת פוניב' התנהלה על ידי היהדות החרדית מערכה קשה למען קדושת ישראל. מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצוק"ל עמד בראש המערכה וניהל מלחמת חורמה בעוז ובגאון נגד פורצי גדר. כדרכו הוא נטל על כתפיו את מלוא האחריות, ומטבע הדברים ספג את מרבית החצים.

בעיצומה של המערכה, כשהיה נדמה לכולם שהמערכה מסתיימת בחוסר הצלחה, זכורני כיצד מרן זצוק"ל נכנס להיכל הישיבה, ואני שישבתי בסדרים בצדו הימני של ההיכל סמוך למקומו, השתוממתי לראות כיצד נכנס לבית המדרש ומתרפק בכזו חביבות על הגמרא. הוא אמר בהתרגשות: "אה! ממש גן עדן! אמהיה! אה! ממש גן עדן!..."

הרב שך החל ללמוד בחשק ובהתלהבות כאילו הכל מתנהל למישרין! "אין פרץ ואין יוצאת ואין צווחה ברחובותינו", כאילו לא מתנהלת כעת מערכת קודש! אין מלחמת חורמה בחוץ!

החיים האמתיים שלו הסתכמו כאן, מול הסטנדרד, בד' אמות של תורה!

אספר לכם סיפור אמת. הכרתי בירושלים יהודי תלמיד חכם עצום

צנוע ומעיל, מנקיי הדעת שבירושלים, הגאון רבי שלום רבינוביץ זצ"ל. הוא היה שקדן ובקי גדול במכמני התורה, אך מעולם לא רצה להתעטר בכתרה של תורה בשום משרה כל שהיא, אלא ישב בקרן זוית ולמוד תורה לשמה. הוא חיבר חיבור נפלא בשם 'שאלת שלום', בו נוכחים מעט בהיקף ובגדלות שיזכה להם.

ביום מן הימים התלוויתי פעם לאמי הצדקנית ע"ה כשהוצרכה לבוא לטיפול אצל ד"ר ליפו, רופא נודע ובעל שם במומחיותו הרבה לטיפול בכלי הדם, שם היו מחכים מטופלים רבים. כשבאנו היה תור ארוך של כארבעים איש שחיכו בשביל טיפול של חמש דקות. בידי המבורכות הצליח להציל רגליים של המוני אנשים.

בחדר ההמתנה ישב רבי שלום רבינוביץ, שהיה למוד סבל, היו לו רגליים נפוחות כאובות ומיוסרות. שמעתי אותו מתאנח באנחות קורעות לב מדי פעם. ניגשתי אליו ואמרתי לו: "רבי שלום, אולי נשוחח מעט בדברי תורה". והוא נענה בחיוב להצעה.

והנה, הלא יאומן קרה. מיד כאשר התחלנו לשוחח בדברי תורה, מיד וללא השתהות הוא התלהט וחיך חיוך רחב, והחל להשמיע חידושים וחידודים נפלאים, פיו הפיק מרגליות. בבקאותיו הגדולה בהלכות ובאגדות, הוא חזר דברי הלכה ודברי דרוש ומדרש עם גמרות שונות, והיו הדברים שמחים ועריבים. וכך שוחח בדברי תורה עם כל הייסורים והכאבים עד הגיע תורו.

צבי אייזנשטאט זצ"ל, חתנו של הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל רבה של קראקא, וכשראה רבי מנחם צבי שה'רוגאטשובער' מתפתל בייסוריו רצה לבדח את דעתו, ואמר לו כך: "נדמה לי שהייסורים באמת כבר עברו מכם, אלא שמפני זכרונכם הפנומנאלי והמוחשי הינכם זוכרים את הייסורים שהיו לכם קודם, והינכם חשים אותם כאילו הייסורים קיימים כעת ממש, בעוד שבאמת הם כבר עברו קודם..."

ה'רוגאטשובער' ביטל את הדברים. אך תוך כדי שיחה הוא התבטא דבר מבהיל: "יודע אתה למה יעסורי התופת באים עלי ומציקים לי? כיון שמיום עמדי על דעתי התמקדתי בדברי הרמב"ם ולקחתיו כמורה דרכי בדרך הלימוד, אותו די"קא ולא אחר, וכיון שכמעט לא עסקתי בדברי שאר הראשונים, מלבד רש"י ותוס', לכן באו עלי הייסורים הללו".

ואז הוסיף ה'רוגאטשובער' ואמר: "ואם אכן זוהי הסיבה ואין זולתה, מקבל אני על עצמי את הייסורים הללו באהבה! משום שהרגשתי בשיטת הלימוד של הרמב"ם שהיא תואמת את תכונותי, ורק דרכה אוכל לעלות ולהתעלות... שווים לי כל הייסורים הללו ובלבד שיכולתי להתעלות כראוי בתורה!".

נורא ואיום!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

קהל הממתינים היו מגוון רחב של אנשים, חלקם רחוקים משמירת התורה והמצוות. זכורני כיצד עמדו משתוממים מול המחזה המדהים. כיצד התורה מסוגלת להשכיח מהאדם את כל מועקותיו וצרותיו, ולהפיח רוח של חיים ושמחה גם במדוכא בייסורים!

הצדקת הדין של ה'רוגאטשובער'

עדות מרטיטה משנות עלומי השתמרה בזכרוננו של הגאון רבי חיים קרייזוירט זצ"ל, רבה של אנטוורפן.

רבי חיים סיפר, שבבחרותו נודע לו באחד הימים כי גאון הגאונים ה'רוגאטשובער' - רבי יוסף רוזין זצוק"ל, מתעתד לעבור ברכבת דרך העיר קראקא בדרכו לווניה בירת אוסטריה. מטרת נסיעתו היתה לדרוש שם ברופאים עקב מחלה קשה שפקדה אותו. רבי חיים לא חשב פעמיים, לווה סכום כסף, וביקש שיודיעו להוריו שהוא מתעכב למספר ימים. מיד עלה לרכבת והתלווה אל ה'רוגאטשובער' עד לגבולות המדינה, שם נאלץ לקטוע נסיעתו ולא להמשיך עד וינה משום שלא הייתה בידיו אשרת כניסה לאוסטריה.

רבי חיים ציין תמיד, שה'רוגאטשובער' היה ה'גדול' הראשון מבין הגדולים שזכה להכיר בחייו, והותיר עליו חותם עז ורושם מיוחד במינו. ובפרט זכור היה כי פניו של ה'רוגאטשובער' היו זוהרות כשל מלאך. באותה נסיעה התלווה אל ה'רוגאטשובער' גם הגאון רבי מנחם

דקה מתוקה 60 שניות

על הדף היומי

עם הרב אברהם פוקס

כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות כיצד משמחין חתן?

מלכו שהגיע לחתונה ושאל את החתן כמה שנים קיבל להיות סמוך על שלחן חותנו והשיב לו החתן כך וכך שנים ואמר על כך הגאון כמדומה ששנים אלו הם פרט לשבוע של שבע ברכות שהם מחוץ לחשבון החתן חי"ך וגם שמוח למשמע דברים אלו ואמר על כך רבי יהושע מקוטנא ברוך ה' שקיימתי מצוות שמחת חתן דברים אלו יש בהם גם שמחה של תורה וגם של פרנסה.

(ע"פ חשוך חמד)

ברכות דף 1

המגן אברהם בסימן קנ"ו אומר שצריכים לדקדק בזה כל אחד כפי דרגתו, לבן תורה לשמחו בדברי תורה כי הוא עיקר שמחה, ולאיש פשוט בשיחה בדברי אגדה, וליותר פשוט בשיחה נאה ומילתא דבדיחותא במילי דעלמא. ומספר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א ששמע על הגאון הצדיק רבי יהושע מקוטנא זצ"ל בעל ישועות

האזינו עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 שלוחה 3/3

השוטרים ערכו חיפוש בצריפנו שבסיביר, היה זה בשלג מקפיא, ולמרות הקור העז הוציאו את בני הבית לשלג המקפיא וחיפשו בבית ומצאו את הסידור הבלוי, ורצו לקחתו עמם. אמא ע"ה, בגופה הצנום, לא הניחה להם אפילו לנגוע בו בידיהם הטמאות. הזדים הארורים הללו נעצו בה מבט חמור סבר, שהיה בו הרבה יותר מאיום

נשים במאי זכיי - לקט סיפורים על מסירות נפשם של נשים צדקניות לתורה ומצוות

הרב גרשון קליבנסקי סיפר אודות מסירותה של אם לדבר מצוה ויראה

במשך כל השנים ששהינו בסיביר כללה ה'ספריה' שלנו ספר אחד בלבד - סידור תפילה... וגם הוא לא היה נשאר אלמלא מסירות נפשה העילאית של אימי הצדקנית ע"ה, ששמרה על סידורה בחירוף נפש, ולא נתנה לאנשי המשטרה החשאית של סיביר לגזול אותו ממנה.

היה זה כאשר השוטרים ערכו חיפוש בצריפנו שבסיביר, היה זה בשלג מקפיא, ולמרות הקור העז הם לא בחלו בשום אמצעי והוציאו את בני הבית לשלג המקפיא וחיפשו בבית אחר אמצעי אסור, וכך מצאו את הסידור הבלוי ורצו לקחתו עמם. אמא ע"ה, בגופה הצנום, לא הניחה להם אפילו לנגוע בו בידיהם הטמאות.

הזדים הארורים הללו נעצו בה מבט חמור סבר, שהיה בו הרבה יותר מאיום של מה בכך, שכן באותם ימים הקלגסים בסיביר היו צפויים לסיים תקריות במתן ירייה אחת שאחריתה מי ישרונו.

אף כאן, משהחלה האם להתעקש על שמירת הסידור נורתה הירייה לעברה, אך למרבת הפלא והנס החטיאה את מטרותה.

אני רעדתי מפחד, כי אם היו השוטרים מחליטים לירות באמא, רח"ל, לא היה לכאורה מי שיגן עליה ומי שיפצה פה ויצפץ. אבל רק לכאורה. כי באותו מועד נוכחתי במו עיני בהתגשמותו של הפסוק בתהילים (צז, י) "שומר נפשות חסידיו, מיד רשעים יצילם".

וזכרני עד היום את הדיאלוג המרתק שניהלו הרשעים הארורים עם אמי בעת שראו את מסירות נפשה לשמירת הסידור. חושבני, ממשך הרב קליבנסקי, כי לא למוותר יהיה לתאר זאת כך: הרשעים: "מה יש בספר הישן הזה שאת נאחזת בו בכל הכוח שלך".

אמא: "הספר היקר הזה מקשר אותי עם אבי שבשמים". הרשעים, בפרץ צחוק מזלזל: "אנחנו כבר חיים עשרות שנים ללא קשר מכוון זה".

אמא: "איך אתם חיים אני לא יודעת, מה שאני כן יודעת שלא הייתי

מסוגלת להמשיך לחיות אפילו רגע אחד מבלעדי הסידור. ואשר לכם, קשה לקרוא לחיים מסוג זה חיים...".

סיפרה פעם בתו של ה'חפץ חיים' על סבתה - אמו של ה'חפץ חיים': כשהביאו לפני מרן ה'חפץ חיים' זי"ע את ספר התהילים הישן של אמו הצדקת התרגש ואמר בבכייה: "היודעים אתם כמה דמעות שפכה אמי הצדקת לפני הקב"ה עם ספר זה כשביקשה שבנה יהיה יהודי כשר...".

ועוד סיפרה בתו של ה'חפץ חיים' על סבתה - אמו של ה'חפץ חיים': "סבתי לא הייתה בעלת נסים, מחוללת נפלאות מפורסמת וכיוצא בזה, אבל זוכרת אני שבשלהי ימיה כאשר נתפרסם כבר שמעו של בנה בכל רחבי עולם היהודי, ניגשו אליה כמה ממקורביו של ה'חפץ חיים' וביקשו לשאול את אמו של גדול הדור במה זכתה לבן שיאיר את עיני העולם.

"היא, שלא תלתה זכות זו במעשיה, השיבה להם כי אל להם להפנות שאלה זו אליה, שכן לא זכור לה דבר מיוחד שאותו יכולה היא לשייך לכך שיוצא חלציה יגדל לתלמיד חכם עצום.

"הנוכחים ניצלו את ההזדמנות ושבו והפצירו בה, שמא בכל זאת תיזכר באיזה מעשה קטן שאינה מיחסת לו חשיבות אך יש בו כדי להאיר את התעלומה...

מני אז החליט רבי שלמה זלמן להשקיע כל עתותיו בהעמקת התורה ויגיעתה... דמעותיה של אם.

בשנת תרס"ט, עת הוקם היסוד הראשון לשיבה בפוניבז'. האמצעים למטרה זו נתקבלו מהקרן המיוחדת שהוקמה לשם כך על ידי הגב' ליבה גברונסקי, שהיתה בת העשיר המפורסם ר' קלמן זאב ויסוצקי ממוסקבה. אשה זו שהייתה חובבת תורה וראתה את קשיי הקיום של מוסדות התורה לצעירי הצאן באותם ימים, גמרה אומר שתעשה כל שביכולתה להקים ולרומם מוסד ראוי לרווחתם של בני הישיבות החפצים להשקיע כל מרצם אך בתורה וגדולתה. היא הפרישה סכום כסף לקרן קיימת במטרה לייסד ולהחזיק מוסד תורני גבוה, שבתחילה אף קבעה את מתכונת המוסד באומרה שהוא יכלול עשרים לומדים מצטיינים, מהם שנים עשר רווקים ושמונה אברכים נשואים.

מוסד זה החליטו להקים במחיצתו ובראשותו של אחד מגאוני התורה שבדור. לבקשתה הוצעו שלוש הצעות: ראשונה להקים את המוסד בבריסק דליטא על ידי רבי חיים סולובייצ'יק, השניה בוויילנה על ידי רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי, והשלישית בעיר פוניבז' על ידי רבי יצחק יעקב רבינוביץ, המפורסם בשם רבי איצל פוניבז'ר. היא שלחה את גיסה הרב שלמה גוץ, שהיה אחד מחתניו של מר ויסוצקי, שהוא עצמו היה בר אוריין ובר דעת, שייסע להגאון רבי חיים סולובייצ'יק מבריסק להציע לפניו את שלוש ההצעות ולשאול לדעתו. רבי חיים השיב לו על אתר - באשר להצעה הראשונה להקים את המוסד בבריסק, הרי המקום מתאים אבל הרב אינו מתאים, כשהוא מתכוון לעצמו בענותנותו המופלגת; באשר להצעה השניה להקים בוויילנה, הרי הרב מתאים מאוד אבל העיר אינה מתאימה, שלא יתאים עיר זו לעלייתם הטהורה של בני הישיבה בה; ובאשר להצעה השלישית להקים בפוניבז', שם אכן גם הרב מתאים ואף העיר מתאימה. וכך נקיימה עצתו של רבי חיים, והמוסד הוקם בפוניבז' בראשותו של רבי איצל מפוניבז'.

לישיבה זו נתקבלו אכן מבחירי האברכים ותלמידי הישיבות שמוצאו בה את שאהבה נפשם, לגדול בים התורה והיראה במסורת התורה מדורות עברו.

רבי איצל, שנמנה בשעתו בין בעלי המוחות החריפים ביותר בדורו, הרביץ תורה על כל עמקותה וחרירותה, והעלה אותם לדרגות הגבוהות ביותר בעולם הלומדים. והיה מקובל בעולם הלומדות, שאם ידוע שפלוני הוא מלומדי הקיבוץ של רבי איצל מפוניבז', לא חקרו אחריו עוד וידעו שהוא מופלג בתורה.

לאחר פטירת רבי איצל'ע עלה על מקומו הגאון רבי יוסף כהנמן, אשר המשיך להרחיב את הישיבה שראשיתה היה מצער, עשרים ושבעה תלמידים, ובכוח מרצו הרב הרחיב את הישיבה למאתיים תלמידים בצרפו את רבי ירוחם לייבוויץ' כמשגיח בה, והגאוני הגדולים לראשי הישיבה ומרביצי התורה בה עד היום הזה

(מתוך החוברת 'נשים במאי קזיין')

"לא לא, אינני זוכרת", השיבה. 'אבל אם אתם שואלים אני יכולה לומר לכם דבר פשוט אחד שאירע עמי: לפני חתונתי ביקשה אמי המנוחה לשוחח עמי דקות מספר וכה היו דבריה: 'בתי, הקשיבי לדבריי! אנו מצווים לגדל את בנינו לתורה וליראת שמים, על כן אני מבקשת ממך דבר אחד - בכל עת פנויה טלי סידור זה לידיך והעתירי תפילה לפני בורא העולם, שתזכי לגדל את ילדיך לתורה וליראת שמים ואל תשכחי להוֹזיל דמעות בעת תפילתך'. בסיום דבריה העניקה לי סידור ובו תפילות וספר תהילים, זה כל מה שעשיתי' - סיימה בתמימות אמו של ה'חפץ חיים'.

"בכל פעם שסיימתי את עבודות הבית או אף כאשר הנחתי סיר תפוחי אדמה על האש והמתנתי כמה דקות לסיום הבישול, הייתי נוטלת את הסידור שקבלתי מאמי ע"ה ובוכה בדמעות שליש להבש"ע שיחון את עיניו של ישראל'ה שלי ואזכה לגדלו לתלמיד חכם וירא שמים".

וכפי שהתבטא לא אחת מרן הגרא"מ שך זצוק"ל, שכדי שספריו של האדם יתקבלו כפי שזכה ה'חפץ חיים', יש צורך בזכות מיוחדת ואין לדעת מהי, לפעמים זוהי זכות דמעותיה ורוב תפילותיה של אמו...

או אז פרצה אמו בבכי, ובעקבותיה הילדים שראו זאת

היה זה באותן שנים כשהוריו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל היו דלים ממש ובבית לא היה כמעט דבר, ואבי המשפחה הגאון רבי חיים לייב נאלץ למצוא מקורות הלוואה שסייעו בעדו ולו כמעט בעבור מחיית בני המשפחה.

כעבור זמן-מה כשהגיעו הנושים לקבל את כספם בחזרה, לא היה בידו להשיב את הממון, ובליט ברירה נאלץ לא אחת להשיב להם משכון או תמורה מכלי הבית המועטים שהיו עמו.

אותו יום שליש לא יישכח מזכרונו - העיד לימים רבי שלמה זלמן - כשהגיעו הנושים וביקשו לקחת משכון בעד תשלום דמי החוב, ובבית כבר לא היה כמעט דבר. אמא הביאה את כל תכשיטיה וכלי הכסף המעטים שהיו ברשותה, והם נכנסו לביתם ולקחו את ספרי הקודש הלא מעטים שהיו בבית, היו אלה הספרים בהם למד אביו הגדול רבי חיים לייב עם בניו לחכמם וללמדם.

או אז פרצה אמו בבכי, ובעקבותיה הילדים שראו זאת מבלי יכולת לסייע, כשאמו אומרת בתפילתה: "רבש"ע, על הכל אני מוכנה לוותר ואין לי צורך בכלים שיקלו עלי בחיי, אבל את ספרי הקודש, אלה שבעלי הגדול לומד עמהם עם בניו ומגדל בכך את ילדינו בדרך העלייה, על זה אינני יכולה לוותר בשום אופן", ופנתה בדמעות שליש לרבש"ע שסייע עמה...

אותן דמעות רותחות שיצאו מלבה הפועם של האם המסורה, שהראתה יותר מכל מהו ערכה של לימוד התורה בספרי הלימוד, החדירו בלב הינוקא שלמה זלמן מהי אהבת התורה שאינה יודעת גבול, מהו ערך החיים האמתי לעומת דברים שאינם כה אמתיים וחשובים בעיני האדם.

כשיצאנו את החדר הוא קרא לי וכולו הביע פליאה, איך ייתכן שנתנו את 'ישיבת מיר' בידיו של רבי נתן צבי, שנראה אדם חולה, ואיך יוכל בכוחותיו הדלים לרומם ולקומם קרנה של הישיבה... כעבור כמה שנים, כשביקר בארץ, ראה את כל המפעל הגדול והעצום שהוא הקים, הוא אמר בהתרגשות: "איך יכולתי לומר ככה, הרי הוא הגבר..."

אהבת התורה של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסֶבֶל" (בראשית מ"ט, ט"ו)
וברש"י: ויט שכמו לסבול עול תורה

זה היה באחד מימי החורף הקשים שידעה ישיבת מיר. הם עמדו בחוץ, שניהם יחדיו, במבוא הצר המוליך לביתו של ראש הישיבה הגאון הגדול רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל, ובלבם הספק האם להיכנס ולבקש מראש הישיבה שינסה למלאות את משאלתם או לאו. כל מי שהכיר את ראש הישיבה ידע להעריך במדויק, כי למרות הקושי הגדול הקיים בתקופה זו בתקציב הישיבה, ארשת פניו השמחה של ראש הישיבה לכל דבר חידוש בהפרחת התורה שיעצים את אור התורה חזק שבעתים בהיכל הישיבה נוסקת לגבהים רמים, ובאותו הרגע כאילו הקשיים והמצוקה הממונית נעלמים באותו רגע. לאחר לבטים רבים נכנסו השניים לחדרו של ראש הישיבה. אמרו להם שבעוד רגע קט הוא יכנס לחדרו ממנוחת הצהרים. כשהבחין בהם ראש הישיבה, הוא נטל את ה'חלוקא דרבנן' המיוחד ולבשו לכבודם, התיישב לצד השולחן וביקש מהם לשבת לצדו כשארשת חיוך גדולה נסוכה על פניו המאירות. הם הציעו לפני ראש הישיבה את הרעיון המיוחד שהגו בדקדוק רב לקבוצתם, דבר שיחזק מאוד את אווירת הלימוד באחד מבתי המדרש החביבים על ראש הישיבה. "כמה תעלה התכנית לכל זמן החורף?", הם נשאלו. "אין לנו הערכה מדויקת, אבל קרוב ל־20 אלף שקלים", הגיבו במעומעום.

"בסדר גמור, אומר ועושה..." פסק - החליט ראש הישיבה לאחר מחשבה חרישית של כמה שניות. המבוגר שמבין השניים לא עמד בלשונו, ומבלי משים שאל את השאלה הקשה מכל שניסרה בחלל החדר: "הראש ישיבה, הרי המצב הממוני והגשמי בישיבה אינו כה קל, ואולי עתה זה לא הזמן להתחיל במבצע חדש שעלותו אינה מבוססת?".

בתשובה ענה הגאון הגדול רנ"צ, כשהוא פורש למעשה את משנת חייו: "וכי נראה לכם שאם הייתי מתחשב במצב הישיבה, היינו מגדילים ומפתחים כה הרבה את הישיבה באחרונה? אנו מאמינים שאם הדבר נעשה באמת לשם שמים להגביר את התורה - עליו להיעשות. אנו נתונים בידי שמים, ו'בשביל' השגת עוד כמה תמלוגים וממונות זה

'קלייניקייט' (דבר קטן)..."
לחיצת היד של ראש הישיבה עם חיכוך הרחב לשני האורחים גרמו לשניהם לצאת מהחדר כשהם משתאים נוכח ראייתו האמתית של רבם אודות היחס לממון ככל שהוא בא לפעול אידישקייט והרבות תורה...

ביקשנו לשמוע ממי שהיה יד ימינו כל השנים, גיסו יבלחט"א הגאון רבי בנימין קרליבך שליט"א, מראשי הישיבה, שאף השתתף עמו ברוב המסעות לחו"ל - מה היה הכוח המניע להשגת הממון בכל דרך, והוא משיב: "עוד בימי חיי חותני ראש הישיבה, הגאון רבי ביינוש זצוק"ל, סייענו לו - גסי הגאון רבי נחמן ליבוביץ שליט"א ואנוכי - במיוחד בימי חוליו, עת נקראנו על ידו לנסוע לנדיבי עם בגולה ולגייס בעבורו את הסכום הנדרש להחזקת הישיבה. אך מאז נקרא על ידי גדולי ישראל לכהן ברמה בראשות הישיבה חשתי שהאחריות הגדולה שנטל על כתפיו נתנה לו כוחות מיוחדים ואיתנים שאפשרו לו לעמוד בנטל הכספי הגדול שנטל על שכמו, ומני אז הוא הפך לאבי המשפחה ואבי הישיבה יחדיו, ולא עשינו צעד קטן כגדול מבלי להיוועץ עמו בכל צעד ושעל.

"הוא ניחן בכומר מנהיגות ואחריות נדיר, ובנוסף, הדאגה שהייתה לו כל העת לקיום ורווחת הלומדים היא דבר שאינו ניתן לתיאור. כל ימי הנהגתו היה מתבטא באוזניי, ששני דברים מדירים שינה מעיניו:

"באותו הרגע עבר שם בדיוק אחד הנדיבים שבירכו לשלום, והוא ראה את הראש ישיבה קורן מאושר. כשהבחין בו רבי נתן צבי זצוק"ל הוא פנה לאותו נדיב בפשטות ואמר לו: 'ענתה מבין הנך למה אני מתגולל באמריקה, לנסות ולסייע בעד עמלי התורה ולדון אחר נותני הממון?! רק כדי להגיע ליותר ויותר רגעים משמחים שכולי'..." ניכר היה היטב באותם רגעים כמה הנדיב התחבר לדברים והבין היטב משמעות הפירות שניתן להניב בממונו".

מוסר הנפש

הגר"ב קרליבך שליט"א נזכר במסירות נפשו של הגרנ"צ לכתת רגליו מעבר לים לטובת הישיבה:

"לא יישכח מזיכרוני הדינר הראשון שנערך בארה"ב. הוא הגיע כשהיה חולה מעט וצלע ברגלו, ובהיות שאני הכרתי עוד קודם לכן חלק מהנדיבים עשינו היכרות של אותם נדיבים עם הראש ישיבה, ולמרות שהם לא הכירוהו כלל הם נקשרו בו מיד, וכל מי שפגש בו נשבה בקסמו. הוא דיבר מן הלב על גודל מעלת אהבת התורה, והסביר כמה נחוצה היא הישיבה לעזרתם של נדיבי עם, כדי להרחיב ולבסס את עולם התורה בארץ הקודש.

"כבר בנסיעה זו הבחנו בבירור כיצד רבי נתן צבי נוטל פיקוד על כל הקורה בישיבה. זו היתה תקופה קשה מאוד, ורבי נתן צבי חלה באותם ימים בצהבת, ולמרות זאת הוא תפקד בכל דבר ועניין. למרות מצבו, מתוך מסירותו לישיבה לא נעשה דבר מבלי לקבל את הכרעתו המוקדמת בצורה ישירה וברורה, כבירא ורגיל.

"עד היום איני יכול לשכוח את הפגישה הראשונה שהייתה לנו עם אחד הנגידים הנודעים בארה"ב, איש נכבד מאוד שהיה קשה מאוד לפגשו. עשינו מאמצים רבים ובחסידי השי"ת עלה בידינו לפגשו. שוחחנו עמו, ורבי נתן צבי כהרגלו דיבר בפירוט על מעלת לומדי התורה ועל השותפות החשובה שיש למחזיקי התורה בעמלם. כשיצאנו את החדר קרא לי הנגיד וכולו הביע פליאה: איך ייתכן שנתנו את הישיבה המופלאה 'ישיבת מיר' בידיו של רבי נתן צבי שנראה אדם חולה כמעט, ואיך יוכל בכוחותיו הדלים לרומם ולקומם קרנה של הישיבה..."

"כעבור כמה שנים, כשביקר אותו נגיד בארץ הקודש הוא ביקש להתקבל אצל רבי נתן צבי, וכשראה אל כל המפעל הגדול והעצום שהוא הקים בחסדי ה' תברך בכל עיר ופלך, הוא ספק ידיו בהתרגשות ואמר: 'איך יכולתי לומר לפני כחצי יובל שנים איך הפקידו את הישיבה בידיו... הרי הוא הגבר שיכול היה בכל כוחות לרומם ולהעצים את המפעל הגדול, עד כי נראה הוא כמלך בארמון - ארמונות של תורה'. 'עבורי', אומר הגר"ב קרליבך שליט"א, 'היה זה לקח לחיים.

"לאחר הרחבת בית המדרש ההוצאות היו אכן גדולות, וזו הייתה הנסיעה הראשונה שלו לגולה שלא למטרת השתתפות בדינר אלא לפתוח דלתי נדיבים. וזכרני שאחד התורמים סיפר לנו לימים, שלאחר אותה פגישה שנפגש עם רבי נתן צבי הוא יצא את החדר ובכה כמו ילד. הוא התרגש למשמע דבריו חוצבי הלהבות של ראש הישיבה זצוק"ל, וחש במשאלתו האמתית להרחיב גבולות התורה

האחד הוא הנושא הכספי והדאגה לכל הצורך בכלכלת הישיבה, אך הדבר השני הוא סידורם ורווחתם של כל הלומדים. ברוך ה' הוא זכה להקים בעמל רב עשרות חברות לומדים תורה בכל מקצועות התורה, והצורך לדאוג לכל חבורה שיהיה להם את המקום הראוי להם, והצורה החיובית שבה יוכלו להרחיב תלמודם כראוי, זו היתה דאגה שלא נטשה אותו ולו לרגע אחד כל ימיו, כשהעיקר שעמד לנגד עיניו היה אחד - להקל תלמודם של הרבים שיכולו למוד בהשקט כל הימים.

"באחת הפעמים האחרונות, כשנכנס קמיה מרן הגרא"ל שטינמן זצוק"ל וסיפר לו שהוא בדרך לנסיעה לגולה למסע גיוס כספים, שאלו ראש הישיבה זצוק"ל: 'וכי יש לך כוח לנסוע?', ורבי נתן צבי ענה בפשטות: 'בעצם לא, אבל אני יכול לנסוע גם בלי כוח!'. ואין לתאר איזה קושי היה לו בנסיעותיו. הוא לא היה יושן בלילה במטוס, ועם הגיעו לארה"ב בבוקר, מיד לאחר שהיה מקפל את התפילין היה מבקש לנסוע לפגישותיו אצל נדיבי עם. וכשפגש בו במטוס פעם בנסיעתם, סיפרו מקורביו שראש הישיבה זצוק"ל לא יכול היה להוריד עיניו ממנו מהתפעלות.

מי מיטיב למי

"אספר לכם מאורע מיוחד בעניין זה שהיה עמי. דרכו היתה לא אחת שבזמן האחרון הוא היה ממש תובע מהבעליבתיים שסייעו בעד הישיבה, ובמפגשים אלו תמיד חשנו שהייתה אווירה מתוחה, כי הוא היה חושב זמן רב מה ואיך לומר כדי לשכנעו.

"זה התנהל בערך כך - שהיה אומר: 'נתן לי בבקשה כך וכך', ואז אותו גביר היה עונה: 'בשביל זה אני צריך את התפילות של הראש ישיבה'. והוא חשב מעט ואז ענה ואמר: 'אני אתן לך את התפילות'... ושוב חשב כמה רגעים ושוב שאלו: 'כמה אתה נותן לי על החשבון', והוא לאחר מחשבה מסוימת נקב בסכום מסוים. ושוב היה מתח באוויר, ורבי נתן צבי היה מהרהר מעט ואז היה פונה אליו בבקשה: 'אולי תכפיל את הסכום?!', וכך היה מחכה עד למענה, והעיתה באוויר תחושת מתח של ממש.

"שאלתי פעם מדוע הוא מושך כל כך הרבה זמן במהלך השיחה עם הגבירים, כשהאווירה בין כה היא במתח נורא!?

"השיב לי רבי נתן צבי בפקחותו: 'אני מחפש לראות ולהבחין מתי בדיוק הוא מבין שאני עושה עבורו טובה בכך שאני מבקש ממנו להוסיף ממון עבור הישיבה, ולא שהוא עושה טובה בעבורי בכך, ורק אז מבקש ממנו, וכך דברים מתקבלים על לבו.

"ומאורע נוסף אותו שמעתי דווקא מאחד הגבירים של הישיבה ולא ראש הישיבה. בישיבה יודעים כל הלומדים בה שיש סיום מסכת בסוף כל זמן, וזה היה אחד מרגעי מקור הנחת האמתי שהיה בכל פעם מחדש לראש הישיבה רבי נתן צבי זצוק"ל. ולכן לא אחת כשהיה לו כוח, הוא היה קם ומוחא כף בשירה וריקוד יחד עם הציבור השמח בשמחה לגומרה של תורה.

"בשנה האחרונה לחייו, בערב יום הכיפורים, עם סיום זמן אלול, לאחר הסיום שהתקיים בחדר האוכל, כשהוציאו את ראש הישיבה זצוק"ל מחדר האוכל הוא התרגש מאוד וניכרה עליו השמחה עד מאוד.

זכורני שניגשתי יחד עם בחור שזכה לסיים את הש"ס כדי לקבל את ברכת מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, ונפשו בשאלתו: על מה הוא ממליץ שייתן את דעתו אחר הסיום, ובאיזה חלק בתורה כדאי שישקיע כעת את זמנו בלימוד. עוד קודם שהספיק לסיים את שאלתו, נענה מרן ואמר...

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א על החיים מלאי תוכן פנימי

יְיָ יֵעֲקֹב (בראשית מ"ז, כ"ח)

חיזוק מיוחד לנאמר כאן מתבטא בימים אלו בהם עם ישראל לגווניו שש ושמה בשמחת התורה עם סיום הש"ס שנלמד בהתמדה על ידי רבבות אלפי ישראל. ניצול הזמן אף על ידי העוסקים לפרנסת ביתם, שאינם משלימים שיעבור עליהם אפילו יום אחד בלא שייצקו אל תוכו לימוד ועסק בתורה הקדושה, בזה מכריזים ואומרים כי חפצם ומשאלתם היא אריכות ימים בחיי הנפש האלוהית ולא רק בחיים סתמיים על פני האדמה.

לשמוח בהצלחת הישיבה המתחרה

עניין השמחה בעת סיום הובא במסכת שבת (ק"ח); שם מסופר אודות החגיגה המיוחדת של אב"י בסיום עם תלמידיו. אם היו שואלים אותנו במה אפשר לשבח את אב"י היינו מעלים על נס את התמדתו הבלתי פוסקת בשנים של רציפות בעמל התורה, וכן היינו משבחים את הידיעות העצומות שקנה בכל מכמני התורה; ובכלל הרי כל הש"ס זה אב"י, ודומה כי מי שלא למד מדברי אב"י ורבה לא נגע כלל בתורה שבעל"פה, וכל עם ישראל לדורותיו שותה ממיו הזכים.

אך כנראה שראיתו היתה שונה משלנו, והוא בחר להשתבח במעשה אחר: "אמר אב"י תיתי לי, דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טובא לרבנן" - אני משתבח שכאשר אחד התלמידים עשה סיום הייתי עורך לכבודו יום טוב בישיבה. ונראה שיום טוב

יכול אדם לחיות על פני האדמה שנים רבות עד שנחשב זקן וישיש, אך התבוננות טהורה מגלה כי רק זמן מועט הוא מילא את חייו בתוכן פנימי ואמתי כאשר בפועל הוא נחשב כצעיר לימים. וכבר התבטא הגרש"ד פינקוס זצ"ל, כי הלוואי ואדם יעלה לאחר מאה ועשרים שנה לשמים עם שנה תמימה מלאה בעבודת ה'.

בבואו להתבשר מניחוחה של תורה בהיכל ישיבת מיר המעטירה, מו"ר המשגיח הגר"ש וולבה התרשם עמוקות כאשר התעניין אצל בני הישיבה בני כמה הם. האחד השיבו: "אני בן חמש", חברו נענה: "אני בן שבע", השלישי אמר: "אני בן שלוש".

תחילה חשב כי מתלוצצים עמו, אך הבחורים הסבירו כי כאן, במיר, מונים את שנות חייהם רק מאז שהחלו לימודיהם בישיבה במחיצת המשגיח רבי ירוחם ממיר, משום שעד אז לא יצקו מספיק תוכן לחייהם וממילא אינם נחשבים בעיניהם, עד כדי כך שקודם שבאו לקודש פנימה חייהם כביכול אינם חיים.

וכבר אמר הכתוב (כה, ז) "ואלה ימי חיי אברהם אשר חי, מאה שנה ושבעים שנה וחמש שנים". אברהם אבינו זכה לחיים מלאים בחיי נפש ברוממות והתעלות מתמדת, ולכן נחשב שחי מאה שבעים וחמש שנים המנוצלות בשלמות לעומת זאת, "רשעים בחייהם קרויים מתים" משום שכאמור אף השנים בהן הם חיים על פני האדמה נחשבות זמן מוותר.

אף כל אחד ואחד, אם ינכה את שעות הבטלה והשעמום ואת זמנו המתכלה על היפך מקיום המצוות, יראה בעיניו כמה זמן מהיום הוא 'חי' באמת, כמה זמן מנוצל אצלו בכל שבוע, ולפי זה יוכל למדוד כמה זמן הוא חי וכן כמה הוא באמת, משום שכאמור אף שנים רבות מחייו יכולות שלא להימנות אם לא נוצלו כיאות.

בתפילה הנאמרת ב'הי רצון' קודם אמירת התהילים מבקשים "ואל תיקחנו מהעולם הזה עד מלאות חיינו בהם שבעים שנה". בעל ה'הפלאה' בספרו 'פנים מאירות' תמה מדוע מבקשים רק על שבעים שנה ולא על מאה ועשרים. ואמנם ה'משנה ברורה' (תקפא, ג) פוסק שלא לומר מילים אלו אלא רק "אל תיקחנו מהעולם הזה עד מלאות שנותינו"; אך ה'הפלאה' מיישב, שאכן מבקשים על שבעים כיון שהלוואי ונזכה לחיות חיים מלאים בני שבעים שנה בתוך מאה ועשרים שנות חיינו.

משום שעיקר מעלת הלימוד היא הקניין שקונה לנפשו בזה, ולזה זוכים מכוח שינון וחזרה בלתי פוסקים, שהרי הלומד ואינו חוזר כזורה ואינו קוצר (סנהדרין צט.).

וכפי שנראה מהנבואה הראשונה שאמר הקב"ה ליהושע בן נון (יהושע א, ח) "לא ימוש ספר התורה הזה מפריך". ודבר תימה הוא, שהרי מובא בגמרא (תמורה טז.) שסמך לפטירת משה רבינו אמר משה ליהושע: "שאל אותי את כל ספקותיך", וענה יהושע ואמר: "אני יודע את כל התורה כולה, שהרי אתה אמרת עלי 'נער לא ימיש מתוך האהל' (שמות לג, יא), וכיון שכל הזמן שימשתי אותך אני יודע את כל התורה ממך". ואם כן מדוע מצווה שלא ימוש ספר התורה מפיו, הרי ודאי הדבר שאינו מש ממנו אף פעם.

אלא בא ללמדנו, שאמנם רכשת ידיעות בכל מכמני התורה עד שאין לך שאלות כלל, אך דע לך, שכדי להיות 'גדול' לא מספיק לקבץ ידיעות בתורה בלבד, אלא נצרכת התמדה, חזרה ושינון ורק כך נהיים 'גדול בתורה'. לכן אמר לו הקב"ה: "אחר פטירת משה, אתה הגדול ועליך להיזהר שלא ימוש ספר התורה הזה מפריך, אל תפסיק לעולם ללמוד בו ולהתבונן בכל היגיון ואמרה בתורה" (רש"י, יהושע, שם).

ואמנם רבים מן המסיימים זכו לא 'רק' להשתתף בשיעורים ולסיים את כל הש"ס כולו - הגם שדבר זה כשלעצמו מעורר השתאות - אלא סייעו את הש"ס על כל אמרותיו, סוגיותיו והעולה מהן לעומקם של דברים. וגם אליהם הדברים אמורים לחזרה בשינון מעמיק ויסודי יותר. אך ישנם שאמנם זכו לסיים את הש"ס אך בידיעה שטחית מקופיא, ואליהם הדברים מכוונים שייתנו דעתם אחר הזכות העצומה שזכו לה, ומעתה יסקיעו יותר בהעמקה ושינון.

השמחה הגדולה עם סיום הש"ס כולו איננה רק על העבר - על מה שזכה ללמוד תורה, שהשכיל להפריש מזמנו מדי יום ביומו זמן מקודש ללימוד התורה הקדושה, עד כדי שהצטרפו ידיעותיו כעמיר גורנה והביאוהו לסיום הש"ס בשלמותו; אלא שנהפך למהות אחרת כדברי רב יוסף ששמח על "שלמדתי תורה ונתרוממתי" (פסחים סב:), שהרי הלומד תורה הוא אדם אחר ואינו כעוד אדם מן המניין, עד כדי שהגדירו ה'חזון איש' (א, יג) "ואמנם האיש הזוכה לידיעת התורה הוא הולך בין אנשים ונדמה כבן אדם, אבל באמת הוא מלאך הדר עם בני תמותה וחי חיי אצילות מרומם על כל תהילה". וודאי ששמחה עצומה על המהות החדשה לה זכה בכוח התורה היא שתוסיף נופך לרגשותיו הנעלים ותגרום להמשך עלייתו הרוממה. דוד המלך הגדיר את שמחתו בלימוד ובקניית ידיעות בתורה (תהילים קיט, קסב) "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב", וכידוע עיקר השמחה היא בשעה שבאה לאדם בשורה טובה בפתע פתאום, כגון בשעת מציאת המציאה או בזמן בו הוא מגלה שזכה בגורל והפך מעני לעשיר גדול ונכבד - בזמן קבלת הידיעה כי חייו הולכים להשתנות, אז היא השמחה הגדולה.

כך בלימוד התורה הקדושה בכל רגע ורגע הוא שש ושמח בלימוד, לא רק מחמת שהיו דברי תורה כחדשים בעיניו אלא מחמת כל ידיעה ואף כל יגיעה שרכש שהיא משרה שמחה כמציאת שלל רב,

פירושו שמחה גדולה עם כל המשתמע מכך, ברוחניות ובגשמיות. והאיר גאב"ד אנטוורפן הגר"ח קרייטוורטה זצוק"ל (בספר 'פניני חיים'), כי מי שערך את הסיום המכובד הזה הוא אותו אביי שלא היתה הפרטה מצויה בכיסו, עד כדי כך שבחצרו לא נעשה עירוב משום שלא היה בידו אלא כדי מזון סעודותיו בלבד, ללא אפשרות ליכות לכל אחד משכניו מעט פת כדי שיחול העירוב (עירובין סח.). ובכל זאת ראה לנכון לעשות לא רק שמחה קלה אלא 'יום טוב' ממש בעת שסיים אחד מתלמידיו מסכת. הדבר דרש הוצאות ממוניות, ובכל זאת עשה זאת בחפץ לב ואף השתבח בכך. יתירה מכך, לא מצינו שעשה אביי שמחה גדולה כזו בעת שהוא עצמו ערך סיום. נמצאנו למדים, שאביי הבין שסיום אישי שלו לא בהכרח מבטא אהבת התורה, כי שמא שמחתו ברוב עמלו מחמת שהוא עצמו התרומם וגדל בתורה והשיג גדלות מיוחדת, ולאו דווקא משום ששמח בשמחת התורה עצמה. אך כשעבידנא 'יומא טבא בעת שזולתו השלים מסכתא זו ההוכחה הגדולה לאהבת התורה בעצמה, משום שמגלה בזה את שמחתו על עוד יהודי שהצליח וסיים מסכת בשלמות.

וכפי שאם אורח בחתונה לא שמח בשמחת צד החתן מסתבר שהוא בא מצד הכלה, כך אם לא שמח בסיום בשמחה האישית שלו שהרי לא הוא המסיים הרי ברור שהוא שמח בשמחת הצד השני - שמחת התורה.

וכעין שהתבטא הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצוק"ל, ראש ישיבת קמניץ, שגדלותו של ראש ישיבה לא נמדדת בשמחתו בהישגים של בני ישיבתו וברוממותה, אלא בשמחתו בהישגים של ישיבה אחרת בה צומחים ומתעלים תלמידי חכמים. רק כך מוכחת אהבתו לתורה, שהרי אם לא כן ייתכן והוא רק שמח בכך שמפעל חייו מצליח ומשגשג.

כך בחגיגות ההמוניות של סיום הש"ס על ידי מי שלמדו בקביעות - בוודאי שמחת הלומדים גדולה היא עד מאוד על שזכו לרכוש לעצמם ידיעה וקניין נצחי בש"ס כולו, אך גם שמחת ההמונים מהצבור הרחב שעדיין לא זכו לכך בעצמם ובאים לשמוח ולחגוג יחד עמם, מגלה את אהבת התורה הבוררת בקרבם.

מה ללמוד אחרי סיום הש"ס

רבים ממסיימי הש"ס אשר תחושת רוממות וסיפוק ממלאת את לבם בעת הזו, מתחבטים מהו הצעד הבא הנדרש מהם בקניין התורה: האם לחזור ולהמשיך בלימוד הדף היומי בתלמוד בבלי, או שמא אחר שכבר זכו ללמוד את הש"ס כולו עליהם לפנות לאפיקים נוספים בים התלמוד ולרכוש ידיעות בחלקי תורה שונים שעוד לא זכו ללמוד.

זכורני שניגשתי יחד עם בחור שזכה לסיים את הש"ס כדי לקבל את ברכת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ונפשו בשאלתו: על מה הוא ממליץ שייתן את דעתו אחר הסיום, ובאיזה חלק בתורה כדאי שישקיע כעת את זמנו בלימוד. עוד קודם שהספיק לסיים שאלתו נענה מרן ואמר: "ועכשיו תתחיל ללמוד את הש"ס מההתחלה וגם להבין...".

...הנה ימי
ומלאה הארץ

הרגעים ה מתחילים

בימים אלו שרשרת הסיוט
בארץ ישראל וממשי

עכשיו

הזמן שלכם להתחיל התחלה חדשה להצטרף למסלולי ולתכניות
הלימוד השונות של 'דרשו'

מצטרפים עוד היום!

ללימוד 'דף היומי' במסכת ברכות יום יום

מוקד 'דרשו'

מזרטיטים ש עכשיו

מים של 'דרשו' מסתיימת
שיכה ברחבי העולם

הצטרפו לאלפי הנרשמים החדשים: 02-5609000

ותתחילו גם אתם ללמוד את הש"ס ולסיים יחד עם רבבות עם ישראל

שיעורי 'דרשו' מחכים לכם בקו השיעורים:

שיעורי ה'דף היומי' מתומצתים או ארוכים 077-2222666 / 4992*

02-5609000

"ניתן היה לראות שינוי גדול שחולל הקונטרס יחד עם פעילות החונכים המיוחדים של 'מוקד הישיבה', שלומדים עם בחורים באופן פרטני ומחדירים בהם את צורת הלימוד שתאפשר להם ליהנות מלימוד הגמרא, ואפילו להתענג עליו"

שיחה מיוחדת עם הרה"ג ר' יעקב סירוטה, על הקונטרס המיוחד 'תורת הגישמאק' שחולל מהפכה בהיכלי הישיבות הקדושות, ושכלול בחוברת 'בתורת ה' חפצו' המופצת בסיומי הש"ס של 'דרשו' בעשרות אלפי עותקים

יעקב א. לוסיגמן

עולם הישיבות זוכה בימים אלו לפריחה ושגשוג חסרי תקדים. גדודים גדודים של נערי חמד, עמלי תורה וברי לבב גודשים את היכלי התורה. המספרים מטפסים בכל שנה לשיאים חדשים. ספסלי בית המדרש מתרבים מיום ליום, ותורת אלוקים חיים עולה ונובעת כמימיו של מעיין שלא ייבש לעולם.

אלא שלא כל תלמידי הישיבות זוכים להרגיש בעצמם את המתקנות והערבות הגדולה שבתורה הקדושה. רבים מהם מתאמצים ללמוד בכל כוחם, ברוב המקרים הם גם מצליחים לעשות זאת, אבל עם העובדה שהם נאלצים להתאמץ כדי ללמוד אומרת דרשני.

אל טיפול הבעיה הזאת נכנס קונטרס 'תורת הגישמאק', שלמעשה הנו ספר מעט הכמות ורב האיות, הכולל 18 עצות שונות לרכישת היכולת להתענג על לימוד התורה הקדושה. כותבי החוברת השתדלו בכל כוחם להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, כדי שכל המעיין בחוברת יוכל להפיק ממנה את מירב התועלת, ולזכות בתוספת טעם והנאה בלימוד התורה מכאן ולהבא.

קונטרס 'תורת הגישמאק' נכתב במטרה לתת מענה לבעיה זו, ולאחר שמאות החונכים של המוקד כבר ניסו בהצלחה את השיטה המופיעה בחוברת בלימוד פרטני עם בחורי הישיבות, וראו בדרך זו הצלחה גדולה בקידום התלמידים ופתרון בעיות רבות עימם התמודדו קודם לכן.

"בחור שזוכה להרגיש 'גישמאק' בלימוד, לא צריך להתאמץ כדי ללמוד", אומר הרה"ג ר' יעקב סירוטה, מנהל פרויקט 'גישמאק' בלימוד של ארגון 'אחינו'.

"ידוע המשל של המגיד מדובנא, על עשיר אחד ששלח את משרתו לתחנת הרכבת כדי להביא משם חבילה שנשכחה על ידו. כשחזר מתנשף ומזיע ובישר לעשיר שהוא הביא את החבילה, ענה לו בעל הבית "טעית בחבילה והבאת אחרת במקומה".

"תמוה המשרת ושאל אותו מהיכן אדוני יודע? הרי טרם ראה את החבילה..."

"השיב לו העשיר: החבילה שלי קלה, אם אותה היית מביא לכאן, לא היית מתנשף ומזיע. אם התאמצת כל כך, אות היא שחבילה אחרת

הבאת אתך..."

"והנמשל, בנושא שעליו אנחנו מדברים הוא כמה הבחור צריך להתאמץ כדי ללמוד. האם הלימוד נעשה בשמחה ובהנאה, או שזאת עבודה קשה ומפרכת עבורו?"

"כשבחור צריך להתאמץ מאוד כדי ללמוד", מוסיף הרב סירוטה, "אנחנו צריכים לשאול את עצמנו שאלה מאוד פשוטה: כמה זמן הוא יחזיק מעמד בלימוד? שנה? שנתיים?? עד החתונה???"

"קשה להאמין שבחור שקשה לו ללמוד יוכל להישאר בלימוד כל החיים, ואני לא מדבר רק על להישאר בכולל, אלא אפילו על קביעת עיתים לתורה. אדם שמרגיש שהלימוד קשה לו, שהוא לא מצליח ליהנות מהרגעים האלו שהוא יושב על יד הגמרא, אנחנו צריכים להניח שהוא כנראה לא ימצא את עצמו יושב בעתיד זמן רב מדי על יד הגמרא.

"לכן מדובר בפרויקט שהוא ממש בגדר של הצלת נפשות. כשאתה מביא בחור למצב שהוא לומד ליהנות מהלימוד, אתה בעצם גורם לו להישאר בלימוד. אם יזכה לשבת בבית ה' כל ימי חייו ולהיות אברך החובש את ספסלי בית המדרש מבוקר ועד ליל מה טוב, ואם ייאלץ לעבוד לפרנסתו, הוא יתגעגע ללימוד וישתדל לפנות לעצמו פרקי זמן משמעותיים במשך היממה, כדי לחזור לגמרא האהובה עליו".

החונכים המיוחדים של 'מוקד הישיבה', שלומדים עם בחורים באופן פרטני ומחדירים בהם את צורת הלימוד שתאפשר להם ליהנות מלימוד הגמרא, ואפילו להתענג עליו. בעקבות ההצלחה הגדולה הזאת, הורחבה הפעילות גם לישיבות בבני ברק. אנחנו מרגישים שהמהפכה הגדולה עוד לפנינו בעזרת ה', ומקווים שתהיה לנו היכולת להגיע לכל ישיבה בארץ ובעולם, ולהביא את הבשורה המיוחדת הזאת, שתסייע לרבבות בחורים לחיות את התורה, להרגיש מחוברים לתורה, ולהיות שקועים בלימוד התורה מתוך חשק, גישמאק, שמחה ודבקות אמיתית בתורה ובנותן התורה".

נשמח אם תוכלו לתת לנו לסיום 'טיפ' אחד למי שקורא את הדברים. איך באמת הוא יכול לסגל לעצמו את היכולת ליהנות מלימוד הגמרא?

"זה יהיה קצת עוול לתת 'טיפ' אחד מתוך מאות רבות של 'טיפים' המובאים בקונטרס, אבל לא אוכל לסרב לבקשה ולכן אתן רעיון אחד מהספר: להתבונן!

"כשאתה יושב על יד הגמרא, תתבונן לרגע, ותחשוב כמה מחשבה השקיעו התנאים הקדושים בכל מילה מהמשנה. כמה מחשבה השקיעו האמוראים הקדושים בכל מילה מהגמרא. אף מילה אינה מיותרת, מה שאפשר היה לכתוב בקיצור לא נכתב באריכות ומה שצריך היה להיכתב באריכות לא נכתב בקיצור.

"קח את המילה הראשונה בש"ס, "מאימות", ותחשוב קצת: למה התנא בחר דווקא בפתיח הזה לש"ס. למה דווקא מצוות קריאת שמע? אולי כי זה יסוד האמונה...? כמה סודות נרמזו בכך שהאות הראשונה היא 'מ"ם', ולמה הש"ס מסתיים באות זו? מי הוא התנא שכתב את המשנה הזאת? למה יש מחלוקת כבר בשורה הראשונה של הש"ס?

"אפשר להתבונן בכל מילה שעות ואף ימים ושבעות, והמחשבה על כך שהמילים הללו נהגו על ידי התנאים הקדושים, ונלמדו לאחר מכן על ידי כל גדולי הדורות, מהרמב"ם והרי"ף ועד ה'קצות' וה'נתיבות', זה מעורר את הלב. זה פותח את הרגש ללימוד התורה.

"וכשלומדים בצורה הזאת, הרי הדברים שמחים כנתינת מסיני, ובוודאי שהלימוד הופך הרבה יותר מהנה וערב לחיך, וכגדול ההנאה מרגעי הלימוד, כך גם יהיה עמוק הזיכרון בו נחקקים הדברים לנצח".

"בעצם הגישמאק בלימוד הוא פתרון מופלא, כמעט לכל סוגי הבעיות שבחורי הישיבות מתמודדים איתם", מוסיף הרב ידלר. "בחור שיש לו בעיות חברתיות למשל, אם הוא נהנה ללמוד זה מחזק אותו, נותן לו מעמד של 'מתמיד' בחברה, ומרומם את קרנו בעני החברים. הוא גם פחות תלוי בחברים, כי יש לו את הגמרא שמעניינת אותו הרבה יותר.

"כך גם בחור שיש שלו בעיות בבית עם ההורים והאחים, או סובל מבעיה גופנית כלשהי ומכל בעיה אחרת. כשהוא זוכה להרגיש מתיקות בלימוד התורה, הוא בעצם מאפשר לעצמו לעסוק רוב שעות היממה במה שהוא אוהב. כל הבעיות האחרות מתגמדות לעומת זה".

עשרות אלפי חוברות 'תורת הגישמאק' הופצו ברחבי הארץ, בכל היכלי התורה, עם יציאתה של החוברת במהדורתה הראשונה. הקונטרסים זכו להתקבל בהתלהבות רבה על ידי שוחרי התורה, ובמיוחד על ידי צעירי הצאן, תלמידי הישיבות הקדושות.

לנוכח ההצלחה האדירה החליטה הנהלת 'דרשו' לשלב את הקונטרס גם בחוברת 'בתורת ה' חפצו' שיצאה לאור במיוחד לרגל מעמדי סיום הש"ס שעורך הארגון בכל רחבי העולם היהודי, ומחולקות לכל משתתף במעמדים אלו. הפעם מגיעה החוברת בעיצוב חדש ומרהיב, המושך את לב הקורא לעיין בעצות המעשיות המופיעות בקונטרס, ובעז"ה גם ליישם אותן הלכה למעשה, בעת שישב על יד המגרא וילמד בה בהתלהבות, בהנאה ועם 'גישמאק' של ממש.

ואיך זה נראה בפועל בהיכלי הישיבות?

הרב סירוטה מתאר: "מדובר בלא פחות ממהפכה. מדהים אותנו פעם אחר פעם לראות איך בחור שמקבל גישמאק בלימוד, הופך לאדם אחר. כל סדר היום שלו נראה אחרת", מוסיף הרב ידלר: "הוא קם בבוקר בשמחה, רץ לבית המדרש, פותח את הגמרא וצולל מיד לתוכה. אין לו זמן 'לשרוף' על שטויות ועל שיחה בטלה. הוא הולך לישון בזמן כי חשוב לו להיות רענן למחרת, כדי שיוכל להבין את הגמרא שהוא כל כך אוהב. כל האישיות שלו מתהפכת".

"אפשר לראות את זה קורה יום יום", מסכם הרב סירוטה, "ההצלחה פשוט מוכחת. רואים את זה בחוש, ובאמת ניתן היה לראות שינוי גדול שחולל הקונטרס בעשרות ישיבות בירושלים יחד עם פעילות

18 דקות ביום

וגם אתם שותפים ללימוד ה'דף היומי'

האיזו לשיעור של
הרב אליהו אורנשטיין שליט"א

077-2222-666 שלוחה 2/1

"מְלֶאָה הָאָרֶץ, דָּעָה אֶת ה', כְּמִים לַיָּם מְכַסִּים"

מנצ'סטר התורנית לבשה חג: אלפים חגגו במעמד סיום הש"ס של 'דרשו'

במעמד השתתפו מרנן ורבנן גדולי תורה, רבנים, דינים, וראשי ישיבות שליט"א • אורחי הכבוד היו הגאון הגדול רבי אהרן שיף גאב"ד קהילת "מחזיקי הדת" באנטוורפן והגאון הגדול רבי ניסן קפלן ר"י שערי דעת

צעירים ומבוגרים, שכולם חולקים שמחה אחת גדולה ומשותפת: שמחת התורה.

"זה משהו שהקהילה כאן הייתה יכולה רק לחלום עליו" אומר לידת נאמן ר' יצחק מרלין, מנהל מוסדות ויז'ניץ במנצ'סטר. "הנה, במנצ'סטר הקטנה, ואולי אפילו הנידחת, מתקיים סיום מכובד באמת, משהו שנותן לנו הרגשה שאנחנו על המפה של עולם התורה. אנשים כאן לא מאמינים. זה נותן להם רוממות אדירה. מעין גאווה בלתי מוסברת, מגיעה לכאן משלחת אדירה של רבנים, אמנים ונגנים, שמעבירים מסר מאוד חזק לציבור: התורה היא מרכז חיינו, אותה אנחנו מכבדים ובשבילה אנו חיים".

לדברי הרב מרלין, המעמד ריתק אליו את מנצ'סטר היהודית כולה. "מיד לאחר שהתפרסם כי עומד להתקיים מעמד שכזה, אנשים אמרו כי חייבים לקנות כרטיס כי זה מעמד היסטורי. מנצ'סטר עוד תדבר עליו שנים רבות. הסיום של דרשו הפך לנקודת ציון היסטורית בדברי ימיה של העיר. לכן ראינו כאלה ביקושים כאלה

רק לפני כמה ימים, האולם רחב הידיים שבו אנחנו נמצאים כעת, אירח תערוכת רכב של מותגי הרכב היוקרתיים באנגליה, אבל כעת האולם הזה מארח את קרוב ל-5000 יהודים ממיטב בניה של מנצ'סטר התורנית. נרגשים ונפעמים, הם צועדים פנימה לאולם ה"אוונט סיטי", ומשפשפים את עיניהם בתדהמה ובהתרגשות נוכח המעמד הכביר, שמנצ'סטר היהודית לא ידעה מאז ומעולם.

הערב הזה, הוא ערב בלתי נתפס במושגים מקומיים. העריה היהודית שנמצאת שלוש שעות נסיעה מלונדון, החסירה פעימה. לא היה ניתן לפספס את ההתרגשות על פניהם של הנערים הצעירים, אברכים של צורה וישישי הקהילה, שהביטו ולא האמינו שמה שהם רואים הוא אמיתי. מנצ'סטר היהודית חוגגת מעמד סיום הש"ס ומביעה הערכה עצומה לאלפי לומדי התורה וכל זאת, תחת החסות המכבדת והמרוממת של 'דרשו'.

רואים כאן נציגות מכלל הקהילות המרכיבות את הפסיפס היהודי המיוחד של מנצ'סטר. בוגרי ישיבת ליטאיות, אברכים חסידיים,

גדולים. אנשים רצו להביא את כל הילדים שלהם, כדי לחרות בליבם את החוויה המיוחדת הזו."

בשעה 5:30 בדיוק שערי האולם נפתחו ואלפים נכנסו למתחם. כבר בכניסה, לפי מסורת דרשו, המשתתפים נכנסו לירד ספרי דרשו במחירים מסובסדים, ספרים ששמעם יצא בכל רחבי תבל, ובראשם הספר החדש בהוצאת דרשו על פרקי אבות, וכמובן סט המשנ"ב של דרשו עם הערות והמוספים, שהפך לנכס צאן ברזל בכל בית יהודי.

במקביל נערכה תערוכה של סדרת הצילומים המרהיבה של קמפיין "דרשו איד" שנערך בחודשים האחרונים באירופה ובארה"ב, ומביא סיטואציות שונות מחיי היום יום, שבהם יהודים משלבים לימוד קבוע, מה שהופך אותם, חרף עיסוקיהם ל"דרשו איד" - יהודים של דרשו.

לא היה ניתן לפספס את ההתרגשות על פניהם של הנוכחים כאשר ראו את העריכה המפוארת, את במת הכבוד ואת במת המנגנים המפוארת. "אנשים לא מאמינים שזה אכן קורה" אומר לנו גם נציג דרשו במנצ'סטר הגאון רבי חנוך גרינבלט. "לראשונה מתקיים כאן מעמד שכזה. מהרגע הראשון שפורסם על המעמד, אנשים נכנסו להתרגשות בלתי רגילה. אולי הקורא הישראלי לא ממש יבין, אבל עבור מקום כמו מנצ'סטר, שבסופו של דבר בונה את עצמו מבחינה רוחנית, מעמד כזה הוא חיוזק עצום. הוא ממש בשורה אדירה לעולם התורה כאן, שמרנינה כל לב."

משאות הקודש של מרנן ורבנן שליט"א

לאחר שהציבור נטל את ידיו לסעודת מצווה לגומרה של תורה נכנסו גדולי ישראל לקול שירת "כי אורך ימים ושנות חיים יוסיפו לך". הציבור נעמד על רגליו בהתרגשות בעת שגדולי ישראל נכנסו לאולם ומחאו כפיים בהתלהבות כאשר נכנסו כ"ק מרן האדמו"ר מהרודנקא, הגאון רבי אהרן שיף גאב"ד קהילת "מחזיקי הדת" באנטוורפן, הדיין הגאון רבי חיים היימליך - ראש הדיינים במנצ'סטר, הדיין הגאון רבי גבריאל קראוס, הגאון רבי חיים מאיר ארנסטער רב דחסידי ויז'ניץ במנצ'סטר, הדיין הגאון רבי אהרן גרינפלד דיין דק"ק בעלזא, הדיין הגאון רבי אשר יעקב וסטהיים, והגאון רבי בנימין עקשטיין, יו"ר דרשו באנגליה, והגאון רבי גבריאל קנאפפלר ראש ישיבת "שערי תורה" במנצ'סטר, והאורח המיוחד מארץ ישראל הרה"ג רבי ניסן קפלן ראש ישיבת "דעת אהרן" בהר נוף שהגיע במיוחד עם ילדיו כדי לכבד את המעמד בנוכחותו.

את מסכת הנאומים פתח מרבני מנצ'סטר הרה"ג רבי פנחס שנייבלג שליט"א. שסיפר שרבי אליעזר מדז'קוב, כשהיה חולה, המחונן שלו ה"דברי חיים" מצאנו היה אצלו, ושאלו ממה הוא פוחד. הרי הוא עולה לעולם האמת. ענה לו שהוא עוד לא מוכן לבי"ד של מעלה, ועוד הוסיף שדאגתו על ילדיו ועל משפחתו. השיב לו ה"דברי חיים", "אני אדאג להם, ממה דואג אותה עדיין".

השיב לו רבי אליעזר מדז'קוב, "יש משהו מיוחד שאחרים לא יכולים לעשות במקומי. כשאני שר 'אין קצבה לשנותך' בראש

השנה, זה עושה כזה שמחה בעולם האמת, וכזו שמחה רק אני יכול לחולל. מרן ה"דברי חיים" הלך למקווה ופעל שאכן רבי אליעזר מדז'קוב נשאר בחיים עוד שנים ארוכות. הוסיף רבי פנחס שנייבלג, כי השמחה ש'דרשו' מחולל בעולמות העליונים, זו שמחה שאף אחד אחר לא יכול לעשות, ולכן הארגון הזה זכאי וראוי לפעול עוד שנים רבות.

רגע מרגש במיוחד וייחודי מאוד היה כאשר הוזכרו שמות הלומדים שהתחילו ללמוד את הש"ס אך לא זכו לסיימו. הציבור עצר את דמעותיו כאשר החזן ר' שלמה אדלר הקריא את השמות של אלו שהיו כאן איתנו והלכו לעולמם, השתוקקו לסיים את הש"ס אך לא זכו לכך, כולל בחור צעיר שהלך לעולמו בשנה האחרונה ל"ע.

מי שסיים את הש"ס הוא אחד מהמג"ש המפורסמים במנצ'סטר, הרה"ג ר' סעדיה גרינפלד. הרב גרינפלד החזיק בידו תמונה של אביו, הרה"ג רבי שמואל גרינפלד. יהודי ניצול שואה בן 92 ותלמיד חכם עצום. בתמונה נראה ר' שמואל יושב סביב שולחן ולומד יחד עם מספר יהודים שחלקם עדיין עם מדי האסירים המפוספסים במחנות. הרב גרינפלד סיפר כי הגמרא שנלמדה אז אותרה על ידו, ואביו תיאר לו כיצד הגמרא היא, בימים שלאחר המלחמה, כאשר כולם ידעו כי עולמם חרב עליהם, נתנה להם כוח לחיות.

לאחר מכן נאמר קדיש מרטיט ע"י בניו הצעירים של אורח הכבוד מא"י, הגאון רבי ניסן קפלן ראש ישיבת "דעת אהרן" בהר נוף, שרעייתו הרבנית, בתו של הגאון שידלחט"א רבי אברהם גורביץ שליט"א ראש ישיבת גייטסהד הלכה לעולמה בדמי ימיה, בחודש חשוון האחרון. הרגע שבו שלושת היתומים הצעירים אמרו את הקדיש המיוחד פילח את ליבות המשתתפים, שהתקשו לעצור את דמעותיהם.

הרה"ג רבי ישראל פרידמן שליט"א, רב טשורטקוב קלויז, במנצ'סטר ציטט במשאו את האדמו"ר מוזאלישיץ הי"ד שנרצח בשואה האיומה, שהביא גמרא שאמר רבי אליעזר בן הורקנוס. "מעולם לא קדמני אדם בבית המדרש, ולא ישנתי בבית המדרש... ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם". ואמר כי רבי אליעזר בן הורקנוס הוא התנא הראשון שמוזכר במשנה בסכת ברכות, והוא גם התנא האחרון שמופיע בשנה אחת לפני האחרונה במסכת נדה. ר' דוד הופשטטר נשיא דרשו אמר במשאו, כי אנשי 'דרשו' לא רק לומדים את הדף, אלא גם חיים את הדף. "זה ה'דרשו איד" אמר ר' דוד. הוא תיאר מה זה נקרא 'דרשו איד' אמיתי, שחי, נושם, ער וישן סביב הדף. "כל כולו נהפך להיות חלק מהגמרא, הוא לא מתספק רק בלימוד, הוא רוצה לקנות קניין בתורה". הוא הביע תקווה שהאחדות שבאה לידי ביטוי במעמד הזה, שבו השתתפו כלל הקהילות, יחזק את הקהילה ואת התורה.

אורח הכבוד הגאון רבי אהרן שיף שליט"א אמר במשאו כי הוא נרגש להשתתף במעמד הסיום, וציין כי זה עתה השתתף במעמד הסיום בארה"ב, וציין עד כמה הדף היומי מחבר בין יהודים בכל העולם. הגר"א שיף אמר כי לימוד התורה מביא לשמחה, ושיעור של דף

אלפים חגגו את סיום הש"ס העולמי של 'דרשו' לכבודה של תורה במנצ'סטר

בבית אחד, לא קרה דבר מכל זה. לנוכח הכרזת הכרוז, ובהפתעה גמורה, ביקש האב מבנו כי יגהץ לו חולצה. 'חולצה? מגוהצת? עכשיו?' - השיב - תמה הבן בהשתוממות. 'הלא אנו יוצאים לגלות ארוכה, מי יודע אם ומתי נחזור. חולצה מגוהצת? זה מה שבוער עכשיו?!' - שאל בתמיהה רבתי...

החולצה המגוהצת שהצילה חיים

הרה"ח רבי אשר קובלסקי שליט"א

"אלקים חֲשָׁבָה לְטֹבָה" (בראשית נ. כ)

אחת המתנות החביבות בהן זכה עם ישראל, אחד הערכים המובילים על פיהם אנו חיים, הוא המצוה הנפלאה של כיבוד הורים. זו מצוה מיוחדת שיש בה מימד מרגש, היא מתקבלת על הדעת ומסתברת בהגיון בריא, ויש בה גם הכרת הטוב בדרך נעימה ואיכותית. למעשה, ההגיון הפשוט מחייב את האדם לכבד את הוריו. הן הם אלו שהביאוהו לעולם, הם שגידלו אותו במסירות ובחיבה, הם שהתאמצו למענו בכל נימי נפשם. מגיל אפס, כחסר ישע מתחיל, משליך הפעוט את ידיו על הוריו האוהבים, ואלו עושים הכל למענו: מגדלים, מחנכים, דואגים, צועדים עמו לרופא, מתעוררים עבורו באישון ליל, מטפחים אותו, מסייעים לו בעיתות משבר ושומרים עמו בשעות אושר. אך טבעי, שמתקוף מסירות כה גדולה, ישאפו כל בן ובת לכבד את הוריהם.

מזהים לראות, עד כמה כיבוד ההורים הופך ממצוה טכנית לחיבור אישי רגשי. אנו רואים אנשים שמעבר לעזרה הפיזית להוריהם, מתחברים הם אליהם בקשר אישי קרוב, דואגים להם, איכפתיים כלפיהם, מעריכים אותם באמת. משהו בתוככי הלב מתעורר לקשר נפשי קרוב וחם, אהבה פנימית בוערת, הרבה מעבר לעשייה היומיומית למען ההורים.

למעשה, המציאות הזו אינה חידוש כה גדול, שכן החיבור הרגשי, העצמת האהבה להורים, החשיבה החיובית כלפיהם, הוקרתם באמת מכל הלב - הם חלק מהותי מהמצוה. זה הגילוי שמגלה בעל ה'חרדים', חושף את סוד הקסם שבמצוה:

עיקר מצוות כיבוד הורים, הוא בעומק הלב פנימה, בהפנמת החיבור עימם, בהטמעת ההערכה כלפיהם, בהשקעת חשיבה בכמה עשו עבורנו ההורים, ועד כמה אנו מחויבים בכבודם. מצוות כיבוד הורים כוללת מצוה רגשית - מחשבתית: להעמיק חשיבה חיובית על ההורים בעומק הלב, להעריכם, לפתח רגשי אהבה כלפיהם. וגם אם איננו מבינים ומתחברים לחשיבה ולרעיונות שלהם, עלינו להתעלות מעל התחושות הללו, ולהעצים רגשות הערכה וחשיבה חיובית עליהם ועל רצונותיהם.

ואולי דווקא לכן, בשל היותה של מצוות כיבוד הורים דורשת חשיבה וקשר מעמיק ורגשי שהוא לא תמיד קל ומוכן מאליו, לכן התורה

מבטיחה מפורשות את מתן שכרה של מצוה זו, מביעה את מעלתה היתירה של המצוה המיוחדת הזו. יתירה מכך, המדרש אומר שכל המבקש ימים ושנים, עושר ונכסים, חיים בעולם הזה וחיים בעולם הבא - יעשה רצון אביו שבשמים ורצון אביו ואמו!

מזהים! מצוות כיבוד הורים הופכת למפתח מאסטר שפותח את כל השערים, שערי החיים, שערי הבריאות, שערי העושר והאושר. כל מי שזכה והוריו עימנו כאן לאורך ימים, מחזיק בידיו את מפתח המאסטר שבכוחו לפתוח לו כל שער נעול, ולהובילו להצלחה כבירה עולם הזה ובעולם הבא. כיבוד הורים - ופסגת השאיפות של כולנו בידינו!

בפרשת השבוע שלנו, נוכל למצוא הוכחה לכך בדבריו של יוסף הצדיק, כשהוא מגלה שהדבר שהוביל אותו לכס המלכות, מה שהפך אותו למשנה למלך מצרים - הוא דווקא מצוות כיבוד הורים. כאשר יעקב אבינו נפטר, והאחים חוששים שיישיב להם רעה תחת הרעה שעשו לו - במוכרם אותו לעבד, משיב להם יוסף: 'אתם חשבתם עליי רעה, אלוקים חשבה לטובה...'!

יוסף הצדיק מסכם את תהפוכות חייו בהבנה, שכיבוד ההורים שלו הפך למנוף שבנה את חייו. הרי כשאביו ציווה עליו לצאת ולחפש את אחיו, ידע יוסף כי הוא מסתכן בכך, שכן שנאתם עזה כלפיו. יתירה מזאת, מלאך גבריאל עמד והזהירו שכך יקרה, ובכל זאת - הוא היה נחוש לצאת ולקיים את מצוות אביו, לתור אחר אחיו ולהשיב אביו

דבר, כי כך הורה אבא!

ולמעשה, מצוות כיבוד הורים זו, אותה קיים תוך מסירות נפש עילאית, היא שהפכה אותו למשנה למלך, שהובילה אותו לפיסגת הכבוד והמעמד האנושי, לשליט יחיד בסחר התבואה בשנות הרעב, ולבעלים יחיד בכל נכסי מצרים. כל ההתפתחות הזו לא היתה מתרחשת אם היה בוחר להתעלם מציורי אביו, אם חששו מפני אחיו היה גובר על רצונו לקיים את הוראת יעקב אבינו!

כלומר, העובדה שאהבת אביו היתה כה חזקה ואיתנה בלבו, העובדה שהוראת אביו היתה כה יקרה בעיניו, העובדה שציוריו של אבא היה המילה האחרונה אצלו - היא שפתחה לו את השערים והכניסה אותו למהלך ממנו יצא משנה למלך. ואף כי בשלב הראשוני היה נראה כי החשש היה מוצדק והוא אכן נמכר לעבד ואך בנס נותר בחיים - לאורך זמן הוכח כי מצוות כיבוד ההורים שמרה והגינה עליו, וגם הרעיפה עליו שפע טובה וברכה, כבוד ועושר!

גילוי זה של יוסף הצדיק, כדאי שנעמידו בכל עת מול עינינו. לא תמיד כיבוד ההורים הוא קל, לפעמים הוא דורש הקרבת זמן ומאמץ. ככל שנחמד את אהבתנו להורינו בכל דרך אפשרית, ככל שנקבע בליבנו שאנו נוטרים להם טובה ומוקירים אותם, ככל שליבנו יהמה רגשות הוקרה אליהם, ככל שנפשנו תערוג להטיב עימם ולכבדם - כך ייקל עלינו לכבדם כיאות, למלא את עצמנו באנרגיות עשייה למענם, וכך נפתח לנו את אוצרות השפע והאושר!

בקשה מוזרה ברגעים קשים...

היה זה בעיצומם של ימי המלחמה הנוראה, כשיד אכזרית הונפה על יהודי אירופה וכמעט שכלתה את שארית הפליטה. כשהרשעים עושים הכל כדי להכרית שם ישראל חלילה. הצעד הראשון אותו עשו בהיכנסם לכל עיר ועיירה, הוא לרכז את כל היהודים בכיר העיר, לקראת שילוחם - למחנות העבודה

ביום מן הימים, הגיעו פלוגות האס אס הידועות לשמצה לעיירה קטנה, שחיו בה לא מעט יהודים. כעבור כמה שעות עבר הכרוז בחוצות העיר, והכריז כי ביום המחר, בשעה 5:00 בבוקר בדיוק, על כל תושבי העיר היהודים להתכנס בכיר העיר המרכזית, כשכל אחד מהם ניתנה הזכות להביא עמו מזוודה קטנה השוקלת עד עשרה קילו. ההכרזה היתה כקול הלמות הפטיש, שכן היהודים כבר ידעו כי בוא תבוא ההודעה הזו, ועתה - חשו כי נחתם דינם...

כל יהודי צרר לעצמו צרור קטן, ככל אשר ידו מגעת. מתי מעט מהיהודים שיערו שהם לא יחזרו... רובם קיוו ויחלו כי יגיעו למחנות העבודה, שגם הם גיהנום לא קטן - ובכל זאת, אולי פריטים בעלי ערך, יהלומים ותכשיטים, יסייעו להם שם. לפיכך, הכל עשו כל מאמץ כדי לתכנן אלו חפצים בדיוק יטלו עימם, מהם שתפרו יהלומים ותכשיטים לנעליהם ולשרווליהם, ואחרים צררו להם בגדי חורף - שיגנו עליהם מפני הצינה השוררת במחנות...

בבית אחד, לא קרה דבר מכל זה. לנוכח הכרזת הכרוז, ובהפתעה גמורה, ביקש האב מבנו כי יגהץ לו חולצה. 'חולצה? מגוהצת? עכשיו?' - השיב - תמה הבן בהשתוממות. 'הלא אנו יוצאים לגלות

ארוכה, מי יודע אם ומתי נחזור. חולצה מגוהצת? זה מה שבוער עכשיו?' - שאל בתמיהה רבתי...

'גהץ לי בבקשה חולצה', שב האב וביקש, כשעיני הבן תלויות לנגדו בתדהמה. 'אבא, אנחנו הולכים אל הלא נודע, לא חבל להשקיע עכשיו זמן בגיהוץ חולצות? לא יותר כדאי לצרור את המזוודה הקטנה, להיערך לימים הקשים הבאים עלינו?' - זעק הבן מנהמת לבו...

אלא שאביו לא השיב דבר, אלא שב והורה לו לגהץ עבורו חולצה. הבן, אמון על דברי אביו, למרות תמיהתו הגדולה - ביצע לבסוף את ההוראה. הוא נטל חולצה נקיה, וגהץ אותה למשעי, שלש ולתפארת. לאחר מכן הושיט בחיבה את החולצה לאביו, שלבש אותה בארשת רגועה ונינוחה...

או אז, כשהתמיהה הגדולה עוד עמדה בחלל אך האב כבר בא על סיפוקו וקיבל את מבוקשו, נענה האב ואמר לבנו יקירי:

'ראה בני, ידעתי גם ידעתי לאן אנו הולכים, לארץ גזירה, ומי יודע אם נשוב ממנו... אלו מבינינו האוֹרוֹזים לעצמם כלי כסף וזהב ובגדים, אינם מבינים כי בתחנה הראשונה יבזו מהם הנאצים את רכושם, לא ישאירו להם דבר וחצי דבר, נכס או שיירי נכס. הכל הכל יילך לנאצים...

לא כן אתה, בני יקירי. הותרתי לך אוצר יקר - אוצר של מצוות כיבוד הורים, תעודת ביטוח שמימית למען יאריכון ימך. חפצתי שתקיים מצוות כיבוד אב באופן הנעלה ביותר, בלי טיפת הגיון, בלי קורטוב הבנה. פשוט לכבד את אבא כי כך ציוותה תורה, כי אני משוכנע, סמוך ובטוח, שזה המפתח וזו הדרך לשמור עליך ולהגן על חיך. אוצרות של זהב ויהלומים ניתן לשדוד ולבזוז, אך פוליסת ביטוח חיים של כיבוד הורים - תעמוד ותגן עליך בכל מצב ובכל תנאי!'

האב סיים את דבריו המרגשים, ומעיניו, כמו גם מעיני בנו, זלגו דמעות התרגשות. עתה הבין הבן שדווקא הוא שהצטייד באוצר יקר שיגן עליו, שהוא מחזיק בנכס אותו אין לאיש מאנשי העיירה, נכס רוחני אמיתי שישמור ויגן עליו בעת צרה, ויבטיח את חייו בכל התהפוכות העומדות לעבור עליו...

לימים, אותו בן סיפר את סיפורו האישי הזה בחתונת נכדו, וקרא ואמר: 'דעו לכם, שאם אני עומד כאן, שריד יחיד למשפחתי ולעירי, הניצול היחיד ששרד את התופת ועוד זכה לעלות ארצה ולהקים משפחה לתפארת - הכל בזכות אותה חולצה שגיהצתי רק כדי לקיים את מצוותו של אבא, אותה מלאכה שהיתה תמוהה ובלתי מובנת בעיניי, ובכל זאת ביצעתי. התברר, האוצר שנתן לי אבא - היה האוצר הטוב ביותר, שבאמת הגן עליי ושמר עליי עד היום הזה!'

סיפורו המרגש של הניצול הזה, אותו כתב הרה"ג רבי ישראל ליוש שליט"א, קורא ומאיר לנו: הורים יקרים, בידכם הדבר לחנך את ילדיכם, להטמיע בהם את חשיבות כיבוד ההורים. אין כאן עניין של 'לא נעים', אין כאן עניין של טירחא. ההיפך - ככל שנגדל ונחנך את ילדינו כמה חשוב, מועיל, משפיע ומעצים כיבוד ההורים, ככל שנעניק להם את המבטא הנכון על המצוה הזו ועד כמה היא פותחת כל שערי שמיים - כך ייטב להם כל הימים!

הפוך ממה שראה בבית אבא ואמא...

ענה, לנוכח הישועה המתממה, חשב האב כי אולי זו הנקודה הנדרשת ממנו. הן לא די לכבד את ההורים בכיבוד מעשי - טכני, יש לאהוב אותם בכל לב, להעריך אותם, להוקיר אותם, לראות בהם דמויות מופת, להתקשר עימם בעבודות אהבה. 'אם אני וכל בני משפחתי מלאי ביקורת על הוריי - הרי שחסר כאן חלק מהותי ויסודי במצוות כיבוד הורים, כי ליבנו לא איתם, אין בנו אהבה אמיתית כלפיהם. אולי זה מה שמעכב את ישועתנו...' - הרהר.

וממחשבה למעשה, על אתר החליט האב לשנות את דרכיו לחלוטין, מן הקצה אל הקצה. מאותו רגע, החל לחשוב על הוריו מחשבות חיוביות, ודחה את כל הנסיגות לשוות להם אופי שלילי בעיניו. גם אם גילה דבר מה שלילי בהתנהלותם - דן אותם מיד לכף זכות, והעצים עוד יותר את רגשי ההוקרה והכרת הטוב כלפיהם.

את השינוי הזה לא עשה לבד. כל בני המשפחה היו שותפים למהלך, הוא הסביר להם עד כמה זה נחוץ וחשוב. 'לדיו החלו לחשוב טוב על הסבא והסבתא, והוא עצמו לא פסק מלהרהר ולדבר על טובתם, מעלתם ואיכותם. מיום ליום חש כי תחושתו משתפרת, כביכול זכה בחיים חדשים, או לפחות - במבט חדש על החיים: הנה, הוא כבר אוהב את הוריו, חש אליהם קשר בעמקי נפשו, מעריך אותם באמת, מוקיר אותם בכל לבו!

ולמרבה ההפתעה, אכן כן - זה היה המפתח שפתח לו את שערי הישועה והביא את השמחה אל ביתו. עד מהרה עלתה הצעה על הפרק, נבחנה לעומק, ובתוך תקופה קצרה התארכה הבת למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת, לשמחת ליבם של כל בני המשפחה. והכלה הזו, שכיום כבר נשואה באושר בס"ד, היא הוכחה חיה על מעלתו של כיבוד ההורים המחשבותי, על העובדה שהקשר הלבבי והחשיבה החיובית על ההורים - הם מפתח המאסטר לישועות ולשמחות!

וסיפור נפלא זה, המוכר לנו - כאמור - מכיל ראשון, מאיר וקורא עד כמה קרוב אלינו הדבר, תלוי רק בנו. אפילו מאמץ טכני לא נדרש כאן, רק לשנות את החשיבה, לנקות את המשקפיים, להעצים את הטוב הנראה בהורינו, ולהתחבר עימם בעבודות אהבה והערכה גואים. זו המשמעות העמוקה של מצוות כיבוד הורים, וזה מה שיפתח לנו את שערי שמים, וירעיף עלינו שפע טובה וברכה, שמחות ואושר רב!

לשליחת תגובות לכתוב הטור ולקבלת העלון של
הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

הבה נתאמץ עוד קצת בכיבוד הורים, הבה נחשוב מה עוד נוכל להוסיף, לשפר, כיצד נוכל לכבד את הורינו טוב יותר, וכיצד נוכל להטמיע בלבבנו יותר רגשי הערכה ואהבה כלפיהם. הבה נעמיק את הקשר עם הורינו, הבה נכבד אותם בכל ליבנו, וגם נעביר את המסר לדור הבא: כיבוד הורים הוא נכס, אוצר יקר, ביטוח חיים, מפתח מאסטר בשערי שמיים. החזק בו את תלך!

חשיבה מחודשת שהוללה ישועה

הסיפור הבא מתרחש בביתה של משפחת ג. מאיזור המרכז, המוכרת לנו באופן אישי. על בית המשפחה חופפת מזה תקופה עננה של עצב ודאגה, וההורים החלו לחוש אובדי עצות. בביתם בת המתבגרת והולכת, כבר כמה שנים שהיא נמצאת בפרק 'האשה נקנית', אלא שהקונה העלום - איננו...

היא כבר לא צעירה, מאחוריה שורת אחים ואחיות הממתנים בתור בסבלנות, אלא שסבלנותם מתחילה לפקוע. הצעות באות ונשנות, חוזרות ומוסרות מעל השולחן, ודבר לא קורה. הם כבר ממתנים לשמוע את קול הצלחת המתנפצת המבשרת על הישגם קול ששון ושמחה ומצלחות כלה בביתם, אך בשורות טובות אינן נראות באופק.

באחד הערבים, ישב אב המשפחה יחד עם רעייתו לשיחה שקטה, ושוב עלה הנושא הכואב, המעיב, המדאיג כל כך. הנערה צנועה וחסודה, אין בה כל חיסרון בולט ואינה שונה משאר בנות כיתתה. מה קרה? למה דווקא היא 'תקועה' כל כך?

ובעודם מדברים וחושבים על מה ניתן לעשות, לפתע צפה ועלתה מחשבה במוחו של האב. באותה תקופה עסק קצת בלימוד מצוות כיבוד הורים, ולפתע חש שאולי זה המפתח לישועה...

ולא שלא היה מכבד את הוריו עד אז, ההיפך הוא הנכון. בכל עת מצוא, היה מזדרז לעמוד לצידם ולסייעם. כשנזקקו להסעה או לקניות - הוא היה הראשון להתייצב. אם אבא או אמא התקשרו - השתדל תמיד לענות, ואפילו לדבר עימם, למרות שזה לא היה הכי נוח לו...

כי כך נהג עד אותו היום: ברמה המעשית, כיבד את הוריו, אך ברמה המעשית בלבד. מעבר לכך, לבו היה מלא טרגיות וטענות, קושיות ותירוצים, ביקורת נוקבת ומחלוקות עמוקות, על כל התנהלות הוריו, מיום לידתו עד היום הזה. לתחושתו, כל מה שהוריו עשו - הוא בעצם טעות אחת גדולה. הוא מבין טוב מהם, הוא יודע שהם אינם מבינים דבר, והוא בנה את ביתו והנהיג את חייו לפי פרמטר מוביל:

חוויה רוחנית יומית

מדי יום אצלך במייל

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

הניזו היומי של דרשו.

את מרכז תשומת הלב תופס ה'חתן', כשאם לא גילו המתקדם, ניתן היה לחשוב שמדובר בשמחת נישואי בשעה טובה, או למצער בשמחת בר המצווה שלו...

הג"ר אליהו אורנשטיין, המגיד הוותיק ביותר בשיעורי 'הדף היומי' המצולמים של 'דרשו', משתף אותנו בחוויותיו לרגל סיום מחזור ה"ג של ה'דף היומי', ותחילת המחזור ה"ד

יעקב א. לוסייגמן

צלילי מוזיקה נעימים מילאו את חלל האולם השוכן בשכונת 'הר חומה' בירושלים. המשתתפים הנרגשים לבושים כולם בבגדים חגיגיים, שמחים ומאושרים. את מרכז תשומת הלב תופס החתן, כשאם לא גילו המתקדם, ניתן היה לחשוב שמדובר בשמחת נישואי בשעה טובה, או למצער בשמחת בר המצווה שלו.

על יד ה'חתן' יושב הג"ר אליהו אורנשטיין, המגיד הוותיק של שיעורי 'הדף היומי' המצולמים ב'דרשו'. אלפי תלמידים העמיד הרב אורנשטיין דרך שיעוריו אלו. הוא מקליט אותם באולפן קטן וצפוף של הארגון, כשמאחוריו פרוס בד ירוק, ומכל צדדיו שכבות של ספוג המונעות מהדי קולו לחזור ולשבש את איכות השמע. מולו מוצבת המצלמה על גבי חצובה, ומתעדת את השיעור שהוא מוסר במסירות ובנאמנות מדי יום, במשך שנים רבות.

הרב אורנשטיין מספר לנו את סיפורה של אותה שמחה מופלאה, ואת סיפורו של החתן המיוחד: "מדובר ביהודי שפרש לגמלאות בהיותו כבן 78, אחרי שכל חייו הבוגרים היו עסוק במלאכתו, ונהנה מיגיע כפיו. הוא סיפר לי שעד אותה העת, מעולם לא זכה לסיים אפילו לא מסכת אחת מהתלמוד הבבלי.

לאחר שיצא לגמלאות, החל המחזור ה"ג של 'הדף היומי'. הפנסיונר הטרי החליט לנצל את השלווה והרוגע כדי ללמוד 'דף היומי', ולאחר חיפוש מדוקדק מצא את שאהבה נפשו: שיעור מצולם ב'דף היומי', בשפה ברורה ובהירה, ובדרך קצרה שמעניקה ללומד את התמונה הכללית של הדף, מה שמאפשר לו לאחר מכן לשבת על יד הגמרא וללמוד שוב את הדף ביתר שאת, עם עיון מעמיק יותר בדברי הגמרא לצורך השלמת ההבנה.

"השיעורים שלי לא נועדו להחליף לימוד גמרא עצמאי או השתתפות בשיעור מסודר", מסביר הרב אורנשטיין, "אני מתמקד בשלד של הדף, דברי הגמרא בלבד. אני לא נכנס במסגרת זו לדברי רש"י ובוודאי שלא לדברי התוס', רק לפעמים כאשר הדבר נצרך לצורך הבנת הפשט הבסיסי של הגמרא, אני מזכיר מעט את דבריהם. לצד השיעורים שלי מתפרסמים גם שיעוריהם של הרב

סגל והרב שפרכר שליט"א, שהם ארוכים יותר, ובנויים כל אחד בסגנון ייחודי לו, כך שהלומדים יוכלו לבחור כל אחד את השיעור המועדף עליו, ולמעשה אין כפילות בין השיעורים שלנו, כי כל אחד מתאים לקהל יעד שונה".

לאחר שקיבלנו הסבר על סגנון השיעור, ממשיך הרב אורנשטיין לספר את סיפורו של ה'חתן' שפרש לגמלאות. "לאחר שהחליט אותו יהודי להאזין לשיעור שלי, הוא דבק בשיעור הזה ולא עזב אותו עד שסיים את מסכת ברכות, לאחריה את מסכת שבת, וכך המשיך הלאה במשך שבע וחצי שנים, עד שסיים יחד איתי את הש"ס כולו. "כשהתקרב מועד סיום הש"ס, החליטה המשפחה לחגוג לסבא האהוב את הסיום בחגיגה גדולה, ולא נחה דעתם עד שחיפשו מי הוא מגיד השיעור שהסבא כל כך התלהב ממנו ולמד אותו את הש"ס כולו. "הם הגיעו אלי ותפסו אותי לא מוכן", מוסיף הרב אורנשטיין, "התרגשתי מאוד לשמוע על כך שיהודי שהגיע לכזה גיל בלי שסיים אפילו מסכת אחת, זכה לסיים את הש"ס כולו בגיל 85, עם השיעורים שלי. כמובן שהסכמתי מיד להגיע לאירוע הסיום, ולא כדי לחזות בפניו של יהודי שהוכיח שעם רצון ועקביות אפשר לעשות את הלא יאומן, אפילו להפוך לתלמיד חכם בגיל כזה...".

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלך מייל: dirshu@dirshu.co.il

ילדים הגדלים בבית של פוסק הדור, לבטח נדרשים משחר ימיהם לחשב כל אורחותיהם על פי ההלכה ועל פי פסקי האב. האם זו היתה האווירה בבית?

מעולם אבא לא הכתיב או פסק פסוקו בכוח. להיפך, בחיבות ובנועם היה מראה בצורה מחוכמת איך ההלכה היא כה פשוטה ומובנת וברור שיש לנהוג כמותה. הנה סיפור מופלא שיכול להמחיש זאת: בפוסקים דנים כה וכה בדבר ההלכה האם הנשים תברכנה 'שהחיינו' בליל יו"ט בהדלקת נרות, או שלא והן תענינה 'אמן' בברכת 'שהחיינו' בקידוש. אבא צוק"ל צידד להלכה שאכן הן לא תברכנה, אם כי בפוסקים כבר כתבו שלא למחות באלו שעושות כן כי כך נוהגות הרבה.

והנה, פעם שאלו את הרב איך נוהגת אמי הרבנית ע"ה, ואמר שהיא אכן מברכת, ושאלוהו הרי דעתו ברורה שאין לברך? והוא ענה: "אם היא היתה שואלת אותי הייתי מורה לה לא לברך, אבל מעולם לא עלה על דעתי לשאול כי נהגה כפי שאמה נהגה". אבא מעודו לא חשב להעיר לה למרות שלבטח היתה שמחה לעשות כפי שיטתו. כך היתה דרכו.

עם זאת, כשהוצרך להכריע בשאלה היה מגלה בבידור מה דעתו. אני נזכר במקרה שאירע באיזה תלמוד תורה והייתי מעורב בו. באחת השנים רצו לשנות לטובת התלמידים את החומר שהיה נלמד עד אז בכיתה מסוימת. המלמד סירב בטענה שרגיל הוא כבר להכין את החומר על אותו פרק, ואין עתותיו בידו להכין הכל מחדש. אבא עיין בדבר ואמר בהשתאות: "איני מבין כלל את השאלה. וכי כיון שכבר הורגל ללמד פרק זה האם משום כך אינו צריך להכין כל פעם מחדש? והרי גם כאשר הוא מלמד חומר ישן עליו להקדיש זמן להכין שיעור, וגם כעת אין שום שינוי של תוספת עבודה?...".

בילדותי למדתי אצל המלמד רבי יחזקאל טוביב זצ"ל בת"ת תשכ"ר. כשחזרתי ביום הראשון מהת"ת פנה אלי אבא ואמר לי שבנערותו רבי יחזקאל היה הדמות שלו איך 'ישיבה בחור' צריך להיראות... בכך הביע אבא הערכתו כלפי המלמד שלי כדי שארצה לקבל ממנו ותהיה בי הערכה וכבוד כלפיו, וגם הביע רחשי לבו אודות מעלת בני הישיבות שהם לגיונו של מלך.

חשוב גם לציין, שאבא היה 'נורמטיבי' בהתנהלותו. איש בין אנשים, ועושה מה שצריך לעשות. בצעירותו ארגנו בביהמ"ד 'חניכי הישיבות' בב"ב שיעורי תורה, ומדי שבוע הוצרכו להדביק מודעות ליידע את הציבור מי ימסור שיעורו השבוע. אבא תיאר שהוא יחד עם 'בלחט"א רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א בצעירותם היו דואגים לפרסום המודעות הללו.

לאבא היתה מורשת ממרן החזון"א, שכן מלבד היותו דודו זכה הוא עוד בנערותו לשמשו ולישון אצלו וכך לראות הנהגותיו בכל דבר ועניין, והוא ראהו כרבו המובהק. הגר"מ קפלן שאלו פעם מה למד בעיקר ממרן החזון"א, ואבא השיבו: "לא להתבלבל בחיים...".

אבא היה מספר לנו, כי באחד הימים צעד עם מרן ה'חזון איש' מגבעת רוקח ועד לרחוב בלי בו התגורר לימים לאחר מחלה שלקה

לשונם דבר שקר" שהוא עניין של הרגל. הוא תמיד הראה, שהדרך הטובה ביותר לחנך הילדים לכך היא באמצעות דיבור בעקיפין בגנות השקר, כגון סיפורים ועובדות מגדולים ויראים. כך במשך הזמן הצליח לשרש מלבנו את המידה הרעה. מעודו לא אהב לתפוס ברגע אמירת השקר, דבר שעלול להפיל את רוחו של הילד שייתפס כ'שקרן' ויתקשה לצאת מכך. אך על עוון השקר היה יוצא מגדרו ומעניש כדי להראות חומרת הדבר.

הוא היה חכם הרזים בידעו איך להעיר בצורה חכמה שתתקבל על לב השומעים בחיוך, וכפי שאירע פעם שנסע ברכבו של אחד ממקורביו והלה נהג במהירות גבוהה מדי לטעמו של אבא. אבא פנה אלו בתהייה: "מעניין הדבר שאף אחד לא עוקף אותך בכביש"... סיפור מיוחד שלא ימוש מזיכרוני אירע בילדותי, כשמצאתי פעם שטר כסף בערך גבוה. היה זה ביום שישי, נישתי והראיתי את השטר לאבא בשמחה גדולה. אבא פתח בפניי גמרא גדולה, ולמד עמי את המשנה בבבא מציעא (יב) שמציאת קטן לאביו... ולאחר שהסביר לי את כל הנלמד וההלכה הפטיר בנועם: "כעת מה אתה אומר, על פי התורה למי שייך הכסף?!"

אך כדי להעניק לי תחושת חשיבות הוסיף ואמר: "קח את הכסף שמצאת, ואת רשימת מצרכי השבת שצריכים לקנות אתה תקנה היום את מצרכי השבת ותקנה גם איזה ממתק מיוחד לכבוד שבת לעצמך..."

מאותו מאורע למדתי איך בכל דבר צריך לדעת איך נוהגים על פי ההלכה. בנוסף לכך ניתן לראות כיצד בד בבד עם הלכה הוא הצליח לרומם בנו את חשיבות וייקרת השבת, וזה נחרת בי לכל חיי. מתוקף תפקידי כרב ביהמ"ד 'הליגמן' נאלצתי להופיע בדיונים המשפטיים בעניינינו. באחד הדיונים נשאלתי ממת' אני זוכר את ביהמ"נ 'הליגמן', השבתי בפשטות: מעת שאני זוכר את עצמי. כשהייתי בן שלוש, פעם הפרעתי מעט בבית הכנסת, נישתי אלי אבא והודיע לי על העונש שמגיע לי: שבועיים לא אוכל לבוא לבית הכנסת! אין לכם מושג איזו ענישה מחנכת הייתה זו, כשרק חיכיתי וציפיתי כל העת מתי אוכל לשוב ל'הליגמן' לזכות להתפלל לצדו של אבא...

בימי ילדותנו היה מצוי שילדים מחליפים ביניהם חפצים, ולאחר מכן לעתים מתחרטים. אבא רצה ללמד להימנע מכך, שהרי המכירה וההחלפה שלהם אין בה ממש משום שהם קטנים, אך מאידך יש לחנך שאם עושים דבר אי אפשר להתחרט בקלות, וכך ילמדו אחריות מהי. לפיכך אבא היה אומר לנו שהדברים שייכים לאב, ולכן הקטנים צריכים לשאול רשות מאביהם בכל מקרה מעין זה.

אני נזכר, שכילד אהבתי לנסות ולצום יתר על המידה שאבא קבע עבורי, וניסיתי ביום הכיפורים אחד לצום עוד שעה ועוד שעה מבלי שיראו זאת. וכשאבא הורה לי לאכול, טענתי: אבל חברים שלי צמים יותר! מצדו, ענה לי אבא תשובה מחנכת וחריפה כאחת: "ביום הכיפורים מותר לדבר לשון הרע?".

ראוי לקשר זאת לימים אלו בהם אנו מתחילים לומר 'ותן טל ומטר'. אבא תמיד היה אומר לנו ברגש רב באלו הימים: "תראו איך חכמינו חסו על כל נפש יהודי, עד שתיקנו לאחר את שאלת הגשמים שהיא ברכה לציבור כולו, כדי שלא לצער הולכי דרכים..."

אני נזכר באמרה נוקבת בעניין זה. היה זה בצעירותו, כשנסע פעם לנחם ת"ח בחיפה. בבואו לחזור ראה בתחנה המרכזית בחיפה שיש תור לנסיעה לת"א בכמות אנשים שיכולה למלא כארבעה עד חמישה אוטובוסים, ושיער שיצטרך לחכות למעלה משעה. והנה רואה הוא, שבסמוך יש קו מאסף שמגיע גם הוא לת"א, אך מאריך דרכו כרבע שעה דרך כמה יישובים, והחליט לעלות עליו וכך יגיע ליעדו מהר יותר - וכך הווה. לאחר מכן אמר לי, שהתפלא לראות כי כמעט איש מהממתנים לא עלה עליו, ואז הבין שכשדמם נאלץ להמתין בתור הוא עושה זאת עבור עצמו, הוא מוכן לבזבז זמן רב לשם כך. אבל המאסף נוסע עבור אחרים למקומות שהוא לא נצרך להם, וזה דבר קשה לאדם לעשות, ולכן הוא אפילו לא מחשב כמה זמן יוכל לחסוך! פעם התרחשה בבניין שדרנו בו סתימת ביוב קשה, שכל מי שמעט מכיר מבין מיד שהוא לא היה קשור כלל לדירתנו, שכן לא היה מדובר באותו קו ביוב ולא היה הדבר ניכר אצלנו. אך השכנים באו אלינו בתלונה שהיות ואנו משפחה ברוכת ילדים בלעה"ר לבטח נגרמה הסתימה בגללנו, וביקשו שנשלם זאת.

כששמע אבא את הדברים מיד פנה לאמא וביקש ממנה שתזמין אינסטלטור שיתקן את הסתימה על חשבוננו. כשראיתי זאת התרעמתי מעט. חיינו אז בדלות ולא היתה הרווחה בביתנו, ידעתי שאין צדק בטענות השכנים, והיה אכפת לי על הוצאת כסף שאינה צודקת.

כשראה זאת אבא קרא לי ואמר: "שעיה'לה, דע לך, לחיות טוב עם שכנים זה כרוך בעלות של כסף, ולעתים שווה לשלם מעט ובלבד שנוכל לחיות טוב עם השכנים". היה זה לקח שלא יישכח מזיכרוני. והוא נזכר במעשה נוסף: היה לי נוהג קבוע ללמוד עם אבא בשעת צהריים במשך תקופה. באחד הימים כשהגעתי הביתה ללמוד עמו כהרגלי, אמר לי אבא בנימת התנצלות, שקבלת הקהל היום לקחה זמן רב יותר מהצפוי ולכן הוא יילך לנוח מעט ולאחר מכן נלמד את לימודנו המשותף.

אלא שלפתע אני שומע את אבא קורא לי מחדרו. הוא מראה לי את אחד מספרי הראשונים שפתח בידיו וכולו נרגש, וכה סיפר: "אתמול היו כאן אנשים שבאו לשאול שאלה מורכבת, וחשבת לאחר דין ודברים מה צריכה להיות ההוראה, אך לא הייתי בטוח בכך, וביקשתי לחשוב על הדברים מעט בטרם אענה להם. עתה בעלותי על יצועי נטלתי עמי אחד מספרי הראשונים, ולפתע אני רואה מפורשות שאחד הראשונים אומר בדיוק הפוך כמה שחשבת, ואמרתי לעצמי: איזו סייעתא דשמיא שלא הזדרזתי לפסוק שלא כהוגן, וביקשתי להמתין מעט והקב"ה הראה לי מהי סייעתא דשמיא..."

(הרב מ. ברמן | יתד נאמן / י"ז במרחשוון תש"פ)

בה. מרן החזו"א פסע לאטו כל הדרך, ולפני שהגיעו אמר לו: "רואה אתה, הולכים לאט לאט ולבסוף מגיעים, לו היינו עומדים על מקום אחד לא היינו מגיעים...". והסביר לנו אבא: "חשבת' לתומי שדוברי מוסר בלבד, לאחר זמן הבנתי את הדברים לעומקם, כדרכו: היה זה לאחר שלקה בלבו ורופאיו הזהירוהו לבל ידבר במשך שישה שבועות. במשך זמן זה, כשרק יכול היה להוציא מפיו כמה תיבות ספורות, מיד רמו לי להוציא את מחברתו ושכתוב עבודו כמה תיבות. כתבתי שלוש תיבות כפי שיצאו מפיו, ויותר לא יכול היה לומר. למחרת שוב ביקש ממני שאמשיך באותו עניין, וכתבתי מפיו עוד כמה תיבות. כך נמשך הדבר במשך תקופה קצרה, ולבסוף מכל התיבות הללו נהיה 'סעיף קטן' אחד בספר חזו"א על הלכות שבת. למרות שידע שלאחר זמן יוכל להמשיך לכתוב כרגיל", חידד אבא את הנהגת הדוד הגדול, "בכל זאת נהג כך ללמד שבכל עת וזמן אין אתה רשאי להיבטל הימנה, וכפי שהגדיר זאת באותה הלכה: 'הולכים לאט, אך בסוף מגיעים'".

אגב, אבא העיד על עצמו שאחר פטירת דודו מרן החזו"א קיבל על עצמו שבכל דבר שיוזמן בחייו יחשוב איך היה נוהג בזה מרן החזו"א. ואכן ניכר כמה עמד בזה וחי לפי קבלה זו כל ימיו, כאשר המסר העיקרי שאבא למד ממנו ולימד אותנו הוא - אין לנו ערך אחר זולת התורה הק' ולימודה.

למרות קרבתו לגדול הדור, ועל אף גדולתו האישית, לא אחז הוא מחינוך 'להיות גדול הדור'. לדעתו, עלינו להשקיע עצמנו בתורה והקב"ה הוא שיקבע עתידנו. אני זוכר שנער בר מצווה ביקש ממנו ברכה "שיהיה גדול בישראל", והשיב לו אבא בנימת תוכחה ואמר: "אף אחד מגדולי ישראל לא למד בשביל להיות גדול בישראל, הם למדו בשביל להבין את הדף גמרא שלמדו באותו זמן..."

עובדות רבות ונפלאות נשמעו אודות מרן זצוק"ל ורגישותו הרבה לעניינים שבין אדם לחברו. בנו הגראי"ש שליט"א מספר מאשר ראו עיניו מהליכותיו בקודש:

אספר משהו שבני ביתי התרגשו מכך מאוד: באחד מימי הסוכות התקיימה ברית לאחד מנכדיי ואבא זצוק"ל הגיע לביתנו לסעודה שהתקיימה בסוכה שעל הגג, ולשם כך הוצרכו להעלות מים בדליים לנטילת ידיים. הילדים מתארים כמה התרגשו לראות כיצד אבא, שכה הקפיד על נטילת ידיים בשיעור גדול, דואג לפתע לצמצם במים ככל אפשר. לפליאת אחד הנכדים אמר, שכדי שלא יצטרכו לטרוח בהבאת המים יש לדקדק כמידת ההלכה ותו לא.

עוד אני זוכר, שלפני שנים רבות כשהגיע אחד מגדולי הת"ח זצוק"ל להתפלל בביתנו ל'הליגמן' כשאבא כיהן שם כרב, ראה שיש דמויות אריות לצד ארון הקודש. אצל הנוהגים על פי הסוד הדבר אינו מקובל והוא שאל את אבא כיצד לא מקפידים כאן על כך. אבא שתק ולא השיב. הלה כנראה חשב שאבא אינו מבין, ושוב שאלו בהסבירו שהדבר אינו מקובל, עד שאבא ענה בענוה ומתוך זהירות בכבוד האורח: "אצלנו נוהגים כך..."

באמת, ולכן החליט לעמוד לימינו בכל כוחו".

כששואלים מהי סיבת ההצלחה שהאירה לו פנים בכל מסעותיו להשגת תקציבים כה גדולים, מן הראוי לצטט את שאמר לימים מרן הגר"מ מ"שן צוק"ל: שרבי נתן צבי מריח בכל הליכותיו 'ערליכקייט'. היראת שמים האמתית והמסירות נפש שהייתה לו למען מימוש המטרות שהציב לעצמו הן אלו שעמדו לימינו בכך כל השנים.

יש לו בית מדרש רוצה מאתיים

אבל איש לא העלה בפניו את התהייה איך מקימים עוד ועוד כשאים ממון אפילו בעד הקיים?

שאלה זו הוא נשאל פעם מאחד הנדיבים הגדולים של הישיבה ששאלו במעט התרסה: "מדוע צריך ראש הישיבה לעשות ישיבה כה גדולה, והרי די והותר מה שיש לו עתה ומדוע כה מתאמץ להגדיל ולהרחיב עוד ועוד?"

שאלו הגר"צ צוק"ל בחיכוך הנודע: "וכמה כסף יש לך?!", והוא נקב בכמה עשרות מיליונים שהיו ברשותו באותם ימים. השיב לו הגר"צ: "וכי אין לך מספיק ממון כדי לנוח כל החיים אתה וכל משפחתך? ומדוע אתה ממשיך לעבוד ולעמול ולא יושב על זרי דפנה בלימוד ועבודת ה' בלבד?"

כשראה ראש הישיבה במראה פניו כי הדברים נשמעים הוסיף ואמר: "אלא אתה ממשיך בכך כי חשוב לך מאוד להצליח עוד ועוד במה שאתה עושה. אם כך, גם אני רוצה להצליח עוד ועוד בחיי עולם..." (אגב, אחרי חצי שנה הגיע אותו נגיד לבקש ממנו מחילה על שאלתו זו, באומרו, שמאז שאל אותו זאת, במשך החצי השנה האחרונה לא הצליח לסיים שום עסק מניב כפי שהורגל עד אז! הוא ביקש את מחילתו. כמובן שראש הישיבה מחל ובידו, ולאחר תקופה הוא אכן המשיך לעשות חיל והגדיל את נתינת ממון בעד הישיבה בזכות כן).

רבי נתן צבי צוק"ל אף דיבר רבות על כך שכל נושא גיוס הכספים עבור הישיבה אינה עבודה כסתם עבודה, הוא ראה בכך גופי תורה ממש, בהדגישו שהאמצעים לקיים תורה הם הם גופי תורה. וכך גם הייתה ההתנהלות שלו בכל הנושאים הקשורים לכך. הוא ראה בכך שליחות אמתית לבנות בניינים של תורה, להרחיב גבולות התורה, והשקיע כל כוחותיו בתחושה כי גופי תורה הם. וזו הייתה אחת הסיבות המרכזיות להצלחתו המיוחדת בהשגת האמצעים לכך בכל מקום אליו הגיע כל השנים, כי הנדיבים ראו את ההתייחסות האמתית שהוא מייחס לכך כגופי תורה ממש.

"אני זוכר עד היום בהתפעלות", ממשיך הגר"ב שליט"א, "שמיד ביום הראשון אמר רבי נתן צבי שחייבים להתחיל לעשות השתדלות להשגת הממונות ויצא לכמה בתי נדיבים כאן בארץ, וכשסיים זאת אמר לי רבי נתן צבי והארה על פניו: 'עשיתי את ההשתדלות המוטלת עלי, ועלינו לסמוך שמשמאי יסייעו בעדינו'.

"במיוחד ניחן במידת האחריות, ואת האחריות הזאת ראינו בכל צעד ושעל בדרכיו בהנהגת הישיבה. כך, לדוגמה, באחת הנסיעות הראשונות כשנסענו לארה"ב הייתה זאת נסיעה מעייפת מאוד, וכל הלילה רבי נתן צבי לא עצם עין והשתדל לומר תהילים וללמוד את לימודיו. כשהגענו למחוז חפצנו בבוקרו של יום, במקום לסור למנוחה קצרה, החל מיד בסדרת פגישות במשך היום כולו, ויקשה לתאר באילו קשיים לוו כל המסעות הללו, שחלקם ברוך ה' הניבו פירות מניבים, אבל זו הייתה עבודה קשה במיוחד. רבי נתן צבי מעולם לא הביע כל טרדנה, ואדרבה, באותו ערב כששבנו מסדרת הפגישות, והיינו צריכים לסור למנוחה קטנה, קיבלנו טלפון נוסף שאחד הגבירים שחיפשנו אותו מחכה לנו ב'לורנס' - מרחק כשעה נסיעה ממקום שהיינו. הייתי בטוח שהראש ישיבה לא יסכים לכך, הוא היה נראה באמת מותש, ואפילו לא הצעתי לו זאת. אבל מיד כששמע על כך אמר לי בפסקנות: 'וכי אנו עושים זאת בעבורנו, זה הרי בשביל תורה, הקב"ה נתן כוח למי שרוצה להגדיל תורה...' ובלי אומר ודברים ציווה לנסוע לאותו נדיב למרות שכוחותיו לא היו עמו כלל".

הבנק הנפרד

רבי נתן צבי בהארת פניו הייחודית היה כובש ממש את כל רואיו, וזו הסיבה שהייתה לו הצלחה מיוחדת במינה גם במסעות גיוס הכספים בארצות הגולה. כל אימות שנסע התקבל ראש הישיבה בהערצה, והכל חשו בגדלותו העצומה וברצונו האמתי להרחיב מקום התורה ולבססו, וזו הייתה הסיבה העיקרית שהביאה להצלחתו הגדולה במסעותיו.

"במסעותינו של גיסי הגאון רבי נחמן ושל, לא אחת שאלו אותנו אנשי הגולה: מדוע אנו כה מטריחים להביא כל פעם מחדש את ראש הישיבה למסעות אלו, והרי הוא אינו בקו הבריאות והדבר אינו קל בעבורו! והשבנו את האמת: 'תמיד אנו חשים שהוא סוחר אותנו לבוא עמו - ולא להיפך'..."

"מי שהכיר את ראש הישיבה", מסיים הגר"ב קרליבך שליט"א, "ידע וראה שהוא חיפש כל הזמן רק איך להוסיף מבצעים ולחזק הלימוד בכל צורה שהיא, מבלי להתייחס כלל לערך התקציבי העומד מאחוריהם. באחת התקופות, כשהיו קשיים במצבה הכלכלי של הישיבה, כולנו היינו בטוחים שהוא יפסיק עם המבצעים שהוא מכריז בעת הסיומים לקראת הזמן הבא, שהרי אין מקורות מימון לקיימם. אולם בפועל, לאחר שבקעה שירתם המרגשת של המסיימים ששרו מנהמת לבם 'כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה', התמוגג ראש הישיבה צוק"ל מנחת, והכריז בדרשתו על המשך המבצעים ועל מבצע חדש לקראת הזמן הבעל"ט שהוא מבצע על מבצעי הרבים..."

"הוא היה אומר לנו בגערה ממש: 'וכי אין לכם די הערכה לתורה? הרי זהו בנק נפרד שממנו מגיעים כל הכספים להגדלת התורה, ומי שיוכל לתת את הסכום הנצרך יוסיף להרבות תורה בפעליה הברוכים!'"

(יתד נאמן - סוכות | הרב מ. ברמן)

כיון שכאמור היא הופכת את האדם למהות אחרת, ודרגות רבות בלומדי התורה.

ואם נתבונן נראה כי חג שמחת תורה הוא המועד שבו גדלים מעגלי הרוקדים ומתרחבים מתוך שמחה עצומה בלילה ואף ביום למחרת, וישנם אף החוזרים ורוקדים שוב במוצאי החג, וכל זה מחמת השמחה הגדולה שזכו לסיים חמישה חומשי תורה. ואם כן, בשמחה שכזו שהיא על סיום של לא רק חמישה חומשי תורה אלא של הש"ס כולו, הרי היא שמחה גדולה ועצומה ומכופלת שבעתיים לאין ערוך.

סגולת ה'חפץ חיים': עת רצון ב'סיום'

בבית מדרשו של מרן הרב אלישיב זצוק"ל בכל סיום מסכת, גם אם לא היה זה על מסכת שלמדו כולם בשיעור אלא מסכת שלמד מרן בפרטיות בינו לבין עצמו, כל ציבור המשתתפים אמרו את נוסח ה'הדרן' יחד עמו. כיון שזו עת רצון גדולה הצטרפו כולם לתפילה המיוחדת והמרגשת הזו בהדרן, אשר בה מעתידים על המשך לימוד התורה והשגת קניינים נוספים בה על ידי סיומים נוספים, ואף תחינה

על הדורות הבאים שלא תמוש התורה מפיהם עד עולם. וכבר למעלה בקודש, כשביקר חמי הגה"צ ר"י גרודזינסקי שליט"א בארה"ב אצל דודו הגאון רבי יעקב קמיניצקי, ביקש שידון לבחור מבוגר. אמר לו ר' יעקב: "מקובלני מה'חפץ חיים' שזמן 'סיום' הוא עת רצון. כדאי שתבוא לכאן בעוד ימים אחדים, אז יהיה כאן סיום בישיבה וזו עת רצון המסוגלת לברכות". ואכן טרח והגיע שוב לאחר שבוע לסיום וקיבל את הברכה הנצרכת.

לא אחרי קריאת תהילים או פרק שירה, גם לא אחרי שיעור תורה או בשעת רעווא דרעוין בשבת קודש, אלא דווקא בסיום. שם, אמר ה'חפץ חיים', נמצאת ה'עת רצון' הטובה.

ואם דברי ה'חפץ חיים' אמורים על סיום מסכת אחת, בוודאי שכאשר מדובר על סיום הש"ס כולו המורכב משישים מסכתות המשמשות כמגן וחומה מפני המזיקים כנאמר (שיר השירים רבה ו, ב) "שישים גיבורים סביב... כולם אחוזי חרב מלומדי מלחמה - אלו שישים מסכתות", בוודאי ישמשו כמגן עצום מפני כל המזיקים להשפיע שפע טובה וברכה.

(מתוך עלון 'שואלן' דורשין' יוגש תש"פ)

המשך מעמוד 21 | סיום הש"ס במנצ'סטר

הגר"נ קפלן אמר שבקריאת שמע מניחים את היד על העיניים, ולדבריו המשמעות של זה היא סמלית, כדי לבטא שיש הרבה דברים בעולם הזה שאנחנו לא יכולים להבין בעיני בשר. גם יעקב אבינו כשנפגש עם יוסף אמר 'שמע ישראל', בכדי לבטא שכל הצרות שעברו הם משהו שאי אפשר להבין והדרן להתמודד עם זה, היא רק באמצעות אמונה.

מעמד היסטורי

המעמד ההיסטורי נערך כאמור בפאר והדר לכבודה של תורה, ליד שולחנות ערוכים בטוב טעם ע"י קייטרינג "גרסקופ" היוקרתי. את המעמד הנעימו בשיר וזמר מקהלת "מלכות" בהרכב מלא, תזמורת המנגנים, בניצוחו של ר' מונה רוזנבלום ומוישי רוט ובהפקת שלום וגשל. בנוסף השתתפו ר' זאנוויל וינברגר ור' אהרלה סמט. מצגת אמנותית מיוחדת בשם "הנה ימים באים" הוצגה ע"י "פלאן" של ר' מרדכי צין ור' יוסי פולק.

הציבור התפזר לביתו בתחושה מרוממת ונפלאה ושב לביתו בתחושה כי מדובר במעמד היסטורי שייחרת בדברי ימיה של מנצ'סטר התורנית, ובמעמד שיש לו השפעה עצומה על עולם התורה בעיר, שזכה לכבוד מיוחד בזכות ארגון דרשו שהפיק עבורו מעמד היסטורי לכבוד גומרה של תורה.

ליום הוא פתרון לכל הבעיות של הדור, שרואים בחוש שכאשר האב נמצא במסגרת תורנית קבועה זה מרים את כל הבית. הגר"א שיף אמר כי הוא זוכר כיצד מנצ'סטר הייתה קטנה הרבה יותר, והעלה על נס את החלק של דרשו בהתפתחות התורנית והיהודית של מנצ'סטר בשנים האחרונות, והביע תקווה שמהפכה זה תתרחב ותתמשך.

בהתחלת הש"ס כובד המג"ש הרה"ג ר' שמחה במברגר שליט"א, מגדולי הר"מים הנודעים בדף היומי בעולם כולו, ואשר נודע כשיעור הדף היומי הגדול ביותר באירופה, בו משתתפים מדי יום מאות משתתפים מכל החוגים. הרב במברגר דיבר בהתרגשות עצומה על המהפכה של דרשו בעולם התורה, בפרט נוכח הנתון המדהים, עליו חזר בדבריו, על כך ש-219 אלף יהודים נבחנו עד היום במבחני דרשו השונים, מה שמלמד יותר מכל על הצימאון של הדור לידיעת התורה.

הנואם האחרון שגם ריגש את הקהל באופן יוצא דופן, הוא הגאון רבי ניסן קפלן, ראש ישיבת "דעת אהרון" בהר נוף, שנשא דברים מרגשים מאוד על החשיבות לחייו של כל יהודי בהשקעת ראשו בלימוד התורה. הגר"נ קפלן חיזק את הנוכחים בדברי אמונה בהירים וזכים, ואמר כי שמע מסבו שהיה בסיביר שש שנים, דבר חיזוק מבהיל.

◆ האם צריך להסיר כתמי חלודה מכלי לפני הגעלתו?
◆ האם מותר להגעיל כלי כדי להופכו מבשרי לחלבי?
◆ האם צריך להגעיל את השיניים התותבות לפני הפסח?

הכשרת כלים ב'ליבון' ובהגעלה

• כלי ששימושו במגע ישיר עם האש ללא תוספת נוזלים - לא ניתן להכשירו בהגעלה, כי אם ב'ליבון'. ליבון פירושו מגע ישיר של הכלי עם האש עד שיתזו ממנו ניצוצות, או עד שתתקלף שכבתו העליונה.

• כלל הוא בהכשרת כלים: 'כבולעו כך פולטו' - בדרגת החום שבה נבלע האיסור, בה י'פלט'. ולדוגמה: כלי ששימושו ב'כלי ראשון' שעל האש - יש להגעילו בכלי ראשון שעל האש.

• כלי שרוב שימושו שלא ב'כלי ראשון', ולא ניתן להכניסו לכלי ראשון, ניתן להגעילו על ידי 'עירוי' מכלי ראשון על גבי אבן מלוכנת, והזזת האבן על פני כל הכלי.

• לפני הגעלת כלי, חובה להסיר ממנו כל חלודה שיש בה ממשות, דהיינו כזו שכאשר מגרדים אותה נוצרים פירורי חלודה, אך לא בכתמי חלודה שאין בהם ממשות.

• מעיקר הדין, מותר להגעיל כלי חלבי על מנת להופכו לבשרי, וכן להיפך; אך כבר מאות בשנים שנהגו ישראל איסור בדבר. ובדיעבד, אם הגעילוהו, ניתן להופכו לבשרי או לחלבי. ואף לכתחילה, האיסור הוא רק כאשר ההגעלה נעשית למטרה זו, אולם, אם ההגעלה נעשתה למטרה אחרת, וכגון שהגעילו את הכלי מחמץ על מנת להשתמש בו בפסח, מותר בהזדמנות זו להופכו מחלבי לבשרי, ולהיפך.

אופן ההכשרה של כלים שונים

• חצובה שמעמידין עליה סירי חמץ כל השנה על גבי האש - מעיקר הדין אין צורך להכשירה לפסח, אך מפני חומרת איסור חמץ - הצריכו להכשירה ב'ליבון קל'. ויש אומרים שבזמננו, שמסגרת החצובה שעל גבי הכיריים רחבה מאוד, והאש אינה נוגעת בכולה - היא טעונה 'ליבון חמור'.

• שיניים תותבות - נוהגים שלא להכשירן בין בשר לחלב, מטעמים שונים, אולם, לענין איסור חמץ, נחלקו הדעות אם צריך להגעילן.

• מדיח כלים אשר דפנותיו עשויות אלומיניום - נחלקו הפוסקים אם ניתן להכשירו לפסח, או שראוי להימנע מכך; וכן נחלקו אם מותר להשתמש במדיח אחד לכלים חלביים ובשריים.

• מחבתות חמץ, שמטגנים בהן חמץ בשמן - לדעת השולחן ערוך ניתן להכשירן לפסח בהגעלה, ולדעת הרמ"א, לכתחילה יש ללבנן בליבון קל. וכן סיר שמשמש בקביעות לדברים שמתייבשים בסוף בישולם, כגון הסירים המשמשים להכנת קוגל אטריות - לדעת הרמ"א, יש להכשירו לפסח ב'ליבון קל', כדן מחבת.

• מחבת חלבית או בשרית - באופן שמוותר להגעילה על מנת להופכה לבשרית או חלבית (ראה לעיל) - נחלקו הפוסקים אם צריך להכשירה בליבון חמור, בליבון קל, או בהגעלה.

• כלי חמץ שיש לו ידית, בהכשרתו לפסח בהגעלה, יש להגעיל גם את הידית. ולדעת הרמ"א, ניתן להגעילה לכתחילה בעירוי מכלי ראשון, אלא אם כן ידוע שהיא עצמה בלעה מחמץ בכלי ראשון.

• כלי חמץ שהגעילוהו לפסח, אך לא הגעילו את הידית, אסור להשתמש בו בפסח; אולם, בדיעבד, אם הידית נתחבה במאכל חם בפסח - המאכל מותר. ואם לא הגעיל גם את הגוף הכלי, ומדובר בכלי מתכת שהוא וידיתו עשויים מקשה אחת - אשר בו עובר טעם החמץ הבלוע בכלי אל הידית - המאכל אסור, מפני שבלוע בידי טעם החמץ שעבר מגוף הכלי.

גליון 395
שנה ט' תש"פסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קליימן על האישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

כשנפטר רב אבהו הורידו עמודי העיר קיסריה דמעות, כשנפטר ר' יוסי שפעו מרובות העיר ציפורי דם. כשנפטר ר' יעקב בר אחא נראו הכוכבים ביום. כשנפטר ר' אסי נעקרו כל אילנות של ארזים, גם כשנפטר ר' שמואל בן ר' יצחק נעקרו כל האילנות. כשנפטר ר' חייא ירדו אבנים של אור מן השמים. כשנפטר ר' מנחם בר סימאי נחלקה ונמנעה צורת הפרצוף של צלמים ומטבעות. כשנפטר ר' תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו נעקרו כל הצורות שעושים על שם המלך שמת. כשנפטר ר' יצחק בר אלישור נתרבו הגניבות בנהרדעא, ונחפרו שבעים מחתרות מתחת לבתים שדרכם חדרו הגנבים. שעה שהיה ר' יצחק בחיים לא היו גנבים בזכותו. כשנפטר ר' המנונא ירדו אבנים עם ברד מן השמים. כשנפטר רבה ורב יוסף קרבו העמודים שעל גשר הנהר פרת זה לזה. כשנפטרו אביו ורבא קרבו זה לזה עמודי הגשר שעל הנהר דיגלת. וכשנפטר רב משרשיא גדלו קוצים על האילנות. וכל זאת כדי להראות שאף העולם היה בצער בזמן פטירתם של הצדיקים, ולכבודם השתנו סדרי בראשית.

(מ"ק כ"ה - ב')

פרשת השבוע

האחד להעביר דרכו את הראש, והשני לנסות בו את מרדכי אם יכעס.

לא יסור שבט מיהודה (מ"ט - י') מסופר על הרה"ק ה"ישמח ישראל" מאלכסנדר זיע"א, שכשהיה פעם לרפואה באחד ממעיני הישועה, בא לקראתו אדם אחד ושאלו, מדוע הכהן גדול בתפלתו ביוהכ"פ, סיים בלשון התרגום "ולא יעדי עבד שולטן מדבית יהודה" הלא הוא מקרא מפורש "לא יסור שבט מיהודה" וגו' וע"ז פי' התרגום כנ"ל ולא יעדי וגו', ומדוע בחר בלשון התרגום. השיב לו הרבי על אתר תיכף ומיד, הרי אז נכנס הכהן גדול לקודש הקדשים דאסור לשום אדם להיכנס עמו, והחזיק ביד ימין מחתת הגחלים וביד שמאל החזיק כף הקטורת, א"כ לא הי' באפשרות לקחת עמו ג"כ ספר בידו, והרי אי' בחז"ל (גיטין ס') דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו בעל פה.

ארור אפם כי עז ואברתם כי קשתה (מ"ט - ז')

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו זיע"א, שהשתוקק ימים רבים להשיג טלית מארץ ישראל, אולם בימים ההם מיעטו האנשים לנסוע לארץ הקודש, וכך עבר זמן רב עד שאחד החסידים שביקר בארץ הקודש, מילא את מבוקשו של רבי מרדכי, והביא לו מן הארץ טלית מהודרת ומרשימה. נתן רבי מרדכי את האריג הצחור לאחד מתלמידיו, שיתפור ממנו טלית קטן בצורה ובגודל המתאים. אולם בשעה שקיפל התלמיד את האריג כדי לגזור את בית הצוואר שלו, חתך בטעות שני בתי צוואר. כשראה התלמיד מה עולל לרבו, נבהל מאד וחשש שרבי מרדכי ישמיע באזניו דברים קשים על שגגתו. אולם כשבא האיש אצל רבו וסיפר לו מה שקרה לו בשעת התקנת הטלית היקרה, אמר לו רבי מרדכי בבת שחוק, מה אתה כל כך נפחד ונבהל, הרי באמת דרושים לטלית קטן שלי שני בתי צוואר,

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 5:33 ת"א: 5:35 ר"ת: 6:07

פרשת ויחי

זמני כניסת השבת

ירושלים: 4:17 ת"א: 4:32

אהבת ישראל של הבעש"ט הקדוש זיע"א

מעשה זה סיפר הרד"ק רבי אברהם יהושע העשיל – ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א:

באחד מימי טבת הסגריריים נסעו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א ומקורביו בדרכים מושלגות ובוציות למצוות פדיון שבויים מישראל. בדרכם עברו ליד פונדקו של יהודי, היה זה הפונדק היחידי בחבל ארץ זה, והנוסעים סרו פנימה לתפילת מנחה. למראה האורחים החשובים הבאים תחת צל קורתו, אורו פניו של הפונדקאי, היה זה יהודי חסיד וירא שמים, שלא זכה בכל יום לקבל אורחים יהודים, ובימות החורף על אחת כמה וכמה, לא יפלא, כי כשנוכח שהבעל שם טוב הקדוש וחסידיהם הם אורחיו הפעם, שמח האיש שמחה רבה, וערך לכבודם משתה גדול. במהלך השיחה נודע לפונדקאי מטרת נסיעתם של הבעל שם טוב ותלמידיו, והוא מסר לידי הצדיק סכום נכבד למען פדיון השבויים.

בטרם נפרדו ויצאו לדרך, פנה הבעש"ט למארח ושאלו אותו למצבו ולמצב בני משפחתו. "אולי ברצונך לבקש בקשה מיוחדת?" שאל. "ברוך ה'" השיב הפונדקאי, "אינני חסר דבר!". השיב הבעש"ט: אמנם לך אין כל בקשה ממני, אך לי יש בקשה ממך. ואנא אל תשיב פני ריקם. "מדוע אפוא מבקש רבנו ואינו מצוה? הן נכון אני לעשות למענו כל שביכולתי" השיב היהודי. ביקש הבעש"ט פיסת ניר, עט ודיו וכתב מכתב כלשהו. את המכתב נתן בתוך מעטפה, ועליה רשם את שמות הנמענים, היו אלה שמותיהם של שני פרנסים בקהילת ברודי. נתן הבעש"ט את האגרת החתומה בידי הפונדקאי ואמר: בקשתי היא, כי אתה בעצמך תמסור אגרת זו ליעדה, אל תשגר אותה על ידי שליח ואף לא באמצעות הדואר. הניח הפונדקאי את המכתב בתוך כיסו ואמר: מבטיח אני למלא בעזרת ה' את בקשת רבנו.

בנתיים הלכו הבעש"ט והנלווים אליו אל פתח הפונדק, ברצותם לצאת לדרך, יצא הפונדקאי לפניהם אל האורווה, על מנת לרתום את הסוסים לעגלה, ושם באורווה, כשהתכופף להוציא את הרתמות ממקומן, נשמטה המעטפה מכיסו ונפלה לארגו סמוך. הפונדקאי שהיה עסוק במלאכתו, כלל לא שם לב לאשר התרחש. עד מהרה יצא הבעש"ט ומקורביו לדרך, הפונדקאי ליווה אותם כברת דרך ארוכה, וכששב לביתו פרח עניין המכתב מזיכרונו לגמרי. עברו ימים רבים, חלף פרק זמן

ארוך, והמכתב כאילו נמחק מזיכרונו של הפונדקאי, במשך הזמן הזה הספיק להיות פעמיים במעוזו אצל הבעש"ט הקדוש, ואפילו אז לא נזכר במכתב, גם הבעש"ט לא הזכיר לו את דבר המכתב. ולכאורה, נראה היה כי עד יום מותו לא יזכר בו. ואולם לא כך היה:

ימים רעים באו על הפונדקאי, נתהפך עליו הגלגל, ראשית ירידתו נגרמה בשל הפריץ, אשר הפונדק היה שייך לו, הלה העלה את המחיר שתבע תמורת שכירות הפונדק. זו היתה רק ההתחלה, ובהמשך תכפו ובאו עליו צרות רבות, עד אשר נתרשש כליל ונאלץ לוותר על הפונדק ולחפש לו מטה לחם במקום אחר.

באותה עת כבר לא היה הבעש"ט הקדוש בין החיים. שאלמלא כן היה בא אצלו הפונדקאי האומלל ומבקש את ברכתו. באין ברירה אסף הפונדקאי את מטלטליו והתכוון לפנות את הפונדק לבעלים החדשים. הלך מחדר לחדר וממחסן למחסן וקיבץ את החפצים העשויים להביא לו תועלת ברבות הימים.

במהלך חיפושיו הגיע גם אל האורווה, והחל אוסף את שמצא שם בארגזים, באחד הארגזים הסב את תשומת לבו מכתב, המכתב המונח בקרקעית הארגו, היה צהוב מיושן וניכר עליו כי מצוי הוא שם ימים רבים, הושיט הפונדקאי את ידו אל המכתב, ובהבחינו באותיות הרשומות על המעטפה הכיר בהן את כתב יד קדשו של הבעש"ט. אז נזכר: הן זהו המכתב שמסר לי הצדיק אז, כששהה בפונדקי היה זה לפני כחמש עשרה שנה בערך, על מנת למסור לשני אנשים בברודי.

הביט הפונדקאי במכתב וכל גופו החל רועד, דמעות זלגו מעיניו, דמעות של צער וחרטה, עתה, בטוח היה שכל ירידתו וכל אסונו פקדו אותו, כיון שמעל בשליחתו של הבעש"ט הקדוש. "כיצד אוכל לסלוח לעצמי על שעכבתי את מכתבו של הבעש"ט זה חמש עשרה שנה?" התייפח הפונדקאי בחשכת האורווה. מי יודע מה כתוב בו, במכתב, ועד כמה היה נחוץ למסרו ליעדו, ובעצם, חלפה מחשבה בראשו, מי יודע אם אותם אנשים, שאליהם הפנה הבעש"ט את אגרתו, נמצאים עדיין בחיים?

ואז בבת אחת, התנער הפונדקאי מבכיו, ובצעד נמרץ קם והחל פוסע. "אלך עכשיו אל ברודי העיר" גמלה החלטה נחושה בלבו, "אלך אפילו ברגל! ובלבד שאמצא את שני האנשים הללו, או את בני משפחותיהם, ואמסור לידיהם את המכתב!".

משל ונמשל

מעשי אבות סימן לבנים

משל לעשיר מופלג שהיה לו בן יחיד, בבן זה תלה כל תקוותיו, אבל הבן היה קל דעת וכילה ממון אביו בהבלים ובעסקים מפוקפקים, צבר הפסדים ושקע בחובות, והאב השקיע סכומי עתק לחלצו. כך נקפו ועברו השנים, הבן צבר חובות והאב טורח לכסותם, והאדם כידוע אינו חי לעולם, בהגיע שעתו של האב קרא לבנו ואמר לו: "ככל שהיית מכלה את ממוני, כך הוספתי וצברתי הון, עתה עובר הממון לרשותך. יודע אני שבמהרה תכלהו ותאבדו בעסקים כושלים והימורים מפוקפקים, ויודע שתמכור נכס אחרי נכס לכסות את החובות עד שלא ישאר בידך מאומה, על כן אני מצווך לאמר: הזהר והישמר לבל תמכור את הבית ואת הגן סביבו, כי נחלת אבות הם, ויהיו לך לפליטה, אם תשמע לקולי, תוושע", ככלותו לצוות עצם את עיניו ונפטר.

כאשר קם הבן מאבלו נפתחו בפיו אופקים חדשים, הונו הרב של אביו עמד לרשותו, ועדת חנפנים ומתווכים מפוקפקים עטו עליו וסיבכו אותו בעסקה כושלת אחת אחר רעותה. וכאשר חזו אביו, כן היה, עד מהרה עלה כל העושר בעשן, והוא נותר עם חובות גדולים, מכל כל נכסיו, אך צוואת אביו שמר, נותר ברשותו אך הבית הריק מוקף הבוסתן הענק, הנושים מיררו את חייו, ויום אחד ירד לטייל בבוסתן וליבו דווי, אמר לעצמו: אילו היה אבי מניחני למכור לפחות את הבוסתן, מילא הבית הוא נחלת אבות, אבל הבוסתן סביבו, מה ערכה אילו הייתי יכול למכור את מחציתו, אם לא את כולו, הייתי מכסה חלק מהחובות ופורק מעלי את עול הנושים, אך חזקה עליו פקודת אביו, כך הלך קדורנית והנה הבחין בסימן החרוט בגזע עץ. התקרב וראה שהעפר במקום שונה, קרע על ברכיו וחפר ומצא ארגז עם מטבעות זהב שאביו טמן עבורו לעת צרה, שמח מאד כיסה את כל חובותיו ועוד נותר לו ממון רב והיה לעשיר מופלג, ולא נדרש ממנו עתה אלא שיכלכל את צעדיו בתבונה.

והנמשל נוקב כל כך: האבות הקדושים יצרו נכסים ורוחניים כה רבים, והנחילו אותם לדורותיהם אחריהם לעולמי עד, אשרי המשתמשים באוצרות הרוח בתבונה, בגדר "מעשי אבות סימן לבנים", והולכים בדרכי אבות לטוב להם כל הימים. היו אנשים ואף דורות אשר התרחקו מדרכי אבות וצברו חובות כבדים, ואז באה זכות האבות וחילצה אותם, כמו שאמר משה רבנו בחטא בעגל "זכור לאברהם יצחק וישראל עבדיך" דוד אחר דוד ניצל את מיכסת זכות האבות, עד שיש דעה בגמרא כי "תמה זכות אבות" כלתה במהלך הדורות, ואנו שבנו וצברנו חובות כה רבים מה יהא עלינו עתה? והתשובה: עדיין נותר אוצר חבוי, שאהבות טמנו עבורנו, זה הוא שורש האבות החבוי בתוכנו, הטמון בנו, מידות הרחמנות והביישנות וגמילות החסד, והאמונה העמוקה המושרשת בלבנו, נגלה את שורש האבות הטמון בנו ונתעורר על ידינו לשוב למורשתנו, להיחלץ משפל מצבנו ולהאיר את נתיבנו.

(ספר בית יעקב)

ימים רבים נדד הפונדקאי בדרכו לעיר ברודי, וכשסוף סוף הגיע למחוז חפצו היה שבור ורצוצ, עייף ויגע, והצמא והרעב נתנו בו את אותותיהם. עיר גדולה היא ברודי, והפונדקאי לא הכיר בה איש, פנה אפוא אל בית המדרש ושאל את השמש ואת המתפללים אם מכירים הם את שני הפרנסים ששמותיהם רשומים על מעטפת מכתבו של הבעש"ט איש מבין הנוכחים לא הכירם. פנה אל זקני בית המדרש: הללו בוודאי זוכרים שמות מלפני חמש עשרה שנה, "בטוחים אנו", השיבוהו, כי לא היו מעולם בברודי פרנסים הנושאים שמות כאלה, אין זאת אלא שטעה כותב המכתב והזכיר שמות שלא היו ולא נבראו! אבל הפונדקאי עמד על דעתו: "את המכתב הזה כתב הבעש"ט הקודש, ואין זה יתכן כי יד קדשו תטעה!".

עודנו עומד ומתווכח עם אנשי ברודי, והנה נכנסו נערים במרוצה אל בית המדרש, וקראו בצהלה: "נבחרו פרנסי החודש לעירנו – שנים עשר פרנסים" ומנה את שמותיהם, בין השמות נקבו הנערים גם בשני השמות שהיו רשומים על המעטפה שבידי הפונדקאי. בלא לומר מילה עזב הפונדקאי את בית המדרש ואץ לחפש את שני הפרנסים החדשים, סוף סוף מצאם ובידיים רועדות הגיש להם את האיגרת ששיני הזמן נגסו בה. וכך היה כתוב באיגרת:

אל פלוני ואלמוני, פרנסי החודש ומנהיגי הקהילה בעיר ברודי, הנה, בבוא אליכם זה המוכ"ז (המוסר כתב זה), השתדלו נא לטובתו, כי איש הגון הוא וחי כל חייו בעושר, עתה נהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו, ולכן, אני ישראל בן שרה בעל שם טוב, מבקש מכם כי תתאמצו לבוא לעזרתו".

כשסיים ה"אוהב ישראל" מאפסא את הסיפור אמר לחסידיו: "אתם מתפללים ומתפעלים, בוודאי על רוח הקודש של הבעש"ט, שצפה וראה מראש את שעתיד לבוא על אותו פונדקאי, ואילו אני מתפעל מאהבת ישראל שיקדה בלבו, עד כי מרוב אהבתו לכל אדם מישראל הביט בו ובמצבו במבט חודר, שהבהיר לו מה יהא גורל אותו אדם לאחר שנים רבות, ומסיבה זו השתדל לעזור לכל אדם גם לאחר שהוא עצמו כבר לא היה בעולם הזה".

צ'ין אדם לחברו

הצדקה מגינה ומצילה

מסופר על הגה"ק רבי נחום מהורודנה זיע"א, (רבו המובהק של ה"חפץ חיים" הקדוש זיע"א) שהיה הולך בדרך ואוסף כדרכו כסף לצרכי צדקה, והנה פגש בדרכו עשיר גדול בעל נכסים ואדמות, אשר הלך לבטח את רכושו הרב בחברת ביטוח, והנה כשראה העשיר את רבי נחום, צד רעיון במוחו, הוא ניגש אל רבי נחום ואמר: רבי, עכשיו אני עושה את דרכי אל חברת הביטוח על מנת לבטח את רכושי מפני פגיעות כפגיעתה של אש, אך אם יבטיח לי כבוד הרב שהאש לא תשלוט ברכושי, מסכים אני לתת לו לצרכי צדקה את סכום דמי הביטוח, במקום לשלמו לחברת הביטוח, וכך אעשה מידי שנה בשנה. השיב לו רבי נחום, בטוח אני כי זכות הצדקה תגן על נכסיך מפני שרפה, מיד נתן העשיר את סכום הכסף לרבי נחום, והצדיק חלקו לעניים, וכך היה מידי שנה בשנה, במקום לבטח את רכושו בחברת ביטוח, היה האיש נותן לרבי נחום את דמי הביטוח. באותם שנים פרצו שריפות רבות בבתי הכפר ובשדות, אך אל רכושו של העשיר מעולם לא הגיעה האש.

כל אלמנה ויתום לא תענון

פעם סיפר נכדו של הרה"צ רבי אריה לוי זיע"א: בהיותי ילד עשיתי מעשי קונדס כדרכם של ילדים, בסמוך ליום העצמאות הלכנו אני וחבריי לכיתה, והתערבנו בינינו בידי מי יעלה

לטפס למשוך דגל תלוי, ולהסירו, מעל אחד המשקופים היה תלוי דגל, טיפסתי, משכתי והורדתי, בעלת הבית הבחינה במעשה, וקראה מבעד לחלון: ילד אני יודעת מי אתה, נמלטתי והחבאתי את הדגל. למחרת הגעתי לתלמוד תורה, וסבי קורא אותי לחדרו בתלמוד תורה "עץ חיים". נטל ר' אריה ספר תנ"ך בידו, דפדף בו, וכאשר הגיע לספר שמות אמר לי קרא: ואני קורא "כל אלמנה ויתום לא תענון" ור' אריה חוזר ואומר לי: קרא ובקול רם, ואני חוזר ושונה את הפסוק, "קרא בשלישית" אומר לי ר' אריה, או אז החל להטיף לי מוסר: התורה מצווה לא לצער אלמנה, איסור זה כאיסור אכילת חזיר, אשה זו שהסרת את הדגל מפתח ביתה, אלמנה היא, הכיצד העזת לצערה? ואני יושב נוזף ומהרהר בלבי, הוא אינו מתריע כנגדי על שעברתי על לא תגנוב, אלא מתרכז בנקודה אחת ויחידה, הצער שהסבתי לאלמנה, מה אעשה? שגיתי, אני בצרה, אמרתי, אחזיר את הדגל. לא, לא די בכך, עליך לסור לביתה ולבקש את סליחתה, שאם לא כן שנינו בצרה, טוב, אמרתי, בתום הלימודים בערב אגש ואבקש את סליחתה, בערב? אמר סבי בקול מלא התרגשות, לא, גש עכשיו. כמובן שלא נותרה לי ברירה, ניגשתי מיד לאותה אלמנה וביקשתי את סליחתה, אולם מאז ועד עצם היום הזה מהדהדת באוזני קריאתו הכיצד העזת לצער אלמנה?

תלולא דצדקיא

שבת קודש י"ד טבת

הרה"ק רבי לוי יצחק מסטעפין ב"ר יוסף מאוטיילא (תרל"ד)

יום ראשון ט"ז טבת

הרה"ק רבי רפאל מבראשד ב"ר יעקב יעקיל (תלמיד רבי פינחס מקאריץ תקפ"ז)
הרה"ק רבי חיים מרדכי מנדבורנא ב"ר איתמר (תשל"ח)

יום שני ט"ז טבת

הרה"ק רבי צבי הירש מדראהביטש מונקאטש המכונה רבי הערשעל דראהביטש'ער (תר"ב)

יום שלישי י"ז טבת

הרה"ק רבי אפרים פישל מסטריקוב ב"ר יוסף יהודה לייב (תלמיד המגיד - תקפ"ב)
הרה"ק רבי אריה לייב ליפשיץ ב"ר חיים (אריה דבי עילאי - תר"ז)
הרה"ק רבי יעקב ב"ר זאב (המגיד מדובנא) (תקס"ו)

הגה"ק רבי פינחס אפשטיין ב"ר ישעיהו (תשל"ל)

יום רביעי י"ח טבת

רב הונא בר מר זוטרא (ד"א תשפ"א)
רב משרשיא בר פקוד (ד"א תשפ"א)
הרה"ק רבי צבי אלימלך ב"ר פסח (בני יששכר - תר"א)

יום חמישי י"ט טבת

הרה"ק רבי רבי יעקב מקאלבסוב ומעליץ ב"ר נפתלי צבי מרופשיץ (תקצ"ט)
הרה"ק רבי אברהם שמואל בנימין סופר ב"ר משה (כתב סופר - תרל"ב)

יום שישי כ' טבת

רבינו משה בן מיימון (הרמב"ם - ד"א תתקס"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבניצין שליט"א
מח"ס "גם אני אוכל" רמזים ופירושים על המצוות

האוכל בשוק (י"ב)

א) יש אומרים שמותר לאכול בשוק בלילה, דאולי כיון שאין רואין אותו אוכל, אין זה גנאי [שיח יצחק שם]. ובדורינו שלילה כיום יאיר, יש לדון רק מצד שאולי אין אנשים בשוק. ולמעשה גם בלילה אין לאכול כלל, דלא פליגין [הגר"י וילברשטיין] (דבעצם כך שאוכל כמו שאוכל הכלב, ברשות הרבים, יש חסרון). (שלמי חיים, להג"ר חיים מלין שליט"א)

ב) יש אומרים שבזמן הזה אין האוכל בשוק נפסל לעדות - משום שכיום שרבו האוכלים ברחובות, אם כן אין בזה בושה כל כך, ואין לחשוש שיעיד עדות שקר [הגר"א וייס והגר"א שלינגר]. ויש חולקין דגם בזמן הזה פסולין לעדות, דסוף סוף חו"ל קבעו דבר זה לפסול, ואין הדבר משתנה. [הגר"ח קניבסקי]. אך מכל מקום כל זה הוא לענין הפסול, אך מצד הלכות דרך ארץ - דברים שחו"ל קבעו משום הלכות דרך ארץ אינם משתנים, וגם אם דרך רוב האנשים לאכול בשוק נמשך האיסור לאכול בשוק [מין הגרש"ז אויערבאך וצ"ל]. (שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל: 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

לע"נ הרה"ק רבי חיים מרדכי זיע"א

בהרה"ק רבי איתמר מנדבורנא זיע"א

נלב"ע ט"ז טבת תשל"ח תנצב"ה

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת ויחי - בקרת בונה

"ראובן בכרי אתה" (בראשית מט, ג)

בספרו 'מקדש הלוי', שברכה גדולה בירך יעקב את בניו. שכן אף שלמראית עין נראה לנו כי תוכחה גלויה הינה ההיפך הגמור מברכה- מכל מקום לא כן הם פני הדברים.

הברכה הגדולה ביותר- הינה דווקא התוכחה הזו שהוכיח יעקב את בניו, שכן באמצעותה הוא מאפשר להם לעשות חשבון נפש ולתקן את דרכיהם מכאן ואילך, ולהיות ראויים לברכה לעולמי עד!

נמצא איפוא, כי אם אנו מבקשים לדעת מהי ה'רושה' הטובה והמשובחת ביותר- נוכל ללמוד זאת מהירושה שהוריש יעקב אבינו לבניו: לראובן, שמעון ולוי- דווקא דברי המוסר אשר עסקו בנקודות אותן עליהם לתקן- הם אשר היו ירושה טובה ומשובחת, והם אשר היו ראויים להיאמר על ידי יעקב השוכב על ערש דווי- לבניו המתקבצים סביב מיטתו ומטים אוזנם למוצא פיו!

מכאן, יש לנו ללמוד, כיצד עלינו להתייחס לתוכחה שאנו זוכים לה מפעם לפעם. אסור לנו לדחות את התוכחה הזו בשום פנים ואופן! עלינו לשמוח בה, לקבל אותה באהבה, ולדעת כי טובה גדולה טמונה בה בעבורנו!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

זמני לילה

זמן	כניסת לילה	צאת לילה	יציאת חמה
18:03	17:31	16:18	י"מ
17:58	17:28	16:35	ח"א
17:58	17:27	16:34	מ"ב
18:02	17:31	16:38	כ"ב

כאשר יעקב אבינו בא להיפרד מבניו לפני פטירתו, הוא פונה אל שלושת בניו הראשונים: ראובן, שמעון ולוי- ומוכיח אותם על מעשיהם בדברים נוקבים ומייסרים.

אנו רואים שהוא מוכיח את ראובן כאשר הוא אומר לו: "פחז כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עליה" (בראשית מט, ד).

וכן בהמשך כאשר הוא מוכיח את בניו שמעון ולוי: "שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרתיכם, בסדם אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבדי, כי באפס הרגו איש וברצנם עקרו שור, ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה, אחלקם ביעקב ואפיצים בישראל" (בראשית מט, ה-ז).

ולכאורה יש להתפלא, לשאול ולדרוש: כלום אלו הברכות שמאציל יעקב לפני פטירתו? האם זה מה שיש לו לומר להם?

אנו היינו מצפים שברגעי הפרדה האחרונים בהם נפרד יעקב מבניו- הוא יתמקד דווקא במעלותיהם ולא בחסרונותיהם, בדיוק כפי שאנו מוצאים שעשה לשאר בניו.

ומוצאים אנו במדרש (רבה צח, ה): "כיוון שראו אותו שהוא מקנטרן, התחילו מסתלקין לזויות, כיון שראה שהן מסתלקין לזויות, התחיל קורא לכל אחד ואחד."

הרי לנו, כי גם השבטים הקדושים הרגישו בדברי אביהם שאין בהם משום ברכה, אלא להיפך. ואם כן מה טעמו של יעקב שכך מוכיח את בניו לפני פטירתו?

וביאר הגאון הרב יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמם ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה ניט יוסף בן רותמה אילן בן ג'וליאט יפית שרה בת ג'ינה דרור בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה סיון רבקה בת אלן אסתר עמית בת טובה אברהם גורגי' בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דזרי בן ימנה אילנה בת רותמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה נתנאל בן ג'ינה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרחה- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחמה אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה ליבי ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה שאול בן סילביה משה בן דנימה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רותית בת סבירה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל נעמה בת שרה בנימין בן ברכה יחזקאל אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן איריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאלוהי ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת ולרפואת אברהם גורגי' בן דליה אפרת וב"ב והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

לע"נ הצדיק ר' חיים אבישלום כהן פרחיה בן בלנקה זצ"ל

שואל ומשיב בהלכה - קדשת שביעית - חלק א'

מהם פירות קדושת שביעית?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מספרו 'הכשרות למעשה':

פירות, שגדלו בשדות של יהודים בארץ ישראל בשנת השמיטה - חלה עליהם קדושת שביעית. וכן בפירות הגדלים בגינה פרטית, או בעצי הפקר. [בזמננו, רוב השדות והמטעים כלולים בהיתר המכירה, ולפיכך, מעיקר הדין אין נוהגת בפירות אלו קדושת שביעית מכיוון שהשדה שייכת לנוכרי, ויש מחמירים]. כמו כן, אין נוהגת קדושה בפירות, שגדלו במצעים מנותקים, וכמובן שלא נוהגת בפירות של יבוא חוץ לארץ.

פירות האילן נקבעים להיות 'פירות שביעית' וחלה עליהם קדושה בכל הדינים, אם חנטו בשנה השביעית. **הערה:** רש"י (ר"ה יד. ד"ה אף) ביאר שעד לרגע החנטה עולה השרף באילנות, ורק מחמת אותו שרף יכולים הפירות להמשיך לגדול. לכן החנטה הוא השלב המשמעותי בתהליך גידול הפירות, ולפיו קובעים את שנת גידולם. והוסיף הריטב"א (שם) משהגיע לחנטה כבר קיבל כל יניקתו הצריכה להביא הפרי לכלל שלימות, ומעצמו הוא ממשיך יניקתו וגומר פרו מלא ואילך.

חנטה הוא בזמן הסמוך לשליש הגידול שהפרי גדל וראוי קצת למאכל. **מקורות:** רמב"ם (פ"ד משמיטה ה"ט).

ויש אומרים, שחנטה הוא אחר נפילת הפרח, כאשר מתחיל הפרי להיראות. **מקורות:** תוספות (ר"ה י"ב ע"ב ד"ה התבואה), ריטב"א (שם) ועוד. עניין זה משמעותי בעיקר לגבי פירות שהבשלתם בחורף, כמו חלק מזני האבוקדו או קיווי. בפירות אלו לעיתים, נפילת הפרח מתרחשת בשנה השישית, אך הם מגיעים לשליש גידול רק לאחר ראש השנה.

יצא מכלל פירות האתרוג, מכיוון שהוא זקוק להשקיה תמידית כירק, הולכים בו אחר לקיטה. **מקורות:** גמרא קדושין (ג.). ויש אומרים שאף לימון דינו כמו אתרוג וכמ"ש הר"ש סירילאו (שביעית פ"ט ה"ד) מכיוון שהוא דומה בהרבה דברים לאתרוג. ויותר מכך הלימון הוא הכלאה של אתרוג עם ליים (סוג של פרי הדר). ולמעשה יש פוסקים שהחמירו בלימון הן לפי החנטה והן לפי הקטיפה. אולם בשו"ת מנחת שלמה (סימן נא אות כב) כתב שדין לימון כדין פירות הדר.

ולכן בפירות המשווקים בחודשים הראשונים של השנה השביעית, אין כלל קדושה. ולגבי הזמן, שבו יש להתחיל לחשוש, הדבר תלוי בסוג הפרי: יש פירות שחונטים כבר בסביבות ט"ו בשבט ויוצאים לשוק כמה חודשים אח"כ [שקדים, שסק, תפוחים ועוד], ולכן יש להיזהר בהם החל מאמצע השנה השביעית ועד לאמצע השנה השמינית. ולעומתם יש פירות שבהם עוברת כמעט שנה מאז החנטה ועד הקטיפה [פירות הדר]. ולכן יש להיזהר בהם בשנה השמינית.

קדושת שביעית בירקות תלויה בלקיטה, הסמוכה בדרך כלל לשיווק הפירות לצרכנים. כבר עם תחילת השנה השביעית מגיעים לשוק ירקות הקדושים בקדושת שביעית והם מצויים עד החודשים הראשונים של השנה השמינית.

פירות של גויים - אין בהם קדושה אף אותם שגדלו בארץ ישראל. ויש מחמירים כפי שבעז"ה נבאר בעלונים הבאים.

היתור והזכיה

כאשר האדם מוותר לחברו - אין הוא מבין, שלמעשה הוא זה שזכה. לעיתים ניתן לראות עובדה זו אף בחוש, כפי שמסופר בסיפור הבא: בעל מונית סיפר, שלתחנת מוניות הגיעו שתי הזמנות לנסיעה. אחת בתוך העיר והשנייה הזמנה מחוץ לעיר. בשעות העומס, כל נהג מונית מעדיף נסיעה עירונית שיש בה פחות תמורה כספית - אולם נסיעה קצרה עם פחות פקקים מאשר נסיעה מחוץ לעיר, הנתקלת בעומסי תנועה ופקקים.

מכיוון שהוא היה ראשון בתור, וכיוון שהנסיעה הראשונה שהוזמנה, הייתה בתוך העיר, היא הייתה מיועדת לו. אלא שאחריו המתין נהג מונית אחר, שהיה אדם מסכן בעל מצב כלכלי ירוד, ולכן החליט לוותר על מקומו ונתן את הנסיעה העירונית לנהג השני.

הוא יצא לדרכו מבני ברק לתחנת הרכבת בתל אביב, וכצפוי הדרך הייתה עמוסה בפקקים ונאלץ לבזבז זמן רב ודלק, אך עשה זאת בשמחה כשהוא יודע שעל ידי ויתורו גרם טובה לחבר נצרך. הוא הוריד את הנוסע בתחנת הרכבת ובעודו מתכוון לשוב לבני ברק, הבחין במראה, שהנוסע רץ במהירות לכיוון המונית ומסמן לו שיעצור.

הנוסע סיפר לו שאיחר את הרכבת ומכיוון שהרכבת הבאה אמורה לצאת רק בעוד כמה שעות והוא ממהר, הוא מבקש שיסייע אותו לחיפה, נסיעה שכל נהג מונית מייחל לה בגלל הרווח הגדול. כך גמלו לו מן השמיים על ויתורו למען הזולת. (מעובד מתוך קונטרס שנכתב ע"י איש החינוך הדגול רבי משה אבידן שליט"א)

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PNineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

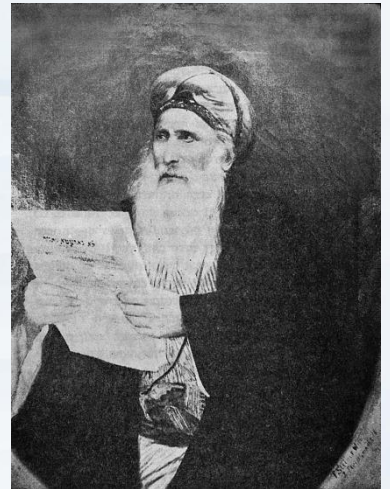
נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

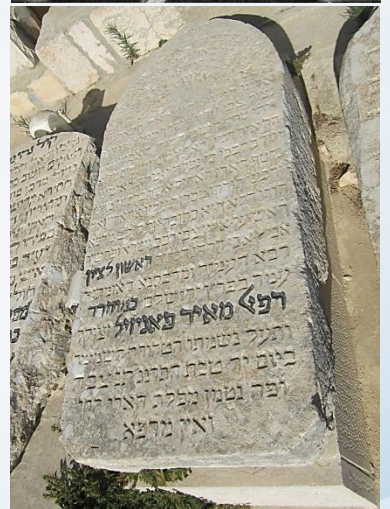
אם ראשונים כמלאכים- הראשון לציון הרב רפאל מאיר פאניצ'ל זצ"ל

הראשון לציון הגאון הרב רפאל מאיר פאניצ'ל זצ"ל המכונה 'המרפא' זיע"א- נולד בשנת ה'תקס"ד (1804) בטאטאר פאזארדז'יק שבבולגריה כבן יחיד להוריו. בשנת תקס"ז (1807), והוא כבן שלוש, עלה לארץ ישראל עם הוריו. כבן יחיד דאגו הוריו והכניסוהו לאחד ה'חדרים'. בשנת ה'תקע"ט (1819), בהיותו כבן 15 שנים בלבד נפטר אביו ומכספו של אביו לא הגיע לאלמנה והוא ואימו נותרו חסרי כל. בין השנים תקפ"ח-תק"ץ (1828-1830) נסע בשליחות רבני ירושלים לתוניס, מרוקו, לוב ואלג'יר כשד"ר לגייס כספים לטובת עניי ירושלים. בשנת ה'תקצ"א (1831) נסע לערי איטליה בשליחות ישיבת חברון, ושם השלים בין היהודים שנחלקו לשני מחנות בקהילת רומא, פסק דינו של רבינו התקבל על כולם והמחלוקת שככה לחלוטין. כשהגיע הדבר לאוזני האפיפיור, הזמין את רבינו לסיור בגנזי הוותיקן, לחזות בשרידי כלי המקדש.

בשנת ה'תר"ג (1843) חזר לירושלים ומונה לנשיא כוללות הספרדים בירושלים ולראש בתי הדין. בנוסף היה ממונה על קופת התמחוי של העדה. הקים תלמוד תורה 'דורש ציון' לעדת הספרדים ואת הישיבה הגדולה 'תפארת ישראל'. בשנת ה'תרכ"ג (1863) יצא לשליחות נוספת במרוקו ובתוניס, ושם התפרסם כבעל מופת. ב-ט"ו באב ה'תר"ם (1880) נפטר הראשל"צ הגאון ר' אברהם אשכנזי, ורבינו מונה במקומו כראשל"צ. תפקיד אותו מילא עד יום פטירתו. היה אהוב ומקובל על כולם. רבינו פעל רבות לביטול עלילות דם. נפטר ב-י"ד טבת ה'תרנ"ג (1892). חי כ-88 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' יהודה (סוחר ידוע ונחשב לאחד העשירים הגדולים). **אימו:** מרת שרה. **אשתו:** מרת וויזאנה (בת החכם ר' אשר הלוי, מגדולי רבני ירושלים. נישא בשנת ה'תקפ"א-א (1821). **בתו:** מרת וידה (נישאה לראשל"צ הגאון ר' חיים משה אלישר). **מספרינו:** **ילב מרפ"א-** מערכות בהלכה, לפי א-ב, שו"ת, חידושים ודרושים **ילשון מרפ"א-** שו"ת **יחידושים על הרמב"ם יתורה מציון-** מחידושי תורתו.

בשנת ה'תר"א חיפשו חכמי ישראל את גדול העיר כדי לשלחו לגולה. הם מצאו את רבינו כאדם המתאים ביותר למשימה זו. רבינו שם פניו לארצות צפון אפריקה. הדרך הייתה קשה והרת סכנות מחשש שודדים. מרוקו הייתה התחנה הראשונה ובהמשך הגיע לתוניס.

רבינו התקבל בפנים קודרות. כשביקש לדעת מדוע סיפרו לו, כי אותה שנה היא שנת בצורת. החורף התקרב אל קיצו, ובשל העובדה שאין גשם הרעב החל להראות את אותותיו ובני העיר התהלכו מודאגים עד מאוד, שכן בעוד זמן קצר הקיץ יגיע. רבינו ביקש לעזור ליהודים ולכן התעטף בטליתו והחל להתפלל מעומק הלב.

עוד בטרם סיים את תפילתו ענני גשם החלו להיראות בשמיים, ובזמן מועט החשיכו את שמי תוניס. גשם זלעפות ירד, והבארות התמלאו במים חיים תוך זמן קצר. השמועה על הנס, שאירע בזכות הצדיק הגיעה לידיעת היהודים, וזמן קצר לאחר מכן השמועה הגיעה אל בית-המלך. המלך ביקש לראות את הצדיק מחולל הפלאות.

כאשר רבינו נכנס לבית-המלך, המלך עמד על רגליו ביראת כבוד. המלך שאל את הצדיק במה יוכל להשיב לו כגמולו? אולם רבינו השיב כי 'בזאת העולם הוא זה שעשה את המופת'. בו במקום ציווה המלך לערוך כתב מלכותי למען הרב ובו ביקש המלך כי בכל מקום בו יופיע הרב, יעמידו לכבודו משמר צבאי וסוס לרכב עליו. בנוסף, לאות הוקרה העניק לו לבוש רקום ואף מילא את כיסו בכספים רבים למען שליחותו. כשרבינו יצא מהארמון ליווה אותו המלך על לפתח ארמונו.

בזמן שהותו בתוניס אירע מופת נוסף על ידי הרב שפרסם את קדושתו בקרב היהודים והמוסלמים כאחד. היה זה כאשר הלך רבינו עם רבני המקום, והגיעו לקרבתו של גן מפואר בעיר המלוכה. רבינו, שהיה עסוק בשיחה תורנית עם המרא דאתרא, לא הבחין, שהוא מתקרב לשערי הגן.

בדרכם פנימה עצרו שומרי הגן ואמרו: "הגן סגור בשעות הערב". רבינו מסיבה כלשהי לא השגיח בדבריהם והמשיך בדרכו היישר לתוך הגן. השומרים, כשראו זאת, חסמו את דרכם של שאר המלווים באומרו: "אסור להיכנס, בשטח הגן בשעות הערב משוחררים שני כלבים גדולים ורעבים לטרף!".

זעקת שבר יצאה מפי רבה של תוניס. חרדה עצומה ודאגה לשלומם של רבינו. בחרדה רבה עקב אחר דמותו המתרחקת של רבינו. לפתע הגיעו שני הכלבים מקצה הגן כשהם מבקשים להתנפל על רבינו, שחדר לתחומם. כשהם הגיעו לרבינו, נעץ בהם הצדיק את מבטו הקדוש, והם נעצרו באחת.

הצדיק החזיק את השרשראות, שהיו קשורים בצווארם ומשך את שני הכלבים אחריו, כאילו מדובר בכבשים ולא בכלבי תקיפה. זמן רב הוסיף לטייל בגן כשהשומרים מתבוננים בהשתאות. מעולם לא ראו מחזה מעין זה. כאשר יצא הצדיק מן הגן, ניגשו אליו מלוויי היהודים בהדרת כבוד. המרא דאתרא שאל את הצדיק: "האם רבינו עשה זאת בעזרת קבלה מעשית?".

"לא", השיב הרב. "וכי פלא הוא?", תהה. "הרי הובטח לנו, כי 'מוראכם וחתכם יהיה על כל תיַת הארץ' (בראשית ט, ב). אין לי שום חשש מאף בריה שתזיק לי. החשש היחיד הוא מפני בורא העולם!". מעשה זה התפרסם ובני תוניס פתחו את כיסם לרווחה והוסיפו נדבות רבות לטובת עניי ירושלים. שליחותו של רבינו הוכתרה בהצלחה מרובה.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחס שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

כחו של ויתור

שנגרם לי.

כל הנוכחים בבית הדין היו המומים. לא בכל יום נשמעת פניה נרגשת מאב בית הדין אל אחד הצדדים בתוספת ברכה כי אם יוותר ולא יעמוד על דעתו, הוא יזכה לפרי בטן, ואם זה לא מספיק, הוא מסרב לקבל את הברכה.

באותו הזמן, נכח באולם בית הדין אברך שהגיע על מנת להתלמד, כיצד נעשה דין תורה, ומיד כששמע את פנייתו של אב בית הדין לחתן, הוא התרגש מאוד ואמר:

"כבוד אב בית הדין, אני מוכן לשלם לצלם את כל תוספת התשלום, שמגיעה לו מהחתן, ובתמורה לכך, אני מבקש, שהברכה של הרב לפרי בטן תחול על אחותי הנשואה כבר מזה עשר שנים ולא זכתה לילדים".

החתן, ששמע באותו רגע את בקשתו של אותו אברך מתלמד, הבין, כי ברכתו של אב בית הדין אינה ברכה פשוטה, אלא שווה הרבה.

הוא מיד חזר בו והכריז: **"אני חוזר בי! אני מסכים לדברי כבוד אב בית הדין ומוכן לשלם לצלם את כל המגיע לו ברגע זה, ובלבד שכבוד אב בית הדין יברך אותי ואת כלתי בפרי בטן".**

"זה כבר מאוחר מדי", השיב אב בית הדין לחתן, "לאחר שלא הסכמת להצעה, גילית, שאינך באמת מעוניין בכך, ולכן איני מוכן לעשות איתך עסקה זו".

החתן לא רצה לוותר על אותה הברכה והחל ממש להתחנן על נפשו: **"לא, לא, אני באמת מוותר לו".** אמר וכדי להראות, שהוא מתכוון לכך, הוציא מיד מכיסו צ'ק, כדי לשלם לצלם, "ובלבד שייתן לי הרב את ברכתו היקרה".

אב בית הדין שתק כמה רגעים והרהר מעט. "אתה, החתן תשלם לו את הסכום, ואני אברך אותך, שתזכה לפרי בטן".

"אך גם את האברך המתלמד שמסר נפשו והיה מוכן לשלם לצלם את הכסף ובלבד, שיזכה בפרי בטן, אני אברך, שתזכה אחותו עוד השנה לפרי בטן, בריא ושלם".

הכול היו מרוצים מהפשרה, החתן כתב מיד צ'ק לצלם ונפרד ממנו בידידות, ואב בית הדין עמד בנוכחות הדיינים ובירך את החתן ואת אחותו של האברך, שיזכו עוד השנה להתבשר בבשורות טובות.

באותה שנה, נפקדה הכלה, אשת החתן בבת, וכמוה, נפקדה אחותו של האברך, אף היא באותה שנה, בבת בריאה ושלימה, אחר עשר שנים! של ציפייה ארוכה וקשה לפרי בטן.

להלן סיפור מדהים ומרגש, המעובד מתוך ביטאון 'קול ברמה' - ויש בו כדי ללמדנו, מהו כוחו של ויתור ולמה זוכה האדם המוותר.

הסיפור אירע בבית-הדין בעיר חולון. אל בית הדין הגיעו לדין תורה חתן טרי, והצלם שצילם את חתונתו. הצלם הגיע לתבוע את החתן, מפני שלאחר שצילם והסריט את החתונה, החתן לא היה מוכן לשלם את כל הסכום שנקבע מראש.

החתן, מצד שני טען, שאין הוא מוכן לשלם את כל הסכום שנקבע עם הצלם, מפני שהצלם לא עשה את עבודתו כראוי, ומדוע?

רבנים חשובים רבים הגיעו לחתונה ולא צולמו, ולכן אין לחתן מזכרת מנוכחותם בחתונה, והדבר מצער אותו מאוד ועל כן אינו מוכן לשלם לצלם את כל הסכום, שכן הוא לא עשה את עבודתו נאמנה.

הצלם, טען מנגד, כי השתדל לעשות את הנדרש ממנו, אך הסיבה שלא הספיק לצלם את כל הרבנים החשובים שהגיעו לחתונה, היא מפני שהרבנים הגיעו לדקות ספורות והתערבבו בקהל הרב שנכח בחתונה, לכן הוא לא הספיק להגיע לכולם ולצלם בטרם אותם לפני שעזבו את החתונה.

בית הדין שמע את הטענות והחל לדון ולחקור בצדדי הדין על פי כללי התורה. לאחר שבדקו את כל הצדדים, נשאר בית הדין בספק:

מצד אחד החתן לא קיבל את העבודה כפי שדרש וציפה, מצד שני הצלם עשה כל אשר ביכולתו, על כן, מחוסר ראיות נשאר בית הדין בספק.

מכיוון שכך, פנה אב בית הדין אל החתן ואמר לו: "ראה חתן יקר, הרי החתונה כבר הייתה, וכעת אתה יוצא לחיים חדשים עם כלתך".

"הצעתی היא לך שתוותר לצלם ותשלם לו את כל הסכום שקבעתם ביניכם על עבודתו, וכך בוודאי תזכה לחיים טובים עם רעייתך. אם תשאיר את הצלם עם צער וקפיידא, הדבר לא יוסיף לכם".

אב בית הדין לא הסתפק בכך ואמר לו: **"ראה, אם תוותר לצלם ותשלם לו את כל הסכום, אני אברך אותך בנוכחות הדיינים שתזכה עוד השנה לפרי בטן".**

שקט השתרר בבית הדין והכל חיכו לשמוע את תגובתו של החתן. אך לתדהמתם הרבה, החתן נעמד לעיני כולם ואמר: **"איני מוכן לוותר לו, לא אשלם לו שקל נוסף על העוול,**

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל זצ"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה אסתר בת גולה גאולה ע"ה יוסף בר סעדה ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל שרה בת מורברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'ה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל חוה בת יעקב צבי ע"ה רפאל בן אסתר ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'ה בת נעימה ע"ה	הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירן ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זדי בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל	הרב שבתי בן אסתר יא אטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל לטיף בן פרחיה ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה
---	---	---	---

גליון באר הכחשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויחי

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ויחי

א	לישועתך קיויתי - ע"י הקיווי והייחול תבוא ישועת ה'.....
ה	לגלות את הקץ - ע"י האמונה מתבטלים כל ההסתרים.....
ו	חשבה לטובה - הצרה עצמה נראית כרעה ובאמת כולה טובה.....
י	בחרבי ובקשתי - השפע הבא ע"י התפילה.....
יא	אנכי אבלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד.....
יג	שיכל את ידיו - זחירות מלפגוע איש ברעהו.....
יד	בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות.....
טו	תורה שלמדתי היא שעמדה לי - התיקון בימים אלו על ידי לימוד התורה"ק.....

פְּרִשְׁת וִיחִי

לישועתך קיויתי - ע"י הקיווי והייחול תבוא ישועת ה' עת צרה וצוקה נקווה ונייחל אל השי"ת מתוך אמונה בפרשתן (מט יח), 'לישועתך קיויתי ה' א, פרשה זו יפה נדרשת בהלכות הקיווי והייחול אל ה'. כי הנה מתנה טובה ניתן לנו בני ישראל עם קרובו שבכל והוא יושיענו מכל צרותינו ומלוחצינו. להודיע שכל קוויך

א. שמעתי מהרב מענדל פאלאק שליט"א מתושבי בני ברק יצ"ו מעשה נס ופלא שאירע לדודתו אחות זקנו (הרה"ח ר' אליעזר פריעדמאן מפה בני ברק, שנלב"ע לפני כמה שנים כשהוא בן ק"ב שנה) מרת מארקאוויטש בשנות הזעם בימי המלחמה, וזה דבר המעשה, כשנכנסו הרשעים לעירם אשר במדינות אונגארין ערכו שם סלקצ'י, והיו הכל עומדים שם באימה ויראה בפחד ובעתה מתוך ידיעה מה עומד לעלות בגורלם... באותה שעה עמדה האשה ושיננה לעצמה שוב ושוב - לישועתך קיויתי ה'... לישועתך קיויתי ה'... וחוזר חלילה, והיו דבריה נשמעים גם באזני הרשע שהיה ממונה עליהם. והנה, מבטא שפתיה היה כמנהג המקום ולכן היה נשמע תיבת 'קיויתי' מלעיל - בהדגשה על אות ק' של קיויתי, כשבשפת הגויים בלשון אונגרי' משמעות תיבה זו היא מי יוציאני ויחלצני מכאן, הרשע שלא הבין 'לשון הקודש' חשב לעצמו שאשה זאת חוזרת לעצמה שוב ושוב 'מי יוציאני מכאן... מי יחלצני מכאן...' מכיוון שכן, נכמרו רחמיו ונענה אליה בשפתו איים קויתיעהם... שמשמעותו אני יוציא אותך ויחלץ אותך מכאן, וכה אמר לה, אעשה עצמי כמי שאינו רואה, ושאי רגלך לברוח למרחק מרחקים כפי יכולתך, וכך הוה, זה הגוי 'לא ראה' והיא נחלצה חושים, ופתחה במרוצה כל עוד נשמתה באפה, והגיעה לבית הכובסים (מכבסה) של נכרים, ביקשה לעבוד שם ונתקבלה, שם עבדה עד תום המלחמה, כשנפשה נשאת לה לשלל מתוך כל בני המשפחה... משם היגרה לארה"ב והקימה משפחה לתפארת בליעה"ר, והכל בזכות אותו 'לישועתך קיויתי ה'". נמצא, היא אומרת 'לישועתך קיויתי' לפני הקב"ה, ואכן אותו 'קיויתי' פעל פעולתו הטובה, וגרם שהקב"ה שמע 'אנקת אסיר' והנהיג עולמו בהשגחה פרטית, שאכן ה'קיויתי' יוציאה ממסגר וממות לחיים.

זה עתה נלב"ע איש תם וישר שהיה מסתופף בצל קדשם של אדמורי"י לעלוב זי"ע ה"ה הרב ר' משה כהן ז"ל מבני ברק, שהיה ידוע בשם 'משה בן עליזה' מאחר שנפצע לפני שנים רבות מאוד, ומני אז לא היה מסוגל להזיז אבר, ובכל עת וזמן היה יושב בכסא גלגלים (ווילטשער), ומלבד ראשו לא פעל גופו במאומה, אבל, ר' משה זה שריו היה תמיד בשמחה, מעולם לא מש השחוק מעל פניו. שמעתי מבנו הר"י שיבדלחט"א ששאל את אביו, ילמדני אבי מורי, כיצד ניתן להיות שריו בשמחה עצומה ובמאור פנים כה גדול כשמצבו כה קשה, וכל גופו כ'שבר כלי' ממש רח"ל, נענה לו רבי משה ואמר, הנה אילו היו כל הבריות שבעולם כמוני, כולם יושבים בכסאות גלגלים וזקוקים לעזרה בכל צעד ושעל אזי פשיטא שהייתי יכול להיות בשמחה, שהרי מה ביני לבין אחרים, אלא מאי, כולם בריאים ושלמים ורק אני משותק ומוטל בכסא גלגלים, וכי מן היושר שאהיה בצער ובעצבון על כך שכל ברואי עולם זכו לבריאות השלימה... וכמה אמת נוקבת יש בדבריו של יהודי 'פשוט' זה... כל חד וחד בקושי דיליה, יזהר מאוד שלא יהיה בעצבות על כך שטוב לאחרים...

מעין הדברים אמר פעם חכם אחד היושב בארה"ב, כי הנה מנהג אחינו בני ישראל היושבים בניו יארק לנסוע ל'קאנטרי' שבהרים בתקופת הקיץ, יש השוהים שם לערך ב' חדשים, לנוח ולנפוש במקום שמזגו נאה ונוח. והנה לפני הרבה שנים היה 'סדר החיים' כי הגבירים היו להם דירות משלהם ב'הרים', אך בתיהם היו דירות ישנות 'חורבות' ממש, ונציין פרט אחד שללמד על הכלל כולו יצא, שכאשר היו הולכים בבית אזי כל רצפת העץ היתה מתנענעת אנה ואנה... עכברים הלכו בהם כבתוך שלהם... פעם שאל חכם אחד, כיצד יתכן שעשירי העם 'בעלי - הבתים' דרים בבתים ישנים ורעועים כאלו, אשר ממש חרפה לשהות שם, בעוד שב'עיר' בתיכם מפוארים כארמון המלך בכבודו ובעצמו, השיב אחד, כי מאחר ש'דירת עראי' היא לחודשיים בלבד על כן ניתן 'לסבול' ולהתגורר שם, אבל החכם לא קיבל את דבריו, באמרו, הנה עינינו רואות, כי רבים מכם יתנו הון רב בכדי להשיג חדר נאה יותר במלון עבור ימים בודדים ממש, או שמוציאים הון תועפות מכיסם בשביל לקנות כרטיס ב'ביזנעס קלאס' (מחלקת עסקים) שבמטוס, ומה ה'רבותא' שם, כסאות נוחות יותר, ואין התועלת אלא לכמה שעות בודדות, ואילו כאן מדובר

לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך², וכבר אמר דוד המלך בתהילים (לב י) 'והבוטח בה' חסד יסובבנו'³, 'באלוקים בטחתי' - לא אירא מה יעשה אדם לי' (נו יב), 'אך לאלוקים דומי נפשי כי ממנו תקוותי, אך הוא צורי וישועתי משגבי לא אמוט' (סב ו-ז), 'הושע עבדך אתה אלוך הבוטח אליך'⁴. כלומר, לעולם לא יתייאש איש יהודי, כי אף אם גדולה צרתו הרי בביכול הקב"ה גדול ממנה, ומתוך צרתו יוציאנו מאפילה לאורה, אם אך ישכיל לומר 'לישועתך קיויתי ה''⁵, לבטוח בו ולהשים משענתו על ה' אלוךי, וכך אמרו חז"ל (מנחות

על תקופת זמן נכבדה... ועל כל תשובה שהשיבו לו הפריך החכם בטענה אחרת, עד שנענה החכם, 'במחילה מכבודכם', אבל הסיבה האמיתית היא, כי גם לרעיי וידידי אין יותר מזה ב'קאנטרי' וממילא מסתפק אנכי בזה, רק בעיר שלשני יש ארמון, אם כן גם אני 'מוכרח' לדור בארמון מפואר לכה"פ כמותו...

ב. וידע שבעבור הבטחון עצמו יושע מכל מיני מצירים ומציקים, ומפורש איתא במדרש (שוח"ט תהלים כה על הפסוק אלוךי בך בטחתי אל אבושה), וז"ל, ...היו שומרי המדינה עוברין ומצאו אכסנאי אחד ותפסוהו, ואמר אל תכוני כי בן ביתו של מלך אני, כיוון ששמעו כן, הניחוהו ושמרוהו עד הבוקר, בבוקר הביאוהו אצל המלך ואמרו לו 'בן ביתך' מצאנו אמש, אמר לו המלך, בני, מכיר אתה אותי, אמר לו לאו. (אמר לו המלך) אם כן היאך אתה בן ביתי, אמר לו - בבקשה ממך, אני איני בן ביתך, אבל 'בך בטחתי', שאלמלא אמרתי להם כן היו מכים אותי... אמר להם (המלך) הואיל ובטח בי הניחו לו. וכן אמר דוד 'אלוּךי בך בטחתי' ובשביל כך 'אל יעלצו אויבי לי', ולא אני בלבד, אלא גם כל קוֹיך לא יבושו.

ג. הרה"ק ה'מנחת אלעזר' זי"ע היה נוהג לספר האי עובדא בכל עת שבא לבקר את החולה. פעם שכב הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע על ערש דווי, וכבר היה מסוכן ונוטה לעזוב את העולם. מחוץ לחדרו ישבו תלמידיו ואמרו תהלים, תוך כדי ישיבתם שם, שמעו התלמידים קול חבטה עזה, נכנסו התלמידים החדרה ומצאו את רבם שוכב על הארץ, מיהרו להרימו והשיבוהו למיטתו. כעבור כמה שעות שמעו התלמידים את רבם קורא להם מחדרו, בהיכנסם ראו כי הוטב מצבו פי כמה וכמה, וביקש מהם להביא לו כוס חמין, לא עבר זמן רב ועמד על רגליו כאחד האדם.

פתח הרה"ק ואמר לתלמידיו, אסביר לכם, בשכבי על מיטתי נזכרתי במאמרו של מו"ר המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק 'והבוטח בה' חסד יסובבנו', שאין כאן לא סגולה לא ברכה ולא הבטחה. כי אם 'מציאות וטבע' ממש - הבוטח בה' חסד יסובבנו... ע"כ התחזקתי בביטחון, והחילותי לרדת מהמיטה, שהרי 'בדרך הטבע' על החסד לסובבני, אך תיכף נפילתי ארצה, עד שהחזרתם אותי על המיטה. או אז חשבתי בדעתי כי נפילתי הוכחה היא שעדיין לא הגעתי לשלימות הביטחון. לכן העמקתי ברעיוני יותר בענין הביטחון בבורא ית', עד שאירע הנס ויצאתי בריא ושלם ללא כל פגע - בבריות גופא ונהורא מעליא.

על כן זאת עשו וחיו - יבטח כל אדם בה' שיושיעו, ויקוים בו 'ואני בחסדך בטחתי' אז 'יגל לבי בישועתך' (תהילים יג ו), עוד נאמר (שם עא כ) 'אשר הראיתני צרות רבות ורעות תשוב תחיני ומתהומות הארץ תשוב תעלני'.

חיזוק נפלא למד הרה"ק מצ'עצ'נוב זי"ע (דברי שמחה), הבה נתבונן במצבם של השבטים - אחי יוסף, בהיותם במצרים, והנה הם רואים שרודפת אותם צרה אחר צרה, נחשדו כמרגלים, גביע באמתחתם, לקחת שמעון, נטילת בנימין... ומן הדין היה להם להתייאש, ולשבור לבם בקרבם, ובאמת, כל ההשתלשלות הלז לא הייתה אל לטובתם והמה לא העלו בדעתם ואפילו לא בחלומם שבעוד רגע קט הכל יתהפך, וכמו שאכן כך היה, ברגע קט אחד 'נהפך' להם כל מצבם לאורה ולרווחה, כך בכל מצב קשה שהאדם שרוי בו עליו לחיות מתוך אמונה עזה שברגע אחד הכל יתהפך מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב.

ד. כך פירש ה'מלבי"ם' את הפסוק, וז"ל, הושע עבדך מצד שהוא בוטח אליך, וזה נוגע לכבוד שמך לעזור הבוטחים בך, עכ"ל. והיינו, שזה מכבודו של השי"ת וקידוש שמו כשהוא עוזר ומושיע את הבוטחים בשמו.

ה. הנה נהגו לשלש ולהפך הסדר לישועתך קיויתי ה', קיויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קיויתי, כי אנו אומרים לאדם באיזה אופן שתסתובב ולאיזה צד שתפנה הינך נצרך לחסדי וישועת ה', ע"כ קוה לו תמיד.

עוד אמרו, כי ככל שמרבה האדם בתקוותו לה' הינו מתקרב אל ה' יותר, על כן, בפעם הראשונה נכתבה תיבת ה' כתיבה שלישית, בשנית כתיבה שניה, ובפעם הג' תיבת ה' קודמת לכל (הגר"ז סורוצקין, אזנים לתורה פרשת ואתחנן ד"ה כה' אלוךינו בכל קראנו).

וכך מסופר על הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (תורת אבות, מעשי אבות, קלה) וז"ל. פעם אחת ראה יהודי אחד שרוי בעצב גדול ושאל אותו מה זה ועל מה זה, וסיפר לו האיש ממצבו הקשה, אמר לו מרן ז"ל, איש ישראל כשהוא שרוי במצב צריך שיאמר לישועתך קויתי ה', ואם מצבו נעשה חמור יותר יאמר קויתי ה' לישועתך, ואם מצבו רע עוד הרבה יותר יאמר ה' לישועתך קויתי... (וכלומר, שע"י כל אלו האמירות והתקוות יצא מאפילה לאורה).

ובכלל זה, שככל שאומר לישועתך ה' ומשריש בעצמו הבטחון ומתקרב יותר אל הקב"ה הרי הוא כבר 'רואה' לנגד עיניו את הישועה, וכיוצא בזה מתאמרא בשם הגה"ק הגר"ז מבריסק זי"ע על הפסוק (תהלים לו ג-ד) 'בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה, והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך', שהפסוק השני מדבר על מדריגה גבוהה יותר בביטחון – שכל כך בטוח הוא בישועת ה', שכבר עתה הינו מתענג כאילו כבר באה אליו הישועה, ובזכות זה אכן 'ויתן לך משאלות לבך'.

עוד אמרו בדרך צחות, לאלו המהלכים ומסבבים יומם וליל אודות ממונם להם אומרים, אנשטאט דרייען מיט געלט דריי מיט דעם פסוק לישועתך קויתי, וועסט בעסער אנקומען – תחת ההילוך והסיבוב סביב הכסף עדיף שתסובב עצמך 'עם הקב"ה' בבטחון בו ובישועתו וכך תצליח יותר...

מן הענין לציין מה שסיפר הגה"ק רבי שלמה קאליש זי"ע (הובא בספר הזכרון זכרון שלמה) שפ"א שהיה אצל הגה"ק רבי חיים מבריסק זי"ע, ובישיבתו ב'סעודה שלישית' שמע את הגר"ח יושב וחוזר בהתלהבות עצומה כעשרים דקות לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי...

הנה נאמר (תהלים כז יד) 'קוה אל ה' חזק ויאמץ ליבך וקוה אל ה'', ונתבאר בגמ' (ברכות לב:) כפל לשון 'קוה אל ה'' שבא ללמד ש'אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל', ואפשר לומר, כי באו חז"ל להורות לאדם שאם קוה אל ה' ולא נענה, כי לא היה בטחונו בשלמות, אל יתיאש אלא יחזור ויקוה, וגם אם בפעם הראשונה לא 'הצליח' הרי בפעם השנייה כבר יהיה תקיף יותר בבטחונו. וזהו גם העניין לשלש באמירת לישועתך קויתי ה', שאף אם בפעם הראשונה לא היתה תקוותו באמת ינסה בשנית ובשלישית, עד שבסופו של דבר יזכה להגיע לבטחון בהשי"ת.

כללו של דבר, על האדם לחזור שוב ושוב על 'לישועתך קויתי ה'', ולהשריש בעצמו בכל מצב שנמצא את התקווה והייחול להקב"ה, ועי"ז באמת יושע מכל צרותיו. והוא על דרך שקוראים את הפרשה 'שניים מקרא ואחד תרגום', שמרמז בזה על קריאת העניין, ואח"כ מתרגם ומפרש לעצמו 'בכל לשון שהוא שומע', ואח"כ חוזר וקורא, שע"י ייחדר בו היטב ולא ישכח, כך צריך לומר 'לישועתך' ולפרש לעצמו – ב'מקום' שהוא נמצא כיצד הוא מקווה לישועת ה' כי תבוא, ושוב יחזור עד שיהיו הדברים חקוקים בעצמותיו...

וכך הובא ב'שערי תשובה' (סוף סמן קיח) וכתב מהר"י צמח ז"ל, וגם אני מכוין (כשהנני אומר כי לישועתך קוינו כל היום) לצפות לישועת ה' שעושה עמנו להצילנו מכמה פגעים רעים בכל יום ובכל רגע ומצאתי תועלת גדול כמה פעמים לעיתות בצרה בזה עכ"ל.

כבר מילתנו אמורה, שהנה מברכים אנו בכל יום ויום 'הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה', ולכאורה קצת צ"ב, מה החידוש בתרגול (שכוי), והרי כל חיות ובהמות מבינות להבחין בין יום ללילה, אלא ששאר החיות רק כשרואות את אור היום יודעות כי האור בא לעולם, אבל התרגול משכיל להבין בעוד החשיכה שולטת בעולם כי האורה עומדת לבוא והוא קורא מבעוד ליל, וזהו מורה דרך לבני האדם, שלא להיבהל בעת שחשיכה להם כל חד וחד בדיליה, רק לדעת ולראות מעתה את האור הממשמש ועתיד לבוא, ומעלה זו 'קובעת ברכה לעצמה' – הנותן בינה להבחין.

רמז נפלא שמעתי מ'בן עליה' דלכן איתא ב'פרק שירה' (פ"ד) תרגול אומר (בקריאתו הרביעית) לישועתך קויתי ה', שהרי 'קרות הגבר' זה התרגול, ובאותו זמן עדיין חשכת הליל שולטת בעולם, ולזה הוא 'קורא' ומודיע לכל באי עולם – אל ירך לבבכם בראותכם 'חשיכה' כל חד וחד בדיליה, אלא לישועתך קויתי ה'.

בדרך צחות מסופר, על ההוא גברא שהגיע ל'זכרון משה' (שטיבלאך ידועים בתוככי ירושלים) בשעה 12 בצהריים ופתח בקול גדול בברכת 'הנותן לשכוי בינה', אמרו לו, רב יהודי, כבר מזמן שחטו אותו תרגול שהיה לו בינה להבחין בין יום לבין לילה... וכאמור, שאין זה 'חכמה' לדעת בעת שהשמש בגבורתה ובתוקפה באמצע היום ש'יום' עתה, אלא ה'חכמה ובינה' הוא להבחין מבעוד ליל שהנה היום ממשמש ובא...

ו. והבטחון יהיה רק באלוקיו ולא בבשר ודם או בשאר עניינים, וכך כתב ה'כתב סופר' (ד"ה לישועתך) וז"ל, דמאחר שראה יעקב אבינו ע"ה בנבואה את גבורת דן, אמר כי אין לבטוח על זה היינו הגבורה של ילוד אשה, כי לא לגיבורים המלחמה סוס מוכן למלחמה ולה' הישועה, ולכן סיים לישועתך קויתי ה' ולא לישועת אדם כנ"ל.

(כט:) מאי דכתיב (ישעי' כו ד) 'בטחו בה' עדי עד כי בי-ה' החי את חייו באופן כזה הרי חייו בעולם הזה הם ה' צור עולמים' - כל התולה בטחונו בהקב"ה הרי הוא 'חיים טובים', כי העולם הזה מלא מכאובים וקשיים, לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא'.
 אי לאו 'תקווה' זאת היינו דומים ליושבי חושך וצלמוות

ז. וכבר אמרו, כי רק 'התולה בטחונו בה' יוכל לחיות את חייו כראוי וכיאות, כי בלאו הכי ידמה בנפשו בבוא עת התפילה או קביעות עיתים לתורה וכיו"ב שהוא 'מפסיד' עתה 'עסק' חשוב או איזה פגישה עם אנשי עסקים, וימעטו רווחיו ל"ע אם יפנה זמנו לעסוק בתורה, אבל המאמין יכיר שאדרבה כל השפע מן השמים בא (וכל מעשי ידי אדם אינם אלא 'השתדלות' ולא הם המביאים את הפרנסה) וכאשר ישמור על קביעות עתיו בתורה ותפילה או אז יקבל שפעו מן השמים ביד רחבה ומלאה, וכך ביאר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל (הובא בקובץ מבקשי תורה) את מאמרו (נדח עג.) 'תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר (חבקוק ג ו) הליכות עולם לו, אל תקרי הליכות אלא הלכות', דלכן הובאו הדברים בסיומא דש"ס, כי זה האיש שהקפיד להיות 'שונה הלכות בכל יום' - ובכל יום שמר לבוא לשיעור התורה או על סדרי הלימוד שלו, ולא נתן למחשבות הנ"ל להטרידו מהלימוד, בעל כרחך שמכיר הוא שכל הנעשה עמו וכל ההליכות עולם הנעשים עמו הם לו - בידי הקב"ה המה, והוא הוא בן עולם הבא.

מעשה במשפחה אחת שעוני ומחסור שלטו בביתם שלטון ללא מיצרים, פעם אחת שלחה האם את בנה בן שבע שנים, לחנות הפירות והירקות, לקנות מעט ירקות, אחד אחד מכל מין למען השיב ולחיות את נפשות בני ביתה העטופים ברעב, משהגיע הבן לחנות מצא שם שוכנים אחר כבוד אגוזים מתוקים (מסוכרים) הערבים לחיך כל אדם ובפרט לתינוקות של בית רבן, והיו עיניו כלות מהביט בהם ואין לאל ידו לקחת מהם כי 'תם הכסף', המוכר שראה את כל המחזה נכמרו רחמיו, ואמר לילד קח מהם ככל אוות נפשך, אולם הילד מייאן ולא לקח מאומה, חזר המוכר והפציר בו קח ככל אשר תרצה, אך הילד קמץ ידי, עד שנטל המוכר מלא חפניו מהפרי המתוק ומילא את השק, כשחזר אל הבית שאלתו אמו מניין לו אגוזים יקרים אלו, סיפר הנער כל מה שאירע בחנות, תמהה האם, בני יקירי מדוע לא הסכמת לקחת, נענה הילד בתמימות ואמר, הן נער קטן אנוכי, ידי קטנות המה וגם אם אטול אגוזים בשתי הידיים לא ייכנסו בהם הרבה, על כן רציתי שהמוכר אשר ידיו גדולות ורחבות ימלא שקי בעצמו. ובזה מבארים מה שאומרים בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם כי אם לידך הרחבה המלאה והפתוחה', כלומר שלא ניקח בידינו הקטנות אלא הקב"ה ימלא לנו במלוא חפניו הגדולות והפתוחות... והבוטח בה' ומשליך עליו יהבו - הקב"ה מכלכלו בידו הרחבה והמלאה...

כיו"ב ייאמר, לכל המסתפקים בנפשם אולי אפסיד ביזנעס פלוני או פגישה אלמונית ע"י 'קביעות עתים' לתורה, ישכיל ויבין שבמקום לקחת את הפרנסה (לפי מחשבתו שאפשר לקחת לבד) בידי הקטנות, עדיף לו ללכת לשיעור תורה ובזה יקבל שפע הפרנסה מידי הרחבות והמלאות של הבורא יתב"ש.

סוחר אחד התלונן לפני הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע על 'עסקיו' המוצלחים שהחלו לרדת מטה מטה רח"ל, שאלו הרה"ק האם הוא קובע עתים לתורה, נענה האיש שאין לו כל 'קביעות' בתורה, אמר לו הרה"ק, איתא בגמרא (תענית כה.) שזוגתו של רבי חנינא בן דוסא בכתה בפניו על מצבם הדל, התפלל ר"ח ויצתה כמין פיסת יד והושיטה לו רגל אחד משלחן של זהב, בלילה ראו בחלום שכל הצדיקים אוכלים לעתיד על שולחן של זהב עם שלשה רגלים, ואילו הם יושבים על שולחן עם שתי רגלים, מיד הבינה שהיא קיבלה בזה את שכרה דלעתיד והתחרטה על קבלת המתנה 'בעי רחמי ושקלוהו, תנא גדול היה נס אחרון יותר מן הראשון, דגמירי דמיהב יהבי מישקל לא שקלי', פי' גדול הנס שנטלו חזרה את הרגל, כי בדרך כלל נותנים השפעות טובות מן השמים ואין נוטלים חזרה. ואמר הרמז בזה, שכאשר האדם מקיים גמירי - אם תקבע שיעור קבוע בגמרא, תזכה שיתקיים כך משמיא מיהב יהבי - שיתנו לך מן השמים פרנסה בהרחבה, ומישקל לא שקלי - מה שבידך לא יאבד ממך, וכן הוה, שהלה קבע לו זמן לשקוד על דלתי ביהמ"ד בקביעות, ומאז חזר לעלות מעלה מעלה ולהצלחה מרובה.

מדי דברינו בבעל ההילולא הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שומה עלינו לציין שני דברים ממה שהורה ואמר קודם פטירתו מהאי עלמא, א'. שלא יגזרו בירושלים תענית בגין 'עצירת גשמים' קודם ליומא דהילולא דיליה, כיון שיום היארצייט שלו - י"ג טבת, מסוגל לגשמים, ב'. שכל מי שיפעל לכבוד ההילולא שלו ישיב לו טובה משמי

זו ממילא הייתה בשילה מהם גזירת 'גלות' - שהרי אין זה נחשב לגלות אם רואה את ה' בכל מקום ומקום, כי כאשר יודע שאין זה אלא הסתר והעלם מיד מתבטלים כל הדינים וההסתרים ומתגלה אורו של הקב"ה, על כן נסתלקה ממנו שכינה, מאחר שרצונו של הקב"ה שיהיו בני ישראל בגלות.

אמנם כבר איתא בזה"ק (ח"א רלד:) שבאמת גילה יעקב מה שרצה לגלות אלא שהוא מוסתר בדבריו, ומבאר השפ"א וז"ל, ומכל מקום על ידי אמונה שמאמינים זה בני ישראל שאין שום בח בלתי השי"ת רק כל זה על ידי הסתר אף שאין רואין זה בעין מ"מ על ידי אמונה יכולין לראות האמת, עכ"ל, וכלומר שעל

בבית האסורים, אבל התקווה והבטחון בה' הרי הם כמי שפתחו לו פתחים וחלונות גדולים בבית האסורים שמעתה שולטת ה'אורה' בכל פינה ופינה, וכל החושך מתפוגג ומתבטל כלא היה.

לגלות את הקץ - ע"י האמונה מתבטלים כל ההסתרים בפרשתן (מט א), 'ויקרא יעקב אל בניו' ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא^ט אתכם באחרית הימים, ובגמרא אמרו (פסחים נו.) 'ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ויחי תרל"א ד"ה אא"ז) שביקש יעקב לגלות לבניו שגם בתוך הגלות נמצא השי"ת והכל מכוחו אלא שהוא בהסתר, אך אילו היו משיגים ידיעה

מרומים, על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה - שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק - אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכו', זיעועכ"א.

ח. מענין לענין, הנה כתיב גבי ברכות יעקב לבניו (מט כח) 'כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וזאת אשר דבר להם אביהם, ויברך אותם איש אשר כברכתו ברך אותם', ולכאורה קשה עד מאד, מדוע נקראים דיבורים אלו בשם 'ברכות', וכי איזה ברכה בירך אותם, והרי רק מנה כל אחד מהם עם שלל ה'מעלות' שבו, ושמעתי לבאר בשם גאון וצדיק אחד, דאין לך ברכה גדולה מזו - שיהיה האדם מכיר את מקומו, את עצמו וכוחותיו, וידע מה תפקידו ומה עליו לעשות בעולם הזה כדי למלא תפקידו, ולכן הם נחשבים כ'איש אשר כברכתו בירך אותם'. ולדידן ייאמר - מהלך לו אדם שבור ורצוף, כי במחשבתו נדמה לו שאינו מתעלה כראוי, ואין בו כל מעלה, לזה אומרים פקח עיניך, ותמצא מעלותך הנתונים בידך לצרכך ברוח ובגשם.

וכך דקדק הרה"ק מאיזביצא זי"ע (בית יעקב אות ע"ז) מדוע פתח הפסוק בלשון יחיד 'כברכתו' וסיים בלשון רבים 'ברך אותם', ותירץ כעין האמור, דיסוד גדול בחיי איש ישראל לדעת ששלימות האדם הוא דייקא כשיפרח ויגדל מתוך תכונת עצמו, ומתוך מהותו, ולא שיעשה כמעשי רעהו וינסה להיות כמו אחרים. וז"ל, דכפי החיים והמידה שהניח הקב"ה בכל אחד ואחד במקור שרשו במידה זו בעצמה בירך את כל אחד ואחד שיצליח מאד בנקודת החיים שלו ובמידתו, והרים ונשא את הנקודה הזאת מאד, אבל לא שהיה מכניס אחד בגבול חבירו אלא שכל אחד יפרה וירבה בגבול מדתו, כי באמת אין שום נייחא לשום נפש בחלקו של חברו, ועיקר הנייחא יש לכל נפש רק בחלקו הניתן לו בשרשו ובזה הוא משתוקק תמיד שיפרה וירבה עד מאד.

כיו"ב מבארים בעלי המוסר בברכה שקיבל אברהם אבינו (בראשית טו ה) 'ויוצא אותו החוצה ויאמר לו הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם, ויאמר לו כה יהיה זרעך', דכך בירכו, כמו ה'כוכבים' שיש לכל אחד תפקיד וצורך משלו, כן כל איש ישראל יש לו תפקיד מיוחד וצורך שרק הוא יכול למלאותו ואין אף אחד 'מיותר' ח"ו, ומאידך אין לאף אחד לנסות להיות כמו השני ו'לברוח' ממצבו, דרק מתוך המצב שבו הניחו הקב"ה יוכל למלאות תפקידו.

ענין זה הובא גם כן בספר 'תולדות יעקב יוסף' (פרשת מצורע סוף המאמר הראשון) בשם הבעש"ט הק' זי"ע לפרש מאמר חז"ל (ברכות לה:) 'הרבה עשו כרשב"י ולא עלתה בידם', דאכן, מכיוון שעשו כרשב"י, ולא עשו מחמת שפנימיותם היה במצב זה, לכן נשארו 'קרח מכאן וקרח מכאן' (עיי"ש עוד).

ט. כה אמרו צדיקי הדורות, שלכאורה על פי דקדוק הלשון היה צריך לומר את אשר יקרה אתכם בה' בסוף התיבה ולא יקרא בא', אלא יסוד גדול לימד יעקב לבניו כי אין מקרה בעולם כלל, וכל הנעשה בעולם הוא בהשגחה פרטית מדוקדקת בתכלית, וכל 'מקרה' שבא לו לעולם אינו אלא קריאה מן השמים, וזהו אשר אמר להם את אשר יקרא אתכם, אין זה 'יקרה' לשון מקרה ח"ו אלא 'יקרא' מלשון קריאה - שובו אלי ואשובה אליכם.

באר הפרשה - פרשת ויחי

סתומה', נמצא שבמקום ה'חלק' כתוב 'ויחי יעקב'. יש שרימוזו בזה כי פעמים נראה לאדם ש'פרשה סתומה' באה עליו, נסיונות קשים ומרים עדו עליה, נסתמו עיניו ולבו - ולהיכן שפונה - אם ימין או שמאל 'סגר ה' בעדו', ידע שכל זה אינו אלא 'דמיון' בעלמא, כי על פי תורה שם נכתב 'ויחי יעקב', כי כל זה היה להחזיקו ולהחיותו בעושר וכבוד'. ויתחזק להאמין באמונה שלימה שאף שאיננו מבין את הנהגת ה' עמו" - כך הוא האמת שכאן נבנית טובתו להחזיקו ולהחיותו (עפ"י פרי צדיק ריש פרשתו) ².

ידי שמתחזק באמונתו הטהורה שהכל הוא מפי עליון הרי מתגלה הקץ ומתבטל כל הגלות.

חשבה לטובה - הצרה עצמה נראית כרעה ובאמת כולה טובה בפרשתו (מו כח), 'ויחי יעקב בארץ מצרים', וברש"י, 'פרשה זו סתומה, לפי שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השיעבוד'. פירוש, שבשאר פרשיות התורה יש בין פרשה לפרשה ריווח של כמה אותיות 'נייר חלק' מבלי לכתוב שם מאומה, וכאן היא 'פרשה

י. שמעתי לבאר בדרך צחות במעשה הידוע המובא בגמ' (שבת לא.) שהלך אחד ועבר על פתח ביתו של הלל בערב שבת, 'אמר מי כאן הלל מי כאן הלל, נתעטף ויצא לקראתו, אמר לו בני מה אתה מבקש, אמר לו שאלה יש לי לשאול וכו', הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל, נתעטף ויצא לקראתו, אמר לו בני מה אתה מבקש, אמר לו שאלה יש לי לשאול, אמר לו שאל בני שאל, מפני מה עיניהם של תרמודיין תרוטות (עגולות ואינן מאורכות כשאר בני אדם), אמר לו בני שאלה גדולה שאלת מפני שדרין בין החולות (ושלא יכנס החול בתוך עיניהם). הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר מי כאן הלל מי כאן הלל, נתעטף ויצא לקראתו, אמר לו בני מה אתה מבקש, אמר לו שאלה יש לי לשאול, אמר לו שאל בני שאל, מפני מה רגליהם של אפרקיים רחבות, אמר לו בני שאלה גדולה שאלת, מפני שדרין בין בצעי המים (ועל כן עשה הקב"ה שיהיו רגליהם רחבות שלא יטבעו בתוך הביצות). עכ"ד הגמ'. ואפשר לומר בדרך הרמז, כי 'הלל' רומז ל'הלל', ושאל מי כאן הלל מי כאן הלל, כלומר כיצד ניתן לומר הלל ולהודות להקב"ה, כשכל אחד יש לו את ה'שינוי' שלו ואת הקשיים שלו, כל אחד עם ה'מה נשתנה' שלו... השיב לו הלל 'בני מה אתה מבקש', כלומר, מדוע שלא יאמרו הלל, אמר לו הלה הינך רואה שעניניהם של התרמודיין משונות מכל הבריות, ביאר לו הלל בטוב טעם ודעת כי אדרבה אין שינוי זה לרעה כלל, אלא לפי כל מציאות חייהם מוכרחים הם שיהיו עיניהם תרוטות, כדי שלא יכנס החול בתוך העיניים, והקב"ה עשה חסד עימם בכך ששינה אותם מאחרים. וכן רגלי האפרקיים רחבות לטובתם ולא לרעתם. ומהם נלמד כל אחד ואחד ב'שינוי' שלו, במה שנראה לו כקושי ורעה, ש'אלוקים חשבה לטובה', ורק לקוצר שכלו נדמה לו כי רעה הוא.

כתיב (תהלים צב ו) 'מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך', כי הנה בשעה שמתגלה לעין כל ההשגחה העליונה, וראו כל בשר את חסדי ה' המרובים אזי הכל מודים ומהללים ואומרים מה גדלו מעשיך ה', אמנם דוד המלך ע"ה עומד ומכריז כי מאד עמקו מחשבותיך, פירוש, בשעה שאין אנו זוכים לראות את חסדי ה' אלא נראה כשעת הסתר וחשכה, הרי דע לך כי מאד עמקו מחשבות ה' להביא את הטובה, וככל ש'מה גדלו מעשיך ה' הרי יותר מזה גדלו מעשיו בשעה ש'עמקו מחשבותיך'.

יא. בפרשתו (מח טו), 'האלוקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה', הקשה הגה"צ רבי אשר זאב ווערנער זצ"ל גאב"ד טבריא, לשם מה הוסיף יעקב לומר 'מעודי עד היום הזה', וכי לא היה די באומרו 'האלוקים הרועה אותי' ותו לא. ומבאר, שהנה, שנות חייו של יעקב נחלקו לשניים, מאה ושלשים שנים הראשונים היו מלאי צער וסבל ורדיפות, שהרי עודו במעי אמו כבר התגרה בו עשו, ואח"כ עבר מרורים עם לבן וצרת דינה וצרת יוסף, לעומת זאת י"ז שנותיו האחרונות משבאו למצרים היו מלאי נחת ותענוג ושמחה, כשהוא יושב בכבודו של עולם, ורווח נחת מכל יוצאי חלציו (וכמבאר באור החיים הק' שעל כך נאמר 'ויחי ימי יעקב שני חייו - לרמוז שהן הנה היו ימיו שהיה לו בהם חיות'). ובא יעקב לגלות את האמונה בא-ל חי, שאותו האלוקים שגמל עמו טובות ב"ז שנותיו האחרונות הוא ה'רועה' שהנהיג אותו גם בק"ל שנה הראשונים, כי הקב"ה הוא עושה את כל המעשים, והכל מידו ית'. ועל כן אמר האלוקים הרועה אותי מעודי ועד היום הזה, כי 'מעודי' עולה למניין ק"ל, ואילו 'הזה' הוא כמניין י"ז, ללמד שאין הבדל בין 'מעודי' והשנים הראשונות 'הרעות', ל'הזה' אלו השנים האחרונות הטובות.

יב. ורמזו לה בפרשתו דכתיב (מט יא) 'אסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתנו', כי הנה המתבונן בפירושו של מקרא יראה שד' אותיות אלו הם מיותרים, כי 'עירה' הכוונה ל'עיר', 'ולשורקה' הכוונה לענף עץ הנקרא 'שורק', תיבת 'בני' הכוונה ל'בן', ו'אתנו' משורש 'אתון', נמצא שהיה לו לומר 'עיר ולשורק בן אתון'.

ובך, בכל ענין, ידע שאין גורלו חרוץ אלא בידי הקב"ה האדם להאמין שאין ביד איש בעולם לחרוץ גורלו, ולא בידי בשר ודם, כדכתיב בפרשתן (נ יט-כ) ואפילו 'בעל השפעה' הגדול ביותר לא יוכל לא להזיקן 'אל תיראו... ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה ולא להועיל לז', ותמיד אינו תלוי אלא בידי שמים לטובה', ולמדנו בזה אורחות חיים ונתיבות יושר - שעל כמו"ש אלוקים חשבה לטובה". וכלשון קדשו של

אמנם, ארבעת אותיות הללו עולים יחדיו ל'שם הוי"ה' (והוא צירוף שם הוי"ה הק' השייך לחודש אדר, שהוא יוצא מהכתוב 'עירה ולשורקה בני אתונו', עיי' פרע"ח שי"ט פ"ג), ובא ללמדנו דעת, כי אדרבה דייקא המאורעות שנראה לנו כי מיותרים המה - כדרך העולם לחשוב על מקרה לא טוב שבא להם 'לשם מה הייתי צריך לילך למקום פלוני', 'לפגוש את אלמוני' - ראה מה עלה בידי מחמת זה, וכיוצא בזה רבות, אמנם עלינו לקבוע בלבנו כי אין כל דבר הנעשה מעצמו בעולם הזה והכל בחשבון וסיבה ממעל, על כן דייקא ע"י האותיות ה'מיותרות' נשלם צירוף שם הוי"ה הקדוש, להאמין ולדעת שגם כל אלו הדברים מאת ה' הם, לטובה ולברכה להיטיב לנו באחריתנו.

בדרך צחות ייאמר, 'מעשה' באחד שנכנס לבית הכנסת בפנים נפולות וכולו אומר צער, שאלו אותו מדוע שרוי הוא בצער, השיב שזקוק הוא להעביר 'כותל' ממקומו, ונזכר שזקנתו אמרה לו בילדותו כי שתיית חלב מרובה מזינה היא את הגוף ונותנת כח הרבה, על כן שתה כוסות חלב לרוב וניגש לדחוף את הקיר, ולא זו אפילו כמלא נימה... למחרת נכנס שוב לביהמ"ד אך 'פנים חדשות באו לכאן', כולו אומר ששון ושמחה, ניגשו אליו ידידיו ושאלוהו, נו, הצלחת להזיז את הכותל... עד שהינך מאושר כל כך, נענה להם, היום שתייתי כוס 'וודקה' וכבר איני רואה שעומד כותל לפני... לדידן ייאמר, איש איש וה' כותל' שלו... הבה 'נשתה' את האמונה עד שלא נראה את כותל הקשיים העומד לנגדנו... אלא נראה כי מאת ה' היתה זאת...

יג. כתב 'בעל הטורים' על הפסוק (נ טו) 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו', ומבאר כי האחים חששו אחר מיתת אביהם שמא ישטמם יוסף ויחפש לנקום נקמתם, אמרו א. הלוואי לא ישטמנו אלא בלב, ב. אף אם ירצה לנקום בנו בפועל עכ"פ יגמלנו ברעה כמו שאנו עשינו לו, ומכיוון שאנו עוללנו לו רעה שיצא ממנה טובה גמורה, שנעשה 'מלך' על מצרים, אף הוא אין לו לנקום בנו אלא ברעה אשר תצא ממנה הטובה.

עפי"ז ביאר הגה"ק רבי צבי הירש מוואידיסלוב זי"ע (אביו של הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זי"ע, הובא בעשרה למאה דרוש ו') דצ"ב, מדוע אמר יוסף לאחיו 'אל תיראו כי התחת אלוקים אני, ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה', וכי אלו דברי פיוס הם - לומר להם ברצוני לנקום בכם אלא שאין ביכולתי עשות כן, מה פיוס יש כאן. עוד צ"ב, מדוע קנטר אותם - 'אתם חשבתם עלי רעה'. ויבאר עפ"י ה'בעל הטורים' דלעיל, שכך אמר להם יוסף, אין לכם לחשוש מנקמתי שהרי הרעה אשר עשיתם עמדי הייתה בפועל טובה - כי אלוקים חשבה לטובה, וא"כ אין לי לנקום בכם אלא ברעה אשר תצא מאיתה טוב, כי לפי חוקי 'המשפט' - אין לנקום ברעה גדולה ממה שגמלוהו, והרי 'מלך' אנכי, ומלך 'במשפט' יעמיד ארץ (משלי כט ד), וכי התחת אלוקים אני, אין כוח בידי בשר ודם לעשות רעה שתוצאותיה לטובה, רק האלוקים הוא 'בעל היכולת כולם'.

יד. וכבר אמרו לפרש את הפסוק (משלי יט כא) 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', ש'המחשבות הרבות אשר בלב האיש' - שהוא מחשב שפעולותיו יגרמו שיהיה כך וכך... ומחשבות אלו שבלב איש הם עצמם יביאו שעצת ה' תקום ותצא לפועל.

ואכן, רבות מצינו בקורות הימים שפעמים ופעולת אדם להרע לרעהו היא גופא תקרב אליו טובתו. כביאורו של ה'בן איש חי' זי"ע (בן יהודע שבת קיט.) במעשה ד'יוסף מוקיר שבת', שהיה לו שכן גוי עשיר גדול, ו'החווה בכוכבים' אמר לו שראה בכוכביו שיבוא יום וכל כספו וזהבו יעברו אל שכנו יוסף, הלך הגוי ומכר את כל רכושו, המירו ביהלום יקר והטמינו היטב בכובעו בכדי לשמור על רכושו - שח"ו לא יגיע לידי שכנו יוסף. וסוף דבר היה שדייקא פעולותיו אלו העבירו את רכושו לידיו של יוסף, כשנפל הכובע למצולות ים, והדג שבלעו נתגלגל לידיו של יוסף מוקיר שבת... ובזה מבאר ה'בן איש חי' מדוע האריכו בגמרא בכל פרטי המעשה, דאם כוונת הגמרא הייתה רק כדי לבאר את גודל השכר למי שמכבד את השבתות, לא הוצרכו להאריך כ"כ בדברי חווה הכוכבים, ומה שפתרו וכו' ומכירת רכושו ועלייתו על הגשר וכו', והיה סגי לומר שיוסף קנה דג 'לכבוד שבת קודש' ומצא בקרביו יהלום יקר. אלא, שחז"ל רצו ללמדנו בזה שאם נגזר מן השמים - לא יועילו כל טעדיקי שבעולם לעצור ולמנוע מהנגזר

מהם) ומעלות רבות קנה בהם. על כן, כראות האדם כי קרבו אליו צער ויסורים, כל מיני מדווה ומכאוב, לא ירבה בדאגה ובכיה אלא יקבלם באהבה וישלך על ה' יהבו (פירשו בגמ' [ר"ה כו:] משאו) - מתוך אמונה שכל ה'פעקל' (חבילת הצרות) שנתן לו הבורא הוא כדי להעלותו עשרת מונים יותר ויותר^{טז}. וכבר בזו השעה הכל טובה וברכה, ומתחת ההסתר שרויה הטובה והברכה כבר מעתה...^{טז}

כי הקב"ה הוא 'יוצר המאורות' להאיר לכל איש מישראל, לכל חד וחד בדיליה, ואף אם 'נראה' לו כי גדול החושך החופף עליו יומם ולילה, ידע כי באמת אין כאן כל חושך אלא אור ה'מוסתר' בהסתרה גדולה, אלא שעליו לפקוח עיניו או יתגלה לנגד עיניו אור גדול, שהרי 'הטוב כי לא כלו רחמיו והמרחם כי לא תמו חסדיו', א"כ, בוודאי שהכל לטובה ולברכה (אף אם אינה נראית מיד ישמח לבו כי קרובה ישועתו לבוא בעזה"ש"ת). ואף בשאינו רואה ישועה בדרכי הטבע יעצום עיניו מלחפש אחר ה'דרך' שמשם תבוא ישועתו, ובקרב ימצא כי הישועה כבר מצאה את דרכה אליו...^{טז}

הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע בתפילתו 'ריבון העולמים, ידעתי כי הנני בידך לבד כחומר ביד היוצר, ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי מבלעדי עונך ועזרתך אין עצה וישועה, ואם חלילה יחפצו כולם להרע אז אתה בחמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי השקפה לטובה ממעון קדשך, הנה חבלים נפלו לי בנעימים וישועתי באה ועזרתי תגלה'.

יש שביארו (עיי' בפ' הגאון רש"ר הירש וצוק"ל עה"ת) דלכך אין רווח בין פרשה זו לפרשה הקודמת, כי הנה רוב שנות חייו של יעקב אבינו ע"ה היו רעים ומלאי ייסורים, מתחילה בעמיו של עשו אחיו, ולאחר מכן תחת שבטו של לבן הארמי, ומשביקש לישב בשלווה קפץ עליו רוגזו של יוסף. ורק בי"ז שנותיו האחרונות משירד מצרימה חי שנים טובות ללא ייסורים. ולכאורה היה מן הראוי 'ליתן רווח ביניהם', להפסיק בין הפרשיות - להראות שעיקר (חשיבות) חייו היו י"ז שנים הללו. אמנם, לא כן דרכה של תורה, כי אדרבה הסמיכות יחדיו, להורות שימי הייסורים חשובים כמותם (ויותר

להתקיים, ולא זו בלבד, אלא שפעולותיו של הגוי הן הן הביאו שעשירותו נפלה לידי יוסף מוקיר שבת (עיי' כעיי"ז מהר"ל חידושי אגדות שם).

ומכאן, ילמד כל חד בדידיה, כשנראה לו כי פלוני הכריז עליו 'הבה נתחכמה לו - פן ירבה' והלה בא 'למעט' ממנו את השם, את הממון או שאר קנייניו, לא יתבהל כלל, כי במעשיו יגרום הלה ש'כן ירבה וכן יפרוץ' לרוב בכל מיני טובות. וכן הדברים אמורים בכל 'מחלוקת' ל"ע, לא יפחד מרעת רעהו כי כל פעולות רעהו להרע לו וכל ה'שפיעלעך' (התחכמיות) שהוא עושה כנגדו ברצות ה' דייקא משם תתרבה ברכתו וטובתו לאין שיעור עד בלי די. אגב אורחא, נלמד ממעשה זה, שלא להיות כאותו הגוי, שהאמין ל'חוזה בכוכבים' ולאידך עשה כל טצדקי שלא יגיע רכושו לידי שכינו יוסף, והרי הוא סותר את עצמו מיניה וביה, דאם החוזה צודק בראייתו מה יתנו לו ומה יוסיפו לו כל פעולותיו כנגדו, וכן אנו, אף ש'ישראל מאמינים בני מאמינים הם', מ"מ הבה נזהר שלא יהיו מעשינו סותרים את אמונתנו, וגם הליכות חיינו יהיו על פי אמונתנו.

טו. כבר אמרו להמשיל את המשליך על ה' יהבו, דהנה עינינו תראינה כאשר ביד האדם 'משא' כבד מאד, אם ישא המשא על גבו הרי ישבר ויכוף גבו לרוב כבידות המשא אשר עליו, אבל אם יניח את המשא על הארץ הרי לא די שלא ישבר גבו, אלא אף בידו לעלות על גבי המשא ולהתרומם טפח מעל גבי קרקע. כיו"ב לענין 'משא' הפרנסה ושאר צרכי האדם בעולם הזה, אם 'ישאנו' על כתפו וגבו - שידאג כל היום, בזה ישבר ויכוף כל מהותו ונפשו, אך המאמין מניחו על גבי קרקע - שאינו דואג כלל, הרי הוא מתעלה מעלה מעלה הן ברוחניות הן בגשמיות... טז. והעיקר שלא לדאוג דאגת מחר, וכך פירש הרה"ק הר"ב מפשיסחא (קול שמחה בפרשתו) וכן הרה"ק הרמ"ל מסאסוב (ליקוטי רמ"ל ויחי) זי"ע, בפסוק בפרשתו (מח כ) 'ויברכם - ביום ההוא לאמר', שבירכם שלא יהא לעיניהם אלא אותו היום בלבד, ולא ידאגו כלל מה יעלה למחר בגורלם.

יז. הנה נהגו לשלש ולהפך הסדר - 'לישועתך קויתי ה' קויתי ה' לישועתך קויתי', וכי מה ענין יש בזה להפוך פסוק לכל צד, אלא לומר לאדם השרוי במיצר, אף אם אינך רואה כל מקום ופתח לישועה, תדע שיכול לבוא מצד זה או מצד אחר או אפילו מצד שלישי.

יש כאן למי שמתנסה בייסורים קשים ומרים, ונראה לו ש'עננים שחורים' באו עליו והם מחשיכים בעדו את אור השמש, ידע שבאמת כל 'חשכות' עננים הללו אינה אלא מפני ש'המכין לארץ מטר' - ומשכן ה'מטר' בתוך אלו העננים, ומתוך צרה יבוא הגשם להשקות צמאי חסדיך, ולא היתה זאת לרעה כי אם לטובה".

כבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע (תורת אבות דרכים בעבודת הבורא, רט) וז"ל, הוא ז"ל היה אומר, כי יהודי צריך ומחויב להאמין כי 'קץ שם לחושך', והחושך יעבור ובמקומו יופיע האור.

והנה מדרך העולם לצפות ולייחל מתי ינצל כבר מן הצרה ויצא מאפילה לאור גדול, ובודאי שיש להתפלל שיהא כבר שמחה וששון ליהודים וכל היסורים יתהפכו להרחבה ותענוגים, אך המשכיל יודע לנצל עת צרה כראוי, שהרי באותה שעה הרי הוא קרוב אל יוצרו ובוראו, וכמו שנאמר (תהלים לד יט) 'קרוב ה'

ובך איתא ב'קדושת לוי' על הכתוב בפרשתן (מח כ) 'וישם את אפרים לפני מנשה', דזה ידוע, כשהקב"ה מביא 'צרה' על האדם הרי אין התכלית והסיבה של אותה הצרה רק בכדי להביא עליו חסדים, והצרה מכשרתו להיות כלי מחזיק ברכה, וכמו שהרצוה להפוך כלי קטן לכלי גדול, עליו לשבור תחילה את הכלי הקטן וממנו יצור כלי חדש גדול, ובאמת אין כאן 'שבירה' אלא תיקון ועשיית כלי גדול, והנה 'מנשה' רומז לצרות, שהרי נקרא בשם זה הוא על 'כי נשני אלוקים את כל עמל' (מא נא), לעומת זאת 'אפרים' מורה על הישועה וכדכתיב (שם נב) 'כי הפרני אלוקים בארץ עניי', ולזה הקדים את אפרים למנשה ללמד 'שבישראל עם קדוש, הישועה והרפואה הוא קודם, והוא העיקר'.

ובמו שביארו צדיקים בלשון הכתוב (תהלים קמו ח) 'המכסה שמים בעבים המכין לארץ מטר', שרמו

ואל יאמר - לישועתי יש צורך לשנות סדרי בראשית ולהפוך את העולם, כי אכן כך יהיה, וכמו שאומרים משם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע 'מי שחי באמונה ולבו בטוח באלוקיו, אז הקב"ה מושיעו באופן שלא יעלה על הדעת'.

מיסודי האמונה, שעל האדם לדעת ש'הרבה דרכים למקום' להוציאו ולחלצו ממצור, ואינו זקוק ל'עצותיו' של האדם, עד שייאמר ח"ו אבדה כל תקווה, כי פעמים הרבה מצמיח הקב"ה ישועה ממקום שלא חשב עליו כלל. כמעשה (לא) היה, בההיא 'אשה קשת רוח' שהוצרכה ל'ישועה רבתי' באיזה ענין, ומידי יום ביומו הייתה באה אל ה'רבי' בבקשה שיברכה הרבי בישועה בדרך פלונית, ולמחרת ביקשה שישועתה תבוא על זה הדרך, וכן הלאה... עד שביום אחד באה הישועה לפתחה - אז מיהרה אל הרבי, באומרה, רבי קדוש... אוהו... אוהו... עצה כזאת כלל לא העליתי בדעתי 'להציע' להקב"ה שיושיעני בה... ולדין, הבה נא נזהר שלא נהיה ללעג וקלס כאותה 'חכמה', כל חד בדידיה.

כי על האדם לבטוח בה' ולהיות 'גמול עלי אמו', כמו תינוק שמבקש מאביו לאכול ובוטח בו שיספק לו צרכו, ואינו מייגע את מוחו מהיכן יהיה לאבא 'כסף' בכדי לקנות עבורי... כך יהודי צריך לבטוח באביו שבשמים שישלח לו פרנסתו מבלי לדאוג מהיכן 'ישיג' וישלח את הכסף... ואין הדברים אמורים בפרנסה גרידא, אלא משל הוא לכל צרכי האדם ומשאלותיו.

אמור מעתה, אם ראית שה'תוכניות' (פלאנען) שהגית אינם הולכים כמו שרצית אל יתעצב לבך, אלא התייצב וראה את ישועת ה' אשר תבוא ממקום אחר, כפי תכניותיו של בורא עולם כביכול.

וכבר אמרו (חת"ס, תו"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים לר"ח פלאג'י, ועוד ספרים) לפרש בפסוק (תהלים קכא א) 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי' - כלומר שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין, במה יתחזק - 'עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ' - אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין', אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך איננה קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה יש מאין.

יח. משל למה הדבר דומה, כמו ה'קפיץ' (ספרינג) אשר מתרחב ומצטמק לפי ידי הממשמש בו, והנה כמה שתדחקהו הדק היטב היטב - אזי כאשר תעזבהו יקפוץ ה'קפיץ' למעלה למעלה, וירידה זו צורך עליה. על זה הדרך בעת ש'דחוק' לאדם מאד מאד כל זה הכנה הוא לטובה והרחבה עצומה שבוא תבוא אליו בקרוב ממש.

ולנשברי לב', ובדיעבד ישמח על הזכות שנפלה בחלקו להיות קרוב אל השכינה, וידע כי לא יאריך הזמן וכבר ימצא עצמו מחוץ לצרה, ע"כ ינצל וישמח בכל רגע שהוא עדיין קרוב אל ה' בקירבה עצומה.

בחרבי ובקשתי - השפע הבא ע"י התפילה

בפרשתן (מח כב), 'ואני נתתי לך... אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי', ובתרגום תרגם בצלותי ובבעותי ולכאורה מדוע שונים דברי התרגום מהמקרא, אלא כך הוא ביאור הדברים עפ"י הידוע שהתרגום אינו מפרש רק 'פירוש המילות' גרידא כלשון המקרא, אלא בא ללמדנו את תוכן הענין המסתתר תחת תיבות המקרא (עי' עבוד"י תרומה ד"ה ונועדת), וכלומר, כי וודאי 'בנגלה' הייתה המלחמה בחרב וקשת בפועל ממש, והיה נראה שהחרב והקשת הם העורכים את המלחמה והם המנצחים, אך האמת שאין הקב"ה חפץ עשות 'נס גלוי' לכן הוכרח להשתמש בחרב וקשת,

ובזה יתיישב כיצד אמר יעקב 'אשר לקחתי מיד האמורי', וכי יעקב לקחה מידם, והרי שמעון ולוי הם ערכו את המלחמה והם לקחו את שכם מיד האמורי, לזה תרגם אונקלוס 'בצלותי ובבעותי', כי שמעון ולוי נלחמו בחרב וקשת, אבל 'עיקר' המלחמה נערכה ע"י יעקב אבינו בצלותי ובבעותי, ושפיר אמר על עצמו אשר לקחתי מיד האמורי.

וכבר האריכו חז"ל בשבחה של תפילה כי מבלעדי כוחה אי אפשר להשיג מאומה, ועם התפילה

יט. בספר 'כנפי שחר' (שו"ת, סימן לז) מביא מאמר נורא של דודו הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע, בליל שב"ק בבואו לביתו לקדש על היין, והיה אז עת כפור וקור גדול, עלה הר"י ע"ג ספסל קטן הסמוך לתנור כדי לחמם ידיו, פתאום נשמט הספסל מתחתיו ונפל הר"י ושרר את ידו (מאז ועד יומו האחרון היה בעל יסורים), משהקימוהו העומדים אצלו שמעוהו אומר את הפסוק (תהלים כג ב) 'בנאות דשא ירבציני על מי מנוחות ינהלני', ונענה אל הסובבים, הנה המפליג בים הגדול בספינה רעועה, או כשהוא עומד ע"ג גשר רעוע בוודאי ישא תפילתו בכל רגע ורגע למען ישוב לביתו ללא כל פגע, אבל ב'נאות דשא' כשנראה שאינו נצרך ל'רועה', וכן על 'מי מנוחות' - ים קטן שלא רעשו מימיו כשנראה שאינו נצרך לנס מיוחד לעבור בשלום את הים הקטן אז לא יתפלל, זה החידוש חידש דוד המלך, לא ולא, בכל עת ושעה על כל צעד שעל, תמיד יתפלל אל ה' שישמרהו מכל פגע מכל צרה ועקתא, ואמר מי חשב בעלותו על ספסל קטן ונמוך שהוא מסוכן ליפול ולשבור יד, אלא מכאן תראה כמה יש לאדם לקיים 'שיויתי ה' לנגדי תמיד', ובכל עת לבקש ממנו על שמירה והצלחה בכל עניינו..

כ. על כן אמרו המושלים בשם הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע משל למה הדבר דומה, לאחד שהיה מהלך בתוככי יער עבות, ורק מקלו בידו, בתוך כדי הילוכו הגיח לעברו דוב אשר רצה לטורפו ולאכול את בשרו, הרים האיש את מטהו והעמידו כאילו קשת בידו והוא עומד לזרוק את החץ, ואכן, באותו הרגע נפל הדוב לארץ ללא רוח חיים, התמלא האיש שמחה, והחל להלל את המקל שבידו על שהצילו ממוות לחיים, עבר שם אחד ואמר לו, שטיא, וכי תעלה על דעתך שהרגתו במטך, לא כי, אלא על עץ גבוה בסמוך אליך עמד צייד וקשתו בידו, וכראותו היאך שהדוב מתקרב אליך ירה בו חץ ומזה נפל הדוב מת, ולענייננו יאמר, מי שאינו מבין שכל הקורה עמו על פי מעלה הוא - שמשם באים כל ה'חיצים' הן לטוב הן למוטב, הרי הוא דומה ממש לזה שהיה מהלל למקלו על שהצילו, ולא שם על לבו שיש אחד ממעל שעשה הכל.

עפ"י אלו הדברים מבאר ה'בן איש חי', שיעקב אבינו אמר לבניו, אל תדמו בנפשכם - שבמקלכם וכלי זיינכם ניצחתם את אנשי העיר 'שכם', לקחת אותה מיד האמורי, לא כן, אלא 'בצלותי ובבעותי' - התפילה לבורא כל עולמים היא אשר ערכה את המלחמה ועשתה הנצחון.

וידועים דברי הגה"ק החזו"א זי"ע, שעיקר ההשתדלות היא התפילה, אלא שלפעמים נדרש מן האדם גם לעשות פעולה בפועל, אבל לעשות הפעולה ולא להשתדל בתפילה באופן זה בוודאי לא עשה את המוטל עליו לעשות, ולא

עמו ובחלקו של יעקב, ופעלה בתפילה שאכן תהיה ליעקב, ואילו רחל שידעה ש'הקטנה לקטן' לא הקדימה תפילה על כן לא זכתה להיות עמו במחיצת עולמים. וזוהי מבאר שם מה שנאמר (בראשית מח ז) 'מתה עלי רחל', שלכאורה יש להקשות מהו 'עלי', ומדוע לא היה די באומרו 'מתה רחל', אלא 'עלי ודאי כלומר בגיני' - בגללי, מחמת שלא התפללה על זאת. וממשיך הוזה"ק 'כל בר נש דאושיד דמעין קמיה דקוב"ה אף על גב דאתגור עליה עונשא יתקדע ולא יביל ההוא עונשא לשלטא ביה' (כל אדם ששופך דמעות לפני הקב"ה, אע"ג שנגזר עליו עונש יקרע העונש ולא יכול העונש ההוא לשלוט בו), ולמדו זאת מלאה שנגזר עליה להיות לחלקו של עשו ובבקשתה ביטלה את הגזירה והיתה ליעקב.

אנכי אכלכל אתכם - במעלת עשיית צדקה וחסד

בפרשתן (מז כט-ל), 'ויקברו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו שים נא ירך תחת ירכי... ועשית עמדי חסד ואמת... ושכבתי עם אבותי', כתב ה'חתם סופר' זי"ע (ת"מ), כי איתא (ב"ב קטז.) 'כל המניח בן כמותו כאילו לא מת', והנה, כבוא יעקב אבינו לארץ מצרים וראה את גדולת יוסף בנו, את רוב עשרו וכבודו לאין ערוך, החל להיות מיצר - בחשבו

לא יבצר ממנו דבר, ותדע שזה כל כוחו של אדם בעולם הזה - ברוחניות ובגשמיות, בפרנסתו וכל הצרכיו, וזוהי פירשו את דמיון המתפלל למי שמחזיק חרב וקשת, כי כמו שאיש הצבא לא יוכל לעמוד ולהתקיים אפילו שעה אחת בלעדי כלי הזין - החרב והקשת, כי היאך יעמוד בשדה הקרב מבלי כלי זיין, כך אין לו קיום ליחודי מבלי כוח התפילה - כגיבור ואיש מלחמה מבלי כליו^א.

עוד מצינו להרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (חיי שרה, ר"ח כסלו תרע"ב, חנוכה תרע"ה ליל ג') בשם אביו הרה"ק ה'אבני נזר' זי"ע שביאר דמיון התפילה לחץ וקשת, כי ככל שהקשת מתוחה יותר לאחר כך יותר יבקע החץ ויעוף יותר למרחוק, כיו"ב ככל שלבו דחוק ומיצר יותר ומתפלל יותר מעמקי לבבו כך יותר תעלה התפילה למעלה למעלה (ובחיי שרה כתב וז"ל, כמה שהלב נרגש ומתעטפת עליו נפשו ביותר כך בוקעת התפילה למעלה יותר)^{בב}.

מענין לענין באותו ענין, נוראות מצינו בכח התפילה כשהיא באה עם דמעות שליש, וכדאיתא בזה"ק (ח"א רכג.) המבאר מדוע זכתה לאה להיקבר עם יעקב במערת המכפלה ואילו רחל לא זכתה אלא נטמנה לברה בבית לחם, כי לאה היתה סבורה שטיפול לחלקו של עשו והתפללה מתוך בכיות שליש שתזכה להיות

כא. עוד אמרו לבאר את הדמיון של חרב וקשת ל'תפילה', כי כמו ש'חץ' היוצא מן הקשת יהרוג את מי שפגע בו, מבלי כל הפרש והבדל אם הזורק את החץ גדול או חרש שוטה וקטן הוא, גיבור או חלש, כי החץ עצמו יפעל פעולתו, כיצא בו ממש היא התפילה, ממי שתבוא בכוחה לפעול פעולות כבירות - לשנות הטבע ולבטל הנגזר, להריק שפע ברכה עליונה ברוח ובגשם.

כב. אמנם ב'משך חכמה' פירש, וכך אומרים גם משם הגרי"ז מבריסק זצ"ל, הטעם שנמשלה ה'תפילה' (צלוחי) ל'חץ' ואילו ה'בקשה' (בעותי) דומה ל'קשת', שהנה החרב מצד עצמו יש בו כדי להמית מאחר שלהבו חד וחודר פנימה, אכן החץ במהותו אינו יכול להזיק כלל וכל כוחו הוא על ידי מתיחת מיתר הקשת לאחריו ואז משליך את החץ בחזקה, ו'ריצת' החץ נותנת בו כח לחדור פנימה ולהשחית עד מוות. כעין זה החילוק בין 'תפילה' ל'בקשה', שהתפילה היא מטבע הנוסח אותו קבעו חז"ל הק' לומר על פי הכוונות העליונות שהיה ידוע להם ברוח קדשם, ועצם אמירת התפילה פועלת גדולות ונצורות לקרוע כל הגזירות (עי' בארוכה בנפש החיים ש"ב פ"א ואילך), ועל כן המשילוח לחרב שיש בו כח עצמי. לעומת זאת בקשה אינה בנוסח הקבוע ועומד, אלא היא פורצת ויוצאת ממעמקי הלב, ועי"ז יש בכוחה לבקוע שערי שמים.

וללמדנו על הכוחות האדירים שיש לו לאדם בכל מצב שהוא, כי בשעה שליבו בל עימו יש לו את ה'חרב' - היא התפילה לפי הסדר הרגיל כתקנת חז"ל, ואף שלא בזמן התפילה הקבוע יכול לפעול גדולות ונצורות אם יירה בחץ ובקשת - בבקשה אמיתית הנובעת מקירות הלב.

וכך כתב בספר 'אבני זכרון' (אות רנא) בשם הרה"ק ה'חוזה' מלובלין זי"ע על הא דכתיב (תהילים יח ד) 'מהולל אקרא ה' ומן אויבי אושע', 'מהולל' לשון מעורב ומבולבל (עי' ישעיה א כב), אף על פי כן 'ומן אויבי אושע', עכ"ל. וכלומר שאף שתפילתו מעורבת ומבולבלת מכל מקום פועלת גדולות בשמי מרום להושיעו מיד כל אויביו.

הריני מניח בן שאינו כמותי, כי אני עברתי כל ימי כל מיני יסורים וצער שעל ידם מזדכך האדם למאד^{כג}, ואילו יוסף בני חי בשלווה את רוב ימיו (שהרי 'שמונים שנה' מלך במצרים, מבן שלושים ועד בן מאה ועשר היה מלך במצרים), ומאחר שאינו כמותי ממש הרי לא ייחשב לי 'כאילו לא מת'.

מיהו, בזה"ק איתא שכל המרבה בצדקה ובגמילות חסדים^{יד} אינו צריך לבוא לידי יסורים, כי ע"י הגמילות חסד יתעלה למדרגה כאילו קיבל יסורים כל ימיו, והנה בעל היסורים נקרא שם בזה"ק הקדוש מרא דירבין ואילו בעל הצדקה נקרא מרא דידין. ובה מבאר

כג. פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלווית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אמרו שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

כד. בענין החסד אספרה נא, בערב שבת חול המועד סוכות בשנת תש"פ נסתלקה לעולם שכולו טוב הרבנית החשובה אלמנת הרה"ג רבי נחמן צוקער זצ"ל, ומעשה פלא נקשר בה, בבעלות הרבנית היה דירה גדולה בעי"ת בני ברק (מחמת צנעת הפרט לא נפרט איה מקומה), שהייתה מושכרת דרך קבע לאשה בודדה שדרה שם יחד עם צאצאיה, מחיר השכירות נקבע בשעתו ל-3,000 שקלים, וכך נשאר המחיר ביניהם, על אף שברבות השנים עלה מחיר השוק לדירה כזאת לסך 5,000 שקלים, כי בכל שנה כשבאו לחדש את ה'חוזה' שביניהם הייתה האשה מבקשת מחדש שירחמו עליה, הואיל וכל הכנסותיה מה'מזונות' אינם מספקים לה יותר מ-3,000 שקלים לשכירות הבית, חתנה של הרבנית הממונה על טיפול הדירה לא אבה לקבל בקשתה אבל כשבא לשאול את פי בעלת הבית ה"ה חמותו הרבנית, הייתה היא 'מוותרת' משלה, ומצווה על חתנה לרחם עליה ולהמשיך עם המחיר הישן... ולא עוד אלא שכל תיקון חלון וכיו"ב היתה האשה דורשת מבעלי הבית לתקן על חשבונם (על אף ש'תשלומיה' נמוכים בהרבה מהרגיל, וכביכול קבלה בכל חודש מתנה בשווי 2,000 שקלים), וגם על זה הייתה הרבנית מצווה לוותר ולהמשיך הלאה בסדר היום. בכל עת ועונה, בפרט לאחרונה כשהזקינה בעלת הבית היה חתנה מגלה את אוזנה של האשה הדירה בדירה, שעליה להתפלל היטב על 'בעלת הבית' שתאריך ימים ושנים, כי ברגע שהדירה עוברת לבעלות הבנים מיד הם יעלו את מחיר השכירות כפי המחיר המקובל בשוק... כי הם אינם 'וותרנים' סתם, כאותה צדקת, וראה זה פלא, בערב ראש השנה תש"פ הודיעה האשה ברוב שמחה על שזכתה לבוא שוב בקשרי אירוסין, ובקרוב היא עוזבת את ה'דירה' ומעתקת מגוריה לדירת בעלה החדש, לא ארכו הימים והרבנית שבקה חיים לכל חי... וראו הכל בעליל, כי עד עתה היה נראה שהרבנית היא ה'וותרנית' לאותה אשה, ועתה ראו, שאדרבה, אותה שוכרת החזיקה את הרבנית בין החיים, כי ה'ויתור' הוא היה כל זכות קיומה בחיים, וכמבואר הרבה בדברי חז"ל (עיי' מסכת שבת קנו:): שהצדקה והחסד מאריכין ימיו ושנותיו של האדם, ונמצא גדול חסדה עם הרבנית פי כמה וכמה מחסדה של הרבנית עמה (שמעתי מ'מגיד מישרים', דורש טוב לעמו, פמ"מ, ה"ה הרה"ג רבי יעקב שיש שליט"א).

עוד אספרה מעשה שאירע זה עתה ממש על שכרם הטוב של גומלי חסדים, איש יהודי היושב בקריית צאנז יצ"ו שבנתניה קבע לעשות 'מסיבת חנוכה' לכל משפחתו בביתו בליל נר א' דחנוכה בשעה 8 בערב, והזמין את כל בניו ויוצאי חלציו, וביניהם הזמין את נכדו הגדול שנישא לפני כמה חודשים והוא מתגורר בשכונת רמת שלמה בעיה"ק ירושלים, כמובן ש'איש כל יעד' ממסיבה רבתית זו... לקראת חנוכה פנה השווער של נכד זה ושמו ר' דוד דרוק שליט"א (והוא שסיפר לי מעשה זה), ואמר לו, הנה גיסך (חתני) המתגורר בשכונת 'נוה יעקב' שבירושלים שוהה עתה בשווייץ, וכבר היה אמור לחזור, אלא שמכורח הנסיבות נאלץ להתעכב שם, ובבית יושבת האי איתתא עם ארבעת ילדיה, עשה 'מצוה' ותיכנס לשמחם 'ולהעלות את האור' בלבם בליל ראשון של חנוכה, ואכן הסכים האברך הצעיר לעשות 'ששון ושמחה' בבית גיסתו, ברם כיצד יספיק גם את המסיבה בבית הסבא, על כן הדליק את נר החנוכה בביתו מיד עם תחילת זמן ההדלקה, ומשם מיהר לשכונת נוה יעקב, כשבדעתו לשהות שם זמן מה, ולנסוע משם לנתניה בקו 947 בשעה 6.15 בערב (הנוסע מירושלים לחיפה דרך כמה ערים וביניהם גם בנתניה).

כשהגיע לבית גיסו החל לרקוד עם הילדים ולשמחם, ואכן נעשה שם 'אורה ושמחה', כעבור שהות זמן אמרה לו ב"ב שעליהם לצאת ולמהר שלא 'להפסיד' את האוטובוס שיוליכם לנתניה, אבל, הילדים הקטנים הפצירו בו לבל יעזוב אותם, נכמרו רחמיו ואמר לב"ב, הנה ב'נתניה' יוכלו לעבור את המסיבה גם בלעדינו, לעומת זאת כאן זקוקים לנו, מוטב שנישאר כאן, ואכן וויתרו ולא נסעו.

שיכל את ידיו - זהירות מלפגוע איש ברעהו

בפרשתן (מח יד), 'שיכל את ידיו', ידוע הביאור בשם הגר"ח מוואלאז'ין וצוק"ל שיעקב אבינו רמז בכאן, כי הנה, ראובן העומד אל מול שמעון, הרי ימינו של ראובן כנגד שמאלו של שמעון, ואילו שמאלו של ראובן הוא לנוכח ימין של שמעון, והרי 'ימין' הוא צד החזק באדם, ושמאל הוא הצד החלש. וכך הוא דרכו של עולם, על 'צד שמאל' של רעהו - בעניינים שיש לו בהם 'חולשות', הן ברוחניות והן בגשמיות, יביטו עליו ב'עין ימנית' - דהיינו בחזקה ובדקדוק, לידע את כל פרטי חולשותיו, בטוב טעם ודעת, ואילו על 'צד ימין' של רעהו - בעניינים שהוא חשוב ומצליח הן ברוח הן בגשם, על זה יביטו ב'עין שמאלית' - דהיינו שאין מחשיב זאת כלל וכלל, ולא עוד אלא שעל הצלחותיו יביט בצרות עין, ואינו מרבה לשבחו על כך לא בפה ולא בלב, ולכן 'שיכל את ידיו' ללמדנו, שנעמיד ימין כנגד ימין ושמאל כנגד שמאל, ודהיינו שעל חלק הטוב והחשוב של הזולת נביט ונתבונן בעין ימנית, בהנאה ובהרחבה, לשבחו ולפארוגיה, ואילו על ענייני 'שמאל' לא נביט כי אם בעין שמאלית, כלומר בהבטה חלושה ורפה, שלא להתבונן ב'חסרונות' רעהו יותר מדידי.

ה'חתם סופר' את הפסוק 'ויקרב ימי ישראל למות', דכאשר ראה בגדולת ועשירות יוסף, הבין שאינו בן כמותו חשב שקרבו ימיו 'למות', לכך קרא ליוסף ואמר לו 'שים נא ירך תחת ירכי' - כלומר, תחת היסורים שעברו עלי כל שנותי ועל שמם נקראתי 'מרא דירבין', תחתם קבל על עצמך - 'ועשית עמדי חסד ואמת', להיות 'מרא דידין', וע"י ריבוי הצדקה והחסד תהיה בן כמותי, ואחשב כ'לא מת', וכל מיתתי תהא רק 'שכיבה' עם אבותי ולא מיתה, וכך הוה כמו שאמרו (תענית ה:): 'יעקב אבינו לא מת', כי אם שכיבה עם אבותיו.

וזה נמי פירוש הכתוב (נ טו-כא) 'ויראו אחי יוסף כי מת אביהם', כי בראותם את רוב טובתו של יוסף, חשבו שיעקב אביהם נחשב כ'מת' שהרי לא הניח בן כמותו, ענה להם יוסף 'אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם', מכאן ואילך אפרנסכם ואעשה עמכם צדקה וחסד, ובוזה ייחשב לי כאילו עברתי ייסורים כל ימי חיי, ושפיר הניח אבינו בן כמותו והוא נחשב בין החיים.

והנה כידוע אירעה תאונה (עקסידענ"ט) לאותו אוטובוס שהיו אמורים לנסוע עליו בהיותו בדרך (על יד לוד), כשהנהג איבד את השליטה, סטה מדרכו ונכנס בחזקה בתחנה שעמדה שם והיא עשויה מבטון (צעמענ"ט), ול"ע נהרגו ארבע יהודים מהנוסעים ועוד רבים נפצעו רח"ל, וראו אותם 'בעלי חסד' את גודל ההשגחה העליונה אשר מילטה אותם לארץ החיים בזכות החסד אשר עשו באותה שעה ממש, וכיצד הזמין הקב"ה לידו מצוה רבתית זו להצילו ממוות לחיים.

כה. מעשה בתובע ונתבע שבאו לדון עצמם ב'דין תורה' לפני הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע, אחר שמיעת הטענות והבירורים פסק הר"י שאין הנתבע חייב מאומה, ואין לתובע על הנתבע אלא תרעומות בלבד, נענה הנתבע בכעין זלזול, נו שיהיו לו תרעומות מעתה ועד עולם, למי איכפת מתרעומותיו, נודעק הר"י, כיצד לא תזדעזע, והרי מצינו בגמרא (ב"מ עו:): שאסור שיהיה לאיש מישראל תרעומות על רעהו, רק באופן מיוחד - המשנה מתרת ואומרת 'אין לו עליו אלא תרעומת', וכאן נפסק עליך עפ"י דין תורה, שמותר לאחד מישראל להיות מלא תרעומת עליך, וכי לא אכפת לך הדבר... והרי בזה יצאת מכלל עמך בית ישראל (בפרט זה)...

כו. עוד ביאור שמעתי מהגה"צ רבי מנחם מנדל מענדלזאן זצ"ל רבה של קוממיות, שפעם שאל אחד מה'בעלי בתים' את אביו הגה"צ רבי בנימין מענדלזאן זצ"ל (בעת שיעורו לבעה"ב בקוממיות), מדוע 'שיכל את ידיו' ולא החליף ביניהם את מקום עמידתם, ענה לו הגר"ב, דזה ברור שהיה וויכוח בין יעקב אבינו ליוסף ב'שיטות' בעבודת ה' איזה דרך ישרה היא שיבור לו האדם (כמבואר בספרים הקדושים), ולדורות למד אותנו יעקב אבינו כאשר יש וויכוח בינך לבין רעך, אל תבלבל אותו שיודה וילך כדרכך, אלא הנח לו, שישאר לעמוד על מעמדו, ושנה והזז את עצמך, על כן השאיר את אפרים ומנשה כמו שהעמידם יוסף, ושיכל את ידיו שלו.

וידוע מה שאמרו לרמז במצוות תפילין, שבתפילין של יד שהוא כנגד הלב יש רק בית אחד שבו מכניסים את כל הארבע פרשיות שבתפילין, ואילו בתפילין של ראש שהוא כנגד המח יש ארבעה בתים ובכל אחד מהם מכניסים פרשה אחרת, וללמדנו בא, ש'חילוקי דעות' מותרים, על כן יש ארבע בתים ב'של ראש', אך בתפילין של יד שהוא כנגד הלב אסור שיהיה 'פירוד הלבבות', אלא שכולם יהיו 'כאיש אחד בלב אחד', על כן יש רק בית אחד ותו לא.

ילבין פני חבירו' (ב"מ נט.). ואף כשכבר ירד יעקב למצרים ודר בה במשך י"ז שנה, הרי בכל אותם השנים לא נכנס יוסף אצל אביו (פסיקתא רבתי פ"ג י) שמא ישאלהו אודות המכירה ויוודע קלונם של אחיו לאביו, ולכן כשחלה יעקב את חליו האחרון - 'ויקרא לבנו ליוסף' כח.

בן פורת עלי עין - בקדושת עיניו משבר כל המחיצות בפרשתו (מט כב), 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין', איתא בגמרא (זבחים ק"ח:) 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר

עוד מצינו בענין הזהירות בכבוד רעהו', בדברי ה'אור החיים' הק' (מה בו ד"ה ראיתי לתת לב) שמקשה מדוע לא חש יוסף על צער אביו, ובמשך כל הכ"ב שנים שהיה רחוק מבית אביו לא שלח איגרת להודיעו כי 'עוד יוסף חי', בשלמא בהיותו עבד בבית פוטיפר וכל שכן לאחר מ"ב כששהה בבית האסורים, לא היה הדבר ביכולתו, אבל משעלה לגדולה וישב על כסא המלכות מדוע לא כתב לו הלא ידע גודל צערו של אביו. ומבאר ה'אור החיים' שחש על כבוד אחיו מלביישם לפני יעקב וכל זרעו, ע"כ סבל שישאר אביו בצערו מלביישם, וכבר אמרו 'מוטב שיפיל אדם עצמו לכבשן האש ואל

כז. ובכלל זה, שמירת פיו הן בסור מרע הן בעשה טוב, שמעתי מהגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, כי הנה פרשה זו מתחלת ב'ויחי' ומסתיימת ב'וימת' ('ויחי יעקב'... 'וימת יוסף במצרים'), ויש בה פ"ה תיבות, ללמדנו כי החיים והמוות ביד הפה.

כעין זה שמעתי מחכם אחד, שבפרשת ויגש כתיב (מה יא) שיוסף שלח ליעקב שירד למצרים 'פן תִּנְרָשׁ' ברעב, ופירש רש"י 'דלמא תתמסכן, לשון מוריש ומעשיר' [כלומר, שתיבת 'תורש' פעמים מתפרשת מלשון מוריש ומעני, ופעמים משמעותה הוא מלשון מעשיר], ונרמז בדברי רש"י כי 'הלשון' מוריש ומעשיר, השומר על לשונו זוכה לעשירות ולאידך ח"ו...

דבר נאה ומתקבל שמעתי לפרש במה שאמרו חז"ל (ב"ב קטז.) 'כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים', ואפשר לומר, שעל כגון דא נאמר (משלי יז כח) 'גם אויל מחריש חכם יחשב', כי אפילו מי שאינו 'חכם', אך אם מחריש בשעה שפוגעים בו ומשתוקק להשיב כגמולו ומ"מ בולם פיו, או אם מתעורר בו רצון לספר לה"ר הן וכיוצא בהן ומתאפק, אזי אף הוא כחכם יחשב לגבי הא מילתא שיכול לבקש רחמים על אחרים, כי יש לו 'דעה' במרומים. ורמז לדבר כי אויל ר"ת 'אזנים להם ולא יאזינו', ר"ל, שאף ששומע חרפתו, אך משים עצמו כמי שאין לו אוזניים וכאילו לא שמע מאומה, הרי ודאי שלחכם יחשב, ויכול לפעול רבות בשמי מרום הן לעצמו והן לאחרים. כח. עובדא הוה אצל כ"ק אאדמו"ר זי"ע (יומ"ד י"ד טבת) באחד השנים ב'ראש השנה', בעל התקוע בבית מדרשו (בבני ברק) היה יהודי חשוב ובר אוריין, ושמו היה הגה"ח אליעזר לעזער זצ"ל, שנה אחת בהגיע התקיעות, אחר שר' אליעזר כבר בירך בקול ובהתלהבות דקדושה את הברכות בקול רעש גדול - 'לשמוע קול שופר', 'שהחיינו', לקח את השופר אל פיו, אך לא הצליח להוציא אפילו תקיעה אחת כראוי, אחר שניסה כמה פעמים וראה שאינו משמיע כי אם קול הברה בעלמא עשה סימן לאאדמו"ר שיביאו עוד 'בעל תוקע' אל הבימה, אאדמו"ר לקח ממנו את השופר מידו, ניסה לתקוע, ואף הוא לא הצליח כלל (אאדמו"ר לא היה יכול מעולם לתקוע בשופר כראוי אף לא בימי אלול), או אז נתנו את השופר לאחד מומחה אשר תקע את התקיעות כולן כדת, לאחר התפילה אמר לי אאדמו"ר, ידעתי גם ידעתי כי אינני יכול לתקוע, אלא שחשבתי בעצמי שר' אליעזר יכול להישבר ברוחו בראותו ש'ביום הזיכרון' לא צלחו תקיעותיו, על כן לקחתי מעמו את השופר, בכדי שינחם עצמו בראותו כי אף הרבי בכבודו ובעצמו לא הצליח לתקוע, וחייתה נפשו בגללי.

[ואם יבוא ה'חכם' ושאל, היאך עשה כן, הרי זה 'הפסק' בין הברכות לתקיעות שלא לצורך כלל, היה עליו לתת מיד לבעל תוקע המומחה, תשובתו, במה שהיה הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל לומד תדיר מדבריו של הגה"ק רבי עקיבא אייגער זי"ע, הפוסק להלכה, שבאם יצא למשרטט 'בספר תורה' שורות בעיקום, הרי זה כשר ובלבד שהסופר יכתוב את הכתב עקום יחד עם שורות השרטוט, ואמר הגאון ר"א, דכאן חזינן שפעמים העקמימות היא היא הישרות, כך לדידן נמי - אין לך ישרות גדולה מעקמימות זו - כי באה למנוע צער ומכאוב מלב יהודי].

וכך ביאר הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד זצ"ל (בעל הקיצור שו"ע, בספרו פני שלמה על הש"ס ב"ב דף קי"ח:) בפסוק (מח טז) 'וידגו לרוב בקרב הארץ', ולכאורה מיותר תיבת 'לרוב', וכי לא סגי לומר 'וידגו בקרב הארץ'. אלא ביאורו, שהרי

עוד יזכה השומר עיניו - להינצל מ'עין הרע' וכמו שאמרו בגמרא (ברכות כ.) 'עין שלא רצתה לזון ממה שאינו שלו (וברש"י, דקאי על יוסף הצדיק שלא נכשל בהסתכלות אסורה, ע"ש), אין עין הרע שולטת בו, ודרשו ליה מדכתיב 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין - אל תקרי עלי עין אלא עולי עין' לא.

תורה שלמדתי היא שעמדה לי - התיקון בימים אלו על ידי לימוד התורה"ק

בפרשתן (מו כח), ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו', וכתב האור החיים הק', שהנה כל שנות חייו של יעקב היו מלאים ברדיפות וצער, מיד משנולד היה עשו כנגדו, וצרת דינה ויוסף וכו', ורק י"ז שנים אלו שהיה במצרים 'אלה היו חייו ולא קודם'. הקשה הר"ק הצמח צדק לזקנו בעל התניא זי"ע כיצד

שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה'כס, ולכן אכילת 'קדשים קלים' בירושלים הותרה רק לפנים מחומת ירושלים, ואילו במשכן שילה אכלו קדשים קלים בכל הרואה, כי משכן שילה היה בחלקו של יוסף ששמר על ראיית עיניו מדבר עבירה, על כן אפשר לאכול בחלקו בכל הרואה. מכאן למד הר"ק ה'חידושי הר"ם' זי"ע (הובא בשפ"א תרל"ח ד"ה בן), כי כל איש ואיש מישראל השומר עיניו מסלק מעליו את כל המחיצות שבינו לבין אביו שבשמים, וכל המחיצות החומות וההסתרות החוצצים כנגד האדם ומרחיקים אותו מקרבת ה' יפלו - דוגמת מה שהתירו לאכול בחלקו קדשים קלים אף חוץ לחומות והמחיצות, גם בגשמיזם - יפלו כל החומות המונעות בעדו את שפע הפרנסה וכל הטוב שבעולם. וכל המקטרגים והמשטינים נידחים מפניו כהרף עין.

אמרו בגמרא (ע"ז ד.) 'מה דגים כל שהוא גדול מחברו בולע את חברו, ובענין זה לא רצה שידמו בני ישראל לדגים, שח"ו יהיו הגדולים בולעים את הקטנים, לזה אמר וידגו 'לרוב', כלומר שרק לענין הריבוי יהיו כדגים, אבל לא לענין בליעת גדולים את הקטנים.

כט. איתא ב'נועם אלימלך' (ד"ה א"י ויקרבו) על הפסוק 'ויקרא לבנו ליוסף', שלכאורה היה צריך לומר 'ויקרא לבנו יוסף', ומהו 'ליוסף', ומבאר כי זה האיש אשר מקיים את כל התורה אינו אלא במדרגת 'עבד', שהרי הוא כעבד שאינו עובר על מצות אדוניו, אך אינו נקרא בשם 'בן' למקום ב"ה אלא אם עושה לעצמו גדרים וסייגים, וזהו ויקרא לבנו ליוסף, פירוש מי הוא בנו, ליוסף, זה שמוסיף תמיד כנ"ל.

ל. סיפר לי החסיד הישיש רבי ברוך ווייסבערג ז"ל מבני ברק, מעשה שהיה עם אאדמו"ר הר"ק מלעלוב זי"ע, וכך הוה, באותם שנים היה אאדמו"ר משמש כמגיד שיעור בישיבתו של הר"ק הרבי הרמ"מ מלעלוב זי"ע בתל אביב (שם התגורר באותם ימים), מדי יום ביומו היה אאדמו"ר עושה את דרכו באוטובוס מבני ברק אל תל אביב, אף אני, סיפר לי רבי ברוך הייתי נוסע עם אביך מדי יום ביומו בצוותא חדא, באשר היה לי מפעל לייצור מיני מתיקה בת"א, יומא חד ישבנו שנינו על האוטובוס והיו שם מראות בלתי הולמים לגדרי הצניעות, והדבר הפריע מאד לאאדמו"ר בשמירת עיניו המופלגת, ובעודו בבני ברק צלצל בחזקה בפעמון עד שנפתחה הדלת וברח ממנו, לאחמ"כ אמר לי בלבית אש קודש, יהיה מה שיהיה - 'אמכור את פרוסת הלחם האחרונה שבביתי ואסע במונית (טעקס"י), באוטובוס זה המוליך מבני ברק לת"א וחזור חלילה לא אסע יותר', ומני אותו יום ואילך היה עושה את דרכו אך ורק בטעקס"י (מונית), על אף שבאותם ימים לא היה בביתו פרוטה לפורטה, ובקושי היתה ידו משגת פת לחם, בכל זאת היה אאדמו"ר מקבץ את הפרוטות האחרונות בכל בוקר בכדי לשלם את דרכו לת"א, ואת דמי הנסיעה מת"א לבני ברק היה מקבץ שם בישיבה, וכל זאת בלבד שלא יכנס לחשש קל של ראייה אסורה.

פעם נתלווייתי לאאדמו"ר זי"ע בדרכו ברחובה של עיר, ולפתע, כאשר הגענו לקרן זוית, משך אותי עמו לתוך 'צפרדע' (פח זבל גדול), באומרו 'כאן מריח טוב יותר משם'... כי היתה שם קבוצת נשים... וזאת למודעי כי אאדמו"ר היה איש 'מיושב בדעתו', ולא היה זה כלל מדרכו... אך כך הוא הדרך הישרה לקפוץ ולברוח כמו מפני השריפה... לא. פעם נכנס חסיד אחד אל הר"ק ה'בית ישראל' זי"ע, וסיפר לו שהיה אצל חכם אחד המתיימר לדעת נסתרות, והלה גילה לו ששורה עליו 'עין הרע' רחמנא ליצלן, והוא חושש מאד מזה, נענה הר"ק ואמר לו איתא בגמרא (ב"מ קז:) 'תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ', ויש לפרש שצ"ט מתים מחמת שקלקלו ופגמו בעיניהם רח"ל, ורק אחד מת 'בדרך ארץ' דהיינו בזמנו, כיון ששמר על עיניו, ובזאת סיים והורה לו, לעצום את עיניו מראות ברע וממילא לא ינזק מעין הרע.

בדרך נס), וזהו ויחי למס עובר, שהלומד תורה כיששכר יהיה למס - כמו מ' וס' שעמדו בדרך נס, כך הקב"ה יקים אותו ויספק לו כל צרכיו בדרך נס. וכלשון הרמב"ם (סוף הלכות שמיטה ויובל) 'כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו וכו' ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזיכה לכהנים ללווים'.

יה"ר שנזכה להאמין בה' לקוות אליו ולצפות לישועתו בכל עת וזמן, ובכל זמן ועידן להתחזק בה' ובתורתו, ונזכה לרוות נחת דקדושה מכל יו"ח"ל, לאורך ימים ושנות חיים לה', ובמהרה דידן נזכה לביאת גוא"צ אבי"ר.

ניתן לאמור ששנים אלו שהיה בארץ מצרים מקור זוהמת הטומאה הם היו שנותיו הטובות של יעקב, והשיב לו שהרי פרשו חז"ל (בר"ר צה ג) את האמור (לעיל מו כח) 'ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות גושנה - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה', ואם יש תורה אזי ניתן 'לחיות' אפילו בארץ מצרים... לב

עוד מצינו בפרשתן (מט יד-טו), 'יששכר חמור גרם... ויהי למס עובר' לג, יש שפרשו שבא הכתוב להשיב כנגד אותם האומרים שאי אפשר לעסוק בתורה כי מניין יהא לו כדי פרנסתו אם לא יצא לשוק, ועל כך נאמר ויהי למס עובר, שהנה איתא בגמ' (מגילה ב:) 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין' (שהאותיות היו חקוקות בלוחות מצד לצד, וא"כ אות מ"ם סופית וסמך עמדו באוויר

לב. דקדק הרה"ק ה'שפע חיים' זי"ע בלשון חז"ל (פאה א א) 'ותלמוד תורה כנגד כולם', שלכאורה היה צריך לומר 'מעל כולם', שהתורה חשובה ונעלית משאר כל המצוות, ומהו כנגד כולם, אלא שנכלל בדבריהם עוד, שהתורה היא תביא את כל אותם שנזכרו במשנה מקודם לכן, שעל ידי שיעסוק בתורה יזכה לכיבוד אב ואם ולגמילות חסדים וכו'.

לג. עוד מצינו בענין 'ברכות יעקב', דכתיב (מט כ) 'מאשר שמנה לחמו' וגו', ב'מדרש תלפיות' הביא כי אשר בן יעקב עומד על פתח גיהנם, וכל מי שיודע משניות הוא מצילו משם, וזהו 'מאשר שמנה לחמו', שמנה אותיות משנה. וכתב הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע בשם זקנו ה'חידושי הרי"ם' שהיה מזהיר על לימוד משניות על בוריים, שהרי מוכח מדברי המדרש ששואלים כל אחד בשמים ממעל האם בקי הוא במשניות, ועוד מעלה ליודע משניות שבידו לישון מתוך דברי תורה, וגם כשהוא הולך בדרך בנקל יכול לחזור על תלמודו.

אגב אורחא, פעם סיפר הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל, שהרה"ק רבי שלומ'קה מזוועהיל זי"ע התבטא פעם אליו בכאב שלא כדרכו (כי היה נזהר מאד לא לדבר שום סרך גנאי על נפש מישראל), באים אלי אנשים ופניהם דומין לבהמות, וזאת מפני שעוד לא למדו באותו היום דף גמרא, והיינו שע"י הלימוד נעשה אדם בריה חדשה פנים חדשות באו לכאן... **לד.** הנה מצינו בפרשתן (מח כ) שיעקב אבינו בירך את בני יוסף - מנשה ואפרים, כך יברך לאמר 'ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה', וקצת צ"ב מדוע לא יתברכו בשבטים הקדושים וכו"ב, ומבארים בעלי מוסר (הגאון ר"נ הורדנא, הגר"ש בלוק ועוד) שבכל מקום אנו מוצאים 'ירידת הדורות', וכאן מצינו להיפך, וכמו שאמר הקרא (מח ה) 'אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי', שנשארו בקדושת דור אביהם, על כגון דא מתברכים בנפשם כל בני ישראל.

לה. וכמו שרמזו צדיקים בריש פרשתן ויחי יעקב - בני ישראל - יעקב אבינו יחיו ויאריכו ימים, ואילו בארץ - לשכון אחר כבוד בתוככי האדמה והארץ (מתחת למציבה) זה שייך למצרים...

כן אמר הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע, לאיש יהודי שקבל בפניו על נכרי וגוי הרודף אותו, משיג גבולו ומצעררו בכל מיני עינויים וצער, ענה הרבי, נו, השי"ת יעזור שהגוי ישוב בתשובה, אמר היהודי, אבל, רבי, הרי הוא גוי... אמר הרבי, אכן לתשובה זו התכוונתי - 'תצא רוחו ישוב לאדמתו', וכך הוה, משחזר היהודי מצא שהגוי נפח את נשמתו ושב לאדמתו...

אגעדאנק

על פרשת השבוע

פרשת ויחי תש"פ

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

יכתבו את זה בריש גלי, לא יסכים זבולון לחתום על ההסכם, או שמא אין הבעה"ב מבינים לשון ארמית, לכן גילו את האמת רק בתרגום אונקלוס.

(הגרמ"י רייזמן)

וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט, טו) ידועה השאלה, שאם ראה שהמנוחה כי טוב וכו' למה א"כ ויט שכמו לסבול?

בספר "שיח שרפי קודש" מביא לתרץ בשם הרה"ק הר"ר בונים מפרשיסחא זצ"ל: אם רוצה אדם שיהי' לו מנוחה, ירגיל את עצמו לסבול כל דבר הבא עליו, ואין שיהי' - ישוה בעיניו. אז יהי' לו מנוחה תמיד. וזה הכוונה וירא מנוחה כי טוב, דוקא לכן הט את שכמו לסבול כל דבר ולהתאזר במדת הסבלנות שתמיד יהיה במנוחה.

בספר "טעמא דקרא" להגר"ח קנייבסקי, מביא בשם החזון איש: עני שאינו מכיר בתאוות העולם הזה - אין כ"כ רבונתא אם יושב ולומד. עיקר החכמה היא אצל אחד שיוודע ומכיר בפיתויי העוה"ז ואעפ"כ יושב ולומד. וזה שאמר הכתוב ושבח את יששכר שאע"פ שראה מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה - אעפ"כ ויט שכמו לסבול. וזוהי אכן גדולה מיוחדת.

בספר "לב שלום" מובא: פירוש הדבר: שהאדם צריך למסור את כל מה שיש לו עבור כבודו ויתברך, וכשמוסרים דבר למען כבוד ה' צריך ליתן מן המובחר, כדכתיב "כל חלב לה" ולכן, ישכר שרואה "מנוחה כי טוב", רואה ומתבונן בטוב המנוחה, כמה כל אנשי תבל בכל הדורות כל שאיפת חייהם וכל מעשיהם ומרצם ורדיפתם אחרי הכסף, הוא הכל כדי שיבואו בסוף למנוחה קצת, והרי זה "חלב" ההנאה שבאדם, ומעתה "ויט שכמו לסבול" - נתן מנוחה זו לכבוד ה' יתברך, לעמול בתורה יומם ולילה, כחמור גרם הרויץ רק בין המשפתיים, וכדאמרו (סוף ברכות) ת"ח אין להם מנוחה בעוה"ז, ולפיכך, מתוך עמל ומסירות כזו, "ומבני ישכר יודעי בינה לעיתים" (דה"א יב).

פירוש זה, אמר הרב אשלג ז"ל לפני החזון"א, והחזון"א התפעל מאוד מזה, והיה אומר כמה וכמה פעמים במשך היום את הפירוש הזה בשמו, לכל מי שנכנס אליו!

ושמעתי סיפור נפלא על האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת זצ"ל שהיה לו תפילין שהיו חשובים לו, כי ירושה היה לו מאבותיו, וגם שהיו אלו התפילין מכתבו של הסופר הרה"ק רבי משה מפשווערסק זי"ע, ופעם אחת ראו איך שאיש פשוט עומד ומניח את התפילין האלו, ושאלו אותו לפרש הדבר, מאין בא לו התפילין האלו, וענה, שהוא נכנס אל הרבי ואמר לו, מאחר שאין לו תפילין, האם יוכל להלוות לו תפילין, והאדמו"ר זצ"ל נתן לו את התפילין האלו, כדי להניחם, ונכנסו החסידים אל האדמו"ר ושאלו לפרש הדבר הלא האדמו"ר בעצמו אינו מניח את התפילין כי אם בערב יום הקדוש, ומפני מה ראה לתת לאותו יהודי דוקא את התפילין היקרות, ענה ואמר בפשטות, הלא נאמר "כל חלב לה".

בספר "זרע יצחק" מבאר על פי משל: אדם שעובד כמה ימים בשבוע, ויודע שעל כל עבודה שעובד יקבל שכר הרבה מבעל הבית, ואחר כך גם ימי חופשה, אך העבודה עצמה היא קשה ומפרכת, ואומר בלבו, עם כל זה אעבוד כמה שאני יכול, שהרי היום שלמחרת הוא יום חופשה ואנוח טוב מכל העמל, לכן כדאי לי לנצל היום ולעבוד הגם שזה קשה מאוד.

והנמשל: בכדי לזכות לעולם הבא יש להתייגע בעולם הזה הרבה בתורה במצוות ולהתגבר על היצר הרע ולפוס עררא אגרא, והיצר מפתה האדם שלא כדאי לטרוח ולהתייגע מידי, ויש לנוח קצת ולזה יש לומר לו שבכדי לזכות לעולם הבא אשר נאמר עליו עין לא ראתה אלקים וזולתך יש להתייגע בעולם הזה וכדברי הכתוב אדם לעמל יולד היינו בכדי שיוכח לעולם הבא ואז נחים ומתענגים תענוג שאין כמוהו, וזהו מה שאמר כאן, יששכר שהוא סמל של בן תורה הוא רואה שבעולם הבא המנוחה היא טובה כי יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה ואת הארץ כי נעמה וידוע שארץ זה משל לעולם הבא שנקרא ארץ החיים וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ג מהל' תשובה והיא נעמה, ולכן מטה שכמו בעולם הזה לסבול ולעבוד.

ומהו ההמשך של "ויהי למס עובד"?

בספר "ציוני תורה" מבאר עפ"י הגמרא (שבת קד, א) "מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים", והנה מ' וס' זה אותיות "סם", ובגמרא איתא (יומא עב, ב) "אמר רבי יהושע בן לוי מאי דכתיב "וזאת התורה אשר שם" משה" זכה -

ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה (מח, ב)

יש לפרש על פי רמז, דהנה חז"ל אמרו במס' נדרים (דף ל"ט) "המבקר את החולה נוטל אחד מששים מחליו", וזהו דוקא באם המבקר הינו 'בן גילו' (בן מזלו) של החולה ע"ש, וידוע שיוסף היה בן גילו של יעקב כדאיתא במדרש הובא ברש"י בפ' וישב על הפסוק כי בן זקונים הוא לו שכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף.

והנה מלת הנה בגימטריא ס', ומלת המט"ה בגימטריא נ"ט, וזהו שאמר: הנה"ב בנך יוסף בא אליך לבקר אותך, והוא יטול אחד מששים מחוליק, כי בכל בני יעקב לא היה אחד בן גילו, רק יוסף, לכן ויתחזק ישראל מעצמו על ידי שנחסר לו אחד מששים מחליו. וישב על המטה המט"ה גימטריא נ"ט שנשארו לו רק נ"ט חלקים מחליו.

(קול אליהו)

ועתה שני בנך הנולדים לך בארץ מצרים עד בואי אליך וגו'. (מח, ה).

יש כאן שני שאלות: א. מדוע רק אל שנוולדו לפני שיעקב הגיע זכו להימנות בכלל השבטים. מדוע רק יוסף זכה לכך ולא שאר השבטים?

מבאר בספר "תורת משה נתן" רעיון נפלא ביותר: אדם שמסתובב ליד אדם גדול, הריהו הוא מחובר אליו. לעומת זה אדם שנמצא בריחוק מהצדיק ומתגעגע ויש לו כיסופים אליו - דבוק אליו הרבה יותר מזה שנמצא על ידו. הוא כל הזמן חושב עליו, זה בלי גבולות כלל. עד כדי כך שזה שנמצא רחוק באופן פיזי נהיה ממש אחד עם האדם הגדול שהרי כל כולו דבוק בו.

בזה מובן היטיב: יוסף הצדיק, באותם השנים שהיה במצרים היו לו געגועים עזים אל יעקב אבינו עד שנהיה כבחינת יעקב עצמו מרוב שהיה דבוק בו, ולכן הבנים שנוולדו לו באותה התקופה זכו להיות כשבטים עצמם שהרי נולדו מ"יעקב עצמו", אבל אותם הילדים שנוולדו אחרי שיעקב כבר הגיע למצרים שאז כבר יוסף לא היה בבחינת הדבקות הגבוהה ביעקב - כבר לא יכולים להיקרא שבטים שהרי הם רק נכדים של יעקב. אותו הדבר שאר השבטים, שהסתובבו ליד יעקב - ילדו נכדים ליעקב ולא בנים ליעקב.

(עפ"י תורת משה נתן)

יששכר חמור גרם'

תרגם אונקלוס: "יששכר עתיר בנכסין ואחסנתיה בין תחומיא". וצ"ע שאם הוא עשיר בנכסין מה לו לבקש טובות מאחיו זבולון, הרי כל העסק של יששכר וזבולון הוא כיון שאין לו פרנסה וכדי שיוכל ללמוד בהשקט ובטחה, אחיו מפרנסו ומקבל חלקו בזכות התורה שאחיו לומד, כמו שעשה "שמעון אחי עזריה", כמבואר בסדר הדורות שעזריה היה תומך את אחיו ר' שמעון, ובזכות זה זכה להוליד בנו רבי אלעזר בן עזריה, וכן הרמב"ם עם אחיו רבי דוד ועוד, אך רבי אפרים זלמן מרגליות לא הוצרך לשותפות עם זבולון, וכן רבי מנחם זמבא זי"ד, שהקב"ה השפיע עליהם שפע פרנסה לבדם, וזכו לשני שולחנות, וא"כ מה להם לעשות הסכם עם זבולון. וא"כ אם היה יששכר עתיר בנכסין מה לו לעשות הסכם עם זבולון?

וכתב ה'ויגד יעקב' מפאפא אחיו של ה'קרן לדוד' מסאטמר, ע"פ מה שמסופר בספר 'משכיל אל דל' לרבי הלל ליכטנשטיין שהוא למד בשיבת החת"ס בפרשבורג, בישיבה לא נתנו סעודות לתלמידים אלא היו אוכלים 'מים' אצל בעלי בתים, פעם אחת איחר בתלמודו ובא בסוף הסעודה לבעל הבית, כשהגיע בשעה מאוחרת כעס עליו בעה"ב על שאיחר, האם תרצה שנתחיל את הסעודה עוד פעם בשבילך. רבי הלל היה איש אמיתי ותקיף, וענה לבעה"ב, 'הקב"ה ברא אותך ואותי, וברא את הפרנסה שלי ואת הפרנסה שלך, כיון שראה הקב"ה שחשקה נפשי בתורה חס עלי שלא אצטרך להתעסק עם פרנסתי, והכניס את חלקי אצלך, שאבא לקחת את מזוני מביתך, ולזאת נתנו לך זכיה שיהיה לך חלק בתורתך, ודע לך שמה שאני אוכל הוא שלי, ואין לך רשות לכעוס עלי כלל, אני לא אוכל אצלך, אתה אוכל אצלי...'.

ועפ"י מבאר הויגד יעקב דברי התרגום 'יששכר עתיר בנכסין' שלא יבא זבולון לצעוק עליו על שהוא מאחר, כי השפע הוא שלי, יששכר עתיר בנכסין, בפסוק אינו כתוב מפורש, אלא שהתרגום מספר את הנוסח של רבי הלל ליכטנשטיין. גם זה מסיני, אלא שזה לא כתוב בפסוק ממש, שזבולון לא היה יכול לבלוע את זה, אך בתרגום כתוב האמת הזה שיששכר הוא מלינוג גדול, אדרבה זבולון צריך טובה מיששכר שירחם עליו ויחתום לו על ההסכם. אלא שאם

נעשית לו סם חיים, לא זכה, נעשית לו סם המוות", דהיינו שהתורה נקראת "סם", וזה הרמז שמי' וס' וכו' בנס היו עומדים שמי שדבוק בתורה מתקיים ע"י הנס ואינו צריך לעמוד לפרנסתו, וכמאמר חז"ל "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ".

לפי"ז אמר הכתוב "ויט שכמו לסבול" שקיבל על עצמו עול תורה, אם כן "ויהי למ"ס עובד" שנעשה לו דרך נס העבודה שלו כיון שמעבירין ממנו עול דרך ארץ.

ידבר יוסף אל בית פרעה לאמר אם נא מצאתי חן בעיניכם דברו נא באזני פרעה לאמר: אבי השביעיני לאמר וכו' ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה (ג, ד ה)

למה נצרך יוסף לשלוח שליחים לפרעה לבקש לצאת ממצרים? וכי אינו יכול לגשת בעצמו לדבר עימו?

מתרץ הגר"ח קנייבסקי בספרו "טעמא דקרא" בשם אביו זצ"ל, שיוסף ידע שכיוון שיאמר לפרעה שברצונו לצאת ממצרים יאמר לו פרעה שאינו יכול לעזוב כי אין מי שימלא את מקומו, ואם יוסף יעזוב את ההנהגה אפי' לתקופה קצרה, יחרב ויתמוטט כל הנהגת המדינה, כי הוא אינו יכול לכלכל לבדו את מצרים. לכן התחכם יוסף, ושלח את אנשי בית פרעה שידברו עם פרעה בשליחותו, ולהם, יתבייש פרעה לומר שכל ההנהגה תלויה אך ורק ביוסף, ועל כרחו יסכים לשלחו ממצרים...

(טעמא דקרא)

לאחר שיעקב נפטר לבית עולמו, שולח יוסף הצדיק לפרעה, ואומר לו כ: {ג, ה} אבי השביעיני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי בארץ כנען שמה תקברני ועתה אעלה נא ואקברה את אבי ואשובה
מה זה בקברי אשר כריתי לי ?

מביא רש"י שלושה פירושים - אשר כריתי לי. כפשוטו כמו (שמות כא לג) כי יכרה איש. ומדרשו עוד מתישב על הלשון, כמו אשר קניתי. אמר רבי עקיבא כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה, ועוד מדרשו לשון כרי, דגור, שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה.

מקור הדברים, בשתי מקומות בתנחומא - אחד בפרשת השבוע, ואחד בתנחומא ישן, בפרשת וישלח.

אומר המדרש {תנחומא, פרשת ויחי, אות ו} - ושכנתי עם אבתי. אמר לו: באיזה מקום. אמר לו: בקברי אשר כריתי. וכי חופר קברות היה יעקב. אלא ללמדך, כשמת יצחק, אמר יעקב, אפשר שיקבר עשו הרשע בקברות צדיקים. מה עשה. הביא כל כספו וזהבו ועשה מהן כרי. אמר לעשו, מה אתה מבקש הכרי הזה או הקבר הזה. נטל עשו את הכרי, ויעקב נטל אותה מערה. אז ממילא, זאת היתה צורת החלוקה... יעקב לקח את מערת המכפלה, ועשו לקח את הערימה של הכסף.

בא התנחומא ישן, וכותב דבר שהוא פלא מופלא, שלא רק את הזהב והכסף שהיה ליעקב אבינו, הוא שילם עבור מערת המכפלה, אלא אומר המדרש - ברגע שבא יעקב אבינו מארם נהרים, והביא איתו את כל מה שעמל אצל לבן, את הכל הוא מכר, ונתן את כל הכסף לערימה של זהב, ואמר לעשו יש לך חלק במערת המכפלה, מה רצונך... להיקבר שם, או את ערימת הכסף? התחיל עשו אומר, לשם מה אני צריך את המערה הזאת, לפיכך לקח את כל ערימת הכסף.

יוצא, שיעקב אבינו שילם את כל הוננו, מכל השנים שהיה אצל לבן, עבור חלקו של עשו במערת המכפלה.

בא הבאר יוסף, לר' יוסף סלנט, ואומר - אני רוצה לומר לך, למה שילם יעקב אבינו את כל הוננו, בשביל חלק במערת המכפלה. אמר יעקב אבינו אין נכסי חו"ל שווים לי, משום שבחול' עשיתי כסף, אבל הפסדתי שתי מצוות, ולא שווה כל הכסף, בעבור איבוד שתי מצוות!

איזה שתי מצוות הוא איבד ?

כתוב בפסוק {לב, ח} ויירא יעקב מאד ויצר לו ...
שואלי חז"ל - ממה פחד יעקב אבינו ? הרי אמר לו הקב"ה שישמור אותו !
אומרים חז"ל - יעקב חשש משתי מצוות שאין לו - מצוות ישוב ארץ ישראל, וכיבוד אב ואם.

אמר יעקב - 22 שנה לא שירתי את אבי ... עשו כן, והוא גם גר בארץ ישראל.. שתי המצוות האלה בידי שול, לי אין אותם ... איך אני אכפר על זה ? אם עכשיו אני לוקח את כל הכסף הזה, שהרווחתי בחו"ל, אבל איבדתי בשבילו שתי מצוות... אני מוכן לתת את כל הכסף שעשיתי בחו"ל, כדי לזכות למצוות האלה !

איך הוא יזכה לשתי המצוות האלה ?

אומר הבאר יוסף - פשוט מאוד, אם הוא נותן את כל הכסף הזה לעשו, אבל הוא מקבל חלק בארץ ישראל, וגם חלקה ליד אבא שלו.... אז הוא זוכה לשתי דברים, גם לכיבוד אב ואם, וגם זוכה לישוב ארץ ישראל... שבשביל חלקה קטנה בארץ ישראל, הוא מוכן לשלם את כל הוננו.

זה מראה, כמה יקרה עבורו, ארץ ישראל... ואם עשו מוכן למכור, בשביל כמה לירות, את חלקו בארץ ישראל, סימן שהוא לא מעריך, לא את ארץ ישראל ולא את אביו.

אם ככה, עכשיו תבין טוב מאוד, למה היה מוכן יעקב אבינו, לשלם הון עתק, עבור הנחלה בארץ ישראל, מחד גיסא, כדי לכפר על זה שהוא לא ישב בארץ ישראל, והדבר הנוסף, משום שהוא לא כיבד את אביו.

רציתי להוסיף על זה, דבר שסיפר לי פעם יהודי, שהיה עד למעשה :

הוא סיפר, שפעם לפני ארבעים שנה, היה הכנסת ספר תורה, בישיבת פונוביץ', והתהלכה עמ' ספר התורה הגיעה להיכל הישיבה, ואיך שהגיעה לשם, דפקו בחדרו של המשגיח, ר' יחזקאל לוינשטיין - 'כבוד הרב, התהלכה הגיעה, ביקשת נודיע לכבודו...' ...

כשהגיעו למדרגות הישיבה, רקדו ושרו את השיר {תהלים קיט, עב} **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף... טוב לי... טוב לי... תורת פיך... ומעגלים מעגלים סערו מסביב לישיבה, בריקודים סוערים....**

הגיע ר' יחזקאל לוינשטיין, וראה איך הבחורים ורקדים בשמחה, ואז פלט מפיו - שקרנים...שקרנים... **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף !? לפחות אל תשקרו כשאתם שרים....**

ניגש אליו בחור, שהיה אברך, קרא לו ר' ברוך פינס, חתנו של ר' דוד פוברסקי זצ"ל, ואמר לו - אני לא חולק עליך, מה שאתה אומר, זה קדש קדשים, אבל אני רוצה לומר לך פשוט בפסוק - דוד המלך צודק, וגם הבחורים צודקים במה שהם אומרים... זה נכון מה שהמשגיח אומר, שאם מישוהו יגש לבחור, ויגיד לו "כבודו, אולי אתה מוכן לסחוב את החבילה, אני אתן לך מאה שקל ? " הוא ילך ויעזור... יקח מאה שקל... אבל כבוד הרב, אם בחור למד משמונה בבוקר, ועד שבע בערב בהתלהבות... ובא אליו מישוהו אחרי הסדר, ואומר לו "תשמע, ראיתי איך אתה לומד... אני מוכן לתת לך 5000 ₪, על כל שעה שאתה לומד, תקבל 1000 ₪, ותמכור לי את הזכויות של הלימוד שלך, אני צריך את הזכויות האלה, אתה מוכן למכור ???? "

אמר לו ר' ברוך פינס - אני אומר לרב, אף אחד לא ימכור ! למה !? כי { **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף !!!**

אמר לו ר' יחזקאל לוינשטיין - אתה צודק ! עכשיו תתחילו לשיר **טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף !**

למדנו מכאן :

עשו, כיבד את אבא שלו, עשו אהב את ארץ ישראל... אבל בשביל כמה לירות, הוא זרק את המצוות ! אלו מצוות שהוא כבר קיים אותם, והיה מוכן למכור אותם...

מה עשה יעקב אבינו ?

מסר את כל הוננו, כדי לקנות בחזרה, כיבוד אב ואם וישוב ארץ ישראל. אם כך למדנו, מה עשה כאן יעקב אבינו, עפ"י ביאורו הנפלא, של הבאר יוסף, לר' יוסף מסלנט.

*

שואל הספר אזנים לתורה - כאשר יעקב אבינו מצווה את ילדיו, לקחת אותם לקבורה בארץ ישראל, מה הוא אומר ?

{מט, כט} ויצו אותם ויאמר אלהם אני נאסף אל עמי קברו אתי אל אבתי אל המערה אשר בשדה עפרון החתי: {ל} במערה אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא בארץ כנען אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון החתי לאחזת קבר: {לא} שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את לאה.

יעקב אבינו לא מזכיר אפילו פעם אחת **בקברי אשר כריתי לי...** איפה זה מוזכר ???

כשיוסף מדבר עם פרעה, הוא לא מזכיר לו, ש'אבא אמר לקבור אותי, בנחל אבותי...' מה הוא אומר לו ?

{ג, ה} אבי השביעיני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתי לי...

שואל האזנים לתורה - למה כשהוא מדבר עם הבנים שלו, הוא לא מזכיר בקברי אשר כריתי לי, ואילו כשהוא מדבר עם פרעה, הוא מזכיר ?

ואומר תשובה נפלאה - את הבנים, לא מעניין כמה אבא שילם על זה... אלא מה שמעניין אותם, זה להביא את אבא לקבורה, בנחלת אבותיו... "שם רבותי קבורים, תקבור אותי שם"...

אם תגיד לפרעה, שאבא ציוה לקבור אותו ליד אביו... הוא יגיד 'בשביל מה לקבור אותו ליד אבא שלו, מה הם אוכלים צהריים ביחד !? " ...

אבל אם תגיד לפרעה - תשמע, הוא שילם על זה מיליונים "אהה, מיליונים !? עכשיו שווה לקחת אותו לקבורה שם"...

לכל אחד, צריך לדבר איתו בשפה שלו... לילדים של יעקב, הוא לא אומר **בקברי אשר כריתי לי**, אלא **קברו אתי אל אבתי...** לפרעה, מדברים בשפה אחרת לגמרי - **בקברי אשר כריתי לי.**

אומר הספר באר בשדה דבר נפלא ביותר - בקברי אשר כריתי לי. אמר יוסף לפרעה, תדע לך, אבא לקח את כל הכסף שהוא עשה בחו"ל, ומכר אותו, כדי לקנות חלקה במערת המכפלה. זה מראה, שאין נכסי חו"ל, שווים בעיניו כלום. אם נכסי חו"ל לא שווים בעיניו כלום, אז איך אתה רוצה לקבור אותו בחו"ל !?

אם את הכסף של חו"ל הוא לא רוצה, אז בוודאי שגם לא להיקבר שם ! לכן תבין, למה הוא אומר לו **בקברי אשר כריתי לי**, שכן הוא מנסה לשכנע אותו, למה לא כדאי להיקבר כאן...

ועל ה' אומר רש"י: "הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו 'שימך אלקים כאפרים וכמנשה' כלומר התורה עצמה אמרה בעצמה שהבא לברך את בניו יאמר" ישימך אלקים כאפרים וכמנשה", ושוב לא שייך כאן הכלל ש'כל פסוק שלא פסקו משה אנו לא פסקינו'.

(ומתוך האור)

ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישתמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו" (נ טו)

הלשון "לו ישתמנו יוסף" לכאורה לא מובן, דנשמע מזה שרצונם הוא שיוסף ינקום בהם, דתיבת "לו" מתפרשת מלשון 'הלוא' כגון "לו יהי כדברך", וכי רצונם היה שיוסף ינקום בהם אתמהה!! [עין ברש"י שפירש "לו ישתמנו" שמא ישתמנו ד"לו" מתחלק לענינים הרבה וכו' ע"ש].

כתב "בעל הטורים" יש מפרשים לו ישתמנו יוסף הלואי ישתמנו יוסף בלבו ולא יעשה לנו מעשה, ואם חפץ לעשות ישיב לנו "כל" הרעה שגמלנוהו כי מה עשינו לו? גרמנו שנעשה מלך מחמת שמכרנוהו ונתגלגל הדבר שנעשה מלך במצרים כן יעשה לנו עכ"ל. מוכנים הם שינקום בהם, אבל בתנאי שיעשה להם בדיוק כפי שהם עשו לו שנצמח מהרעה טובה.

מה ענה להם יוסף? "ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת אלוקים אני ואתם חשבתם עלי רעה אלהים חשבה לטובה למען עשה כיום הזה להחיות עם רב" (י טז) מה כוונתו שאמר "כי התחת אלהים אני"?

אלא ביארו "בעל העקידה" והמלבי"ם, אמר יוסף לאחיו "אל תיראו", כיון שאין ביכולתי להתנקם בכם דאפילו אם נאמר שמוותר לי לעשות לכם רעה, אבל לא יותר ממה שאתם עשיתם לי והנה אתם עשיתם לי רעה שגרמה לטובה ואם אני רוצה להתנקם עלי גם כן לעשות רעה שתגרום לכם לטובה אך דבר זה אין ביכולת אדם לעשות רק אלוקים לכן אמר "התחת אלוקים אני" וכן ביאר בספר "פרדס יוסף".

מעשה בנפוליאון בונפרטה קיסר צרפת, שהיה הולך וכובש מדינה אחר מדינה, והנה בעת עומדו להלחם עם מלכות רוסיה, הגיע אל עיר אחת אשר היתה מבוצרת מאד, ולא עלה בידו להבקיע את חומת העיר. על כן בנה עליה מצור סביב והקיף את העיר בחילותיו, אין יוצא ואין בא עד שיכנעו אליו, וכל צבאותיו התחפרו סביבות העיר וישבו שם ימים רבים.

ויהי כי הקיפו הימים, ואין כל הכנעה, כמה מקציניו פנו בדרישה לנפוליאון לנטוש את המערכה ולשוב אל ביתם. הציע נפוליאון שהוא בכבודו ובעצמו עם מפקד הגדוד יכנסו לעיר בלבוש כפריים חקלאים וירגלו את העיר.

וכן עשו. נפוליאון והמפקד נכנסו לעיר והתחילו לרגל. בדרכם הגיעו לבית מרוח ששם נמצאו אנשי צבא רוסים. נכנסו לשם ישבו ליד שולחן בקצה המרוח והזמינו יין כמו כולם, ושמו אוזנם כאפרסת לשמוע שיחת החיילים.

שמעו אותם אומרים כי המצב הכלכלי בעיר ללא נשוא, והרעב כבד עד כי עוללים שאלו לחם ופורש אין להם, ולא נשארה להם ברירה כי אם להכנע בפני צבא נפוליאון. דברים אלו הרנינו את ליבו של נפוליאון והמפקד אשר אתו.

לפתע הסתכל בהם חייל רוסי אחד, והכירו שהוא נפוליאון, ויאמר אל חבריו הביטו אל הכפרי היושב בקצה החנות, זהו נפוליאון שצר עלינו את העיר. ויחרדו ליבותם של נפוליאון והמפקד כי כרגע קט יתפשו ברשת אויביהם, אולם, למזלם דבריו לא נתקבלו באזני שומעיהם.

המפקד שליווה את נפוליאון ברצותו להסיר כל ספק, חשב להוריד מהם מחשבותם באופן החלטי כי חשש שעדיין לא סר מר המות, פן יגשו אליהם ויחקרו אותם מאין באתם וכו', לכן פקד בקול נגיד וצוה את נפוליאון להגיש לו כוס שכר. נפוליאון הבין כוונתו בזה, ניגש אל המוזג והביא את מבוקשו, בהגישו את הכוס עשה תנועה רשלנית, וכוס השכר נפל ונשפך על בגדי המפקד, המפקד קם בחמת זעם והכהו והפילו לארץ וצעק עליו: שוטה, מה עשית? וינס נפוליאון ויצא החוצה. כשנמלט נפוליאון ניגש המפקד למוזג ושילם לו על ארוחתם, בעודו שומע איך חבריו של החייל הרוסי לועגים לו באומרים אליו, אילו היה זה נפוליאון, מי היה מעז להרים יד עליו ולהכותו כאחד הרקים. ואז עזב המפקד והלך בעקבות הקיסר, והגיעו שניהם אל צבאם חיים.

ויהי בהגיעם שם נפל המפקד אל רגליו ויבקש על נפשו שימחל לו על מעשיו, כי הוראת שעה היתה לבל יפול הקיסר ביד שונאיו. ויען הקיסר ויאמר לו אלמלי יכולתי להענישך ולהשיב לך מדה כנגד מדה לתת לך מכות כאלו אשר יצילוך ממות ולהביאך לידי חיים טובים של מלך הייתי עושה זאת ברצון, כי כן עשית אתה, על ידי מכותך הגעתי ממות לחיים טובים, והשבת אותי אל מלכותי, אבל אין ביכולתי לעשות זאת. ויצו המלך והעלוהו בדרגה ונתנו לו מתנות רבות, וכעבור מספר ימים הובקעה העיר.

זה שאמר יוסף "התחת אלוקים אני" הרי רק ביכולתו של הקב"ה לעשות רע שממנו תצמח הטובה.

(ואצרות התורה' בשם "איל המילואים")

מאוצרות המגידים

"נפתלי אילה שלוחה" (מט, כא)

"נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, א"ר אבהו: אל תקרי אמרי שפר אלא אמרי ספר. חושים בריה דדן תמן הוה ויקירן ליה אורניה (כבדו אזניו משמוע), רש"י, אמר להו: מאי האי (למה אינכם קוברים אותו)? ואמרו ליה: קא מעכב

פעם שמעתי הסבר לברכה של "וידגו" לרוב, לא ממש פשט, אבל זו אמת גדולה:

כששוחטים למשל פרה או תרנגולת, לא תמיד אפשר לאכול אותה, וזאת מחמת תקלה כלשהי שארעה בעת השחיטה, כגון הגרמה, חלדה, עיקור. במקרה כזה דינה של הבהמה שהיא נבילה, ונאלצים למוכרה לערבי ביפו. את כל הבהמה השלימה הזו שהיתה שוה תרפ"ט אלפים, מוכרים במחיר מוזל לנכרי. הבהמה אמנם היתה טהורה, נכון, אבל בשחיטה היה פנצ'ר ושוב אינה ראויה לאכילת יהודי.

בשעה טובה ומוצלחת השוחט שחט את הבהמה והכל בסדר, חלק, גלאט. אפשר לאכול אותה? עדיין לא. הבהמה צריכה לעבור בדיקה. בדיקה חיצונית ובדיקה פנימית. מממשים, ואם מצאו משהו – סירכא, זה לא גלאט, לא חלק. שוב מוכרים לערבי ביפו. הבהמה היתה כשרה והשחיטה כשרה, אבל נפסלה בבדיקה.

גם כשהשחיטה והבדיקה עברו בשלום עדיין א"א לאכול עד שיכשירו אותה. ברוך ה' כבר הכשירו את הבשר והכל בסדר, עכשיו צריכים לבשל אותו, ואם בטעות נכנס כף חלבי בן יומו אין פי בשרים כנגד זה, אוי ואבוי! התבשיל נטרף, וכאן א"א אפילו למוכרו לערבי ביפו, אסור בהנאה! ישר לפח האשפה.

כל זה כששוחטים פרה או תרנגולת. אבל אם לוקחים דג מהמים, צריכים רק לבדוק האם יש לו סימני טהרה – סנפיר וקשקשת. אם כן? אפשר מיד לבשל ולאכול אותו. אין בעיות לא בשחיטה, לא במליחה, לא בבדיקה ואין בו איסור בשר בחלב. אם הדג טהור – הוא טהור עד הסוף, בלי פנצ'רים!

יש ילד שהמלמדים כל כך נהנים ממנו, משתעשעים איתו. כזה פיינער' בוחר'ל, אבל כשהוא גדל קצת והולך לשיבה קטנה, לפתע מגלים שהתחבר שם עם בחור מקולקל, מתחיל להתגלש החוצה, מאבד את הטעם בלימוד. לפעמים קורה שברוך ה' בשיעור א' וב' עדין הבחור במצב של עליה, ובשיעור ג' מתחילה לה התדרדרות.

לפעמים הכל בסדר בשיבה קטנה, אבל בשיבה גדולה מתחילות הצרות... פתאום מתחשק לו מחשבים, ופה ושם...

זו היתה הברכה שבירך יעקב את יוסף – "וידגו לרוב", שצאצאיו יהיו כמו הדגים, שסימני הטהרה שלהם הינם תמידים, הם נשארים טהורים עד הסוף, וכך גם הצאצאים לעולם לא יתדרדרו, וישארו בקדושתם לאורך ימים.

(יחי ראובן)

ויברכם ביום ההוא לאמור בן יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה (מח, כ).

כתב רש"י: הבא לברך את בניו יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו "שימך אלקים כאפרים וכמנשה".

מנהג ישראל שההורים מברכים את ילדיהם בערב שבת, ויש הנוהגים רק פעם בשנה, ואומרים "שימך אלקים כאפרים וכמנשה".

ולכאורה, מנהג זה הוא נגד גמרא מפורשת (מגילה כח, א) שכל פסוק שמשה רבינו לא חילק אותו, אנו לא יכולים לחלקו. כיצד, אם כן, מברכים בחצי פסוק? צריכים היו לומר את הפסוק בשלימותו!

שלמה המלך אומר: "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם, אשר אין לה קצין שוטר ומושל" (משלי ו, 1-2) והכוונה שהעצל ילך ויראה שהנמלה אוגרת כמות אוכל לפרק זמן הגדול ממשיך חייה, וזאת על אף שאין לה עולם הבא. ואתה שיש לך עולם הבא, מדוע שלא תאגור לעצמך תורה ומצוות!

הגמרא מספרת שרב משרשיא החליט לבדוק זאת לבדו, הלך ביום קיץ חם כשהנמלים בתוך הקן שלהם, האפילו עם מעילו מעליהן. יצא נמלה אחת החוצה, רב משרשיא תפס אותה וקשר לה חוט אדום. שחרר אותה והיא חזרה לקן, הודיעה לכולם שיש צל, כולן יצאו ואז הסיר רב משרשיא את מעילו, התרגזו הנמלים על אותה נמלה ששיקרה שיש צל בחוץ, התנפלו עליה והרגו אותה. אמר רב משרשיא: באמת אין לה קצין ומושל. שהנה הרגו אותה בלי משפט! וצדק שלמה המלך בדבריו.

שוואלים שם התוספות איך עשה כן רב משרשיא? הרי הגמרא מספרת שרבי יוחנן אמר שהיה אבני ענק של יהלום בשערי ירושלים, אמר איזה תלמיד לעצמו שודאי זו גוזמא כי מהיכן ימצאו אבנים בגודל כזה? יום אחד הפליג התלמיד בים וראה מלאכי השרת שחוצבים יהלומים גדולים מאוד, שאל אותם עבור מה היהלומים וענו לו שהם בשביל שערי ירושלים לעתיד לבא. חזר אל רבי יוחנן ואמר לו: צדקת בדברך. אמר לו רבי יוחנן: "עוד עכשיו לא האמנתי?" נתן בו את עיניו ועשאו גל של עצמות!

שוואל, אם כן, תוספות – אם התלמיד שלא האמין לרבי יוחנן נענש, איך יתכן שרב משרשיא לא האמין לשלמה המלך?!

התוספות מתרץ את השאלה, אבל המהר"ם שיף כתב שאין כאן שאלה כלל! הלא שלמה המלך בעצמו אמר "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם". וזה בדיוק מה שעשה רב משרשיא, הלך אל הנמלה וראה את דרכיה!

גם כאן בפסוק שלנו אומר רש"י שהמילה "לאמור" נראית, לכאורה, מיותרת: ויברכם ביום ההוא לאמר בן יברך ישראל לאמר ישימך אלקים כאפרים וכמנשה".

ואבי? אומרת הגמרא שהרבנית עסקה בניפוי קמח לאפיית חלות. היא הייתה כפופה לעבר קערת הקמח בשעת הניפוי. ופתאום "סוי ליבה" - ומרוב ההתרגשות מתה.

מה הפירוש "סוי ליבה"? רש"י מבאר: "ראה ליבה, כלומר נדמה לליבה פתאום שזה בעלה". מה פירוש הלב ראה?

אם היתה עומדת ישר עם מבט העיניים, אזי עד שהעיניים היו נותנות את הטלגרמה ללב (מליונית השניה) בינתיים, ההרגש היה מסתנן ומצטנן מעט, אבל אצלה פעל הלב - הרגשת הלב פעלה אצלה יותר מההרגש העיניים, העיניים היו בקמח אבל הלב הרגיש. בפתאומיות. לפני שהעיניים השלימו את ראייתן. לא היה רגע של הצטננות, וכיון שלא היה שבריר שניה של הצטננות - מתה במקום. הזדעזע רבי חנינא ו"אמר: רבונו של עולם, עניה זו זה שכרה, בעי עלה רחמי וחייה" כאשר ראה שמתה התפלל ועשה לה תחיית המתים.

רבותי. כשהאחים עמדו על עשיו, התחילו להתווכח אתו: "אה, למה אתה לא נותן לקבור את אבא שלנו?"

עשו השיב: "אני בכור".

אמרו לו: "הרי מכרת את המקום. בנדיט שכמותך!, הרי כתבתם חוזה".

"היכן החוזה?"

"במצרים".

"נו, תביאו".

שלחו את נפתלי.

הם החלו לנסות לדון עם עשו, להכנס עמו למשא ומתן בדרכים אחרות (להראות לעשיו את החוזה אולי כך יתחרט) ואז ההרגש הצטנן (דק מן הדק) אבל חושים בן דן שלא שמע את הטענות של עשיו כיון ש"יקרא אודניה" חרש באוזניו, הוא נשאר אם הרגע הראשון של הצער, הוא לא שמע כלום אלא רק ראה איך שעשיו לא נותן לקבור את הסבא, דמו רתח - ונטל את ראשו מעליו. אצלו לא היה אפילו שבריר שניה של צינן. (אנו לא באים להבין באבותינו הקדושים, אלא רק התעוררות לעצמינו).

רבותי, הלב שלנו צריך לבעור ביראת אלוהים, - מסיים רבי שבתי את הדרשה הלוהטת - ואיך אמרה הרבנית מטריסק: "דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לווהט בתפילה, בוער ביראת שמים, או דברים בטלים..." אי, אי, אי.

(להגיד)

ברכת יעקב - שבניו ינחלו את הסגולות שבשמות האבות

רבי יהודה צדקה זצ"ל בספרו 'קול יהודה' באר את משמעותה של ברכת יעקב לבניו, על פי מעשה שארע עם הרב מאיר להמן זצ"ל, רבה של קהלת החרדים במיינץ.

ביום מן הימים עמד רבי מאיר ליהמן לנסוע עם שנים מראשי קהילתו, לפגישה עם ראש ממשלת גרמניה בנוגע לענין חשוב של הקהילה.

הפגישה החשובה, אשר תוכננה זמן רב מראש, נועדה לשעה אחת עשרה בבוקר, וכיון שידע הרב ליהמן שהנסיעה לעיר הבירה ברכבת לוקחת כשעה, סיכם עם ראשי הקהילה שיצאו יחדיו ברכבת העומדת לצאת בשעה שמונה ארבעים וחמש בבקר.

הרב ליהמן השכים קום באותו בוקר, ולאחר התפלה פנה לאכול ארוחת בקר חפזה בטרם יצא הוא למסע.

כשסיים לאכול, לבש את מעילו העליון, ועמד לצאת את העגלה אשר המתינה לו בחוץ והיתה אמורה לקחתו לתחנת הרכבת. אך בטרם הספיק לצאת מן החדר שמע הוא קול נרגש מבדל דלת: "אני חייב לדבר דחוף עם הרב".

"לא תוכל לדבר כעת עם הרב" שומע הוא את בני ביתו, 'הוא נוסע עכשיו, ויחזור רק למחר'."

יש שייך לחכות למחר! אומר הזר בתקיפות, "מדובר כאן בשאלה של פקוח נפש!"

כששמע הרב ליהמן שמדבר בענין של פקוח נפש, פתח מיד את הדלת והזמין את הזר להכנס. אל החדר נכנס איש מבוגר.

"האם כבוד הרב מכיר אותי?"

"לא אדוני, לא זכיתי. מה הענין?" שואל הרב בחפזון.

"כבוד הרב אולי לא מכיר אותי, אולם אני מכירו היטב, לפני זמן רב זכיתי לשמוע את דרשתו..."

"אדוני, תסביר לי בבקשה, ומה, כיצד יכול אני להציל חיי אדם?"

"מיד, מיד. אבל כבוד הרב דרש אז כל כך יפה, דמעות זלגו מעיני לאחר הדרשה. נחון אני בזכרון טוב, ברוך ה', וכששבתי לביתי חזרתי על דבריו מלה במלה. האם רוצה כבוד הרב שאחזור עכשיו על דרשתו?"

"אדוני" - אמר הרב ליהמן תוך שנעמד על מקומו, "אני חייב לנסוע מיד! התעכבתי רק משום שהבנתי שמדבר בפקוח נפש"

"טוב, אקצר. רציתי לספר לכבודו רק עד כמה עוררה בי דרשתו הנפלאה, ולכך באתי כעת עד לכאן. כעת ישמע כבודו למה באתי אליו. נישאתי למזל טוב לפני כשלישים שנה".

'מזל טוב! בנין עדי עד! ומה זה קשור לפקוח נפש?'

'עשרים וארבע שנים חייתי עם אשתי המנוחה, עד שמתה לפני שש שנים, אני, רבי, איזו אשה מיוחדת היתה היא...'

האי עד דאתי נפתלי מארעא דמצרים. אמר להו: ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון? שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה, נתון עיניה ונפלו עכרעא דיעקב, פתחינהו יעקב לעיניה ואחריך. והיינו דכתיב: ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע. באותה שעה נתקיימה נבואתה של רבקה, דכתיב למה אשכל גם שניכם יום אחד, ואע"ג דמיתתן לא ביום אחד הואי, קבורתן מיהא בים אחד הואי" (סוטה י"ג)

למה אתה צועק?

אספר לכם דבר מענין. היה בעולם צדיק שהיה מכונה השרף מטריסק. בלשון

החסידים הוא נקרא "השרף" - שהוא היה יותר גדול ממלאך.

אמרו שבשעה שעמד בתפילה, ראו שבווער אש מעליו - והיה מתפלל בצעקות, בקול רעש גדול, - איזו דביקות, איזו התלהבות!

יום אחד בא לביתו יהודי תושב גרמניה. תושבי אותו אזור בגרמניה - שקטים בטבעם. והנה לקראת הימים האחרונים לשהותו אצל הרבי שאלה אותו הרבנית: איך אתה מרגיש כאן?"

"הכל בסדר. אבל דבר אחד אני לא מבין".

"מה אתה לא מבין?"

"מדוע הרבי עושה סקנדלים, באמצע התפילה? צועק ודופק. שיגיד את התפילה בשקט".

אמרה לו הרבנית: "מפני שהלב שלו בוער. לבו שורף באש. הוא מוכרח לצעוק".

אמר היהודי: "גם לי בוער, וגם אצלי הלב רותח, ואיני צועק. אני מתפלל בשקט".

"לא, אם הלב בוער, מוכרחים לצעוק. אם אתה לא צועק, סימן שהלב שלך קר" השיבה הרבנית.

"לא, רבנית! הלב בוער, ואני לא צועק".

לויכוח כזה אין סוף. היא אומרת שהלב לא בוער, והוא חושב ואומר שהלב כן בוער. הרבנית שמעה לדבריו בנחת, ועזבה את המקום.

היה זה ערב שבת. היהודי לקח את כל כספו והפקידו בידי הרבנית. במוצש"ק תכף אחרי הבדלה ניגש לרבנית: "רבנית, את הכסף בבקשה".

הרבנית שהייתה מאד פקחית: "איזה כסף?" שאלה.

"הכסף שלי!"

"אולי, אולי, יש לך טעות?"

"רבעצן, רבנית, אל תעשי קונציום!"

"אולי התבלבלת?"

"רבנית, רבנית, אל תמתחי את העצבים שלי! וכי את יודעת מה יש שם בנרתיק שהנחתי בידך, מונח בו כל כספי. יש שם גם הלוואות. נסעתי ליריד לקנות תכשיט. במה אקנה?"

"אולי נתת לאדם אחר?"

"רבנית!!!! החל לצעוק "רבנית מה את עושה לי!!!"

אמרה לו הרבנית: תסלח לי, ר' יהודי, תדבר בנימוס, בשקט. מה אתה צועק? מה אתה צועק?"

"מה אני צועק? הלב שלי בוער".

אה, הלב שלך בוער, אתה צועק? קח את הכסף. אבל דע לך, אם הלב בוער, כן צועקים. רק תלוי איפה הלב בוער. אם הוא לווהט בתפילה בוער ביראת שמים, או בדברים בטלים..." אי, אי, אי.

כשחושבים בן דן ראה שלא נותנים לקבור את יעקב אבינו, לקח בידו מקל - ונטל את ראשו של עשו מעליו. הראש התגלגל לבין רגליו של יעקב. באותו הרגע יעקב אבינו חיך. שמעתם פעם מתים מחייכים? נו, "יעקב אבינו לא מת" פוסק רבי שבתי את פסוקו, ומתחיל את הדרשה בכיכר השבת בירושלים.

כאשר אמרו לחושים בן דן שהעיכוב נובע מעשו, הוא שאל בקול "ועד דאתי נפתלי מארעא דמצרים יהא אבי אבא מוטל בבזיון?!" מיד שקל קולפא (מקל) מחייה ארישיה... הוריד את ראשו מעליו.

רבותי, ישנה כאן שאלה.

היו שם שמעון ולוי הקנאים הגדולים שהרגו את כל שכם בגלל שפגעו בדינה, ועמם היו עוד כל שבטי קה, ואף אחד מהם לא הרג את עשו, למה ומדוע הנכד חושים בן דן, דווקא הוא היה הקנאי להרוג את עשו הרשע, למה?! בכדי להבין, נסביר גמרא במסכת כתובות דף ס"ב.

הגמרא מספרת שרבי חנינא בן חכניאי נסע ללמוד תורה. כמה זמן למד - שלוש עשרה שנה ברציפות למד תורה בישיבה.

כששב לעירו לאחר שלוש עשרה שנה, השתנו שבילי המקום - הרחובות קיבלו שמות אחרים, בנו בהם בניינים, סללו כבישים חדשים. עד שרבי חנינא פשוט לא הכיר את הדרך לחזור לביתו.

הרבי הגדול רבי חנינא בן חכניאי נעמד על פרשת דרכים והבין שכל העיר השתנה. מה עושים? ללכת ולשאול את העוברים ושבים איפה אני גר? זה משונה. מה עשה? עמד על יד מעין באר המים והמתין אולי ישמע שמזכירים את שמות בני משפחתו - כאשר יבואו לשאוב מים.

לפתח הוא אכן שמע אומרים שבתו של רב חנינאי מגיעה לדלות מים. כשהבין שזו בתו (הוא לא הכירה שהרי שלוש עשרה שנה לא ראה אותה) המתין לה, וכאשר סיימה לדלות ונטלה את הפח עם המים - צעד אחריה, עד שהגיעו לביתם.

קושי הפרנסה

דרשו רבותינו (בראשית רבה צו, ג): "המלאך הגאל אתי מכל רע" (בראשית מח, טז), קשה היא הפרנסה כפלים כלידה. בלידה כתיב: "בעצב תלדי בנים" (בראשית ג, טז), ובפרנסה כתיב: "בעצבון תאכלנה כל ימי חיך" (בראשית ג, יז). וגדולה פרנסה מן הגאולה, שהגאולה על ידי מלאך, "המלאך הגאל אתי", ופרנסה על ידי הקדוש ברוך הוא: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" (תהלים קמה, טז).

רבי יהושע בן לוי אמר, קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף, שנאמר: "לגור ים סוף לגזרים" (תהלים קלו, יג), ונאמר שם: "נתן לחם לכל בשר" (שם, כה).

ונשאלתי, מדוע באמת לא יכולה להיות הפרנסה על ידי שליח, באמצעות מלאך, וצריך שתהיה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, ומה ההשוואה בין הפרנסה לקריעת ים סוף -

ועוד, מה הקושי לקדוש ברוך הוא בקריעת הים, הלא "אלקי עולם ה', בורא קצות הארץ, לא ייעף ולא ייגע" (ישעיה מ, כח), ומלבד זאת, הרי מראש הותנה עם הים שיקרע לפני בני ישראל (בראשית רבה ה, ה)!

נטעים את התשובה, בסיפור מעשה.

העניית בפולין היתה נוראה. לחם לאכול לא היה. קם בחור נמרץ, ואמר להוריו: "במקום להיות עליכם לנטל, אנסה לעזור לכם. אפליג לארצות הברית. מספרים, שהכסף מתגלגל שם ברחובות. ארוויח, ואשלח לכם".

דווה ליבם, והיססו. שמעו שמצב היהדות שם בשפל המדרגה. רבים לא עמדו בנסיון שמירת השבת.

הבטיח נאמנה שישמור תורה ומצוות ויעמוד בכל הנסיונות. בחשש נתנו הסכמתם, בתנאי שיכתוב להם לעתים תכופות.

הבטיח, והפליג.

וכאשר חשש הוריו, כן היה. בכל מקום דרשו עבודה בשבת. נאמן להבטחתו, סרב. הרויח פרוטות מעבודות מזדמנות, שליחיות וסבלות. סבל חרפת רעב, בגדיו התרפטו ובלו, מפרוטותיו חסך לשלוח אגרות להוריו. לא רצה להדאיגם, סיפר שהכל כשורה. פרנסתו מצויה, אבל מרויח הוא כפועל מתחיל. עוד מעט יעלו את משכורתו, ויוכל לשלוח להם כספים.

שמחו ההורים בצלחתו, אך דאגו לרוחניותו. אם מצא עבודה, האמנם שובת המפעל בשבת? האם עדיין עטור הוא זקן ופאות? בקשו שישלח תמונה.

הבין לחששם, ושמוח שיוכל להרגיעם. ירא ושלם הוא, שמר על דמותו היהודית. אך כיצד יוכל לשמחם, והוא לבוש קרעים? הלך ושאל בגדי כבוד מאחד מחבריו, והצטלם בהם. כמה הדור נראה בבגדיו השאולים! כמה שמחו הוריו לתמונתו.

סיפר להם אחד מבני העירה, שכן משפחתו מפליג לארצות הברית. מיד ארזו מכל הבא ליד, שתורה לבנם. אח, כמה נזקק לכל מצרך, לכל בגד שנשלח! אמר השליח: "איך אמצאהו בכרך הגדול?"

מסרו לו את השם והכתובת, וליתר בטחון, גם את הצילום.

הגיע הלה לארצות הברית וזכר את שליחותו. איתר את הכתובת ונקש בדלת. פתח לו נער מזה רעב, לבוש קרעים.

"אתה בעל הדירה?" שאל.

"אני הדייר כאן", ענה.

"אה, סליחה", כנראה שהלה החליף כתובת, אין זה אותו אדם.

משל הוא, כמוכן. והנמשל, קריעת ים סוף.

אכן, תנאי התנה הקדוש ברוך הוא עם הים, שיקרע לפני בני ישראל. הגיעו בני ישראל אל הים, ודרשו מימוש התנאי. הביט בהם הים, ולא הכירם. אלו בני ישראל! לא יתכן! כה דומים הם למצרים, ושרו של מצרים אכן טען: "מה נשתנו אלו מאלו, הללו עובדי עבודה זרה, והללו" (ילקוט שמעוני רמז רלד), והם ביקש לבלעם, שנאמר: "והמים להם חומה" (שמות יד, טז), אל תקרי חומה אלא חילמה (מכילתא בשלח ו, א) אינם דומים לאותו 'צילום' של בני ישראל, צאצאי אברהם יצחק ויעקב, בני השבטים הקדושים -

אלו אחרים הם, לא אותם ש'בצצולם'...

והיה הקדוש ברוך הוא צריך להתערב ולסכור פי המקטרג, לומר לו: "שוטה שבעולם וכי לדעתם עבדו עבודה זרה, והלא לא עבדוהו אלא מתוך שעבוד ומתוך טירוף הדעת, ואתה דן שוגג כמוזיד ואונס כרצון!" כיון שמע שר של ים, אותה חמה שנתמלא על ישראל החזירה על מצרים, שנאמר "וישבו המים" (שמות יד, כו), ששבו מישראל על מצרים (ילקוט שמעוני, רמז רלד).

והוא הדין במזונותיו של אדם.

עומד הוא בראש השנה, עם כל קבלות חודש אלול, עם יראת הדין וחרדת השופר, בתפילה ותשובה וחרטה כנה, ונקצבים לו מזונות ברוחב יד, "כי חק לישראל הוא" (תהלים פא, ה), לשון לחם חק ומזונות (ביצה טז ע"א).

מורה הקדוש ברוך הוא למלאך לרדת ולמסור לו מזונותיו. איך ידע לזהותו, מוסרים לו תמונה: כך נראה כששוע למזונות.

יורד המלאך, ופוגש באדם זר, אינו נראה אותו דבר, אינו דומה לתמונה.

בנוך המלאך, והבורא יתברך צריך לשכנעו שהוא הוא -

הוי: "קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף"...

הרב ליהמן שראה כי עומד הוא להפסיד את הרכבת, קם בחפזה ממקומו ונגש לדלת. להוותו, נעמד האיש מלוא קומתו וחסם את הפתח. "הלא אמרתי לרב שמדבר בפקוח נפש, כיצד חושב הוא לעזוב אותי כך?!"

"מה פקוח נפש? וכי יכול אני יכול אני להחיות את אשתך עליה השלום? אני מ-A-D ממנה!"

"לא, לא אליה התכוונתי, מדבר כאן באדם חי"

"נו אמור בקיצור, במה מדבר?"

"ובכן, אשתי מתה לפני כשש שנים, לאחר מותה נסעתי לאמריקה לאור בקשת בני שאדור לצדו לעת זקנתי, כמה סבל בני זה במהלך המלחמה, אבל על כך אאריך הדבור במועד אחר... בתי אמנם גרה כאן בגרמניה, ואף היא בקשתני לדור לצדה, אך בני הוא עשיר גדול, ובכן, נסעתי לאמריקה..."

"אדוני", - קרא הרב ביאוש - "מה בעצם אתה רוצה ממני?"

"מיד אגיע ללב העניין, נסעתי לאמריקה באניה, הנסיעה היתה נוחה, זכינו אפילו לקדש את הלבנה על האניה, אבל כבודו ממנה, מה מאריך אני בדבורים, החיים באמריקה לא מצאו חן בעיני, ועל כן שבתי לגרמניה, ואז שמעתי את הדרשה ההיא..."

"שוב הדרשה?!"

"סבלנות, אני מיד מסים. כשחזרתי נולד בן לבתי, זו שכחור דרה כאן. כובדתי בסנדקאות, הכל היה מוכן לברית, אך לפתע אבד התינוק נשימתו ומת."

"זה ספור מצער" - אמר הרב ליהמן - אך במה יכול אני להועיל?"

"בבקשה לשמוע עד הסוף. לפני שבוע ילדה בתי בן אחר"

"אה, באת להזמין אותי להיות סנדק? אני לא יכול להיות מחר סנדק! שלום!" "לא, לא באתי להציע לרב סנדקאות! מחר - אם ירצה ה' עומד הוא להכנס בבריתו של אברהם אבינו, האם יכול אני שוב לקבל את הסנדקאות, ואם חלילה ימות התינוק? מה אעשה, כבוד הרב?"

"אל תקבל על עצמך את הסנדקאות! עכשיו תן לי כבר ללכת!"

הרב החל לרוץ לעבר המדרגות, אך האיש אחז בו בחזקה. "עוד שאלה אחת! איך נקרא לילד?"

"איך תקראו לו?" ענה הרב - שהצליח בינתיים להחליץ מלפיתתו - תוך שהוא מדלק במדרגות בחפזון וקופץ לתוך העגלה, "ומה אכפת לי? תקרא לו: יעקב, משה, אהרן, דוד, יהונתן, גבריאל, לייב או כל שם שתמצא לנכון".

טרם נעלמה העגלה בעקול הרחוב הספיק הרב עוד לשמוע את הזקן קורא לעברו: "כמה חייב אני לשלם לכבודו? כמה יעלה לי היעוץ...?"

כצפוי, כשהגיע הרב לתחנת הרכבת, לא נותר לו אלא לשמוע את שאון גלגליה המתרחקים. הוא שב לאחוריו ביאוש, וגילה את שני ראשי הקהילה אשר בכרו שלא לנסוע בלעדיו.

הרכבת הבאה היה אמורה לצאת רק בשעה אחת עשרה - שעה שבה אמורה היתה הפגישה להיות בעצומה. למרות זאת נדברו הם לשוב לתחנה בסמוך למועד זה, תוך תקווה שיקבלם ראש הממשלה במועד מאחר יותר.

מששבו לתחנת הרכבת, גילו המוני בני אדם נרגשים הסובבים בתחנה. מה קרה? אסון מחריד! הרכבת שיצאה בשמונה ארבעים וחמש ירדה מהפסים, לא ידועים כרגע פרטים מדויקים, אך ישנם ודאי כמה עשרות הרוגים. הזקן היה בעצם שליח ההשגחה להצילם!

ברכבת של השעה אחת עשרה הגיעה המשלחת בשלום לעיר הבירה. ראש הממשלה הסכים לקבלם בשעה מאחרת יותר. מתוך שחשש קודם לגורלם, משום שידע שאמורים היו הם לנסוע ברכבת שירדה מהפסים, האזין כעת לדבריהם ביתר תשומת לב, והעניין שלשמו הגיעו סודר מהרה על הצד היותר טוב.

שנים עברו, הרב ליהמן הספיק כבר לשכוח מהמעשה. והנה ביום אחד מגיע אל ביתו של הרב יהודי מכר, יחד עם בנו - נער בר מצוה. "כבוד הרב" - אומר האיש, "באתי בזה להזמין לשמחת בר המצוה של בני דוד שחי בזכות עצתו החכמה".

לקח לרב ליהמן כמה דקות להזכר, אך משנזכר, הסכים - למרות הטרחה לבוא לשמחה, מתוך רגשות הכרת הטוב על הנס שארע עמו באותו היום.

באולם גלה הוא את הזקן, זורח מאשר, "הנה, כבוד הרב זהו נכדי היקר 'יעקב משה אהרן דוד יהונתן גבריאל לייב', ב"ה זוכים אנו כעת לשמחת בר המצוה שלו. רבותי!" קרא הזקן תוך שהוא מפנה פניו לנוכחים, "זהו האיש שהציל את חיי נכדי, וברוב עדינותו סרב אף ליטול תשלום על כך".

"אבל למה?" - שאל הרב, "למה קראתם לילד בשמות רבים כל כך?"

"הרי הרב בעצמו צוה כך! נחון אני ב"ה בזכרון טוב, וזכר אני היטב אף את דרשתו של הרב לפני שנים רבות, ויכולני לחזור עליה לפניו בעל פה..."

כעת כבר היתה לרב ליהמן סבלנות להקשיב במשך שעה ארוכה לכל ספוריו של הזקן על הקורות עמו בכל ימי חייו...

אומר הרב צדקה: "ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק", מה רצה יעקב? שיקראו לבני יוסף בכמה שמות: מנשה אברהם יצחק וישראל? מה חסר היה להם בשם אחד?

יעקב אבינו לא חפש שיקראו להם בכמה שמות, הוא רצה שהסגולות שישנן בשמות האבות הקדושים - תורה עבודה וגמילות חסדים, יהיו באפרים ומנשה, ועל כך מברכם 'ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק'.

(ומותק האור)

לפיכך אין הפרנסה על ידי מלאך כגאולה. כלומר, גם כאן נשלח מלאך, אבל אינו מזהה אותנו, והקדוש ברוך הוא צריך להתערב ולהעיד שאלו באמת אנחנו...

(והגדת)

אשרינו בעולם הזה

הגעתי לארצות הברית, להתרים למוסדות התורה. להיכן אפנה, מי ומי בנותנים. יש יהודים טובים שנחלצים לעזור ולסייע. מכירים את כולם, את אורחם ושיגם, מסייעים אותך ואף מדריכים ומזהירים: פלוני חסיד נלהב, 'תקנה' אותו ב'ווארט' של רבו. פלוני תלמיד של המשגיח, ראוי לצטט משהו מספרו. זה אוהב אמרה על פרשת השבוע וזה חקירה מהדף היומי. ובאמת, עצותיו של ה'דרייבר' היו שוות זהב, פשוטו כמשמעו. שאלתי אודות גביר פלוני, אולי כדאי לפנות אליו. אמר לי לשון הרע לתועלת: אינו נותן פרוטה להחזקת תורה. בקי הוא בפרקי אבות, ויצטט באזניך את המשנה על "כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון" (אבות פ"ב מ"ב), ו"יפה תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון" (שם), ו"כך היא דרכה של תורה, פת במלך תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה" (אבות פ"ו מ"ד)...

אמרתי: בוא ננסה, אבל בתנאי אחד -

שאתה בא אתי, אינך נשאר ברכב.

תמה לתנאי. מה שי שלו לעשות שם, לראות בביוני, איך משיבים פני ריקם? אבל הסכים, ועלינו. קיבל פנינו בכבוד, שמע והתענין, אבל הבהיר: זה עקרון אצלו. מי שטרח, יאכל. מי שלא טרח, מה יאכל. אין הוא מפרנס אוכלי לחם חסד. הלל הזקן היה חוטב עצים, רבי יוחנן סנדלר ורבי יצחק נפח. רש"י סחר ביינות, הרמב"ם והרמב"ן היו רופאים. ה"חפץ חיים" עזר לאשתו בחנות ולרבי מנחם זעמבא היתה חנות לפרוול. הרש"ש היה בנקאי, ורבי אפרים זלמן מרגליות סוחר. גם ה"חיי אדם" עסק במסחר, וליעב"ץ היה בית דפוס. הכין שעוריו בית, לא תשבע האוזן לשמוע, לא ידע, שהתכוננתי לכך.

אמרתי: אני שמח לשמוע שאתה איש עקרונות. למי שמגיע מגיע, למי שלא לא. אז אולי תשפוט ביני לבין ה'דרייבר' שיושב פה -

הביט בסקרנות, וגם ה'דרייבר' הופתע. לא ידע שיש בינינו סכסוך.

אמרתי: אני אוסף כסף להחזקת תורה, ואנשים תורמים בידיעה שכספם קודש למטרה הנעלה. ה'דרייבר' גם הוא מוקיר תורה ומסיע אותי בהתנדבות, אבל ביקש שאחזיר לו לפחות את הוצאות הדלק. מילא, אינו מרויח, תורה מזמנו. אבל להפסיד, אינו חייב. ואני אומר, מהיכן יש לי כסף, מהתמיכות של התורמים. והם תורמים לתורה, לא לדלק למכונית! איש עקרונות אתה, נכון שאני צודק? לא, אל תענה מיד. שהוא לא יחשוב שפסקת לחובתו בלי מחשבה. תעיין בדבר, ותפסקו.

שניהם הביטו בי בפליאה. ה'דרייבר', שלא בקש הוצאות הדלק, והמארח, שפסק פסקו: ודאי שהוא צודק! התרומות שנתנו לך נתנו בזכותו. צדיק הוא, שאינו תובע אחוזים ואינו מבקש שכר. הדלק, ודאי מגיע לו!

זה הצדק? שאלתי.

זה הצדק, וזה הישר! ענה נחרצות. אם לא יהיה לו דלק, איך יוכל להמשיך ולהסיע אותך?!

גם אני חשבתי כך, הפתעתי אותו. אפשר לקבל מסכת ברכות? מצחו התקדר, התחיל לחשוד. פתחתי בסוף פרק שני. הקראתי: "שמעו אלי אבירי לב [לטובה. אשר אמצתם לבכם ודבקתם בי (רש"י)] הרחוקים מצדקה" (ישעיה מו, יב). שכל העולם כלו נזון בזכותם, והם אפילו בזכות עצמם אינם נזונים. שבכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ואומרת: כל העולם כלו נזון בשביל חניני בני, וחניני בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת!

וספרו בגמרא (חלין פה ע"ב) שתולעת נפלה בפשתנו של רבי חייה ואכלה בו. שאל בעצת רבנו הקדוש. אמר לו: שדה של הפשתן במים ושחט לתוכם עוף. התולעת אינה סובלת דם אמרי. ותברח. [והגמרא דנה בעצה זו, מצד מצות כיסוי הדם.] ושאלו: כיצד יתכן שעלתה תולעת בפשתנו של רבי חייה, והלא שנינו שמשעה שעלו רבי חייה ובניו מבבל פסקו הרעמים והברקים, הסערות והרעידות האדמה, היין לא החמיץ והפשתן לא לקה! וענו: זכותם הגנה על כל העולם, ולא עליהם בעצמם!

אמרתי: אמת, שאתה עמל ואתה מרויח -

אבל לומדי התורה הם ה'דרייבר', בזכותם אתה מרויח -

ואינם תובעים ממך אחוזים, גם לא שכר. תן להם את ה'דלק', כדי להמשיך ולסייע לך, ולכל העולם!

נצחתני, הודה, ותרם בעין יפה. אבל, אמר, איני מבין: אם כל העולם נזון בזכותם, מדוע נגזר עליהם להסתפק בקב חרובים?!

הו, זו שאלה טובה. התשובה עליה כתובה בפרשת השבוע, ונסביר אותה בספור -

בוינה בירת הממלכה האוסטרו הונגרית התגורר הגביר האדיר שמעון רוטשילד. אביו, שלמה מאיר, ממך הקמת מסילת הברזל מוינה, צפונה לוורשה ומערבה לגרמניה. תדירות הנסיעה, פעמיים בשבוע, מי נסע מארץ לארץ באותם ימים. גם מחיר הנסיעה לא היה זול.

יום אחד הגיע מברק, שרשת בתי עסק בפולין עומדת בפני פשיטת רגל, ואפשר לקנות את הסחורה בחצי המחיר ואף בפחות, אך בתנאי אחד: התשלום במזומנים. רוטשילד החליט לנסוע ולנצל את ההזדמנות. אבל לסוד היה שותף, פקיד המברקה. בעד חופן שטרות, שיתף כנופית שוד בוינה. אף מסר את תוכן מברק התשובה: הוא מגיע לורשא ברכבת של יום רביעי.

עשרה אנשים קנו כרטיסים למחלקה הראשונה ברכבת, לקרון הפאר. שמונה יעוררו מהומה, ושניים ישדדו את העשיר וירדו בתחנה הראשונה שם תמתין להם כרכרת מילוט. ליתר בטחון, עלו שלושה למחלקה השנייה, המחלקה העממית, בה לא היו המושבים מרופדים בקטיפה, מרווחים ונוחים, ועוד שלושה למחלקה השלישית, בה נסעו העניים והצטופפו עם ציורוניהם בספסלים נוקשים. כולם סקרו את הנוסעים, והתאכזבו. רוטשילד לא היה ביניהם. שינה תכניתו, או התל בהם.

הרכבת הגיעה לתחנתה הראשונה, והם השקיפו בעד החלונות וסקרו את הרציף: אולי הגיע לכאן בכרכרה, וכאן יעלה לרכבת. אך לא. נוסעים ירדו ונוסעים אלו, והוא לא נמנה עליהם. הרכבת חצתה את צ'כיה והגיעה לקראקוב. חברי הכנופיה ירדו, מאוכזבים, וישבו על עקבותיהם. הרכבת המשיכה לוורשה. העשירים ירדו מהמחלקה הראשונה, הסוחרים מהשנייה, העניים מהשלישית. הקרונות האחוריים הסיעו בהמונים: סוסים, פרות וחזירים. כמה דלפונים קמו ונערו את הקש שדבק בהם. אבל הריח, איזו צחנה! אחד מהם ירד מקרון הבהמות ומזודתו בידו, כשהוא מעוה את פניו בסלידה. הסיר את הסדין הארוך שלבש, וחליפה מהודרת התגלתה תחתיו. עצר כרכרה ונקב בשמו של מלון פאר. שם יתרחץ וישלף ממזודתו בגדים נקיים. אך אביו, לא הביא בחשבון שהכרכרה היתה של הכנופיה! בפנית הרחוב עלו עליה שנים, תפסו במזודה ואילצוהו לרדת בלעדיה!

המרכבה המשיכה בלעדיו, והוא התעשת מיד. עצר מרכבה אחרת, ונסע למלון. עלה לחדרו. שם בחדר כבר המתין לו מנהל חשבונותיו שנסע עמו בקרון הבהמות ויצא כשהם רדפו אחרי רוטשילד.... וכעת כבר הגיע למלון עם מזודתו בגדים בידו האחת, ומזודתו המזומנים בשנייה...

ומה למדת מזה? שעולמנו מלא ב'שודדים', פיתויים ומדוחים. ואנו עוברים את העולם הזה, 'נוסע האדם אל בית עולמו', והפיתויים קורצים והנוכלים אורבים. בן תורה מבקש להשקיע עצמו בעולמה של תורה, לצבור ולאגור עוד ועוד נכסים רוחניים, אוצרות פז היקרים מאלפי זהב וכסף. אבל מה יעשה ולא ילכד בכף, ולא יאבד הכל בהתמכרות להנאות כלות ונפסדות -

הוא נוסע במחלקה האחרונה והמרוחקת, המובדלת ומופרשת, בין האביונים והקבצים, בקרון הבהמות. וכך יגיע עם אוצרותיו בשלום, ויעשה את עסקת חייו, ויממש את עשרו!

אלו דברי המשנה (אבות פ"ו מ"ד) כך היא דרכה של תורה, פת במלך תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה, אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא -

טוב לך לעולם הבא, מובן. אבל אשריך בעולם הזה, הכי צד?

אבל, כשנתבונן בדבר -

איך חש רוטשילד, העשיר המופלג, כשישב על הקש בין הסוסים והפרות והשתקשקע עם שקשוקי הרכבת, בידעו שהוא מוליך את השודדים שולל ופניו לעסקת חייו -

וכמו שספר ה"חפץ חיים" זצ"ל, מעשה בסוחר באבני חן בפטרבורג, שנסע ליריד אבני החן בדנציג וכספו עמו, לקנות אבנים טובות במחירי מציאה, ולהתעשר. וברוך השם, מצא אשר חפש. רכש בכל כספו אבנים טובות במחיר נפלא, והשאיר ברשותו שלוש מאות רובלים בלבד, דמי נסיעה לביתו ושהיה באכסניות דרכים בתנאים מרווחים, כיאה למעמדו.

עמד לצאת לדרך, וזכה לביקור. סוחר מבוהל ומבועת סגר בחשש את הדלת אחרי: מתחרה פרש רשת לרגליו. רקם עלילה ועומדים לעצרו ולאסרו, להחרים כל רכושו ולהעמידו למשפט. עליו לברוח, ומיד. הוא מציע לסוחר שיקנה את כל הילומיו בעשרת אלפים רובלים במזומן, מחיר מציאה!

"אין ברשותי", אמר בהשתתפות בצערו.

הלה רעד כעלה נדף. "חמשת אלפים", אמר.

"אין לי", ענהו.

פתח הלה את הקופסה שעמו, והחדר התמלא אור מזהרורי היהלומים. שווים היה כפל כפלים מהרבבה המבוקשת. "עשה עמי חסד" התחנן, "אני חייב להמלט, לברוח, לנוס. אלף, והאוצר שלך".

הצטדק: "כל הווי במזומנים, שלוש מאות רובלים בלבד, להוצאות דרך".

"תן, וקח" - דחק בו הסוחר הנרדף.

נתן, והלה נמלט.

נטל הסוחר את צרורו, והלך רגלי -

היש לך מושג מה המרחק מדנציג לפטרבורג?!

הלך? רקד! אבל הרגלים כבדו והמעיים המו. באין ברירה, הסתתף לחבורת קבצנים. פשט עממה יד, אכל שירים ולן בצדי דרכים -

אבל ידע, שעשיר מופלג הוא, ועשרו יתגלה כשיגיע למחוז חפצו. ובכל עת שדאבה רוחו וקצרה נפשו, חמק לקרן זווית ופתח את הקופסה, ואורו עיניו - כמה "אשרי בעולם הזה", כאן, מלבד ה"טוב לך לעולם הבא"!

המלבושים ה'חסידיים' שקיבל במתנה, מסתמא היו נראים כמו הבגדים שהלבישוהו הגרמנים בשנות העזים.

ה. הצרה החמישית היא הליכתו מן הפח אל הפחת, ברח מעשיו ובא לבית לבן שביקש לעקור את הכל, ושם הוצרך למצוא את זוגו כשהוא בחור בן פ"ד, והחליף את משכורתו מאה פעמים, ובבוקר והנה היא לאה. אנו רגילים למעשה הזה, אך אי אפשר לתאר מה מדובר כאן, הרי אין מדובר בענין גשמי אלא רוחני מאד נעלה, כל עבודתו היתה בעבור רחל, ויהי בבוקר והנה היא לאה. והוא לא ידע בתחילה שיש 'סוד יעקב ולאה', זהו 'עצת ה' היא תקום', אך חמיו רימה אותו ברמייה כזאת שלא היה בעולם כזאת. עגמת נפש כזאת שהיא קשה כמות. ולא עוד אלא שלאחר מכן נתגלגל מזה מעשה דראובן ויוסף, כי יעקב המשיך נשמת יוסף וכוונתו ברחל, ונשמתו של יוסף היתה תלויה למעלה ממסתו של יעקב שבע שנים עד שנפקדה רחל, וכמו שגילה האריז"ל שנשמת ראובן בא בעולם בבחי' בן תמורה, עד כדי כך שלכן אינו נכנס לארץ ישראל שהוא אחד מבני המדות, בן תמורה. מלבד הצער של סודן של דברים הרי יש בזה צער גשמי שאין לשער.

ו. לאחר שביקש ללכת ממנו, מתי אעשה גם אנכי לביתי, הנה הגיע זמן שישלם משכורתו, והנה חמיו היקר גונב ומרמה אותו מאה פעמים. מי שהרגיש פעם מה זה עול ותמרמה, יודע מעט מהו טעם של צער ועגמות נפש, ויעקב אבינו הוא אדם טעמים כאלה. לא ישן בלילה, לא היתה לו מנוחה, 'זה לי עשרים שנה בביתך, ותידד שנות מעיני, לולא אלקי אבי, כי עתה ריקם שלחתיני'. כל צרה כזאת כלולה מאלפי צרות.

ז. בשעה טובה יצא מבית לבן, שוב חזר מן הפחת אל הפח, אולי על דעת יעקב שכשישוב לבית אביו, כבר ימות עשיו הרשע. והנה עשיו עומד בתקפו, גדל והצליח וגם עשה פרי, ובא לקראתו וארבע מאות איש עמו פשוט להרגו, להכותו אם על בנים, עשיו אומר למלאכים את האמת, הוא תאום של יעקב איש האמת, עשיו שונא ליעקב ועדיין מתנחם להרגו בתקפו, לא רק יעקב לבדו כמו בראשונה, אלא אושוויץ ממש, כמו שכתוב בפשטות בפסוק לבן חמש למקרא, 'כי ירא אנכי אותי פן יבא והכני אם על בנים'. והוא מוכרח להשתדל בדורון תפילה ובמלחמה, ובדרך נס כשבא לפניו עם עיני הרציחה שלו, ברגע האחרון נעשה נס ופלא שנתהפך 'וישקהו'.

ח. קודם לכן 'ויאבק איש עמו', מי בהיסטוריה היה לו מלחמה עם מלאך, זה לא דבר של מה בכך, וגם קיבל ממנו מכות יבשות ורטובות, כואבות מאד, ויגע בכך ירכו והוא צולע על ירכו. הן בגשמי היא צרה, והן ברוחני היא צרה צרורה שנגע בדורות של שמד, ולא כל ישראל יוכלו לעמוד בנסיון.

ונגע במלכין דאורייתא שהת"ח ידיו מעונים וכו'. אך גם בפשטות הגיע אחד בעל כח עצום ונורא והכהו מכות רצח על מנת להרוג, והקב"ה נתן לו כח, והעלו אבק עד כסא הכבוד, הלך שם מכות כאלה שלא ידעו מי ניצח, וכן אמרו בגמ' 'איני יודע מי ניצח למי', וכשיאמר 'כי שרית עם אלקים' הוי אומר שיעקב יצא וידו על העליונה.

ט. לאחר שבא יעקב שלם עיר שכם, התחיל צרת דינה, צרה נוראה שאין לשער ובלתי אפשרי להעלות צער כזה על הדעת, ששום איש ישראל שוב לא יתנסה בזה, הבושה והחרפה שקליפת חמור טימא את בתו, ולאחר מכן 'שמעון ולוי עכרתם אותי' מלבד הטעם הפשוט, הרי היו גנוזים שם כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו. כל ימי הספירה של כל הדורות כלולים שם.

י. לאחר שלא רדפו אחרי בני יעקב, נשמו לרווחה, והנה האשת חיל עקרת הבית מתה בשעת לידתה כשהיא רק בת ל"ד שנים, הולידה ילד יתום בנימין, נתאר לעצמנו איך היה נראה הברית של בנימין שאמר המברך 'ישמח האב ביוצא חלציו ותגל אמו בגן עדן בפרי בטנה'. עד הנה כבר עבר יעקב כל סוגי הצרות שאדם יכול לסבול בזה העולם, בכלליות ובפרטיות ובדקדוקי דקדוקיהם. י"ד שנה שכבר היה חי עם רחל, בתחילה היתה עקרה ועד שהולידה את יוסף יצאו מבית לבן הרמאי, בדרכם בא עשיו, והיה יעקב מספר לרחל שיש לו אבא צדיק גדול מאד, ממש צדיק הדור, ומסתמא היתה רחל כוספת ומשתוקקת לזכות לראות זיו חמיה יצחק, ולבא לארץ ישראל, והנה מתה בדרך. ולא עוד אלא שגם צרת דינה סבלה אותה צדקת, ויש דעה בתרגום יונתן שדינה היתה בתה של רחל אלא שהוחלפה וכו'.

יא. ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, וילך ראובן וגו', הן אמת שכל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, ויש סודות בשמות הקדושים, וסוד ב' נשמות דמנשה ואפרים שהוצרך יעקב להוליד ע"י בלהה להלבישם בתוך גוף, כמו שאמר לו הקב"ה 'גוי וקהל גויים ממך יצאו', גוי הוא בנימין, ועתה נשאר לו להוליד עוד קהל גויים, ב' שבטים מנשה ואפרים, וכמו שגילה האריז"ל שכבר המשיך את הנשמות שלהם, ולא ידע יעקב מה יהיה עם אלו הנשמות שכבר אינו מוליד עוד לאחר מעשה בבלול היצועים, והם משורש זרע רחל ולא מלאה, ואי אפשר לערב הצניעות כדפסק המ"ב, ולכן ביקש להוליד אותם ע"י בלהה שפחת רחל. אך בן חמש למקרא כשלומד את הפסוק הוא רואה איזה צער היה ליעקב אבינו, אז חללת יצועי עלה, איזה צער היה בזה. הגם שבאמת 'רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום', שהקב"ה עושה עם נקודות הבחירה סיבה להנהגתו ית',

ואח"כ הוריד יוסף את שני הנשמות במצרים ע"י אסנת בת דינה בת רחל, וכך ירדו הנשמות בדרך אחרת. ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים לי

וזוהו שנאמר בפרשה: "וזבולון", הסוחר ותומך התורה, "לחוף ימים ישכן, ויכרתו על צדון", עסוק במסחרו ושומח בו, ואלו "יששכר", לומד התורה, "חמר גרם", סובל עולה כחמור חזק שמטעניים אותו משא כבד, "רביץ בין המשפתיים", כחמור המהלך ביום ובלילה ואין לו לינה באורווה, אלא רובץ בדרך בין תחומי העיירות שהוא מוליך לשם סחורה. למה, וכי אינו שואף לנוח, ולחיות חיים טובים? ודאי! "וירא מנחה כי טוב, ואת הארץ כי נעמה". ומה? "ויט שכמו לסבל" עול תורה, "ויהי" לכל אחיו בני ישראל "למס עבד" לפסוק להם הוראות של תורה (בראשית מט, יד-טו) -

מה כתוב כאן? כל מה שאמרנו!

יודע הוא להעריך כל מנעמי העולם. ואדרבה, הלא כל העולם נזון בזכותו. אבל יודע הוא שאין ערוך לכל מנעמי העולם מול הנאתו, אשרו ועשרו מן התורה! ואספר -

ה"חפץ חיים" צ"ל התגורר בבקתה דלה, רצפתה עפר, ורהיטיה דלים. יום אחד התאוננה אשתו הרבנית: "ראה נא, אצל השכן עורכים שפוצים. מרצפים בפרקטים, מסידים, מחליפים רהיטים!"

ענה לה: "הקדוש ברוך הוא חנןך בבעל בן תורה, ובילדים מוצלים ההוגים בתורה, ובבית של תורה ואורה. ואותם, ליידער, לא חנן בידיעת התורה ובלימודה, ובבנים המסיכים נחת יהודית. לפחות יחליפו ריהוט, יסיידו ויירבדו..."

שיהיה גם להם, ולו משהו, מ"אשריך בעולם הזה"...

(והגדת)

פרשת ויחי - תיאור חיי יעקב אבינו, כמה וכמה רדיפות וצרות דעו עליו כל ימי חייו

עתה בסיום חומש בראשית נאמר 'הדרך' על החומש. כתוב בישמח ישראל בשם אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר שפרשת ויחי כולו חיזוק, בפרשה כתוב 'ויתחזק ישראל' ובהפטרות כתוב 'וחזקת והיית לאיש', ואנו אומרים ג' פעמים חזק חזק.

נתבונן מעט בחייו של יעקב אבינו ע"פ מש"כ בחת"ס בדרושים ואגדות ועוד. דהנה כשבא יעקב לברך את נכדיו הוא אומר: ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו אברהם ויצחק האלהים הרעה אתי מעודי עד היום הזה: המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ. ותרגם יונתן 'השם שזן ופרנס אותי מעודי עד היום הזה, והמלאך שגאל אותי מכל בישון, יברך את הנערים.

וצ"ע דכשנתבונן מעט דמעט בימי יעקב, נמצא שהיו לו רדיפות צרות ויסורים וכאבים מבית ומבחוץ, ברוחני ובגשמי, בגוף ובממון, מבני ומנשותיו, מחמיו ומאחיו, בא"י ובחו"ל, עוד טרם שנוול 'ויתרוצצו' עד לאחר שנסתלק לא נתנוהו לקבורה, איך הוא אומר 'הרועה אותי מעוד עד היום הזה'? וכשנתבונן נוכל למנות י"ז צרות.

א. בבטן נתרוצץ עמו עשיו הרשע, זה לא היה דבר קל, כתוב 'ודחקין במעאה' לא היה לו שם מנוחה. אם איוב אומר 'מי יתנני ירחי קדם' שמתגעגע לט' חדשים בבטן אמו, נר דלוק על ראשו, וצופה מסוף העולם ועד סופו, ומאיר עליו אור הגנוז, יש לו גילוי מלאכי השרת, מה חסר שם. רק אחד בעולם אינו מתגעגע לשם, הוא יעקב אבינו שהתרוצץ והיה מריב עם אחיו, לא היה לו מנוחה בירחי קדם, וא"י במדרש 'זה רוצה להרוג את זה וזה רוצה להרוג את זה', מלחמת עולם הראשונה היה שם. במדרש פ' ויחי 'רבי ברכיה אמר רבי לוי, שלא תאמר משיצא ממעי אמו נזדווג עמו, עוד שבמעיו אמו זרועו מתנוחה עליו.

ב. בזמן הלידה היה צריך יעקב אבינו לצאת ראשונה [ע"י רבי שלמה קלוגר שו"ע סי' רפ], יעקב ידע מהו מעלת הבכורה בגשמי וברוחני. ואחיו יצא הראשון אדמוני, ויעקב אחז אותו בעקביו לעכבו שלא יקדימו, ולא עלתה לו, והוא נצח ויצא ראשונה.

ג. ברכת ה' לאברהם הוא שורש כל השפע של העולם, ויצחק רצה להעבירו לבניו, לא היה לו ברירה כי אם לקחת את הברכות בערמה, ויבקש אחיו להרגו. אין לנו השגה מהי ההרגשה שמישהו רוצה להרוג, אף אחד עוד לא הוציא רובה על הראש שלנו, מי שהיה לפני שבעים שמונים שנה, הרגיש מה זה להיות נרדף בכל רגע שמא יהרגוהו באופן פרטי. יעקב אבינו היה חי ככה באמת, זה לא בדיחה, העשיו הזה שוכר את המאפיה בנו אליפו ונותן לו חרב וסכין שירדוף אחר אחיו, ופשוט... להרוג אותו. רחמנא לשזבן.

ד. אליפו לקח ממנו כל רכשו, הוא עומד לפני הירדן והוריד ממנו כל לבושו, הוא עומד ערום כיום היוולדו. גם זאת הרגישו מעט באשוויץ שהעמידו אותנו הגויים ערום כיום היוולדו. בשנת תש"ב תש"ג לקחו יהודים אפי' עשירים גדולים, והעמידו אותם בדרכם לתאי הגזים בלי לבוש כלל - כי כל צער וצער שעבר על יעקב אבינו, היה סימן לבנים וטעמו אותו בניו אחריו במשך שנות גלותם.

ובקדושת לוי כתב שגם זה היה מעשה אבות סימן לבנים. והקב"ה עזר לו שנכנס בתוך הירדן כיון שלא היו לו בגדים, עד שריחם עליו הקב"ה ובא איש אחד וטבל בירדן וטבע ומת ונשארו בגדיו ליעקב. והודה להשי"ת על

הם, כראובן ושמעון יהיו לי, נתת להם גופים לשני בני שהייתי צריך להוליד. ויהי בשכון ישראל, אין יהיה אלא לשון צער.

יב. ביקש יעקב לישב בשלוה, התחילה הצרה של כל הצרות, קפץ רוגזו של יוסף, אי אפשר לתאר איזה צרה יותר גדולה, לא יודע אם איוב עבר צרות כאלה, הוא סבל ביום אחד את כל הצרות ונפל מאגרא רמא לבירא עמיקתא, כמבואר בספר איוב, ביום אחד באו המבשרים שמתו הצאן, עודו מדבר ובא אחד לבשר שמתו הבקר, עודו מדבר ובא מבשר שנשרפו כל בניו, היו צרות כמו הר שבאו בפעם אחת, משא"כ יעקב אבינו סובל וסובל צרות משונות מלפני שנולד, איוב מתגעגע לירחי קדם, יעקב גם שם לא היה לו מנוחה. והוא כבר בן מאה שנה ועדיין לא מצא מנוחה, תמיד היה נרדף. עתה כשביקש לישב בשלוה, הרי כבר נמנו עשר צרות, והנה לוקחים ממנו בנו האהוב, ואינו יודע מה שנעשה איתו, ויתאבל על בנו ימים רבים, אין לנו השגה מה זה לאבד השראת השכינה, וימאן להתנחם, ורש"י מגלה שיעקב חשד את הבנים שהם הרגוהו, איזה הרגשה היא זאת שהרגו הבנים את אחיהם, אין לשער איזה מין צער הוא, רח"ל. ולא עוד אלא שהוא עצמו שלח אותו אל אחיו, ולא עשה לו לוויה במקום סכנה, והרגיש שהוא צריך כפרה.

ברוחני ובגשמי עברו עליו צרות משונות כאלה.

יג – ט"ו. לאחר שאיבד את יוסף, איך נראית המשפחה, הוא חושב שסופו לגהינם וק' אבותיו הק' שמחים איתו, והקב"ה אמר לו לפני שבעים שנה, שהוא בן עולם הבא רק כשכל בניו בחיים, כ"ב שנה הוא רואה את עצמו נפול ונכשל ואינו במדרגת אמת. והנה עוד צרה, שמעון איננו, ואת בנימין תקחו, עלי היו כולנה.

טז. בפי' יוגש כבר נתברר שהקב"ה היה לו חשבון ארוך, ועוד יוסף חי, אך היה לו פחד לעזוב את א"י ולרדת לארץ טמאה מלאה זנות ועריות, כמ"ש החזקוני בפי' אל תרדה מרדה מצרימה. לאחר מכן חלה יעקב, ורצה לגלות את הקץ וכל מה שהוא רוצה, לא הולך לו.

יז. לאחר הסתלקותו, הגם שבאמת לא מת, אבל עושים לו ארבעים יום חנטה, בזה"ק מתואר איזה עגמת נפש היה זה ליעקב אבינו ויחנטו הרופאים, מצריים טמאים טפלו בגופו הקדוש, עד כדי כך שארז"ל שיוסף נענש על זה וגם אותו חנטו. [אין הכונה חנטה שחתכו את הגוף והכניסו כמה מיני רוקח של בשמים, שזה לוקח מאה עשרים יום, אלא חנטה בת מ' יום שהיא מבחור לגוף, אך אעפ"כ אין זה לפי קדושתו של יעקב שגויים טמאים שלא טבלו במקוה, יטפלו בגופו הטהור, בפרט שהוא חי...] הרי שאין לו מנוחה גם לאחר ההסתלקות.

ולא עוד אלא שגם בזיכרון אבות צריכים רחמים, כמבואר בגמ', לאחר שסוחבים את המיטה שלו חצי שנה וכבר משתוקק להטמן עם אביו, ק' בתחילה הרופא אומר שצריך להמתין מ' יום, וגם בסוף העשיו הרשע הזה שכבר עקב אותו בבטן, והנה כאן מעכב את קבורתו, אעפ"כ שכבר שילם לו הכל כתוב וחתום, הוא מכחיש הכל. כי כשאין יעקב אין אמת בעולם ויכול לשקר אפי' במילתא דעבידי לגלויא, למה לא הביאו את השטר ממצרים להראות לחברא קדישא שהשטח שלו, מעשה שהיה ושכחו את השטר במצרים, והרשע הזה עומד ומעכב את הקבורה, גם לאחר ששילמו בכסף מלא. וגם רחל לא נטמנה עמו. עד לרגע האחרון לאחר שחוששים בן דן ערף את ראשו של עשיו, קבורה במערת המכפלה.

מעשי אבות סימן לבנים, יעקב הכין למצב הגלות 'נסתרה דרכי'

מה אפשר לומר על חיים כאלה? כתב הקדושת לוי עה"פ 'למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלהי משפטי יעבור', וצ"ע איך אפשר לתפוס את יעקב שאומר 'נסתרה דרכי', הרי לא היה לו מנוחה בעולם כלל, לא היה בהסטוריה צדיק שסבל כ"כ הרבה. וכתב הקדושת לוי שיעקב אבינו אמר דיבור זה כהכנה לבניו, מעשי אבות סימן לבנים, שבניו היו צריכים לעבור גלות ארוך וקשה עד מאד, והיה יעקב אבינו צריך להכין להם דיבור 'קשה' כזה, למה למה למה.

ולא לעצמו אמר כך, ולכן לא כתוב בתורה"ק שאמר יעקב 'נסתרה דרכי מההשם', רק בנ"ך כתב כך, ופירושו המפרשים שגם בתורה כתוב כך, בפסוק

'מעט ורעים היו ימי שני חיי', כאומר שלא נהנה בעוה"ז, וכדפרש"י שלא השיגו שנותיו בטובה כשנות אבותיו, לכא"ו הוא אמת לאמיתו, שהרי כל ימי חייו הוא מלא צרות ויסורים. וכמ"ש רמב"ן שכששאל פרעה את יעקב 'כמה ימי שני חייך' היה יעקב אבינו נראה זקן מופלג מאד, מחמת צרותיו הקשים, ושאל אותו פרעה למה אתה נראה זקן כ"כ, ואמר לו יעקב, שהוא רק בן מאה ושלושים אלא שמרוב עמל ואנחה נזרקה בו שיבה והיה נראה זקן מופלג ביותר.

יעקב אבינו לאחר צרות כאלה, הוא אומר 'האלקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה', האלקים שתמיד היה עוזר ומושיע, המלאך הגואל אותי מכל רע, בחיים שלי לא היה לי רע כלל, הוא יברך את הנערים, שהנערים גם יהיה להם 'חיים טובים' כמוני ממש, גיואלד למה הוא לוקח את עצמו לדוגמא, האם הוא מאחל לנכדיו חיים כמו שעברו עליו?

ולא עוד אלא שבאמת כלל ישראל גם עברו צרות כאלה 'והכני אם על בני' היה באושוויץ, 'מעשה דינה' היה גזרת היוונים לטפסר תחילה, אין לשער צער כזה, מגדלים בת מלך לשם ולתפארת, החתונה תהיה א"י"ה ביום שלישי פרשת וכו' ולילה קודם מטמא הטפסר את בת ישראל. מעשה שהיה עד שהחשמונאים בטלו הגזרה. ורש"י כתב 'ואל שדי יתן לכם רחמים' מלמד שהרבה יסורים עברו על יעקב, צרת עשיו, לבן, רחל, דינה, יוסף, שמעון ובנימין, לא שלותי ולא שקטתי, ולזאת התפלל 'ואל שדי' מי שאמר לארץ די יאמר לצרותי די.

יעקב אבינו הבין למפרע שהכל לטובה ולברכה

אך בשנותיו האחרונים פתח הקב"ה את עיני יעקב שביין למפרע איך הכל לטובה, כמו שראה בהתגלות הישועה שנתגלגל ע"י צרת יוסף, הבכי והאבל של כ"ב שנה נתברר שהכל לטובה, וזה היה הכנה לבני ישראל במצרים, כל המחשבות של טורף טורף יוסף היו דמיונות. אך אנו עדיין באמצע צרת עשיו, וצרת דינה, ואין אנו יודעים בינתיים איך גם הצער הזה הוא דמיון שוא, כי הסיפור עדיין באמצע. כשיושיענו השי"ת עוד מעט קט, יגאלנו אחרית כראשית, כמו שאני יוסף תירץ את הצער של כ"ב שנה, כך 'אני השם' יתרון את אושוויץ ומסע הצלב ואינקוויזיציה, הסבא שלנו יצא מאושוויץ, שרפו את אביו אמו, אחיו ואחיותיו, והוא אומר נסתרה דרכי מה' שנשאר בודד גלמוד לבד בחיים. אז מלא שחוק פינו כשנשמע 'אני השם' בנין הכל. ולכן 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה', ועל זה כתב הצ"ח בשם רבי אפרים מבראד שעל כל מה שהיינו מברכים דיין האמת בגלות, נאמר הטוב והמטיב לעתיד לבא. הראשון שלימד אותנו זאת הוא יעקב אבינו, שכשהגיעה הבשורה 'חיה רעה אכלתה' עמד וברך 'דין האמת', לאחר ששמע 'אני יוסף' ותחי רוח יעקב אביהם, אמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', הגם שאין זה דין ברכה לבטלה שהרי כך היתה השגתו בשעת מעשה, וברך על הצער שבאותה שעה, אך בסוף נתגלה מה שאמרו ה'צדיקים': 'יש ענין שנתהפך הכל לטובה'.

ומקצת מסוד הדברים מגלה לנו מרן האריז"ל שיעקב אבינו ע"ה היה גלגול של אדה"ר, ומאה שלושים שנה ראשונים דאדה"ר לאחר חטא עץ הדעת לא הוליד בדמותו כצלמו, אלא ישב בנהר גיחון הוליד שדין ורוחין וליין מחסרון ידיעה וכו', ועל זה אנו מתקנים בימי השובבי"ם. כדי לתקן ק"ל שנה אלה היה צריך יעקב אבינו לעבור ק"ל שנה של יסורים ונסיונות, ונשאר דבוק בהשי"ת, צרת דינה והוא דבוק בה', צרת יוסף והוא דבוק בה', צרת בנימין והוא דבוק בה', וזהו כור הברזל שנזדכך בו אדה"ר בגלגול יעקב.

וכתב רבי יעקב אביחצירה זצוק"ל על מש"כ בסוף פרשת ויגש ויפרו וירבו מאד' מאד אותיות אד"ם, ונסמך לזה 'ויהי יעקב ימי חייו שלושים ומאת שנה' שבהם היו לו כמה צרות שונות ומשונות, לתקן העבר של אדה"ר, לאחר שתקן ק"ל שנים אלה, ויחי יעקב י"ז שנה בארץ מצרים בשלום ונחת, כי כבר נתתן מה שהיה צריך לתקן. נמצא שהכל היה צריך להיות, הוא לא היה צריך לדעת ולהבין, ולומר נסתרה דרכי, וכך בתוך ההסתרה הוא נשאר איתן באמונתו ודביקותו בהשי"ת, גם אנו נזכה בקרוב לברך על הכל הטוב והמטיב. (הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדרוש

דין ישראל יוסף גיירה והיתה גרות גמורה הוה שפיר בניו של יוסף ועל שם יעקב יקראו, וידוע שאין קידושין תופסין בגוי' והוה שאמר מי אלה ויאמר בני הם דייקא על שמי יקראו שהרי ניתנו לי בזה בשטר קידושין. היוצא מדברינו פה נפסקה ההלכה מפי יעקב ויוסף שיש להם דין ישראל ולא ב"נ, והנה ב"נ נידון על המחשבה ולא ישראל [קידושין ל"ט]. והא"ש כי הם חשבו רעה על יוסף ונהפכה לטובה כאשר אמר יוסף בעצמו ואתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה, וא"כ כשיש להם דין ישראל אין ראוי לענוש אותם, אך מדאגה מדבר פן ידון אותם כב"נ ע"כ שלחו אליו אביך ציוה לפני מותו וגו', וסיימו ורמזו בדבריהם עבדי אלקי אביך, פי' שאנחנו עבדי ה' כישראל וזה ציוה אביו לפני מותו באמת מדבריה בניו של יוסף כנ"ל ודו"ק.

(חתם סופר)

קטן שנולד דמי ולא היו שם במצרים ישראלים וזולתו לא היה חב לאחריו ושפיר מהני הודאת בעל דין.

והנה הך הדודאית בעל דין כמאה עדים דמי, אתנין עלה מקרא דכי יאמר זה הוא זה וכמ"ש רש"י ושאר ראשונים בקידושין שם. וזה שאמר יוסף לאביו 'בני הם אשר נתן לי אלקים' בזה"ר רמזו לו שהקידושין היו מטעם הודאת בעל דין ושפיר ראויין לברכה ודו"ק.

ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר: (ג, טז)
אביך צוה לפני מותו, נראה ליישב שלא כזו השבטים ויש להם על מה שייסמכו, דהנה כתיב ויאמר מי אלה ויאמר בני הם אשר נתן לי אלקים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם ופירש"י שהראה לו שטר אירוסין ושטר כתובה, והענין בזה נראה כי ישראל הבא על הגוי' ולדה כמותה כדילפי חז"ל מפסוק כי יסיר בקידושין ס"פ האומר, וא"כ איך חשבו אפרים ומנשה כבני יעקב, אמנם אי אמרי, שהי' להם

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה. ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלקים בזה וגו' (מת, ח ט)

פרש"י מי אלה שאינם ראויין לברכה, הראה לו יוסף שטר אירוסין ושטר כתובה וביקש יוסף רחמים על הדבר ונתה עליו רוח הקדש ע"ש. וצ"ל לשון אומר 'בזה' וגם להבין בעי מה זה סיבה להזיוון ראויים לברכה, ומ"ש רש"י שביקש יוסף רחמים וגו' עיקר חסר מן הספר.

וכד הוינא טליא בהיותי אצל הגה"ק מאוסטרובוצא זי"ע, אמרתי לפניו לבאר באופן זה, דיעקב אמר מי אלה שאינם ראויים לברכה משום שלא היו במצרים ישראלים כשרים לעדות, ונמצא שבניו נולדו בלא קידושין. אמנם יש לומר להמבואר בקידושין (ס"ה ע"ב) המקדש בעד אחד אין חוששין לקידושין ואפילו בשניהם מודים משום דחב לאחריו וברש"י שם. שקרובותיו נאסרו בו וקרוביו בה ולפי זה יש לומר דכיון דבבני נח לא שייך קרובה דאף מי שנתגייר

ורכב מאמינים

עלון שבועי מבית 'בני אמונים'

312

פרשת ויחי

תש"פ

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

להודות לה' על טובת המלך

"וישתחו ישראל על ראש המטה" (מז לא)

"וישתחו ישראל" - תעלה בעדניה סגיד ליה"ג לשועל יש להשתחוות בשעת מלכותו; "על ראש המטה" - הפך עצמו לצד השכינה (רש"י).

מראשית דברי רש"י נראה שהשתחוה יעקב ליוסף, ואלו מהמשכם נראה שהתכונן להשתחוות לשכינה. למי אפוא השתחוה יעקב?

פרש רבי שלמה קלווגר:

המקבל טובה מאדם מן השורה - עליו להפיר לו טובה על כך, שכן הבחירה היתה נתונה בידי אדם להיטיב עמו אם לאו. אולם המקבל טובה ממלך אינו חייב להפיר לו טובה על כך, שכן טובה זו נתנה לו מידי ה', ככתוב (משלי כא א): "לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפץ יטנו".

בכך נתן לפרש את דברי רש"י: כאשר קבל יוסף את בקשת יעקב לקבורו בארץ כנען, בקש יעקב להודות על כך לה', ולפיכך הפך פניו כלפי השכינה והודה. ומדוע לא הודה ליוסף? משום שהחשיבו כמלך, שכן: "תעלה בעדניה סגיד ליה", ואם מלך הוא - ה' הטח את לבבו להיטיב לו.

אמרי שפר

ברכת הבנים - כיצד?

"וישלח ישראל את מינו וישת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה" (מח טז)

רבי יעקב עמידו הביא את המנהג המפורסם לברך את הבנים בזמן שבת והוסיף כי בעת הברכה יניח האב את שתי ידיו על ראש בנו המתברך, כפי שנושאים הכהנים את שתי ידיהם בברכת כהנים. ואין לתמוה על כך מהעובדה שיעקב הניח רק את ידו האחת על ראש נדביו, שכן עשה כך בלית ברירה, משום שבקש לברך את שניהם כאחד. זאת כדי שהעדותו את אפרים על פני מנשה הבכור לא תבלט, כפי שהיה קורה לו היה מקדים בפעל לברך את אפרים ולאחר מכן את מנשה.

לעומת זאת הובא בשם הגאון שנהג לברך ביד אחת בלבד, לפי שמבאר בגמרא (פסחים כד ב) שצד הנושא את פניו עובר בעשה. וכן הניח רבי ברוך אפשטיין ששמע מפי איש נאמן שכשברך הגאון את הגר"ח לנדא, מו"ץ דוילנא, בשעת חפתו, הניח רק יד אחת על ראשו והטעים את מנהגו בכך שלא מצינו ברכה בשתי ידים אלא לכהנים במקדש.

בית יעקב: הנהגת סידור ליל שבת אות ז: סידור הגאון סדר ליל שבת; תורה תמימה: נשא אות קלא

בעוסקנו בענין הנהגת האב בברכתו לבניו, מצאנו לנכון להביא את דבריו של רבי אליעזר שפאפו בנוגע לברכת ההורים:

'אמן' - הצהרת אמונה מדורי דורות

"האספסוף ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" (מט א)

"בקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי, יצחק, שיצא ממנו עשו? אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד... באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (פסחים נא א).

על דברי הגמרא הוסיף רבנו יהודה ברבי יקר גלוי נפלא:

כאשר נוכחו בני יעקב לדעת שאביהם לא יגלה להם את השם, לפני שקראו: "שמע ישראל", הוסיפו ואמרו: "א-ל מלך נאמן" כלומר: אף שאיננו יודעים את השם, בוטחים ומאמינים אנו בכל לבנו שהקדוש ברוך הוא נאמן להבטיחו ויגאלנו בעת שיגלה רצונו לפניו.

נמצא שמנהג אמירת "א-ל מלך נאמן" קדם קריאת שמע (ראה טור ושור"ע אורח סא א), יסודו במעמד פרדת יעקב מבניו, שהוא המקור אף לאמירת "ברוך שם...". לאחר קריאת שמע. (אולם ראה בטור אורח סא) שהביא בשם הרמ"ה שכתב על מנהג אמירת "א-ל מלך נאמן" לפני קריאת שמע: "לא יעקב אמרה, ולא בניו, ולא משה אמרה..."

הצהרת האמונה העצמית של בני יעקב היא בעצם סודה של הפלה אמן. שכן הובא בגמרא (שבת קט ב): "מאי אמן? אמר רבי חנינא: א-ל מלך נאמן". שלוש אותיותיה של המלה 'אמן' מכוננות לשלוש התבות: "א-ל מלך נאמן", וכפי שפרש רש"י (שם) שהעונה אמן "מעיד על בוראו שהוא א-ל מלך נאמן", והוסיפו התוספות (שם ד"ה א"ד) שיש להרהר בתבות אלו בשעת ענית אמן.

בכך פרש רבי אברהם דב מאביריטש את מאמר חכמים (ברכות נב ב): "גדול העונה אמן יותר מן המברך". בלשון הברכה 'אלהינו מלך העולם', מקבל על עצמו המברך על מלכות שמים, ומכריז שה' הוא א-ל ומלך, ואולם העונה אמן מוסיף ומצהיר שה' הוא אף 'נאמן', ולכך גדול הוא מן המברך.

פרוש התפלות והברכות עמ' ט: מהרש"א ח"א שבת קט ב, סנהדרין קי ב; פת עין פר' ויחלצם; אבני שלמה ח"ב עמ' יט

"על האדם להתאמץ ולהשתדל מאד לקבל את ברכת אביו ואמו, שמלבד שברכתם קרובה להתקיים לפי שהם מברכים אותו באהבה ובלב שלם, מקיים הוא בכך מצות כבוד אב ואם. וכבר אמרו חכמים (ראה זהר תולדות קמז ב) שכל הטובה והמלכות שיש לזרע עשו בעולם הזה, הנם משום שעשה החשיב את ברכת אביו. כפי שמצינו שלאחר שנצל יעקב את ברכתו, מיד (בראשית כו לד): 'ויציעק צעקה גדלה ומרה עד מאד ויאמר לאביו ברכני גם אני אבי'".

פ'לא יוצר' ערך ברכות

סדר הברכות כסדר המתברכים

"וישם את אפרים לפני מנשה" (מח כ)

בספרים הובא מדרש פליאה: "מזון שמזון קודם לעץ, שנאמר: 'וישם את אפרים לפני מנשה'".

באר רבי שמעיה לעזר רבה של סעקעל-קערסטור:

אמרו חכמים (ברכות מא א) שכל פרט המוזכר קודם בפסוק המונה את שבעת המינים (דברים ח ח): "ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש" - קודם לענן ברכה. לפיכך, הרוצה לאכל חטה וענבים יקדים לברך על החטה המזכרת בפסוק לפני הגפן (ראה משיב ריא ח).

לכך כנו חכמי המדרש: מהעובדה שהקדים יעקב להזכיר את אפרים בברכה, מפני שהחשיבו יותר, רואים אנו שדרך הפסוק למנות את הדברים כסדר חשיבותם. ומכאן שאף שבעת המינים נמנו לפי סדר חשיבותם, ואם כן "מזון [חטה] קודם [לגפן] העץ" לברכה.

פניני יחזקאל

הקפדת שם האדם בעת המצוה

"בסדס אל תבא נפשי בקהלם אל תחד כבוד" (מט ו)

רש"י הביא את דברי חכמים (ב"ר צח ב) שבקש יעקב שלא ייחסו את שמו על קרח יגנו בשעה שיחלק על משה ואהרן. ואולם כאשר הכתוב מיחס את בני קרח ששוררו על הדוכן (דה"א י א' כב-כג), הזכיר עליהם שם יעקב.

הרמב"א (אורח קלט ב) הביא את המנהג המובא בראשונים לקרא לעולה לתורה בשמו ובשם אביו. אולם החיד"א כתב שמנהג בני ירושלים שלא לקרא לעולה לתורה אלא השמש מודיעו באפן אישי, מחפש שמא לא יתראה לעלות. ואמרו חכמים (ברכות נה א) שמי ששוקרים לו לעלות לתורה ואינו עולה מתקצרים ימיו.

רבי יששכר ויגוט רבה של טשונסטחוב כתב שמקור שדקדקו הפתובים להזכיר את שמו של יעקב כשהתחילו בני קרח ששוררו על הדוכן, אף שהכל יודעים שהיו מזרע יעקב. נתן ללמד שיש ענין וחשיבות להזכיר את שם האדם בנוגע לזכר מצוה, וזהו המקור להקפדת בני אשכנז לקרא לעולה לתורה בשמו ובשם אביו.

ש"ת י"ח שאל סי' יג: פתחו שערם ש"ת סי' יח

מלאך בגימטריה 'אמן'. ההקפדה על ענית אמן מבטיחה שמירה והגנה מפל רע, כפיתוב (תהלים לד ח): "חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

(אלף בינה) [לר"י אבוחצירה] תהלים לד ח

ברכות השחר: בקול בכוונה בחברותא.

המלאך הנאל אתי מפל רע

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יד טבת תש"פ: הדלקת נרות: ירושלים 4:17 תל-אביב: 4:32 חיפה 4:21 מוצאי שבת: ירושלים 5:33 תל-אביב: 5:35 חיפה: 5:32 ר"ת: 6:10

פרשת ויחי

חסד של אמת

"חייבים לנסוע אליו מיד"...

פעם שמע הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל כי יש חולה בבית החולים "הדסה" ששעותיו ספורות וכי החולה מבקש לראותו. היה זה זמן קצר לפני שרבי אריה היה אמור למסור את שיעורו הקבוע בבית הכנסת. אמר לו נכדו שקודם יאמר את השיעור ומיד אחר כך יסעו לבית החולים.

רבי אריה סירב ואמר לנכדו כי מכיוון שאדם זה מבקש ממנו לבוא אליו מתוך מחשבה שאלו הם שעותיו האחרונות, חייבים לנסוע אליו מיד, כדי שלא נגיע לשם חלילה לאחר שילך הלה לבית עולמו.

כשהגיעו רבי אריה ומלווהו לאותו אדם בבית החולים, מיד פרץ הלה בבכי וביקש מרבי אריה לומר עמו את הווידוי, ולאחר כחצי שעה השיב את נשמתו ליוצרה.
דרך אבות

"כסף עבור קדיש?!"

יהודי הפנה שאלתו לאחד מגדולי הפוסקים: שכרו אדם לומר קדיש על נפטר בשנת האבל, שכידוע הוא חסד גדול למת. וכשהתחיל לומר, ביקשוהו לומר קדיש על נפטר אחר. האם מותר לו לכוון על שניהם, או שעליו לייחד את הקדיש לעילוי נשמת נפטר אחד בלבד?

השיב לשואל: שאלה כזו יש להפנות לפוסק הוראה שידי רב לו גם בתורת הנסתר ובקי ויודע מה פועלת אמירת הקדיש לתיקון הנשמות.

הלך אותו אדם והפנה שאלתו לפני הגאון רבי בנימין אבא שאול זצ"ל. אחז רבי בנימין בידו בהתרגשות והביע תמיכתו בפליאה עצומה: "פלא! לוקחים כסף עבור אמירת קדיש?!"

יגילו במלכם

מצוה לגמול חסד עם המתים, לטפל בערכי קבורתם וללוותם למנוחתם!

נלמד מהפסוק: "ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים" (פרק מז-כט) ופירש רש"י: חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול. עכ"ל. וחז"ל דרשו: וכי יש חסד של שקר שהוא אומר חסד ואמת: אלא כך אמר לו יעקב ליוסף: אם תעשה עמי חסד אחר מיתתי הוא חסד של אמת. (תנחומא).

ידוע מה שנסתפקו חז"ל בגמרא (סנהדרין מו.) האם קבורת המת הוא משום בזיון המת [שלא יתבזה לעין כל שלא יראו אותו מת ונרקב] או משום כפרה לנפטר [שמתכפר בזה שמורידים אותו לתחתיות]. ונפקא מינה בין הטעמים באופן שצויה שלא יקברוהו שאם הטעם משום בזיון, אין שומעין לו שהרי יש בזיון לקרוביו, ואם הטעם משום כפרה שומעין לו שהרי אינו מעוניין בכפרה. [ולכאורה הרי צריך לקבורו מצד האיסור של "לא תלין נבלתו" ומדוע שומעין לו? אלא י"ל ששומעין לו בכך שלא יקבר בעפר, שכן מצד האיסור די שיקבר בארון. ולפי"ז ייצא עוד נפ"מ בספק הגמרא, שאם הטעם משום כפרה צריך לקבורו דוקא בעפר, ואם הטעם משום בזיון ניתן לקבורו בארון].

לאור ב' הטעמים המבוארים בגמרא [בזיון המת אצל הקרובים, וכפרה למת] ניתן להבין את בקשת יעקב אבינו, "ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים". שהרי אף כי קבורה מכפרת בכל מקום, אבל הקבורה בארץ ישראל מכפרת יותר, וכפי שנאמר "וכיפר אדמתו עמו". ואמרו חז"ל (כתובות קיא) כי הקבור בארץ ישראל כאילו קבור תחת המזבח.

הוא הדבר שביקש יעקב מיוסף, שאמנם מצד כבוד המשפחה די אם יקבור אותו במצרים, אבל מצד הכפרה מבקש "ועשית עמדי חסד ואמת" שיקברנו בארץ ישראל.

לפי"ז נוכל ליישב את קושיית הכתב סופר ששאל (בשו"ת יו"ד סימן קה): מדוע נחשבת התעסקותו של יוסף בקבורת אביו, "חסד של אמת" - שאינו מצפה לקבל שכר על כך. הרי יש בזה תועלת ליוסף שנשמר כבודו? אלא י"ל שאם זה מצד כבודו של יוסף די היה שיקבר במצרים, ורק מה שביקש יעקב לקבורו בארץ ישראל משום כפרתו, הוא זה שנחשב לחסד של אמת, שאין התועלת בזה ליוסף אלא ליעקב.

בשו"ע (יו"ד סימן שס"ב ס"ה) נפסק שאין לקבור רשע אצל צדיק, ואפילו רשע חמור אצל רשע קל. והמקור לדין זה במשנה (סנהדרין מו) "ולא היו קוברים אותו בקברות אבותיו אלא שתי בתי קברות היו מתוקנין לב"ד. עיי"ש."

בשו"ת מהרש"ם (ח"ז סימן מז) מובא מעשה בטבח שהיה מחטיא את הרבים, שהיה מאכיל נבילות במזיד, וכשמת, שילמו יורשיו ממון הרבה כדי שיקברוהו ליד צדיק. ונשאל המהרש"ם האם צריך לפנות את החוטא מקברו או לא?

והשיב המהרש"ם שאף שברשע רגיל פסק כבר החתם סופר (בשו"ת יו"ד סימן שמא) שבדיעבד אם קברו רשע אצל צדיק אין מפנים אותו מקברו, אבל דין אחר יש למחטיא את הרבים, עליו אמרו חז"ל שאינו יוצא מהגהנום לעולם (ר"ה יז) על כן צריך לפנותו. ואין לחשוש שמא עשה תשובה שהרי אמרו (יומא פז.) שמחטיא הרבים אין מספיקים בידו לעשות תשובה.

עלון "איש לרעהו" פרשת ויחי הוקדש לעילוי נשמת

רבי חיים מנחם מנדל בן ר' מאיר עבי כהן זצ"ל

שיום היאהרצייט חל בכ' בטבת, ת. נ. צ. ב. ה.

הוקדש על ידי המשפחה היקרה שיחיו - ברכת רוב נחת מעומקא דליבא

בכח התפלה להציל ולהושיע מכל צרה וצוקה!

נלמד מהפסוק: "אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי"... (פרק מח-כב)

ובתרגום אונקלוס: "בצלתי ובבעותי" ודרשו חז"ל בגמרא (ב"ב קג.): וכי בחרבו ובקשתו לקח, והלא כבר נאמר (תהלים מד) "כי לא בקשתי אבטח וחרבי לא תושיעני! אלא "חרבי" - זו תפלה. "קשתי" - זו בקשה.

תמה המשגיח דלייקווד, הגה"צ רבי נתן מאיר וואכטמויגל זצ"ל בשיחותיו (הובא בלקט רשימות): איך אפשר לפרש כך את הנאמר בפסוק "בחרבי ובקשתי" כפי שתירגם אונקלוס ופירש רש"י, ולהוציא המקרא מדי פשוטו כאשר נאמר מפורש חרב וקשת?

אלא לומדים מכאן - אמר המשגיח - שתפלה זו מציאות של "חרב" וזו מציאות של "קשת" בעולם הרוחני. והוסיף בשם הגה"צ **רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל**: הדרך הגדולה והיחידה לזכות לכל דבר היא התפלה. וכשנעניי בסיפורי התורה נווכח לראות ששום דבר לא זו בלי התפלה.

בספר ה"עיקרים" (מאמר ד-פט"ז) מבאר את הקשר ההדוק שישנו בין האמונה בהשגחת השי"ת על בראוי לבין התפילה. וכך כתב: "התפלה היא ענף מסתעף מן ההשגחה, שקבלת התפלה תורה בהכרח עליה. ומי שלא יתפלל בעת צרתו הוא מפני שאינו מאמין בהשגחה מן השמים, ואפילו אם מאמין בה אלא שמסתפק ביכולת השם להצילו, הוא גם כן כפירה".

"אמנם מי שמאמין בשניהם" - כותב ספר העיקרים - "אלא שירא פן יגרום החטא ולא תהיה תפלתו נשמעת, אף על פי כן אין ראוי שימנע בעבור זה מלהתפלל לא-ל על צרכיו, כי על ידי תפלתו הוא נכנע ונענה ויתקן את מדותיו. ואי אפשר לכוחות העליונים לחול על המתפללים זולת בהבנה שיהיה השפע חל עליהם, והבנה זו תפלה.

ולמדנו שני דברים, האחד, שאף אם יהיה המתפלל בתכלית הרוע כמנשה, מוכן לקבל החסד ע"י התפלה, והשנית, שהתפלה היא נשמעת אף מתוך הצרה כמו שהעיד הכתוב ובהצר לו חלה את פני ה' (דה"י לג). וזה מורה על גודל הפלגת חסד השי"ת על בראוי. עכ"ד.

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א רגיל לומר שבזמננו שהנסיונות מרובים כל כך, והקושי לחנך גדול מאוד, נראה שעיקר מצות חינוך הוא בתפלה על הבנים שיהיו תלמידי חכמים ויראי שמים.

וכפי שמצינו לחז"ל (בתנ"ד"א יח-י): מעשה בכהן אחד שהיה ירא שמים בסתר, והיו לו ששה בנים וארבע בנות, ובכל יום ויום היה מתפלל ומשתטח ומבקש רחמים ומלחך בלשונו עפר כדי שלא יבוא אחד מהם לידי עבירה ולידי דבר מכווער. אמרו: לא יצאה אותה שנה עד שבא עזרא והעלה את ישראל מבבל ואותו כהן עמהם, ולא הלך הכהן לעולמו עד שראה כהנים גדולים ופרחי כהונה מבניו ומבני בניו עד חמישים שנה. ועליו הכתוב אומר: "בטח בה" ועשה טוב, שכן ארץ רעה אמונה והתענג על ה' ויתן לך משאלות לבך".

"הדבר החשוב והמועיל ביותר לאדם הוא התפלה" - כותב **הגרי"מ שכטר שליט"א** (בספרו **לקט אמרים ח"א**) - "עד שחז"ל מגדירים זאת בפסוק "לא תאכלו על הדם" - קודם שתתפללו על דמכם (ברכות י:). שהתפלה היא כדי להחיות הנפש והדם. היש חסד גדול מזה שניתנה רשות לאדם לעמוד לפני השי"ת ולהתפלל על נפשו ודמו והקב"ה מאזין אליו...

לא התייאש מן הרחמים...

כשבועל ה"כתב סופר" היה כבן שש שנים, חלה בחולי מסוכן ונטה למות רח"ל. הרופאים כבר נתייאשו מרפואתו. כבר קראו לחברא קדישא והדליקו נרות והתפללו תפלות הנהוגות קודם הפטירה.

או-אז פנו הרופאים לאביו בעל החתם **סופר** ואמרו לו: ידענו אדונינו כי איש אלוקים קדוש אתה, ואם אתה בתפלתך לא תוכל להושיע לבנך, הרי מצינו אפסה כל תקוה...

בשמוע החתם סופר דבריהם, העמיד עצמו בפנינת החדר ליד הארגז אשר כתבי יד קדשו בו, והחל לחלות את פני ה' בתפילה ובצעקה ובדמעות וב"ה שנתקבלה תפלתו. ואמרו הרופאים, עתה ידענו ביותר כי איש אלוקים הוא, ולפי ראות עינינו נתחדשה התקוה שיתרפא מחוליו.

אמר להם החתם סופר: "ממני לא סרה התקוה אפילו רגע אחד כי חסדי ה' לא תמו ולא כלו רחמיו". הכל ראו כי החולה השיב רוחו ונפשו וגם הח"ק כיבו הנרות והלכו לביתם בשמחה. והעידו תלמידי החת"ס ששמעו אז יוצא מפיו כי "על יובל שנים נתקבלה תפלתו" וכך היה שהאריך הכתב סופר ימים עוד חמישים שנה.

כשהגיע יום ה"ב-מצוה" של הכתב סופר, דרש דרשה לרבים וקבל דורונות ובתוכם קיבל מהרב בער פרנק זצ"ל מגש כסף ועליו מסודרים נרות, וכששאלהו לפרש המתנה הזו, השיב: "לפני שבע שנים, הדליקו בני ה"חברא קדישא" נרות אלו בעבורך בהיותך בגיל שש חולה מסוכן נוטה למות, ותהילה לה' נתהפך אז ה"נר" ל"רץ" "ברן יחד כוכבי בוקר". נרך לא כבה ואתה מאיר ככוכבי בוקר, והנרות הללו שהח"ק הועידו עבורך נתונים לך". נרות אלו עברו בירושה אל בעל ה"דעת סופר".

הלמות עמלים

בטוח בכוחה של תפלה...

אחד מהגאונים המופלאים בערי המערב, היה הצדיק **רבי רפאל משה אלבאז אב"ד** בעיר "צאפרו". פעם הלך רבי רפאל משה בחבורת יהודי וגוי, והנה בתוך כדי הליכתם ראו לפתע מרחוק נחש ענק שעביו כעובי האילן. נחש זה הפיל חיתתו על כל בני האיזור, ואפילו לירות בו ברובה לא ניסו מאימת הנחש הענק.

אמר הגוי שהיה עמם כי "נראה שהנחש עדיין לא קלט אותנו ואם יראה נהיה בסכנה ולא נוכל להתקדם ליעדנו". לכן - אמר הגוי - אנסה בכ"ז לירות עם הרובה שבידי, בראשו של הנחש, אולם אם אחטיא אנחנו אבודים.

או-אז התערב רבי רפאל משה ואמר לגוי: תמתין עד שאשא תפלה זכה וברה מעומק הלב לפני שוכן מעונה שיתן בידנו את הנחש הנורא הזה ולא נהיה ח"ו טרף להכשתו.

אחר שהתפלל בדביקות ובלב שלם להשי"ת פנה לגוי ואמר לו: "עכשיו תירה כי ה' עמנו!" ואכן כיוון הלה לעבר הנחש וביריה אחת הרגו. ברגש ובשמחה רצו לעבר הנחש והגוי פשט מעליו את עורו והרבה בתשבחות על רבי רפאל ותפלתו, ונתפרסם המאורע ונעשה קידוש ה' גדול בקרב גויי האזור.

מעשי חכמי הספרדים

"שיבואו להתפלל בכותל..."

ילדה מארגנטינה סבלה במשך שבעה חודשים מחוס גבוה וכאב רגלים עד שלא יכלה לעמוד על רגליה. הרופאים שלא הצליחו לאבחן מחלתה המליצו לפנות לרופא מומחה גדול בבוסטון. המצב הלך והחמיר וגם הרב פירר שליט"א המליץ לטוס לבוסטון.

הלכו לשאול בעצתו של הגאון **רבי חיים קנייבסקי שליט"א** והשיב: שלא תיסע אין בכך תועלת. שתבוא עם הוריה לארץ ישראל להתפלל בכותל המערבי". חזרו ושאלו: "האם הכוונה שישעו לכותל המערבי... יתפללו ויחזרו?" השיב: "כן! שוב שאלו: "אולי כשיהיו כאן כדאי שידרשו ברופאים שבארץ?" ענה רבי חיים: "שיבואו להתפלל. אחר כך נראה".

ואכן הגיעו ההורים עם הילדה והתפללו בכותל המערבי. אח"כ עלו להתברך אצל רבי חיים, כעבור שבועיים הודיעו שהמחלה עברה והילדה בריאה לחלוטין.

כל משאלותיך

החוטא לחברו צריך לפייסו ולבקש מחילתו!

נלמד מהפסוק: "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישתמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו ויצונו אל יוסף לאמר... אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם כי רעה גמולך ועתה שא נא לפשענו..." (פרק נ-טו, טז, יז)

ופירש רש"י (מהמדר): "מהו ויראו: הכירו במיתתו אצל יוסף, שהיו רגילים לסעוד על שולחנו של יוסף והיה מקרבן בשביל כבוד אביו, ומשמת יעקב לא קרבן". [ובתנחומא איתא: מה ראו שפחדו? ראו בעת שחזרו מקבורת אביהם שמברך על הנס שנעשה לו בבור שהשליכוהו בתוכו].

יסוד גדול כתב הפלא יועץ וזה לשונו: אם ציער חברו וחטא כנגדו בין בגופו בין בממונו בין בכבודו, אינו נמחל לו עד שירצהו. ואף אם הנחבל ימחול מעצמו ויעביר על מדותיו, וכמנהג העולם שאומרים בכל לילה "הריני מוחל וסולח לכל מי שהכעיס והקניט אותי", לא סגי בזה, דנהי שזה מועיל הרבה, אבל עכ"פ חיובא רמיא עליה דאיניש לעשות את מה שמוטל עליו ולרצות את חברו. עכ"ל.

ולכאורה פלא הוא: מדוע אם הנחבל מוחל מעצמו, צריך עדיין לרצות אותו? הרי מדובר שבאמת מוחל ובלב שלם ושוב אין לו כל תרעומת על הפוגע, ומה יש לו עוד לרצותו?

אלא יסוד גדול כלול כאן, אותו ניתן ללמוד מאחי יוסף: נאמר בפסוק שיוסף אמר לאחיו: "ועתה אל תעצבו... כי למחיה שלחנו... ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה..." הרי מפורש בתורה שיוסף העביר על מדותיו ומוחל להם [וכמו שכתב **רבי יהודה החסיד** זצ"ל (בספר **חסידיים** יא): אין חסיד אלא מי שעובר על מדותיו כשבאין בנ"א בפניו אשר חטאו... ועתה מתחרטים ומבקשים מחילה... ומוחל להם בלב שלם... וכן בני יעקב כשחטאו ליוסף מחל להם ולא השיב להם כגמולם...]. שהרי לא יתכן שיוסף דיבר ח"ו בפה ולבו בל עמו, כשאמר להם שהקב"ה הוא זה ששלח אותם לטובת כולם.

ואם כך הם פני הדברים, נשאלת השאלה, מדוע נזקקו אחי יוסף לחשוש אחרי מות אביהם ולבקש מחילה ג' פעמים אחרי שיוסף פייסם בכל מיני פיוסים והבהיר להם שהם לא עשו לו כל רעה?

אלא בהכרח לומדים מכאן את יסודו של הפלא יועץ, שבקשת המחילה של הפוגע והפיוס לנפגע היא מטרה קדושה בפני עצמה, ואינה תלויה כלל בדעתו של הנפגע אם מחל או לא, שאף כי מחל צריך לבקש ממנו ממנו מחילה. ואף אם לא מחל, לא מבקשים יותר מ' פעמים.

נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א: בחור נשתדך עם נערה, והנה למחרת הבחין הבחור כי אביה אדם קשה מאוד וראה שגם הכלה נמשכת בדעותיה אחריו. הוא הסיק מכך שלא ימצא איתם שפה משותפת והחליט לבטל את השידוך.

בנתיים קיבל הבחור הצעת שידוכין אחרת ובטרם בירך על המוגמר, ניסה הבחור לבקש ממנה מחילה ולא עלתה בידו, משום שהיא נפגעה, כי זו לה הפעם השניה שעזובה מאותה סיבה. ועתה נפשו של הבחור בשאלתו: מה לעשות כדי שלא תהיה עליו קפידת הכלה ויוכל להקים בית נאמן בישראל.

הביא הרב זילברשטיין את תשובתו של הגאון **רבי חיים קנייבסקי** שליט"א, שהבחור חייב לשלם את הבושת עפ"י הערכת בית דין כמה דמי בושת לכלה שעזובה פעמיים ויותר מזה אינו חייב.

אך הגר"ש אלשיב זצ"ל השיב, שאת הקנס וודאי יש עליו לשלם מדין בושת, אך עדיין עליו לחשוש מהנזק העלול לצאת ח"ו לחתן מאי-המחילה של הנפגעת. ועל זה עדיין לא יצא ידי חובה מתשלום הקנס, ולכן על הבחור לעשות כל ההשתדלות שבעולם כדי שהכלה תתפייס.

בקשת מחילה, פיוס וישועה...

מעשה מופלא אירע בביתו של הגאון **רבי אברהם שאג** זצ"ל: יום אחד הביאו לו סכום גדול של כסף שיופקד אצלו. הוא היה שקוע בתלמודו, והניח את הכסף בין דפי הספר שבידו ולאחר שסיים את עיונו הניח את הספר בארון הספרים.

כעבור זמן, הגיע בעל הפקדון לבקש פקדונו. אך רבי אברהם לא מוצא את הפקדון במקום המיועד לפקדונות. עלה חשד בלבו שמא המשרתת שעבדה אז בביתו, היא שלקחה את הכסף... נאלץ רבי אברהם לשלם מכספו לבעל הפקדון.

והנה בערב פסח, כאשר ניקה רבי אברהם את ספריו מחשש חמץ, עלעל בדפי הספר שבו הניח את הפקדון ונפל הכסף לפניו. חרה הדבר לרבי אברהם על שחשד במשרתת. הוא קרא לה וסיפר לה כל שאירע ובבכי גדול פייסה וביקש ממנה מחילה על שחשד בכשרים ולא נתקדרה דעתו עד שאמר לה שהוא מוכן לתת לה כל מה שתבקש ממנו.

המשרתת אמרה שמוחלת במחילה גמורה אך מבקשת: מכיון שעברו כבר חמש עשרה שנה אחר נשואיה ועדיין לא זכתה לילדים, לכן מבקשת היא ברכה להפקד בזרע של קיימא...

בירך אותה רבי אברהם והבטיח לה: "לשנה הבאה לעת כזאת את נפקדת..." וכך היה! את המעשה סיפרה בתה של אותה משרתת שנולדה מברכה זו, והוסיפה: "אמי השתוקקה כל חייה לבוא לארץ ישראל ולהשתטח על קברו של אותו צדיק. עתה זיכני השי"ת ובאתי למלאות רצון אמי".

עפ"י "האיש על החומה"

"פיוס והארת פנים" על שום מה?

היה זה בשנת תשכ"ג. תפלת שחרית הסתיימה, ומהיכל ישיבת חברון בשכונת גאולה יצא ראש הישיבה הגאון **רבי יחזקאל סרנא** זצ"ל כשאליו מתלווה תלמידו הגאון **רבי נפתלי קרביץ** שליט"א, והם עשו הילוכם לאט ובנחת לכיוון פאתי שכונת רוממה.

משחזר הרב קרביץ: לפתע מבחין ראש הישיבה שעל המדרכה שממול פוסע הרה"ח **רבי יצחק מאיר לוין** זצ"ל, שהיה אז חבר כנסת של אגוד"י. פנה אלי רבי יחזקאל ואמר: "הבה נעבור את הכביש. חפץ אני לברכו לשלום".

ואכן עברנו אל המדרכה שממול, שם פגשו השנים, כאשר רבי יחזקאל מצדו מאיר לו פנים בצורה בולטת, מתעניין בשלומם ובמעשיו ומברכו בחום ומעומק הלב.

התפלאתי מאוד - מספר הרב קרביץ - שכן זו לא היתה דרכו של ראש הישיבה. העזתי ושאלתי את מורי ורבי מה ראה על ככה להתאמץ במיוחד לרצות את הרה"מ לוין ולשמחו. נענה רבי יחזקאל והשיב לי דברים כהווייתן:

"לפני כעשור, כיהן רבי איצ'ה מאיר כשר בממשלה. הממשלה דאז קיבלה החטלה מסויימת שפגעה ביהדות החרדית. דעתי היתה אז שעל אגוד"י לפרוש מהממשלה ופעלתי בכל כוחי לשם כך יחד עם **הגרא"י פינקל** זצ"ל ו**הגרא"ז מלצר** זצ"ל. ואכן כך נעשה ואגוד"י פרשה, אף שדעתו של ר' איצ'ה מאיר לא היתה נוחה מכך וכדעתו צידדו חלק מגדולי התורה.

מאז מקנן בלבי החשש שהרה"מ לוין חש שפגעתי בו בכך שגרמתי לפרישתו מהממשלה, ועל כן חשוב היה לי לרצות אותו ולפייסו ולהאיר לו פנים.

מתוך ראיון עמו

להמתין ולזכור לבקש מחילה...

כאשר נכדתו של המשגיח הגה"צ **רבי דוב יפה** זצ"ל נהייתה בת מצוה, ביקש רבי דוב ממנה סליחה ומחילה על כך שכאשר היתה בת ארבע... התארח בביתם והכינו לילדה ביצה לאכול, ובטעות חשב המשגיח שהכינו את הביצה עבורו ואכל ונגרם מכך צער לילדה. זכר זאת המשגיח והמתין עד שתגדל ותהיה בת מצוה כדי לבקש את מחילה... (וכי קטנים אינם בני מחילה הם).

חו' עבודת הימים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

'האם הסיפור הבא דרמטי?'

להשיג עבורם הסעה - אך ללא הצלחה. חלפו שלוש דקות נוספות ולצדם עוצר רכב בן 8 מקומות, אך כמעט ריק. מסתבר שמדובר בזוג שנסעו לשבות במירון לבד, ללא הילדים. בדיוק באותו בוקר, לאחר שסיים הבעל אמירת 'שנים מקרא ואחד תרגום' החליט ביחד עם אשתו שהשבת צריכים להיות אצל "רב שמעון"...

"הרגשנו שהאנשים הנפלאים האלה יצאו למירון רק למענינו" משחזרים בני המשפחה. הזוג העלו על רכבם שש נפשות, ולקחו אותם עד פתח הצימר במירון אותו הזמינה המשפחה ממודיעין-עילית מראש.

חלפה כרבע שעה ולצדם עוצרים שני רכבים נוספים. הראשון רכב בן חמש מקומות, בו היו בעל ואישה. השני רכב בן 9 מקומות בו נהגה אישה בגפּה. בעלי הרכבים היו שניהם מהיישוב הסמוך 'מצפה-נטופה' והכירו אחד את השני.

בעלת הרכב הגדול הבחינה במתרחש, אמרה שהיא בשמחה רוצה לעזור אך הבעיה שהיא מאוד ממהרת להגיע הביתה [המרחק בין מצפה נטופה למירון 25 ק"מ] ואז הבזיק לה פתרון: היא תמסור את הרכב הגדול שלה לנהג של הרכב הקטן, ואילו היא תיסע הביתה עם הנהגת של הרכב הקטן...

האיש אכן התנדב להסיע אותם. העמיס על הרכב הגדול את כל הציוד, כולל הנפשות שנותרו להמתין... הביא אותם עד פתח הצימר "והכל בהתנדבות, ברוע, בסבלנות ובשמחה!"

* * *

במשך כל השבת, ובעצם עד היום, הם לא מפסיקים להתפעל הן מחסדי הש"ת שסיבב את העניינים בדיוק כך. מי יודע, האם כאשר היו יוצאים מוקדם יותר גם היה מזדמן להם רכב כזה גדול שיאסוף אותם משום-מקום? ממילא צריך תמיד להודות להשם, ולדעת שהכל לטובה!

ועוד תובנה חשובה מאוד: תיגשו בבקשה עם הסיפור הזה לאנשים ותשאלו אותם האם זה סיפור דרמטי? מסתבר שרוב האנשים יחפשו הגדרה אחרת: מחזק! מפעים! מרגש!

ואתם יודעים למה זה לא דרמטי? כי רק אם סיפור כזה היה מתרחש אי-שם בארה"ב, או במדינה אחרת, הוא היה דרמטי. כי שם יכול אדם להמתין לעזרה במשך שבועיים רצופות ואף אחד לא יעזור לעזור לו!

במילים אחרות: ככל שהסיפור פחות דרמטי - הוא בעצם הרבה יותר דרמטי. רק אצלנו פשוט וברור שעוצרים בדרך, לעזור, לסייע, להסיע משפחה גדולה, לסחוב להם את הציוד - גם אם מדובר ביום שישי קצר ומלחיץ. אכן, מי כעמך ישראל!

לקראת שבת-קודש פרשת חיי-שרה תש"פ, התעתדה משפחת 'אינטרטר' ממודיעין-עילית לשבות באתרא קדישא מירון. לקראת הנסיעה הם תרו אחר רכב גדול, כזה שיהיה בו מקום הן לבני המשפחה והן למזון ולציוד שתכננו לקחת עימם. הם מצאו רכב מתאים, אך ביום חמישי נודע להם שהרכב לא כשיר לנסיעה. יצאו שוב למסע חיפושים, ובליל-שישי השיגו טנדר מספיק גדול.

מכיוון שמדובר ביום שישי חורפי - היום קצר והמלאכה מרובה - תוכננה היציאה מוקדם מאוד בבוקר. אך שורה של עיכובים גרמה להם להתניע רק בשעה 10:30. הם האמינו בלב שלם שאם זה מה שהתרחש, כנראה שזו השעה הטובה ביותר לצאת למירון. וכך מצאו את עצמם נפשות רבות בלי עין הרע, עם אוכל לשבת בשפע רב, מצפינים והולכים.

* * *

150 קילומטרים מפרידים בין מודיעין-עילית למירון, אך רק אבותינו שעלו לשם על חמורים ספרו את הקילומטרים. כיום לוחצים על דוושת הגז וגומאים את הדרך במהירות.

האמנם? כבר באמצע הדרך התנהג הטנדר כמו חמור עייף - בואכה מירונה בימים ההם - והחל לגנוח. המאמץ היה גדול מידי עבורו, אך הוא המשיך לנסות. בצומת גולני החליט הטנדר שהיה מספיק. אז הם עצרו אותו בצד ונתנו לו לנוח. אם היה מדובר בחמור אמיתי הם גם היו מאכילים ומשקים אותו, אבל הוא לא ביקש.

בתום מנוחה קצרה הוחלט לחדש את המסע, אך הטנדר לא נענה למשימה. בני המשפחה התחילו להפעיל סגולות. דבר ראשון אמרו תהלים, ביקשו עזרה מהשם. בהמשך הודו לקב"ה מראש על החסד שהוא עתיד לעשות עימם, הפרישו צדקה וקיבלו עליהם קבלות. כל המאמץ היה מרוכז למטרה אחת: שתגיענו למחוז חפצנו לחיים לשמחה ולשלום!

ואכן, הטנדר לא נשאר אדיש. סוף-סוף, לאחר מאמצים מרובים, הסכים להתניע. יצאו לדרך בששון אך כעבור ארבעה קילומטר החל לצאת עשן מהמנוע ולחדור לתוך הרכב!

בחסדי השם, שולי הכביש במקום התאימו לעצירה מיידית - ללא סיכון או הפרעה לתנועה - וזה בדיוק מה שהם עשו. נמלטו מהרכב, יחד עם כל הציוד השבתי. רק תתארו לכם איך נראית "יציאת מצרים" של נפשות רבות מתוך רכב מעשן...

* * *

אם יציאת מצרים עברה בשלום, השאלה המרכזית נותרה בעינה: כיצד מגיעים עכשיו לארץ-חמדה, לציון המצוינת במירון... אבל כמעט מיד עצר להם רכב. הנהג נוכח בבעיה וניסה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

לרפואת: מיכאל בן לאה, דניאל משיח בן תמר

ליקוטים נפלאים

פרשת ויחי

"ויברך את יוסף ויאמר האלוקים אשר התהלכו אבותי לפניו... המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים..." (מח, טו-טז)

היה הגאון מפוניבז' זי"ע תמיד משדל ואומר בדרשותיו: "הילדים הם העיקר, הדור הצעיר הוא תקוות עתידנו!"
באחת הדרשות הצביע על הפסוק הנ"ל ושאל: כתוב, "ויברך את יוסף ויאמר האלוקים אשר התהלכו אבותי לפניו וכו', המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים", ולכאורה אינו מובן, פתח ברצונו לתת ברכה ליוסף וסיים "המלאך הגואל... יברך את הנערים"? היכן כאן בדיוק הברכה ליוסף עצמו?
אלא, הסביר בהתרגשות, "הברכה הטובה ביותר בשביל אב יהודי היא כשבניו מבורכים!"...

"בן יברך ישראל לאמר ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (מח, כ)

מעלה מיוחדת מצאנו בשני האחים אפרים ומנשה. מאז בריאת העולם הייתה נופלת תדיר מחלוקת בין שני אחים. הם היו תמיד סמל לקנאה ותחרות. כך היו קין והבל, יצחק וישמעאל, יעקב ועשו, ואף יוסף ואחיו.
לא כן היה אצל אפרים ומנשה, אף שהקדים יעקב את אפרים הצעיר, והיה מקום וסיבה לשנאתו של מנשה, הרי לא עורר הדבר כל קנאה, ושני האחים חיו באחוזה גמורה.
כלפי מידה זו אשר התגלתה באפרים ומנשה, בירך יעקב כי בהם יברכו "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" אשר הצטיינו במידת האחוזה, ויהיו הם סמל ומשל לכל מי שירצה לברך את בניו באהבה ורעות.
(מקדש מרדכי)

"בחרבי ובקשתי" (מח, כב)

בחרבי ובקשתי - היא חכמתו ותפילתו (רש"י)
מפני מה נמשלה התפילה לקשת?
אומר האדמו"ר מקוצק שכן כאשר דורך האדם את קשתו, ככל שימתח יותר את המיתר, כך יגיע החץ למרחק גדול יותר.
ואף בתפילה כן, ככל שמתפלל אדם בכוונה יתירה, מעומק לבו ובדבקות, עולה התפילה גבוה יותר ויותר ובוקעת שער רקיע.
סגולתה של התפילה כמו סגולתו של החץ תלויה במידת ההשקעה.

"ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים"

(מט, א)

הרה"ק רבי ישראל מרז'ין זי"ע אמר: יודעלעך תדעו! שלפני ביאת המשיח, יחזור על עצמו הדבר שהיה בהר הכרמל, שירדה

"ויהיו ימי יעקב שני חייו" (מז, כח)

ולא כתוב "ויהיו שני יעקב" או בדומה לכך, לומר לך כי חייו של יעקב אחידים היו, בדרך אחת הלך כל שנות חייו.
(הרש"ר הירש)

"ויחי יעקב בארץ מצרים" (מז, כח)

צא ולמד, אומר רבי זלמן סורוצקין הרב של לוצק, שפרשת מיתתו של יעקב אבינו קרויה 'ויחי'.
פרשת מיתתה של שרה אימנו קרויה 'חיי שרה'.
כי אמנם רק אחרי מה שקרוי בפי הבריות 'מוות', רק אז מתחילים החיים האמתיים.

"אל נא תקברני במצרים" (מז, כט)

יעקב חשש, בראותו בניו ובני נאחזים במצרים (ויאחזו בה), שרואים הם בארץ זו ארץ מכורתם וברבות הימים ישכחו את מולדתם ויחליפו את הירדן ביאור מצרים. דאגה זו עוררה את יעקב בתור ראש המשפחה לחזק בלב צאצאיו את התקווה לשיבת בנים לארץ האבות. וזאת אשר אמר להם: בני, רצונכם לחיות במצרים, אני אין רצוני אפילו להיקבר בה.
(הרש"ר הירש)

"ויתחזק ישראל וישב על המיטה" (מח, ב)

אמרו חז"ל, כי המבקר את החולה נוטל אחד משישים מחוליו, עוד אמרו כי דבר זה אינו אלא כאשר מבקר אותו אדם שהוא בן מזלו, אך באדם אחר אינו נוטל מחוליו כלום.
כאשר היה יעקב חולה, רצו להביא לפניו את יוסף, אשר יטול אחד משישים בחוליו, שכן היה הוא היחיד בין האחים אשר היה בן מזלו של אביו וכמו שאמרו חז"ל כי היה מראה פניו דומה לשל אביו.
זהו שאומר הכתוב "ויוגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך", כדי לקחת אחד משישים שכן 'הנה' בגימטריא ששים.
ואז, כאשר ביקרו יוסף, אשר היה בן מזלו, ולקח ממנו אחד משישים שבחוליו "ויתחזק ישראל", כיון שהוקלה קצת מחלתו, "וישב על המיטה", מעתה ישב רק על חמישים ותשעת חלקי החולי שנותרו לו, שכן 'המטה' בגימטריא חמישים ותשע...
(הגאון מוילנא)

"האלוקים הרועה אותי מעודי עד היום הזה"

(מח, טו)

מסביר המלבי"ם, שהנהגתו של הקב"ה עם יעקב הייתה כדרך רועה צאן.

ממש כפי שרועה הצאן אינו מביט על מעשיהם והכנתם של הצאן, אם זכאים המה למרעה או לא.
כן ה' יתברך רועה אותי לתת לי פרנסתי ברווח, כדי סיפוקי.

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביווש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת ויחי

השם, עד היכן אפוא, מגיע עונשו של העובר על ברכתו של השם יתברך, ולא כל שכן על קללתו של השם יתברך, ועל אחת כמה וכמה כשאנינו מקדש את השם כי אם מחלל את השם! (מענינה של תורה)

"כרע רבץ כאריה" (מט, ט)

זו מידתו של יהודה, שאפילו נופל לפעמים וכורע – "כרע רבץ" – בכל זאת הריהו גיבור ואמיץ כאריה. איננו נופל לזרועות היאוש, כי אם הוא מודה בכשלון ומתנער מיד לקום, על ידי תשובה. כשם שלא היה יהודה בוש להודות במעשה תמר, ומכך נוצר המשיח... (חידושי הרי"ם ז"ל)

"יששכר חמור גרם... וירא מנוחה כי טוב ואת

הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול" (מט, יד-טו)

דרשו חז"ל, הובא ברש"י הק' ויט שכמו לסבול עול התורה, ועי"ז יהי למס עובד להורות הוראה בישראל.

אפשר לומר, מדרך העולם הרוצים להצדיק עצמם על שאינם לומדים תורה, בזה שאומרים שהת"ח אינו יודע ומכיר בתענוגי העולם הזה ועסקיו, ולכן הוא מחובשי ביהמ"ד, אבל אם היה יודע ומכיר בהם ודאי גם הוא היה הולך אחריהם.

לזה בא הכתוב ואמר "וירא מנוחה כי טוב" הוא ראה שהמנוחה היינו לישב בביתו במנוחה מבלי להתייגע, זהו דבר טוב שהגוף נהנה מכך, "ואת הארץ כי נעמה" והוא גם ראה וידע עד כמה שתענוגות העולם נעימים ומתוקים לגוף, ואעפ"כ "ויט שכמו לסבול" את עול התורה, ולכן זכה להורות הוראה בישראל.

(מרחן רבינו החתם סופר ז"ע)

"וירא מנוחה כי טוב... ויט שכמו לסבול"

(מט, טו)

אימתי זוכה אדם למנוחה אמיתית, אם "ויט שכמו לסבול" כאשר נוטל הוא על עצמו שיוכל לסבול את הכל, אדם שהוא סבלן – הריהו זוכה למנוחה אמיתית.

(הרה"ק מהר"י מווארקא זצ"ל)

"ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התחת

אלוקים אני ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים

חשבה לטובה" (נ, יט - כ)

בספר עשרה למאה, מבאר דברי יוסף שענה לאחיו התחת אלוקים אנכי, כי אחיו מכרו אותו וחשבו לרעה והקב"ה חשבה לטובה, ואם יוסף ירצה לנקום בהם אינו יכול, כי התחת אלוקים אני, כי רק הקב"ה יכול לעשות שמרעה יצא טובה, אבל אני בשר ודם ואם אעשה רעה מי מבטיח שיצא טובה א"כ אינו מן המידה שאנקום.

אש מן השמים לאליהו הנביא. אלא שלעתיד לבוא האש תרד לנביאי הבעל... ויצטרכו לטפס על 'קירות חלקים' כדי להחזיק עצמם באמונה!...

והוסיף ואמר: שהעצה לזה הוא "האספו ואגידה לכם" התכנסו ותעשו אגודה אחת, "את אשר יקרא אתכם" בזמן ההוא כש"יקרא" אתכם, מלשון אשר קר, כשהבעל דבר יקר אתכם, "באחרית הימים" לפני ביאת המשיח. והעצה לזה היא אחת: "האספו"!!!

דורשי רשימות מצאו חיזוק וסיוע לדברים הנ"ל מדיוק נפלא בפסוק: שהרי לפי פשוטו של מקרא שיעקב אסף את בניו ורצה לספר להם מה שיקרה בקץ הגלות, היה צריך לכתוב האספו ואגידה לכם את אשר "יקרה" ב"הא" ולא באל"ף? אין זאת אלא שהכוונה היא אמנם לקריאה ב"אלף". יעקב התכוון להגיד לבניו את הקריאה של באחרית הימים הסיסמא והדרישה של הימים ההם. וזו: "הקבצו ושמעו בני יעקב", התאגדו והתאחדו, כי התרופה המועילה ביותר לחבלי משיח היא אחדות ישראל!...

"כי באפם הרגו איש וברצונם עיקרו שור"

(מט, ו)

נאמר ברש"י: "כי באפם הרגו איש, אלו חמור ואנשי שכס וכו' וברצונם עיקרו שור, רצו לעקור את יוסף שנקרא שור".

אומר רבי אברהם פאלאג' בשם אחד מגאוני צפת, רבי יוסף שאול, נכדו של הרב הגאון בעל ה'פתחי נדה', כאשר אדם עובר עבירה מוטב שיעשה אותה בשוגג, ללא כוונה לעבור עבירה. אולם כאשר האדם עושה מצוה, טוב שיעשה אותה עם כוונה. אלא שיש אדם שהוא ביש מזל, שהופך את היוצרות ועושה עבירות עם כוונה גדולה, ואת המצוות הוא עושה בלי שום כוונה. והנה, הריגת אנשי שכס, בגלל העבירה שעברו, הייתה בגדר מצוה. אולם איך היא נעשתה? "באפם" - עם כל הכעס, ולא בכוונה לעשות מצוה. לעומת זאת כשמכרו את יוסף - מעשה שהוא עבירה, עשו את הדבר עם כוונה: "וברצונם עיקרו-שור". זו הייתה, אפוא, הטענה כלפיהם: מדוע כך נהגתם, ש"באפם הרגו איש וברצונם עיקרו שור"? אם לא הייתה לכם ברירה אלא לעשות את הדברים הללו, לפחות הייתם הופכים את היוצרות, "באפם עיקרו שור וברצונם הרגו איש"... את יוסף הייתם מוכרים עם כעס, ואת אנשי שכס הורגים ברצון.

"לא יסור שבט מיהודה" (מט, י)

הרמב"ן אומר שלפיכך לא נתקיימה מלכות בית חשמונאי ולא נשאר מהם איש, אף על פי שקידשו את השם משום שעברו על ברכתו של יעקב "לא יסור שבט מיהודה", שהמלכות בישראל מגיעה רק לשבט יהודה והם - שהיו משבט לוי - נטלו לעצמם את המלכות.

אמר על כך רבי שמחה זיסל מקלם ז"ל: אם עונש כזה ניתן למי שעובר על ברכתו של יעקב, ואפילו בשעה שהוא מקדש את

סיפורים נפלאים

פרשת ויחי

"ויקברו ימי ישראל למות" (מז, כט)

שואל הזוהר הקדוש: מהו ויקברו ימי ישראל למות, ימי, משמע לשון רבים, וכי כמה ימים האדם מת, הלא ביום אחד וברגע אחד אדם מת, והיה צריך להיכתב ויקרב יום ישראל למות, אלא, מתרץ הזוהר, כשרוצה הקב"ה לאסוף אליו את רוח האדם, כל אותם הימים שהתקיים האדם עלי אדמות, קרבים לפני הקב"ה ונכנסים בחשבון. אשרי חלקו של האדם, שכל ימיו קרבים לפני המלך בלא חרפה ובושה, ולא נדחה אף אחד מהם, ולפיכך נאמרה לגבי הצדיקים לשון קריבה, לפי שמתקרבים ימיהם לפני המלך בלי בושה. אוי לרשעים, שלא כתיב בהם קריבה, כי איך יתקרבו ימיהם לפני המלך, כשהם מלאים בחטאים, זו כוונת הפסוק ויקברו ימי ישראל למות, לשון רבים, שאין מדברים כאן

על יום המיתה, אלא על קריבת הימים לפני הקב"ה לחשבון. מסופר על הרה"ק רבי משה ליב מסאסוב זצ"ל, שהיה נוסע לפרקים למרחקים לצרכי ציבור, אם להכנסת כלה או למצוה אחרת. פעם נתעכב בנסיעתו זמן רב, וכאשר חזר לביתו, הקיפוהו ילדיו מכל הצדדים בשאלה, אבא, מה הבאת לנו. הוא השתמט וניסה לדחותם בקש, אך כאשר לא הרפו ממנו, והמשיכו לתבוע ממנו ביתר, שאת, בצעקות ובתחנונים, נתעלף פתאום. לאחר שאשתו העירה אותו מהתעלפותו, שאלה אותו ממה התרגשת כל כך, האם נגעה ללבך כל כך בקשתם של הילדים,

שהיית צריך להתעלף, נענה רבי משה ליב ואמר, לא מפני בקשתם התעלפתי, אלא שבאותה שעה ציירתי לעצמי בדמיוני, איך יהיה כאשר אבוא לעולם הבא לאחר הדרך הרחוקה והארוכה של העולם הזה, וישאלוני מה הבאת מן הדרך הרחוקה הזו, אילו תורה ומצוות אתה נושא עמך, כמה בושה תכסה את פני, אם המטען יהיה דל או ריק. וכן מספרים על החפץ חיים זצ"ל, שהיה בעיר מולדתו ז'עטיל, הסמוכה לוילנה, אדם קל דעת שהיה יום יום מכתת רגליו מרחק כמה פרסאות מז'עטיל לוילנה, כדי לקחת מגבאי בית המדרש שם מעט

טבק להרחה, והיה חוזר את כל הדרך בו ביום. החפץ חיים, היה ממשיל מעשה זה בשיחותיו על חשבון הנפש ליום אחרון, שבוא האדם לעולם האמת, וישאלוהו מה הבאת מדרך כה רחוקה, ויתברר לו שלא הביא אלא קמצוץ טבק. עוד מספרים על ר' איצ'לה בלזר מפטרבורג, שפגש את הסבא מנובהרדוק בצעירותו, לאחר שהסבא ירד משולחן חותנו, והיה טרוד מאוד במסחרו. שאלו ר' איצ'לה, למה עזבת את הלימוד ונכנסת למסחר, השיב לו שיש לו משפחה גדולה שצריכה להתפרנס, ואם לא יצא למסחר, כיצד יחיה. השיבו ר' איצ'לה, וכיצד תמות - אין לך דאגה?!... שאלה זו פגעה כחץ בליבו של הסבא, והייתה אחד הגורמים לפרישתו מעסקיו. (אוצרות התורה)

"אל נא תקברני במצרים" (מז, כט)

פירש רש"י "אל נא תקברני במצרים", שאין מתי חוצה לארץ חיים אלא בצער גלגול מחילות. יהודי בא בימים נכנס אצל הרבי מקוצק ז"ע, וסיפר לו שהוא מכין עצמו לעלות לארץ ישראל, שכן הוא רוצה למנוע מעצמו לעתיד לבוא, לעבור את הצער של גלגול מחילות. אבוי - קרא הקוצקאי - אבוי, עד כמה אדם אוהב את גופו המלא רימה, שהוא דואג לו אפילו לימים שלאחר מותו. (בשפתי צדיקים)

"חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב" (מט, יב)

חז"ל למדו מכאן שאדם צריך להראות פנים שוחקות לחברו, חכלילי מלשון חיך-לי בעיניים וזה שווה יותר מהמשקה חבו, וכן, ולבן שיניים מחלב, רבי יוחנן בכתובות (ק"א ע"ב) דורש, טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב, שנאמר "ולבן שיניים מחלב", אל תקרא ולבן שיניים אלא וליבון שיניים. חז"ל למדו פרק חשוב בחיים שאדם צריך להראות לחברו פנים שוחקות, שהוא אות אהבה וחביה יותר ממשקהו

סיפרה אחת מבנותיו של הרה"צ ר' אשר פריינד: כשהייתי ילדה קטנה שתיתי מהכוס שבידי, ונשפך מעט מהמשקה על חולצתי - והחולצה התלכלכה. לקח אותי אבי למול המראה ושאל: מה את רואה במראה? "חולצה מלוכלכת!" עניתי. אמר לי אבי "קחי סמרטוט ונקי את המראה!" עניתי, "אני צריכה לנקות את החולצה, לא את המראה!" אמר לי אבי: "נכון מאוד! כך את צריכה לדעת, שבכל פעם שאת רואה דבר לא טוב אצל הזולת, את צריכה לנקות את עצמך ואת מבטך, ולא את הזולת, הזולת הוא רק המראה שמראה לך את הלכלוך שלך!!"

וכבר אמר הבעש"ט הקדוש: **"כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו" - כל הנגעים שאדם רואה בחוץ, אלו הם נגעי נפשו...**

לעי"נ

הרה"צ **פנחס בן ר' בנימין ביוש**
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים

פרשת ויחי

הסוחר העשיר היה נבון, מצד אחד הבין שתהא זו שטות מצידי להחמיץ הזדמנות נדירה זו, מאידך גיסא. אם ייתן לו את שארית כספו, לא יהיה לו כסף להוצאות הדרך. לאחר עיון מדוקדק הגיע למסקנה שאין לוותר על ההזדמנות הנפלאה שניתנה לו להתעשר. באשר להוצאות הדרך – אמר העשיר – בלאו הכי השהייה בדרך הינה דבר זמני. קיבל על עצמו להתנהג בתקופה קצרה זו בצמצום גדול, וכאשר חשב כן עשה נתן למוכר את רוב כספו. השאיר לעצמו עשרים רובל להוצאות הדרך ההכרחיות ביותר, ובתמורה נתן לו המוכר תיבה קטנה ובה האבנים היקרות. הסוחר העשיר יצא לדרכו הביתה. כאשר היה בא למלון לחניית בניינים, לא ביקש אוכל טוב כדרך העשירים גם לא ביקש חדר מיוחד עבורו כדרכו תמיד, הוא לך ואכל עם העגלונים העניים באולם גדול ומשותף לכולם.

באחת האכסניות פגש אותו עשיר אחד ששאל אותו: "האם אין כבודו פלוני בן פלוני?" ויען לו "כן אני הוא", ויאמר לו: "א"כ, איך זה ייתכן שהינך נמצא בין העניים, הלא דרכך להימצא במקום מגורי העשירים?" ענה לו הסוחר: "הלא ידעת היטב כמה עמל ועגמת נפש אדם מוכן להוציא על רווח של מאה רובל. דע לך שאני מרוויח ע"י היותי על חיי רווחה בדרך, אלפי רובלים". ואז סיפר לו את אשר הזדמן לו ולבסוף הראה לו את האבנים היקרות שקנה. כשראה העשיר את האבנים אמר: "אמנם כן, השכל האמיתי מסכים עם מה שעשית. אבל עדיין אני מתפלל איך יכולת לקבל על עצמך תנאי חיים כה גרועים, הלא ידעת את טבען המפונק והענוג?" ענה הסוחר: "באמת מפעם לפעם תוקף אותי דיכאון גדול, אבל כאשר זה קורה לי אני פותח את התיבה ומתבונן באבנים המאירות ומיד אני מתעודד ושמוח". כך גם לומדי התורה, כאשר הם מתבוננים בייקרה של התורה ובשכר הטוב הצפון ללומדיה, הם מתעודדים ויש בכוחם להתגבר על כל הקשיים. (מורשת אבות)

"ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד" (מט, יד)

לסבול עול תורה (רש"י)
בימי צעירותו הקרה רבי שלום מבעלזא לעשן, ובמיוחד עשה זאת בעודו לומד תורה בבית המדרש. עד שיום אחד היה עד למאורע שבגללו הזיר עצמו מעישון: רבי שלום ישב ולמד, והנה ראה כי אחד מבאי בית המדרש מתכונן לעשן את מקטרתו. מתכונן, הא כיצד? טרח הלה וניקה את המקטרת, אחר פיטם אותה בטבק, ולבסוף הצית והחל מעשן. בזמן שהאיש טיפל במקטרתו הספיק רבי שלום ללמוד דף גמרא שלם!

באותו רגע הניח רבי שלום מידו את מקטרתו שלו ואמר "אם הכלי הזה מסוגל לגרום לאדם לבטל עצמו מלימוד דף גמרא, אין הוא נכנס מעתה לפי!" אמר ועשה. ומהעת ההיא חדל לעשן. (מעשיהם של צדיקים)

חלב. קצת אכפתיות. ישנם אנשים עם מועקה בלב חייבים לעודדם ולשמחם ולדאוג להם. מסופר על חתן צעיר לימים שהיה צדיק מאוד, ובקושי היה מדבר עם אשתו, וכל זמנו היה יושב ולומד. הכלה הצעירה הרגישה מועקה בלב ולא יכלה להמשיך לחיות כך בחיי בדידות. הכלה פנתה לרבי יהושע לייב דיסקין – השרף מבריסק זצ"ל ושטחה בפניו את צרת לבה, אמר הרב אני אדבר עם בעלך והכל יסתדר, למחרת בבוקר שלח הרב שליח לבית אותו חתן וביקשו שיבוא אליו בשעה אחת בצהריים, חתן זה רק שמע שגדול הדור רוצה להיפגש עמו התרגש עד למאוד ולא ידע את נפשו "מה הרב רוצה ממני", כך עברו שעות של התרוצצות במוחו מה הרב רוצה ממני עד שהגיע השעה המיוחלת, הלה פנה לביתו של הרב, דפק הוא בהתרגשות, הרב הכניסו ורק אמר לו שלום ולא דיבר עמו מאומה, והחתן הזה מחכה בחוסר סבלנות מה הרב רוצה ממני והשעה היא אחת ורבע, והרב לא דיבר עמו מאומה, וכך השעון מסתובב עד שהגיעה שעה אחת וחצי, וחתן זה כבר התפוצץ ושאל: רבינו, מה כבודו רצה ממני? אני לא יכול לחכות! אני מאוד במתח, השיב לו הרב: רציתי שתרגיש פשוט מה אשתך מרגישה שאינך מדבר עמה מאומה, הלה הבין את הרמז, ומאז שינה את דרכו. (מאמר אפרים)

"יששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים וירא

מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו

לסבל ויהי למס עובד" (מט, יד-טו)

יששכר, שהוא הסמל ללומדי התורה. הוא מטה שכמו לסבול עולה של תורה. את ההקרבה והעול של לומדי התורה, מסביר החפץ חיים במשל:

עשיר גדול סוחר באבנים טובות נסע למדינה רחוקה כדי לסחור באבנים טובות. לפני צאתו לדרך הצטייד בשלושת אלפים רובל לצורך המסחר ובעוד ארבע מאות רובל להוצאות הדרך. משהגיע למחוז חפצו רכש סחורה בכל הכסף שהיה לו ולא נותרו בידו אלא מאתיים רובל המוקצבים לנסיעה בחזרה.

כאשר ביקש לצאת לדרכו בחזרה הביתה בא אליו אחד הסוחרים והציע לו אבנים יקרות מאוד במחיר זול במיוחד. הסוחר השיב לו שכבר הוציא את כל כספו ואין באפשרותו להיענות להצעה המפתה. הפציר בו המוכר וביקשו שלכל הפחות יאות לראות את האבנים ואז יבין שאין כמותן בכל העולם. כאשר הראה לו את הסחורה, נוכח הסוחר לדעת כי לפניו הזדמנות יוצאת מן הכלל. שווי האבנים הללו הגיע לסך של כמה אלפי רובל. עקב עלילות שקר שהוציאו עליו, נאלץ המוכר להיפטר במהירות מהסחורה שלו, לפני שיחרימו את כל רכושו ונתרצה למוכרן במחיר מוזל מאוד.

{ אז נדברו }

פרשת ויחי תש"פ | עלון מספר: 448 | לסדר: "הגני מפרך והרביתך"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והערות:

a8447168@gmail.com

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לידידינו הרב אורי שרגל
שליט"א לרגל השמחה השרויה
במעונו, בהולדת בנו בשעט"מ,
יתן ה' ויזכה לגדלו לתורה
ולחופה ולמעשים טובים, ירווה
ממנו רוב נחת דקדושה אמן.

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

קונטרול אס!!! "שמרה זאת לעולם!!"

מרגש ומפעים להציץ בימים אלו על שיעורי דף היומי שהתרכבו בבת אחת בעשרות יהודים שמתחילים עם כל החשק ועם כל הרצון הטוב... לא נותר אלא לאחל ולהתפלל מעומק הלב את התפילה שהתפלל דוד המלך בשעה שראה את העם מתנדבים מכל הלב: "ה' אלוהי אברהם... שמרה זאת לעולם ליצר מוזהבות לבב עמך והבן לבבם אליך!!! דוד המלך עשה קונטרול אס!!!"

אתה יודע מה זה קונטרול אס??? אני אסביר לך:

פעם גם אני לא ידעתי מה זה קונטרול אס... הייתי כותב את העלון... ופתאום היה איזה באג... וכל החומר נמחק. זה קרה פעם פעמיים שלוש... עד שיהודי אחד טוב הציע לי עצה טובה... כל פעם כשאתה כותב משהו ומאוד חשוב לך שזה ישמר אז כשאתה גומר לכתוב... תעשה קונטרול אס... זה קיצור דרך של שמירה!!! וככה אתה עושה שמירה לכל החומר הנכתב... זה הפשט בפסוק הזה: דוד המלך רואה את כלל ישראל במיטבו... איך שנדבה אותם רוחם והם רוצים להתחיל עם כל הלב... דוד המלך כ"כ מאחל ורוצה שזה ימשיך הלאה... מה עושה דוד? **קונטרול אס!!!** ה' אלוהי אברהם... **שמרה זאת לעולם!!!** אנא... תעשה שמירה... שההתלהבות הזו תמשיך הלאה... שלא תפסיק... אבל אותו יהודי הסביר לי שלא מספיק לעשות קונטרול אס פעם אחת... אלא כל פעם מחדש שיש משהו שחשוב לך לשמור אותו... תלחץ קונטרול אס... לכן... בשביל זה חז"ל נותנים לנו להגיד את הפסוק הזה כל בוקר באשרי ובא לציון!!! כן... התחלנו דף היומי... עם כל התלהבות עם כל החשק... אבל מיד אחרי השיעור... תעשה קונטרול אס!!! תישא תפילה השמימה... אנא ה'... שמרה זאת לעולם!!! תעשה שההתלהבות הזו תמשיך הלאה!! שלא תפסק... וגם אם היא תרד... יהיה תמיד אפשר לשחזר אותה מחדש...

אבל אם כבר התחילו מסכת ברכות... אז אי אפשר שלא להזכיר וורט אחד קצר מהנלמד השבוע... בדף ג' בברכות הגמ' מביאה פסוק ש-לילה נקרא נשף!! ואז הגמ' מקשה שרואים שגם יום נקרא נשף?? עונה הגמ' זה לא סתירה! גם היום וגם הלילה... שניהם נקראים נשף... רק מה? מהבוקר עד הלילה נקרא **נשף יממא**... ומהלילה עד הבוקר **נשף ליליא**!! מה הפשט בזה? מה זה הנשף הזה? תחליט: נשף יום או לילה?

אז העניין הוא כך: נשף זה מלשון נושף בעורף!!!

אתה מכיר את המושג נושף בעורף?? האם פעם הרגשת את התחושה הזו שמישהו נושף לך בעורף???? כשאתה לפעמים שליח ציבור ואני מתפלל לאט... לפעמים אני מרגיש שמישהו עומד מאחורי ונושף לי בעורף... נו... נו... תמשיך כבר... כשאתה נוסע ברכב לאט... ומישהו נוסע מאחוריך ונצמד אליך ו... נו... הוא נושף לך בעורף... נו... תזוז כבר...

זה הכוונה נשף!!! אז זה!!! שהזמן נושף לנו בעורף!!! לא משנה מתי... מהבוקר עד הלילה או מהלילה עד הבוקר... שניהם נושפים לנו בעורף... הזמן לא נח לרגע... הוא אז כל הזמן... **אתה יודע מתי גיליתי את זה?? בסוכות...** בצארים הלכתי לישון בסוכה... ובדיוק השמש הציצה בין הקיינעס וסינוורה את הכרית שלי... נו... מה עושים?? יש עלי שמש!!! **חכיתי דקה על השעון!!!** ופתאום ראיתי שהצל פשוט אז... אבל עדיין לא לגמרי לגמרי... חכיתי עוד חצי דקה וראיתי איך שהצל ממשיך לזוז... תוך שלוש דקות השמש עברה את כל הכרית שלי... (אתה מוזמן לבדוק את זה בעצמך) פתאום קלטתי שהשמש כל הזמן זזה!!! כל הזמן!!! תמיד הייתי בטוח שרק השעון כל היום זז... תיק תיק תיק... אבל פתאום אני קולט שגם השמש כל הזמן נושפת!!! נושפת לי בעורף... הההלו... אני זזה... אני לא מחכה לך... לכן הזמן נקרא נושף!!! קופץ ממקומו ודוחף קדימה... נושף לנו בעורף ומעביר לנו מסר חד ונוקב: אדוני היקר... אם אתה לא תתפוס את עצמך לידיים... עוד רגע מגיע הסיום הבא של דף היומי ואתה תשאר באותו מקום... ר' ייד... הזמן נושף בעורף!! לא מחכה... נדמה לך שרק עכשיו התחילו דף היומי?? איפה... עוד רגע אנחנו כבר מסיימים סדר מועד... קפוצ על הכרכרה... תשמור את המאמר הזה... לתזכורת!!!

ניתן לקנות כמות מצומצמת של החוברת "מפליגים" לעידוד הלימוד בדף

היומי וקביעת עיתים לתורה, במוקדים להלן:

ירושלים: רחוב נחמיה 10

בני ברק: רחוב קיבוץ גליות 9, 0548446691

רחוב חזו"א 34 פינת הרב דסלר 0527117271

כמו כן ניתן לקבל זאת בדוא"ל.

האם ללכת ליועץ מקצועי... או לדעת תורה???

אחת מהנושאים המביכים והסבוכים ביהדות... שהרבה מאיתנו מסתבכים ולא מעזים לדבר על זה בקול... זה הנושא של **התייעצות בדעת תורה!!!** כידוע: כשיש ליהודי ספקות בכל מיני תחומים בענייני העולם הזה... הרי ע"פ השקפת התורה הכתובת הנכונה והאידיאלית ביותר ללכת ולהתייעץ... זה **בדעת תורה**... כלומר: כשיש לי שאלה בענייני העולם... איזה דירה לקנות או בענייני שידוכים וכדו'... או בהשקעות וכו'... הולכים לאדם גדול שכל כולו תורה. כל כולו עבודת ה'. מרום ופרוש לגמרי מכל הוויות העולם... **וניגשים אליו!!! דווקא אליו!!!** ושואלים דווקא אותו... והוא עונה לך... והעצה שהוא נותן לך זה העצה הכי הוגנת וזה מה שתעשה.

בינינו... הרבה פעמים מתגנבת לה מחשבה... רבש"ע: בדיוק אותו לשאול?? הרי התלמיד חכם הזה הוא האחרון שמבין בענייני העולם הזה... והרי אני לא אומר את זה ממקום של זלזול!!! **אדרבה ואדרבה**... כל הערכה שלי אליו היא רק בגלל שכל כולו קודש קדשים והוא לא מבין בענייני העולם... אז מה ההיגיון שבדיוק אותו אני אשאל בענייני העולם והוא יענה לי תשובה פרקטית? **אני רוצה לסייג את השאלה**: אני כעת לא מדבר על חסיד אמיתי שיש לו אמונת צדיקים והוא ניגש לצדיק שיענה לו נטו ממקום של רוח הקודש... אני מדבר על יהודי שרוצה עצה!!! וכשבן אדם צריך עצה בנושא מסוים... אז ההיגיון והספר אומרים שהולכים לאיש מקצוע או למאבחן שמתמחה ומתמקצע בתחום הזה... בשביל שיתן לך עצה הוגנת... אז מה ההיגיון שבדיוק אותו יהודי קדוש שכל כך מנותק מכל הוויות העולם הזה... בדיוק הוא הכתובת לתת לי את העצה הכי נכונה?? **זה הרי בדיוק הפוך מההיגיון??** מה באמת ההיגיון בזה???

חשוב אחת ולתמיד לפתוח את הנושא הסגור והחתום הזה!!! כי יש הרבה מאיתנו שמטילים ספק בדעת תורה רק מהסיבה הזו... לדוגמא: מן ר' חיים קנייבסקי שליט"א מדבר אש וגפרית נגד האינטרנט!!! ואני מכיר יהודים שמאוד מכבדים ומוקירים את מן שליט"א... ובכל זאת בנושא הזה ובעוד כמה נושאים דומים הם לא כ"כ ממושמעים... ולמה?? כי בינינו... מה ר' חיים קנייבסקי מבין באינטרנט?? וכי הוא מכיר מקרוב מה זה אינטרנט?? ובכלל... אם מדובר בפוליטיקה חרדית... אז בכלל מה מן שליט"א שייך ומבין בפוליטיקה חרדית?? (ושוב: זה לא נובע מזלזול אלא מהערכה... אני באמת חושב שאדם גדול כזה לא טומן את ראשו בלכלוך הזה) וכמובן שיהודי חרדי שחונך משחר ילדותו על ציות מוחלט לגדולי ישראל... כשהוא שומע משפטים כאלו כל כולו מזדעק ומזדעזע... חס ושלום... איך אתה מדבר על גדול בישראל... איך אתה חושב שהוא כאילו לא מבין?? כן... אתה צודק... אבל חכה רגע... תסביר... תסביר למה לא... הבן אדם הזה בסה"כ צודק ברמת העקרון... יש על מן ר' חיים קנייבסקי סיפורים מדהימים על גודל השקיעות שלו בתורה... עד כמה הוא מנותק מכל הבלי עולם הזה... **הסיפורים האלו הם לא סיפורים מבישים... זה לא סיפורים שאנחנו מחפשים להסתיר אותם... ממש לא!** אדרבה... הסיפורים האלו הם בשבילנו מודל לחיקוי לאיזה רוממות וניתוק מהבלי העוה"ז אפשר להגיע... והלוואי עלינו... אז אם מן ר' חיים קנייבסקי מסוגל להיכנס לרכב ובטעות להתיישב במקום של הנהג מרוב שהוא שקוע בתורה ולא שם לב איפה הנהג יושב... **אז מגיע יהודי פשוט וטוען**: שכמו שמן שליט"א כ"כ לא מבין בענייני רכבים ותחבורה... ככה הוא אולי לא מבין בשאר ענייני העולם הזה?? אז למה הוא לא צודק?? לפני שאתה מזדעזע מדברי הבלע שלו... ועסוק רק בלבטל את הדברים שלו... בא ננסה יחד להבין אחת ולתמיד למה הוא לא צודק?? למה גדולי ישראל שהם נקיים מכל הרפש והטיט של הפוליטיקה... דווקא הם אלו שמנהלים את המערכות הפוליטיות של הציבור החרדי?? איך זה הולך ביחד?? ממה נפשך... אם הם אנשים באמת גדולים... אז מוכרח להיות שהם מנותקים מזה... אז איך הם יכולים לנהל משהו שהם מנותקים ממנו?? וכן הלאה וכן הלאה... יש פה קונפליקט אמיתי שצריך לעשות איתו סדר אחת ולתמיד!!! גדולי ישראל שהם באמת מרוממים כ"כ... אז לכאורה הם אמורים להיות מנותקים מהבלי העולם הזה... אז איך הם יכולים לתת לנו עצה ותושיה בנושאים שהם בכלל לא קשורים אליהם??

פנימיות העניין במאמר בעמוד 3-4 בגיליון זה על דעת הכותב בלבד... ניתן להאיר להעיר לחלוק ולסתור

סגירת קצוות אודות מאמר שבוע שעבר על הלימוד בעיון...

בשבוע שעבר נכתב בגיליון זה מאמר שלם שהסיבה שאנחנו לומדים עיון זה בשביל לעשות אותנו פנימיים ועמוקים... שנדע בשביל לחיות כמו יהודים... אבל היו כמה וכמה שהעירו ובצדק... ולכן חשוב לי להבהיר: לא!!!! בינינו... זה לא באמת הסיבה למה צריך ללמוד עיון!! כי הסיבה האמיתית האמיתית למה יהודי צריך ללמוד תורה בעיון... זה כי בספר תורה של היהודים כתוב: **"ושננתם!!! וחז"ל דורשים: שיהיו דברי תורה מחודדים בפין שאם ישאלך אדם אל תגמגם... ובשביל שלא תגמגם... בשביל זה צריך לרדת לשורש כל דין ולהגיד את הטעם הפנימי של כל הלכה... כדי לדעת מה לענות על כל שאלה שמתעוררת... בקיצור: בשביל זה צריך ללמוד עיון!!!** כי מי שלמד שסוכה שגבוהה למעלה מכ' אמה פסולה והוא לא יודע למה!! אז אם מישהו יבא וישאל מה יהיה הדין אם הדפנות מגיעות לסכך או מה הדין בסוכה גדולה?? או כל שאלה אחרת שלא כתובה בפירוש... מה יקרה לו?? הוא יתחיל לגמגם!!! אז זהו!! בשביל זה צריך ללמוד עיון... בשביל לדעת את שורש העניין... וככה לדעת לענות על כל השאלות הנוספות שמתעוררות בסוגיה... שתדע לענות ולא תגמגם!!! זו הסיבה האמיתית למה אנחנו צריכים ללמוד עיון!!!

אה... אבל תכל'ס... בשבוע שעבר כתבתי סיבה אחרת לגמרי... כתבתי שכל העניין של הלימוד בעיון הוא רק בשביל להתרגל להעמיק ולגשת לכל דבר בפנימיות ובעומק...??

נו... מה התשובה?? שבוע שעבר דברתי על **לימוד העיון של הישיבות!!!!** לימוד העיון בישיבה לא קשור בכלל בכלל לעיון האמיתי של התורה!! לא קשור אפילו בטעות!! זה אמנם נשמע קצת בוטה... אבל זה לא חידוש... כי גדולי ישראל אמרו את זה כבר ממצמן... להספיק 4 דפים בסדר א' בזמן חורף אין לזה שום קשר לציווי התורה "שהיו דברי תורה מחודדים בפין"!! זה בכלל לא מתחיל להיות קשור לעניין... אז מה כן?? הלימוד עיון של הישיבות... מטרתו הוא בשביל להתלמד להעמיק ולגשת לכל דבר בפנימיות... לכן בישיבות לומדים עיון!!! (ועל זה דברתי בשבוע שעבר) אבל כמובן... שאחרי שעברת בכור ההיתוך של הישיבה... וכבר התלמדת והתרגלת לגשת לכל דבר בעומק... כעת הגיע הזמן ס"ס לקיים את רצון התורה שציוותה אותנו ללמוד בעיון... והעיון שהתורה מדברת עליו זה כבר משהו אחר לגמרי!!! זה להבין כל סוגיה עד שורש הדברים כדי שאם ישאלך אדם אל תגמגם!!! זה העיון שעליה התורה מדברת!!! ואין בהכרח שום קשר בין העיון הזה לעיון שלמדת בישיבה... (רוצה דוגמא ללימוד עיון שעליו התורה מדברת?? השיעור היומי המפורסם שהרב אלישיב זצ"ל היה מוסר מידי יום... הוא היה מוסר שיעור בגמ'... הוא היה מסביר טוב!! נוגע בשורש הסוגיה... הדברים היו מחודדים...?? ברורים?? נהירים?? זהו... ממשכים הלאה... מה ההספק?? כל פעם לגופו של עניין... ברגע שהדברים היו מובנים ומחודדים ומוסברים באופן שמי שכעת ירצה יכול לשאול את הרב אלישיב שאלה הלכתית במסקנת הסוגיה מוזמן לשאול... והרב אלישיב לא יגמגם... זהו!! זה העיון שעליו התורה דיברה...)

וכאן המקום לעורר שוב ושוב את הנקודה שהזכרה בגיליון זה כבר עשרות פעמים:

יש כאלו שחושבים שהישיבה אמורה לספק להם לגמרי לגמרי את אמיתתה של תורה... וממילא אם אני פה עומד ומכריז שהעיון של הישיבה לא קשור בכלל לעיון שהתורה מדברת עליו... **מידעניו בהלם מוחלט!!!** מה?? אתה רוצה להגיד לי שהישיבה לא אומרת לי בדיוק את דרך הלימוד האמיתית והצרופה ללא כחל וסרק?? **אז זהו!!!! שתתפלא לשמוע אבל לא!!!**

אתה יודע למה לא?? כי גם כשלמדיתי בחידר... מידי יום הייתה הפסקה וכל הילדים יצאו לשחק כמו... כמו ילדים קטנים... וכיום במבט לאחור אני רוצה להגיש תלונה: איך המורה לא ניגש אלי והסביר לי... תקשיב... לשחק זה... זה ילדותי...?? איך יכול להיות שהנהלת החידר באופן רשמי ומוצהר עמדה מאחורי הילדותיות שלי ונתנו לי לשחק כמו תינוק... ואף פעם לא גילו את אוזני שזה ילדותי? **למה עשו לי את זה??** למה רק אחרי שיצאתי מהחידר... אז פתאום אני מסתכל אחורה ואני קולט ששיחקתי כמו ילד?? למה רימו אותי עד עכשיו??

אה... מה אתה אומר על השאלה הזו?? מה התשובה?? שתהיה בריא!!! החידר אף פעם לא התיימר להיות בטאון ההשקפה הצרופה ולהגיד לך מה האמת!!! החידר הוא בסה"כ מערכת חינוכית בשביל גיל מסוים!!! והרמה המסוימת שבה גדלת!! ובחידר נותנים לך לעשות כל מה שמתאים לך לפי הרמה הזאת... והיות ובגיל הזה היית ילד... וילד צריך לשחק... אז נתנו לך לשחק... אבל זה לא אומר שזה אמת! כשתגדל תבין ותדע את האמת.

אותו דבר בדיוק בישיבה!!!! יש בחורים בני עליה שבטוחים שהישיבה זה סוף פסוק!! הם בטוחים שבישיבה אמורים להגיד להם את האמת הצרופה ללא כחל וסרק... וזה פשוט לא נכון!!! **כי ישיבה היא מערכת חינוכית בדיוק כמו החידר!!!** כל ההבדל הוא שהישיבה היא מערכת חינוכית לגיל קצת יותר מבוגר!! אבל בשניהם... גם בישיבה וגם בחידר... בשניהם לא אמורים להגיד לך את האמת!!! אלא נותנים לך לעשות מה שמתאים לך לפי הרמה הנוכחית שלך... נו... אז אם ככה... איפה כן אמורים את האמת האמיתית??

אתה יודע אפילו מה?? בשום מקום!!!! תורה מונחת בקרן זית כל הרוצה יבא ויטול!!! אם אתה באמת רוצה לדעת את האמת... תנשום נשימה עמוקה ותתחיל לדרוש אותה... תקח אונקת תפוח בכסף וקדימה... אמת קנה... אמת זה לא דבר שמגיע לך עם כפית של זהב לתוך הפה... אמת זה דבר שאתה צריך לחקור ולדרוש אותו בכוחות עצמך... ואתה מוכרח להגיע לזה לבד... ומי שלא מבין את זה... שיתכונן להפתעות גדולות!!!

מי שחושב שהוא יתרווח לו בתוך המסגרת של היהדות החרדית כמות שהיא... והיא תוביל אותו לפסגת הר סיני... **שישכח מזה!!!** הישיבה והמסגרת וההממה החרדית יכולים רק לשמש לו כתמרור דרך והכשרה לקראת חיפוש עצמי ועבודה אישית לחתור לאמת...

ישיבה יכולה לכון אותך... לנטות אותך... לעשות אותך יותר פנימי... יותר עמוק... לבנות את האישיות שלך... אבל מכאן ואילך... אתה צריך לעשות לבד לבד את העבודה!! הישיבה תלמד אותך עיון... ואיזה עיון?? עיון שירומם את האישיות שלך... שמכאן ואילך אתה לבד תתחיל ללמוד בעיון התורה רוצה שתלמד... תפסיק לבא בטענות למה בישיבה לא מדברים אמונה ולא מדברים על שבת... ולא אומרים לך מה באמת הקב"ה רוצה ממך... כי מה הקב"ה רוצה ממך זה כבר עבודה אישית שלך!!!! קום ותדרוש את אלוך... הישיבה תמשיך להתעסק רק בדברים **שסביב** השטייגן האישי שלך... המשגיח בישיבה יהיה עסוק בלטהר את השטח... ולזרוק בחורים לא טובים... ולדאוג שיהיה אורה של לימוד ולספק לך שדה תעופה סטרילי ופתוח... כדי שמשם **אתה** תמריא!! **אתה** תגדל!! **רק אתה בכוחך!!!**

66

איך אפשר להיות הכי מנותק והכי מעורה גם יחד?

פעם הוזמנתי לאיזה דינר של קהילה מסוימת... וכידוע בטקטיקות של דינר... אם רוצים שבסוף הערב האנשים באמת יפתחו את הארנקים וישפכו כסף... בשביל זה צריך לתפוס את הציבור ושה יהיה ערב מעניין... אז לצורך העניין הביאו שם באמת איזה גראמפן מוצלח שהצחיק את הציבור כמו שצריך... היה שם גם איזה מגיד מישרים שהצליח לרגש את הציבור ולסחוט מהם דמעות... דא עקא!!! שהכל היה באידיש ואני לא מבין אידיש... **ממילא אני נשארתי מחוץ לתמונה!!!** כולם נמצאים עמוק בעניינים... צוחקים... בוכים... מתרגשים... שמחים... ואילו אני יושב כמו גויילם... **מנותק** מכל ההווה!!! לא בעניינים... לא יודע מתי לצחוק ומתי לבכות... בשלב מסוים הרגשתי קצת... קצת טמבל...

ואז התבוננתי במה שקורה פה... ופתאום קלטתי שבדיוק הפוך!!! אדרבה ואדרבה... **היחיד פה שמבין עניין זה רק אני!!!** ולמה???

כי אם תגש פה למישהו... באמצע שהגרמפן אומר איזה בדיחה... ותשאל אותו: מה... מה יש בדיוק עכשיו?? הוא יענה לך... תקשיב... הגראמפן פה מדבר... איזה צחוקים... תחחבל לך על הזמן... אתה מפסיד... **לעומת זאת אם תגש אלי** כעת באמצע שהגראמפן מדבר ותשאל אותי מה קורה עכשיו?? אני אענה לך במקום: **רוצים כסף!!!** אני כבר ערב שלם יושב כאן ויודע דבר אחד ויחיד: **רוצים כסף!!!** כי היות ואני לא מבין אידיש... אז אני מנותק לגמרי ממה שמדברים פה... אני לא מבין את הבדיחות... ולא מצליח להתרגש... לא מצליחים להסיח את דעתי לרגע... ממילא אני היחיד **שלא שוכח לרגע** בשביל מה אני פה... **בשביל כסף!!!**

כל אותם אלו שמבינים אידיש... אז הם בעניינים... בטח שהם בעניינים... טובי המוחות עובדים פה קשה מאוד להסיח את דעת הציבור מהעניין האמיתי... ומצליחים לעשות את זה בגדול... ואילו דווקא אני המנותק!!! ממה אני מנותק?? **מנותק -- מהניתוק!!!** אני יושב פה כבר שלוש שעות וכל כולי "יחוד המעשה"!! אני לא מצליח לשכוח לשניה אחת את המטרה של הערב... שבסופו של דבר רוצים כסף!!! **הבנת את הרעיון???**

אדם שמנותק מענייני העולם הזה... ממה הוא מנותק?? הוא **מנותק מהניתוק!!!** לעולם הזה יש מטרה אחת ויחידה... המטרה היא **העולם הבא!!!** אבל לצורך העניין... ניתן רשות ליצר הרע להסיח את הדעת שלנו מהמטרה העיקרית שבשבילה הגענו לעולם... ובשביל זה היצר הרע מביא לנו גראמפן... ומושטים... וסלומון... ועקשען... ונייעס... בקיצור: כל מה שנקרא **מותרות!!!** מותרות העולם הזה יש להם מטרה אחת ויחידה להסיח דעת ולנתק אותך מהמטרה האמיתית של העולם הזה...

ברגע שאתה מתנתק ממותרות העולם הזה... אתה באמת נהיה מנותק!!! אבל ממה אתה מנותק?? **מהניתוק!!!** אתה קולט???

זה בדיוק הסיפור שלי... כשאני הייתי דינר והרגשתי מנותק... ממה הייתי מנותק?? מהדינר?? **מה פתאום!!!** אני ממש נעלב... אדרבה. דווקא אני הייתי הכי מחובר לדינר עוד יותר מכולם... יושבים פה טובי המוחות שהוזמנו במיוחד להסיח את האנשים ולנתק אותם מהמטרה האמיתית של הערב... ואילו אני דווקא בגלל שאני לא מבין אידיש... אני מנותק... ממה?? **מהניתוק הזה!!!** ולכן דווקא אני הכי מבין והכי ממוקד!!!!

זה הסוד של גדולי ישראל!!! בפתח הגיליון נשאלה השאלה: איך יכול להיות שגדולי ישראל מצד אחד מנותקים מהעולם הזה... ומאידך... דווקא אליהם אנחנו מגישים ומתייעצים בכל ענייני העולם...?? איך יכול להיות שאדם קדוש שמנותק מהעולם... הוא זה שאמור לתת לי עצה ותושיה ממקום של חיבור והבנה בענייני העולם???

מה התשובה?? גדולי ישראל באמת מנותקים!! אבל ממה?? מהעולם הזה?? חס ושלום!!! **עלילת דם!!!** אדם קדוש מנותק **ממותרות** העולם הזה!!! הוא מנותק מהמותרות שהתפקיד שלהם להסיח אותנו מהעולם הזה... ולכן דווקא הוא מחובר יותר לעולם הזה!!! אתה מבין?? להגיד על מרן ר' חיים קנייבסקי שהוא מנותק מהעולם הזה... זה בדיוק כמו להגיד עלי שאני הייתי מנותק מאותו דינר... **זה פשוט שקר וכזב!!!** אדרבה... כפי שכבר הסברתי לך מקודם באריכות ובקנאות שהיחיד שלרגע אחד לא שכח את הדינר זה היה דווקא אני!!! כי לא הייתי מעורב ב"מותרות" ובצחוקים שנאמרו בדינר... **אותו דבר כאן:** אדם גדול שלא לוקח ממותרות העולם הזה... דווקא הוא האדם המפוכח ביותר והממוקד ביותר שהכי מחובר לעולם! הוא הכי מבין מה צריך כאן בעוה"ז!! כי אין לו את המותרות שלנו שמסיחות אותנו מהמטרה האמיתית של העולם... **הבנת?? זה קצת עמוק אבל מאוד חשוב...**

ושוב: העולם הזה הוא כמו דינר!!! לעולם הזה יש מטרה מאוד ברורה!!! העולם הזה נועד בשביל לשרת אותנו ולתת לנו את הכלים לעשות מה שצריך בשביל שנזכה לעולם הבא... **רק מה??** כמו בדינר... יש את המטרה האמיתית של הדינר... ויש במקביל את כל פעולות ההסחה שהמטרה שלהם להסיח ולהשכיח ממך את המטרה האמיתית... (אם תשים לב זה לא דוגמא לגמרי טובה אבל לא משנה... העיקר העקרון...) אז בעולם שלנו פעולת ההסחה היא **מותרות העוה"ז!!!** ואדם גדול שמתנתק ומתנזר ממותרות העולם הזה... כלפי חוץ זה נראה שהוא מנותק מענייני העולם... **אבל האמת היא שזה בדיוק הפוך!!!** דווקא הוא מחובר לעולם הזה ומבין בענייני העולם הזה יותר מכולם... כי הוא היחיד שלא מוסח... הוא היחיד שמחובר לעולם בצורה ממוקדת ומרוכזת בלי כל המותרות האלו שהמטרה שלהם להסיח את דעתנו מענייני העולם...

זו בדיוק הסיבה למה דווקא אדם גדול שמנותק ממותרות העולם הזה... דווקא הוא הדמות הכי אידיאלית והכי מומלצת להתייעץ איתו בענייני

העולם דווקא!!! כי כל אחד אחר... הוא אף פעם לא יכול לתת לך עצה אובייקטיבית... כי גם אם הוא מבין בענייני העולם אבל הוא גם מבין במותרות!!! יש לו כל מיני נגיעות ושיקולים מוסחים... שהוא לא יכול לגמרי לענות לך תשובה אובייקטיבית. דווקא האדם שלא לוקח מהעולם הזה יותר ממה שצריך!!! הוא המפוכח והאובייקטיבי והמקצועי ביותר שיכול לתת לך את העצה ההוגנת והכי נכונה בענייני העולם דייקא!!!!

אבל יש פה עוד נקודה... נקודה עוד יותר דקה ועדינה... למה למרבה האבסורד דווקא מי שפחות מעורב בענייני העולם... דווקא הוא יותר מבין... זו נקודה עמוקה שמסתמא לא כל אחד יסכים או יבין אותה... ובכן: יש לנו טעות!!!! אנחנו חושבים שבשביל **להבין** בענייני העולם הזה צריך **להיות מעורב** בעולם הזה!! זו טעות!!! אדרבה... בדיוק ההיפך!! ככל שאתה **מעורב יותר בענייני העולם!!!**

ככה אתה **מבין פחות בענייני העולם...**

ככל שאתה **מעורב פחות בענייני העולם!!!** ככה אתה **מבין יותר!!!**

אני אשתמש בתור דוגמא... (רק דוגמא... אל תתפס על תוכן הדברים...) יצא לי פעם לשוחח עם איזה חשמלאי מומחה. מדובר בבן אדם בקושי מסורתי. **ופתאום הוא אמר לי משפט מפתיע:** תדע לך: יש לכם רב אחד בבני ברק... שרואים עליו שהוא שמבין בחשמלאות... תנחש מי הרב?? לא פחות ולא יותר הרב קנייבסקי!!! התחלתי לצחוק... מרן ר' חיים קנייבסקי מסתמא לא יודע אפילו להרכיב נורה חשמלית... אז איך החשמלאי הזה הגיע למסקנה שבדיוק מרן שליט"א מבין ועוד בחשמלאות???

ואז הוא הסביר לי: הרב קנייבסקי כידוע מאוד מקפיד שלא להשתמש בחשמל של שבת!!! ואני בתור חשמלאי יודע מקרוב עד כמה הוא צודק!! למה?? כי הרב הזה מבין ברק **מבין** שהפלורוסנט שדולק **אצלו בבית!!!** זה אומר שאלפי פועלים עובדים **כעת** בתחנת הכח של חדרה בשביל להפעיל את הפלורוסנט הזה... בשביל להבין את זה... צריך ראש של חשמלאי... **החשמלאי החילוני המשיך וסנט בן:** אתם החרדים לא מבינים בחשמל... לכן אתם צועקים שאבעס רק כשאתם רואים שעובדים ברכבת בשבת או בגשר יהודית... אבל הרב הזקן הזה מבין ברק... הוא כן מבין בחשמל... והוא יודע שהחילויל שבת הגדול זה לא רק ברכבת אי שם... ולא במרכולים בתל אביב... אלא בפלורוסנט **שלו בבית שלו!!!** **הדבר יצא מפי החשמלאי ופניו (ש-ל) חפזו!!!** תחשוב: אני עומד כעת מול חשמלאי חילוני... שהוא בסה"כ מבין בחשמל... והוא אומר לי שאני לא מבין בחשמל!!! ומי כן מבין בחשמל?? מרן ר' חיים קנייבסקי...

ואני שואל אותך: איך זה יכול להיות?? הרי אני ואתה גם עומדים לפעמים מול הנורה החשמלית אצלנו בבית... ואף פעם לא יצא לי לחשוב על תחנת הכח בחדרה... למה לא?? כי... כי למה כן... כי נכון שאני

המכשיר הזה... וממילא הוא הרבה פחות מזהה את האויב... (עד שהוא כמוהו ברותחים ח"ו) **ואילו דווקא אותו אחד שנמצא מבחוץ...** הוא האיש הנכון שעדיין יודע להגדיר בחדות ולקרא לחולה בשמו!!! ולגלות את אזורו של מי שכבר נמצא בפנים ולמקד אותו איהו נשק מסוכן הוא מחזיק בידיים!!! **כן... ידידי וחברי...** אתם שיש לכם מכשיר מוגן מאיזו סיבה שתהיה... ונניח שמותר לכם... אבל זה לא סתירה שאתם בעצמכם מודים שהוא גם אויב!!! ובשביל לזכור את זה אתם צריכים מישו שיזכיר לכם את זה כל הזמן... ואותו אחד שיזכיר לכם **הוא מוכרח להיות אחד כזה שאין לו מכשיר מוגן!!!** כי דווקא מי שיש לו את זה כבר... הוא פחות מזהה את האויב... הוא כבר מכיר את המכשיר המוגן מהככל כך הרבה דברים שיש בו... וממילא הזיהוי והאבחון שלו פחות ממוקד... הוא פחות יודע לקלוע ללב של הנקודה!!!

ויש פה באמת קונפליקט... כי מטבע הדברים

היינו רוצים שמי שיוכיח אותנו יהיה אחד כזה שנמצא איפה שאנחנו נמצאים... דא עקא שאם הוא כבר נמצא איפה שאתה נמצא... הוא כבר יחד איתך... הוא לא יכול למקד אותך! אתה מוכרח שהוא יהיה אדם מרומם ממך... אדם שעדיין לא נמצא איפה שאתה נמצא... אתה מוכרח שמי שידבר נגד האינטרנט הוא דווקא אחד שמנותק מהאינטרנט... ולמרות שהוא מנותק מזה... **תבין שהוא לא פחות מבין**... אלא אדרבה... דווקא הוא מבין יותר טוב ממך עד כמה זה בעיה! דווקא הוא לא מוסח ולא מתבלבל מהכל מיני דברים אחרים שמסחים אותך באינטרנט... וטוב שהוא מחוץ לזה כי רק ככה הוא יכול להיות חברת הביטוח שלך!!!

זו הסיבה שדווקא גדולי ישראל שמנותקים מהוויות העולם הזה... דווקא הם האנשים המפוכחים ביותר שאליהם אנחנו מגישים את כל הספקות והמבוכות שלנו בענייני העולם... כל הפוליטיקה החרדית... שנוסף ממנה כ"כ הרבה ריח לא נעים... מי הכתובת להכריע ולנהל את זה? דווקא הטוהרי לב הכי נקיים שהכי מנותקים מכל הרפש והטיט הזה... דווקא הם הכתובת!!! למה??? היא היא!!! דווקא איפה שיש כ"כ הרבה "כח אחר מעורב בו" היחיד שנשאר מפוכח ולא מוסח ויודע לעשות מה שהקב"ה באמת רוצה שנעשה... זה אותו גדול שמנותק לגמרי!!! ממה הוא מנותק??? מכל הנגיעות והשטויות שמנותקים אותנו מרצון ה'... מזה הוא מנותק... לכן הוא האיש הכי מפוכח לקבל החלטות...

מצטער... המאמר הפעם לא כ"כ חובבני... למבינים בלבד...

הופך אותך למבין יותר! אלא אדרבה... זה עושה אותך רק פחות ממוקד... פחות נוגע בנקודה... יותר מסתובב סביב הנקודה... ורואים את זה לאורך כל הדרך בכל נושא בענייני העולם...

אתה יודע איפה זה הכי הכי בולט??? בייחש לאינטרנט!!! כאן כבר לא צריך להגיע למרן ר' חיים קנייבסקי... כאן גם אני ואתה הקטנים... גם אנחנו יכולים להיות בתמונה... **כלפי מה הדברים אמורים??** פעם כתבתי מאמר מאוד חריף נגד האינטרנט... ומישהו התקשר אלי וטען לי: שבין בתרי הדברים... ניכר בעליל שאני בור ועם הארץ בכל מה שנוגע לאינטרנט... ואם ככה טען לי אותו אחד: איך אתה מדבר נגד האינטרנט כשאתה בכלל לא יודע במה מדובר? ממה נפשך... אם אתה חושב שאתה מבין באינטרנט... זה אומר שאתה בעצמך שקוע עמוק באינטרנט (אז טול קורה מבין עיניי...) ואם אתה טוען שאתה לא מחובר לאינטרנט... אז בכלל... מה אתה מדבר על מה שאתה לא יודע??

אה... טענה!!! בקיצור: טען לי אותו אחד: אם אתה לא מבין מהחיים שלך באינטרנט... אז מה אתה מדבר?? ממתי בן אדם יכול לדבר על מה שהוא לא מבין?? **אה... מה אתה אומר על הטענה הזו???**

התשובה היא כדלהלן: **רק בגלל** שאני עדיין מנותק מהאינטרנט!!! רק מהמקום המנותק הזה... יש לי עדיין את הטביעת עין החדה לזהות את האסון ואת האויב שבזה!!! אני כעת!!! נכון לעכשיו מבין מאוד מאוד טוב מה הבעיה באינטרנט... **בזכות מה??** בזכות שאני עדיין עומד מבחוץ... כי כשאני עומד מבחוץ ואני מתבונן במושג שקוראים לו אינטרנט... אני מסוגל ישר לקלוע לנקודה ולזהות שיש לפני נשק שיש בו את הכח לחשוף אותי לכל העולם!!! ולהחריב את הבית... ולקחת לי את האשה והילדים... ולכן אני מאוד מבין וזועק על האסון שבדבר...

אבל!!! אם חלילה וחס... יום אחד אני אגיע ח"ו למסקנה שאני צריך מכשיר מוגן חלילה... ולו יצויר שהרברים אפילו יתירו לי... ואני אתפתה ואקנה... אתה יודע מה יקרה??? **אני אגיד לך בדיוק מה שיקרה:** יהיה לי באמת תועלת מאוד גדולה מהמכשיר הזה!!! מה שנכון נכון... יהיו לי הרבה אפשרויות נוספות... יהיו לי אפליקציות שחוסכות לי המון זמן... ואני מסתמא גם אעשה הרבה מצוות וחסדים והרצת תורה דרך האינטרנט... אבל אם יום אחד מישהו יצמיד אותי לקיר וישאל אותי: תגיד לי מה זה אינטרנט? האם יש בעיה באינטרנט??? אז אני כבר לא אוכל לענות לו בחדות ובקליעה למטרה כמו שאני יודע לענות כיום!!! אני פתאום אגיד לו שאינטרנט זה אפליקציה כזו או כזו... אני אטען שבאינטרנט יש תכנת חיפוש של דברי תורה... אני אגיד לו שאינטרנט זה אפשרויות שליחה וכו' וכו'... יהיה לי כבר הרבה יותר מושגים והיכרות עם האינטרנט מעבר לאויב והסכנה שבדבר... **מה קרה??? פשוט מאוד:** היות וכבר יש לי אינטרנט... ובאינטרנט הרי יש **כככל מיני דברים**... אז כשאני כבר בפנים... אני כבר פחות מזהה את הנשק המסוכן שאני מחזיק בידיים!!! כי יש לי פה **ככככל מיני דברים**... ומי כמוך יודע שזה כל הרעיון של האינטרנט... שיהיו שמה **ככככככל מיני דברים** שבסופו של דבר הם יביאו ויובילו אותך לאן שהם רוצים... ולכן כל מי שכבר מחובר לאינטרנט!!! יש לו כבר קושי הרבה יותר גדול לזהות את ההנהגה של

טוען שאני מבין בענייני העולם... אבל לא עד כדי כך... (לא בשביל להסתכל על פלורסנטים ולראות בעיני רוחי את האנרגיה שמייצרת אותם...) אז איך יכול להיות שבדיוק מרן ר' חיים קנייבסקי שכ"כ מנותק מענייני העולם... **דווקא הוא!!!** כשהוא מסתכל על הפלורסנט בבית שלו... הוא רואה את זה מהמבט הכי מקצועי והכי מבין... והוא מזהה דרך הפלורסנט שלו את תחנת הכח בחדרה... ואילו אני ואתה שמייטרים להבין בענייני העולם... בחיים לא חשבנו על זה??? איך זה יכול להיות שאנחנו כבר שנים מחוברים לענייני העולם... והוא לגמרי מנותק... ופתאום הוא מגלה הבנה פרקטית בענייני העולם שאנחנו בכלל לא מתקרבים לכיוון הזה??

העניין הוא פשוט מאוד:

אני מבין בענייני העולם!!! **ובגלל!!!** דווקא בגלל שאני כ"כ מבין... אז כשאני כבר מסתכל על הנורה שדולקת אצלי בסלון... אתה יודע מה אני רואה?? אני רואה כל מיני דברים... אני רואה שזה 15 ואט... אני רואה שזה נורה מהסוג היותר חסכוני... ורגע... בעצם זה עלה עשרים שקל... וחבל... כי בענק התאורה ראיתי את אותה נורה בעשר שקל וכו' וכו'... עד כאן אני... ועכשיו מגיע מרן ר' חיים קנייבסקי... והוא גם מסתכל על אותה נורה שאני הסתכלתי!!! אבל הוא לשם שינוי לא יודע הרי את כל "הידע הרב שיש לי"... הוא לא יודע מה 15 ואט ומה זה 20 ואט... הוא לא יודע מה זה הסוג החסכוני ומה זה לא חסכוני... הוא גם לא יודע איפה קונה את זה ומה המחירים... ודווקא בגלל שהוא לא יודע את כל הפיזיקה האלו שאני יודע!!! דווקא לכן הוא מסתכל ישר **לתוך!!! לתוך הנורה!! ישר לתוך הלב של הנורה!!!** ואז הוא שואל שאלה אחת ויחידה: סליחה... **איך זה בדיוק עובד??** זה הרי לא עובד מעצמו... נכון?? מישהו הרי מפעיל את זה... אז מי זה??? ואיך הוא עושה את זה?? ורגע... ואיך הוא עושה את זה בשבת?? **הבנת מה קרה פה?**

אני... מרוב שאני מייבין בענייני העולם... **אז ההבנה שלי מתפזרת סחור סחור סביב הנקודה...** אני מבין בכל מיני פיזיקה שסביב הנקודה... אני יודע כמה ואט יש פה... ומה המחירים... ואיזה חברה... אני גם מבין בנברשות... ואני כבר יודע גם איזה דיבל צריך להבריג בשביל לחבר את הנברשת לתקרה... בקיצור: אני מבין בכככל מיני דברים... ודווקא בגלל שאני מבין בכ"כ הרבה דברים שסביב הנקודה... הרי את הנקודה הבסיסית ביותר אני מפספס ושוכח לשאול!!! **איך זה עובד!!!** את השאלה הזו אני לא שואל... ואילו דווקא אותו אדם גדול שלא מעורב בכלל בענייני העולם... דווקא בגלל שהוא לא מבין בפיזיקה קטנים של העולם... דווקא לכן הוא ממוקד ויודע לנגוע ישר לתוך הלב של הנקודה!!! הוא יודע מיד לשאול את השאלות הכי נכונות ולקלוע ישר ללב הסוגיה!!! זה מתחיל כמוהו מעסק התורה... שהגמ' שהוא כל הזמן הוגה בה מלמדת אותו ומחנכת אותו לחתור ולקלוע ישר לנשמת הסוגיה. אבל גם אחרי שאותו גדול הוא כבר למד... אז מצטרף לזה הניתוק מכל הפיזיקה האחרים שלא הכרחיים... כדי לקלוע ישר לעניין!!! **הבנת??** זה שאתה מעורב עמוק בענייני העולם... זה לא

"למען לא נבוש..."

מושגים בסיסיים בהלכה.

להקדים להתפלל תפילת ערבית...

אם כבר כולם כעת לומדים דף היומי, אז אולי עכשיו ההזדמנות לעורר הלכה מפורשת שמוזכרת בדף ד: במסכת ברכות ואילו בדור שלנו מכל מיני סיבות מובנות... אנחנו כמעט שכחנו לגמרי את ההלכה הזו... ובכן: **מדינת צריך להקדים להתפלל תפילת ערבית כמה שיותר מוקדם!!!**

שמות לב מה החידוש שהדגשתי?

אז ככה: כולנו יודעים שאסור לאכול לפני תפילת מעריב ומי שרוצה לאכול צריך לעשות שומר וכו' וכו'... **את זה כולנו יודעים...**

יש עוד הלכה שאת זה כבר פחות יודעים... שאסור מדינא לאחר את ק"ש של ערבית לאחר חצות הלילה!!! זה בדיוק מה שכתוב בפירוש במשנה הראשונה של מסכת ברכות!!! זאת אומרת: אם קרה ואתה מותעבב עם מעריב עד אחר חצות הלילה... (מנן: כשאתה רוצה להתפלל במנן... ורק אחרי 11.45 תגיע לשטיבלאך... וזה הרי קורא...) **אז צריך מדינא!!! לקרוא ק"ש לפני חצות...** כאן חשוב להדגיש שכמובן שזה מדרבנן!!! כלומר: זה לא כמו סוף זמן ק"ש של שחרית שאחרי שעבר הזמן אבוד... מעוות לא יוכל לתקן... אבל כאן זה לא!!! כי כאן אליבא דאמת סוף זמן ק"ש הוא בעלות השחר... רק מדרבנן אסור לאחר חצות... ולמעשה אם עבר חצות ולא קראת ק"ש... לא הפסדת... אפשר עדיין לקרוא... אבל עברת על איסור דרבנן!!!

עד כאן הדבר השני... שפחות אנשים יודעים אותו...

אבל יש עוד הלכה נוספת שכמעט אף אחד לא זוכר אותה!!! זה לשון הברייתא בדף ד: במסכת ברכות: "שלא יאכל אדם כל מן הסדה בערב ואומר, אלך לזכתי ואוכל קמעה ואשתה קמעה ואישן קמעה ואח"כ אקרא ק"ש ואתפלל... אלא אדם כל מן הסדה בערב, אם רגיל לקרות קורא, אם רגיל לשנות שונה, וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומכרד", והברייתא מסיימת בהתבטאות חריפה במיוחד: וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה!!!! מה כתוב בברייתא הזו???

כאן כתוב שצריך להקדים את תפילת ערבית!!! להתחיל את הערב איתה!!! לא מדברים פה על חצות... ולא מדברים פה על האיסור לאכול לפני התפילה... הנושא הוא לא למרוח את תפילת מעריב... לא להשאיר אותה לסוף הערב!!!! בקיצור: בא נתרם את זה למילים מוכרות... חז"ל מעודדים את המושג ששמו "מנחה מעריב..." כן... המושג הזה שגדלנו עליו... שיהודים מתאספים למנחה... ו... ונשארים בבית כנסת... לומדים משניות... מעסיקים את עצמם איכשהו... בשביל להמתין שיגיע זמן תפילת מעריב... כדי לא לדחות את תפילת מעריב!!! לא לדחות אותה לסוף הערב...

עכשיו: מה הסיבה שאנחנו לא כ"כ זוכרים את ההלכה הזו??? כי בישיבה ובכולל הרבה פעמים לומדים בשעה הזו... (בפרט בשעות חורף) ומי שלומד לא צריך להפסיק מלימודו בשביל להתפלל **מוקדם!!!** ויכול להמתין עד אחרי הלימוד... (ככה לכאורה מוכח מהלכות בדיקת חמץ ששם מבואר להדיא שצריך להפסיק מלימודו לבדיקת חמץ... משמע שלשאר מצוות לא צריך להפסיק...)

ובגלל שאנחנו התרגלנו שאפשר לדחות את תפילת מעריב לאחר הלימוד (או לשאר מצוות) אז נדמה לנו שאפשר לדחות אותה לגמרי... לסוף הערב בכלל... **אז זהו שלא!!!**

מצוה להזכיר הלכה שכזוהי זה שלא יאכל אדם כל מן השדה בערב... ועושה לעצמו תזכורת לשעה 11 בלילה להתפלל מעריב... אנכי: בינתיים יש עוייבים שתמיד מתפללים הכי מאוחר מעריב... כי אני לא במויחין... ואני מחכה שהמיוחין יגיעו... ומניסין אני מעיד... שזה נטו עצת הדיין... כי המיוחין לא מגיעים... והדבר היחיד שמגיע זה רק 11.30 בלילה שאז אתה מבוהל ונחפז לשטיבלאך להתפלל כי זה הרגע האחרון... והדבר היחיד שיצא לך מזה שדחית תפילת מעריב וקבלת עול מלכות שמים לרגע האחרון... **לכן אל תתפתה!!!** אם יש לך מניין מעריב מוקדם... תתפוס אותו... אל תשכח שהמיוחין אומר שאצל היהודים התפילה היא כמו תחנת דלק... תפילת מנחה היא דלק עד שמגיע זמן תפילת מעריב... ממתי שחגיע זמן תפילת ערבית... מתחילה נורה אדומה להעביר לך שחפר דלק... תברוק את זה...

האם היה סיום הש"ס בזמן שבית המקדש היה קיים???

אמנם כלל ישראל סיימו בח' בטבת את דף היומי... אבל תדעו לכם שלא רק אתם סיימתם... יש עוד מישהו אחד שבעשרה בטבת עשה סיום!!!! אבל ההבדל הוא שהוא גם התחיל באותו יום!!! כן... מדובר בבניה בן יהוידע... מהגיבורים של דוד... כן... אנחנו נמצאים כעת במחנה המלחמה... כבר שבועיים אנחנו כאן... כולנו... כל לוחמי בית המדרש... כל ערב כולנו לנים בעומקה של הלכה (כציווי הבלתי מתפטר של שר צבא ה' שנגלה להושע ואמר לו עתה באתי) ואילו בבוקר אנחנו יוצאים לחזית... כעת אנחנו בחזית כדי לכבוש את סוריא!!!

הכל התחיל לפני שבועיים וחצי... קרוב לעלות השחר נכנסו חכמי ישראל אצל דוד... הם המתינו שהוא יסיים את פסוקי דמזמרה שהוא מתחיל מידי לילה בחצות... שאז הוא קם "להודות לך על משפטי צדקך" והנה... כעת השתר שקט... חכמי ישראל נכנסו והגישו לפני המלך את מצוקת העם: עמך ישראל צריכים פרנסה!!! בהתחלה דוד ניסה לומר להם שיצאו ויתפרנסו זה מזה... אבל הם הסבירו שאין הקומץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליות... ואז השתר שקט של חרדת קודש ודוד משיח ה' אישר!!! צאו ופשטו ידיכם בגדוד... ברגע שהאישור יוצא מפי קדשו של דוד שעליו נאמר "צדיק מושל יראת אלוקים" (שמואל ב' כג) אז זה סוף פסוק!!! דוד מאשר לנו לצאת למלחמה בסוריא כדי להרחיב גבול ישראל. ובשביל "ואכלת שלל אויבך אשר נתן ה' אלוך לך... ההוראה יצאה ומיד העניינים התחילו להתגלגל במהירות... מיד יועצים באחיותופל ונמלכים בסנהדרין ושואלים באורים ותומים... כעת אחרי כל הפרוצדורה הזו... לאיפה הולכים???

הולכים לבית המדרש!!! שם נמצאים כל האריות וכל הגיבורים אשר לדוד... הבית מדרש כולו גועש ורועש במלחמתה של תורה... יואב בן צרויה כעת באמצע הריחא דאורייתא... חכמי ישראל יגשים אליו ומודיעים לו שבהוראת דוד והסנהדרין והאו"ת קבלנו רשות לצאת למלחמת הרשות וכעת אנחנו מורים לך להוציא את הצבא לחזית!!! יואב בן צרויה מיד קם על רגליו... ודופק על השלחן... רבותי: על פי רצון ה', בית המדרש שלנו עובר כעת כמות שהוא לחזית המלחמה... בשעות הקרובות כולנו נעקור למחנה של מערכות אלוקים... בלילה הקרוב אנחנו נלון יחד עם ארון ברית ה'... אימה ויראה אחזה את כולם... לא... אף אחד פה לא מפחד מהחזית... הגיבורים שנמצאים כאן מדובר בשרפי קודש שלא יראים מעבירות שבידם... אבל ללון במחנה שכניה... זה... זה פחד פחדים!!! מי זוכר לפחד מהאויב... כשאתה לך בלילה יחד עם ארון ברית ה'?? מחשבה זרה הכי קטנה... דיבור רע הכי קל... (כל דבר רע... אפילו דיבור רע...) ורחמנא לילצלן ולא יראה בך ערוות דבר ושם מאחריך... (אמנ"ל במשוח מלחמה שהופיע כדין התורה... סו"ס מלחמת הרשות)

והנה... לפתע נשמעה תרועת חצוצרות... כן... הלוויים כעת נושאים את הארון לכיוון המוצב!!! כל הגיבורים והחלוצים של דוד יוצאים ביראת כבוד מבית המדרש ומתחילים ללוות את ארון ברית ה' באימה וביראה... ככה אנחנו מהלכים במשך שעות רבות מאחורי ארון ברית ה'... הלוויים משוררים הודו לה' כי לעולם חסדו ואילו אנחנו צועדים ברחימו ודחילו לאורו של הארון... (עיין דה"ב ב' כ) והנה!!! לאחר שעות רבות של הליכה... הנה... הגענו... הגענו קרוב למוצב פלשתיים... אנחנו כבר רואים את האויב מרחוק מתכונן וערוך לחזית...

הנה!!! כאן ממול יתחיל מחר הקרב... אבל כעת ארון ברית ה' נכנס לתוך המקום המוקף מחיצות ואנחנו נכנסים יחד עם ארון ברית ה'... ומכאן ואילך המקום הזה מתקדש בקדושת מחנה לויה!!! אסור לבעל קרי להיכנס לכאן כדין הר הבית... **זהו!!! כאן אנחנו אחוזים...** כבר שבועיים שאנחנו כאן יחד בקדושה ובטהרה עם ארון ברית ה'... בבוקר יוצאים לחזית ובשם ה' אלוךינו נזכיר... ב"ה תפילת דוד שבירושלים פועלת וכו"ה "אדרוך אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם..." ואילו בלילה אנו שבים למחנה ולנים בדבר הלכה... אבל בעצם שכחתי להזכיר... לא כולם יוצאים לחזית... כי הרי יש כאלו שצריכים לשמור על הכלים... (עיין שמואל א' ז' כד) אז יש חלופת משמרות... מי שאתמול יצא לחזית... היום נשאר במחנה לשמור על הכלים...

בניהו בן יהוידע הוא כידוע אחד מהגיבורים... והוא גיבור!!! איפה הוא גיבור??

איפה שהוא נמצא!!! אתמול הוא יצא לחזית... והוא גילה שם גבורה נוראה... הוא היכה את שני אריאל מואב והוא ירד והיכה את הארי ביום השלג... ואילו היום הוא נשאר במחנה עם ארון ברית ה'... וגם פה הוא גיבור לא פחות!!! הוא השכים לפני עלות השחר... יצא למעיין הסמור... שבר את הקרב... (אל תשכח... אנחנו כעת נמצאים בחזית מול סוריא... אנחנו בהר חרמון... בגובה של יותר מאלפיים מטר מפי הים) ובלב לתוספת טהרה כדי להתקדש בקדושת יצור... ואז הוא חזר למחנה ונעצר לפני ארון ברית ה' והתחיל בעלות השחר לגרוס תורת כהנים... הוא התחיל מדיבור דעולה... מנחה... שלמים... דיבורא דחטאת... מילואים... דיבורא דזב יולדת מצורע... עבודת יוה"כ... שחוטו חוץ... נ' מצוות דקדושים תהיו... דיבורא דאמור אל הכהנים... דיבורא דמועדות... שמיטה יובל... ועד שכולם חזרו מהחזית בלילה הוא כבר אחז מדיבורא דערבין וחרמין ושדה אחוזה בסוף תורת כהנים... ביום אחד הוא התחיל וסיים את תורת כהנים... זה אותו גיבור!!! הגיבור שהיום תנא ספרא דבי רב ביומא דסיתוא... הוא זה שהיכה את הארי בתוך הבור ביום השלג...

במאמר המוסגר... שים לב: בניהו בן יהוידע עשה סיום רק על תורת כהנים... אבל על הש"ס עצמו הוא אף פעם לא עשה סיום!!! **אתה יודע למה???** כי המושג הזה שיש ש"ס שאתה יכול להתחיל אותו ולסיים אותו זה מושג חדש של ה-1500 שנה האחרונים... **אבל פעם??** כשהיה בית דין הגדול בירושלים... **לא היה שייך לסיים את הש"ס!!!** אתה יודע למה???

ניקח כדוגמא את בניהו בן יהוידע... הרי הוא היה בזמן דוד וגם בזמן שלמה... האם בזמן של דוד היה מסכת עירובין?? **לא!!!** ולמה לא?? כי שלמה הוא זה שתיקן עירובין ונטילת ידיים... זאת אומרת עד שלמה אין כזו מסכת בש"ס... **1. ומסכת ברכות??** דווקא כן... מסכת ברכות היא מאוד טרייה... לפני כמה חודשים הייתה תקופה קשה והיו מתים מאה אנשים בכל יום... ואז דוד המלך ובית דינו ישבו על המדוכה ותקנו מאה ברכות... ועכשיו... בימים אלו ממש!!! הם מתקנים את המאה ברכות... רק בשבועיים האחרונים דוד תיקן את השבע ברכות של קריאת שמע... "שבע ביום היללתיך על משפטי צדקך..." (אגב: המסבע עצמו של ברכות... בשלב זה עדיין לא תוקן... את זה כבר יתקן עזרא הסופר ובית דינו בעוד 400 שנה...)

מסכת קידושין!!! סוגיית יחוד עם פניה עדיין לא התחדש... כי רק לאחר מעשה אמנון ותמר דוד גזר יחוד עם פניה... וגם האיסור של הגבעונים לבא בקהל... גם זה דוד יתקן רק בשנתיים האחרונות לחייו... דווקא הסוגיה של מקדש במלווה זו אחת הסוגיות המרעישות שהוכרעו ממש בתקופה האחרונה... לאחר ששאלו המלך מסר את בתו לדוד תמורת מאה ערלות פלשתים... ושאלו סבר דלא הוו קידושין... ואילו דוד סבר שמקדש במלווה מקודשת **בקיצור: כשבית דין הגדול היה קיים התורה שבעל פה הייתה פרה ורבה כל הזמן ללא הפסקה!!! ממילא לא שייך אף פעם לסיים את הש"ס...** כי הש"ס כל הזמן הולך ומתעדכן... בשביל זה עם ישראל עולים לרגל כל חצי שנה בשביל להתעדכן איזה דפים חדשים נוספו למסכת שבת ואילו דפים נוספו לבבא בתרא מדויי גזירות שביירושלים... זו הסיבה שהסיים היחיד שבניהו בן יהוידע יכל לעשות זה רק על ספר תורת כהנים... כי חושם ויקרא זה גופי תורה שכל תיבה בחומש הזה נדרשת ע"פ י"ג דברים שהתורה נדרשת בהם... ולכן זה משהו קבוע שלא אמור להתעדכן... גם אם יהיו שינויים ומחלוקות במשך השנים בדרשות... (עד שדרשה בן זומא וכדו') אבל המבנה קיים!!! מנין הפסוקים והדרשות לא יתעדכנו... אבל הש"ס שלנו?? אף פעם לא היה שייך לסיים אותו...

הגשמים חסד או גבורה? ומה זה קשור אלי?

ברוך ה' לאחר שחודש חשוון היה שחון מגשמים... הרי מחודש כסליו ואילך נפתחו ארובות השמים וירדו גשמים ועדיין יורדים המון גשמי ברכה... אבל כידוע... לפעמים יש כל מיני נזקים ואסונות כתוצאה מהגשמים!!!

ובשביל זה אם תשים לב כשחז"ל מזכירים גשם... הם תמיד מצמידים לגשם איזה חונך... לחונך הזה קוראים **גבורות** - גשמים!!!! מאימת מזכירין **גבורות** גשמים? אנחנו מזכירים את הגשם בברכת **גבורות**!!! הגשמים חייבים לרדת **בגבורה**!!! מה זה **הגבורה** הזו? אז אולי כאן ההזדמנות לטעום טעימה קטנה מאוד מהסוגיה המרתקת שאפשר לדבר עליה ימים ולילות... **הסוגיה שנקראת חסד וגבורה**!!!

כידוע: יש חסד!!! ויש גבורה!!! מה זה חסד ומה זה גבורה? אז כשהיינו ילדים ידענו שחסד זה לעשות גמילות חסדים... לעשות טוב... **אבל לא!!! לאו דווקא!!!** המושג המקורי של חסד הוא **תכונה ניטרלית**!!!

חסד זה **דושה**!!! כל דחף וכל רצון להגיע קדימה... זה חסד!!! מידי לילה חמשה מיליארד אנשים בעולם שוכבים במיטה וישנים... ובשלב מסוים הם איכשהו יוצאים מהמיטה... משהו מוציא אותם מהמיטה... מה??? מה מוציא חמשה מיליארד אנשים מידי בוקר מהמיטה??? דחף מסוים!!! כל אחד והדחף שלו... דחף לעשות משהו... ליצור משהו... או טוב או לא טוב... לדחף הזה שמניע את העולם קדימה... הדחף הזה נקרא ספירת **חסד**!!! ושבו... זה לא בהכרח משהו טוב... גם הדחף לעשות חטאים נקרא בתורה בשם חסד (חסד הוא תכל הוא...) חסד זה דושה!!! מנוע! דחף!

לעומת זאת חסד יש כח מקביל שקוראים לו גבורה!!! גבורה זה **האמברקס** של הדושה!!! התפקיד של גבורה זה לכוון את הדחף של החסד ולהתאים אותו לאפשרויות... **לדוגמא:** אני יושב כעת מול החלון... ופתאום נחה עלי הרוח ונפל עלי האור של מירון ואני הרגע רוצה לנסוע לרבי שמעון... מה זה הדחף הזה? **חסד**!!! נו... קדימה... מה עושים עכשיו??? היות ואני נמצא ליד החלון... אז קופצים מקומה רביעית... נעמדים באמצע הכביש... הרכב הראשון שחולף אני עוצר אותו... מתיישב מאחורה... קדימה נהג... נוסעים למירון... נו... תסע...

זה מה שהיה קורה אם היה לכן אדם רק את ספירת חסד!!!

אז ברוך ה'... בשביל זה הקב"ה ברא את העולם בעשר ספירות... והספירה שמקבילה לחסד זה גבורה!!!! גבורה זה אמברקס... כן... הדושה רוצה לעוף קדימה... אבל רגע... בא נחשוב איך עושים את זה... לא קופצים מהחלון כי אז מתים רח"ל... יורדים במדרגות צעד אחר צעד... ורגע... צריך גם לכוש נעליים... ותתקשר לשמוע אם יש עכשיו אוטובוס... ואולי עכשיו זה כבר מאוחר... אז אולי עדיף לנסוע כבר מחר... בעצם רגע רגע... בשביל מה בכלל לנסוע...?? מה קרה פתאום???

הנה לך גבורה!!! גבורה היא זו שלוקחת את הרצון והדחף ומתאימה אותו לנתונים... חסד הוא רצון שלא תמיד הוא ריאלי והגייוני... והגבורה לוקחת את הרצון ומווסתת ומתאימה אותו לכלל ביצוע (במידה ואפשר)...

כל פעם שאני נכנס לחנות כל בית... יש לי דחף לקנות את כל החנות... מצדי הרגע אני מזמין חברת הובלות... **עד כאן חסד!!!** אבל בשביל זה ה' נתן לי גם גבורה!!! שאחרי שהתלהבתי ורציתי לבלוע את כל החנות... אני פותח את הארנק... רגע... יש לי רק ארבע שקל... ובסופו של דבר יצאתי מהחנות עם פותחן שימורים שעולה שלוש וחצי שקל... החסד רצה לבלוע את החנות... והגבורה מיתנה וריסנה אותו עד פותחן שימורים...

בחור ישיבה רוצה לבלוע את כל העולם... הוא חושב שהוא יכבוש את העולם... למה?? כי הוא איש!!! **ואיש זה חסד!!!** ואילו אשה זה גבורה!!! וכל זמן שהוא לא נשא אשה אז מבחינה מסוימת הוא חסד ללא גבורה... ולכן לבחור יש לפעמים מעוף שהוא ממריא איתו לשחקים... ומשם הוא יורה לכל הכיוונים... ובעז"ה ש בקרוב ממש הוא יתחתן... ואז תבא אשתו שהתפקיד שלה גבורה!!! והיא תקח את המעוף הבריא והחיובי הזה שיש לו ותתרגם את זה לדברים באמת חיוביים וריאליים... אגב: זו הסיבה שבחורים כ"כ מרחמים על האברכים ה"אומללים והיבשים..." בטח... יש לך תכונת חסד עם מעוף אדיר שמעיף אותך לחלל... ואתה משייט לך כמו כדור פורח ורוצה לכבוש את העולם... ופתאום אתה מסתכל שמה למעלה ואתה רואה למטה איזה אברך נגרר עם סלים וקונה עגבניות ומלפפונים ואתה מתמלא עליו ברחמים...

אז זהו שלא!!! אל תרחם עליו... כל ההבדל בין לבין האברך הזה... שיש לו חסד בדיוק כמוך!!! יש לו מעוף בדיוק כמוך!!! אבל יש לו גם גבורה!!! את האשה שמצליחה לקחת את החסד והמעוף ולתרגם אותו לפרקטיקה ולשפת המעשה... ואילו אתה בשלב זה חסד בלי גבורה... אתה מרחף עם החסד שלך באויר ותכלס... קצב הזה אתה לא כ"כ עושה איתו משהו מוגדר... ולכן כולנו מאחלים לך מקרב לב... שבקרוב ממש תמצא את זיווגך... ותזכה לחבר שמים וארץ... אתה תגיע מהשמים עם החסד והמעוף... ואשתך המקורקעת מהארץ תקח את המעוף שלך ותוציא אותו מהכח לפועל... **ואגב: במאמר המוסגר...** כאן טמון אחד מהסיבות העיקריות למשברים הלא פשוטים שעוברים על בחורים בני עליה!!! בחור בן עליה מטפס לשמים... כולו אורות... כולו דחף... אבל בשלב מסוים צריך לתרגם את האורות האלו לשפת המעשה... לגבורה!!! **ושם!!! שם הקושי הגדול של בחור בן עליה...** החסד והמעוף שלך הוא כמו זרנוק של מכבי אש... ואילו הגבורה שלך היא ברמה של כוסית קטנה!!! (האם זכוכית או חד פעמית זה עוד נושא...) נו... עכשיו... תאר לעצמך שאתה רוצה לשתות מים ויש לך רק כוס זכוכית וצינור של מכבי אש!!! אתה מניח את הכוס על השלחן... ופותח עליה זרנוק של מכבי אש... מה קורה באותו רגע??? הכוס מתפוצצת מהעוצמה של הדחף... המים נשפכים לכל עבר... ותכלס אתה נשאר צמא למים... למה נשארת צמא??? וכי יש פה בצורת? וכי אתה נמצא בארץ ציה ועייף בלי מים??

ממש לא!!! אדרבה... יש פה צינור אדיר של מים... אז חסר מים... רק מה חסר???? חסר כלים!!!! חסר גבורה!!! ריבוי אור ושיברת כלים... וזו אחת הטעויות של בחורים בני עליה שלפעמים מוצאים את עצמם מדוככים ועצובים וחסרי חיות... ואז אותו בחור נוגש ושואל: חסר לי!!! חסר לי גשם בלימוד... ואני מתעקש לענות לו: לא!!! לא חסר לך גישמאק!!! יש לך גישמאק בשפע אדיר... אדרבה... יש לך זרנוק של גישמאק... רק מה חסר לך?? חסר לך כלים! חסר לך גבורה!!! אתה לא מספיק יודע לווסת את הדושה עם

האמברקס... אתה לא יודע לבלום את העוצמות שלך... אתה לא יודע מתי להפסיק... וזה הורס לך את מערכת העצבים ואתה קורס!!! (כמובן שכל מקרה לגופו...) אני מדבר כמובן על בחור שזה התעודת זהות שלו) אם אתה רוצה שיהיה לך גישמאק בלימוד... אין לך ברירה אלא לעצור את עצמך!! ליצור גבורה בחסד!!! (איך בדיוק... זה עוד סיפור)

---זה בדיוק מה שקורה בירידת גשמים!!! גשם זה חסד!!! מים שיורדים מהשמים מבטאים דחף ורצון אלוהי להמשיך להחיות את העולם...

אבל!!! הגשם והחסד הזה חייב לרדת בגבורה!!! הוא חייב להיות מותאם לאפשרויות... **קצת דימיון מפותח... תאר לעצמך** שהקב"ה רוצה למלאות את הכינרת... וכמה שיותר מהר... ולכן הקב"ה יוריד טיפה אחת עעעעענקית בגודל של אלף קוב מים ישר לתוך הכינרת... בום!!!! טיפה ענקית בגודל של בנין... בבת אחת ישר לתוך הכינרת... אתה יודע מה קורה באותו רגע??? **שה' ישמור ויציל!!!** אפשר רק להתחיל לדמיין את היקף האסון שיכול להיות מזה... אבל לא לגמור...

מה בסה"כ הצעתי??? הצעתי הצעה נדיבה... מדובר בכמות מים שכולנו מייחלים שתגיעה יום אחד לכינרת... אבל היא תגיעה ככה עם כל הלב... בבום אחד... למה לא??? מה יכול להיות יותר טוב מזה???

הנה לך דוגמא משעשעת עד כמה חסד חתחחייב להגיע בגבורה!!!

ולכן אם תשים לב יש סתירה בדברי הגמ'... מצד אחד הגמ' מפליגה ב"גדול יום הגשמים..." שזה יום של ברכה ושפע... ומצד אחד יום הגשמים הוא יום של דין...?? **מה התשובה???** זה הולך ביחד!!! גשמים זה חסד!!! אבל החסד הזה חייב להגיע עם המון גבורה!!! וכשהוא לא מגיע עם גבורה... אז יש אסונות... ויש- לא עלינו... בימים האחרונים היו כמה אסונות מחרידים בעקבות הגשמים... האסונות האלו מעוררים אותנו להתבונן מה קורה כשחסד נעשה כשהוא לא לגמרי מתואם עם גבורה...

אברהם אבינו הוא עמוד החסד!!! אברהם הוא כולו דחף של עבודת ה'... כל כולו נתינה חסרת גבולות... אבל דווקא בגלל שאברהם כולו חסד!! הרי עיקר עבודת ה' של אברהם זה גבורה!!! אצל אברהם אנחנו מוצאים שמירת עיניים קפדנית שלא מצאנו אצל אף אחד אחר... דווקא אברהם אבינו הוא זה שנאלץ לכבוש רחמיו ולגרש את הילד שלו מהבית... ואת הילד השני לעקוד ולכבוש רחמיו!!! כן... היות ואברהם אבינו הוא צונאמי של חסד... לכן עיקר העבודת ה' שלו זה להפעיל בלמים אדירים של גבורה... בשביל לאזן את החסד הזה...

לאברהם יש בן שקוראים לו ישמעאל... לישמעאל יש גנים של אברהם... גם לישמעאל יש את מידת החסד עם כל העוצמה... אבל בלי גבורה!!! ברגע שישמעאל לא מוכן לעבוד על עצמו כמו אברהם וליצור גבורה שתאזן את החסד שלו... אז הנה התוצאה... ידו בכל ויד כל בו... הישמאלים הם סמל ודוגמא לדורות איך נראה חסד ללא גבורה... הערבי מאוד רגשן... מאוד מחבק... החסד של הערבים זה משהו... אבל כשזה בלי גבורה... כולנו יודעים איך כל חמולה אוכלת אחת את השניה... **דור המבול!!! מה היה החטא שלהם? חסד ללא גבורה!!!**

הקב"ה הטביע בעולם כל מיני דחפים ויצרים... הדחפים האלו הם תכונה חיובית!!! הדחפים האלו הם חסד!! העולם חייב את הדחפים האלו... אבל החסד הזה צריך גבורה!!! כן... צריך לשמור על החסד שיתפרץ רק במקום הנכון ולא יגע במה שלא שייך לו... ושלא יתפרץ למקומות הלא נכונים... וברגע שהשחית כל בשר את דרכו על הארץ... ברגע שדור המבול מפעילים רק חסד ללא גבורה!!!!

אז במקביל בשמים גם הופעל חסד ללא גבורה... והתחילו לרדת גשמים של נטו חסד... אבל בלי גבורות (גשמים) בלי גבולות... בלי מעצורים... גשם ללא גבורה התוצאה היא מבול!!! מבול זה אסון שנובע מחסד...

נמצאים אנו בפרשת ויחי... עוד מעט מתחילים ימי השובב"ם... בימי השובב"ם העבודה שלנו להתחזק בחסד **שיהיה מבורך עם גבורה!!!** לדעת שיש תכונות ודחפים של חסד בנפש שלנו... ולכל דחף יש תפקיד... אבל הוא מוכרח להיות מרוסן בהמון גבורה!!! צריך להיות גיבור גדול בשביל לבלום את החסד... אבל זו הדרך היחידה לשמור על החסד... חסד בלי גבורה... זה לא גשם אלא מבול... הגבורה היא הכלי מחזיק ברכה היחיד שיכול לקחת את החסד ולתרגם אותו לברכה ולא לקללה לחיים ולא למוות... אותו יוסף שהתגבר על עצמו!!! הוא דווקא הוא נהיה המשביר! הוא נהיה המחזיק במפתחות השפע של העולם... כי רק מי שיועד להפעיל גבורות של שליטה!!! רק לו הקב"ה מוסר בידיים מפתחות החסד והשפע של העולם... ולכן דווקא הבחור הזה ששומר על העיניים שלו ושומר על קדושתו הוא זה שיושב על כל השיברים של ההשפעה... והוא הכתובת לכל הברכה והשפע של העולם...

כן... במבט שטחי וחיצוני... כשרואים בחור ישיבה גיבור ששולט ברוחו ושומר על עצמו ולא נכנע לדחפים שלו... בעיניים שטחיות של דורנו זה נדמה שאותו בחור מאופק... כבד... פאנאט... מדוכא... ולא פתוח ומשוחרר...

לך תסביר לאותו שטחי... שגם הגשם הוא פאנאט ומאופק!! למה הגשם כ"כ מקפיד לרדת טיפות טיפות כמו איזה צו"ל שהולך ככה לאט עם צעיף?? למה הגשם לא יורד כמו צי"קאבער בבום אחד בביצוע מהריב?? **מה התשובה???** כן... היה פעם דור של ציקאבערים... שהיו עושים מה שהם רוצים... שאף אחד לא יגיד לנו מה לעשות... אז גם הגשם היה ציקאבער והוא ירד כמו ציקאבער וימח את כל היקום אשר על פני האדמה... חסד חייב גבורה!!! הגבורה הזו היא לא צול"ת... אלא היא כלי מחזיק ברכה!!! בחור יקר: אתה צעיר מידי בשביל להבין עד כמה הדברים שנכתבו במאמר הזה הם ככה... ממש ככה... מבחינתך כתבתי פה מאמר הגות של דברי תורה... יום יבא ואתה תבין היטב עד כמה זה ככה... לגמרי ככה!!!! אבל אנא ממך... לטובתך... תהיה פקח ואל תחכה להבין את זה מעצמך... כי אז זה כבר קצת באיחור...

דברי עשי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

הערות הקוראים:

(ב) ראש השנה צריך. לא אמר 'לאלילות' כמו באי"ת. יש לרמוז, מה שקבלנו מרבותינו להחפץ בנ"י בשבט על אחריו כשר יפה ומהודר שזמין הש"י בעת המצטרך למנוח. כי הנה זה היום אשר עולה השכר באלילות, והוא" כפי הזכות של כל אחד משראף, הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הנמוחה, שידמין לו הש"י לעת המצטרך את הפרי עץ הדור, והנה תפילתו תעשה פירות. וזהו שרמו התנא באומרו לשון יחיד 'לאלין', להורות על האילן המיוחד המבואר בתורה למנוח.

הועתק על ידי אוצר החוכמה.

לכבוד מערכת 'דברי שיח' שלום וברכה.

גם אני הק' נהנה מאוד מהגיליון מתורתו של ספר התורה החי שבדורנו, ואנו נהנים ממנו מידי שבוע. רציתי להביא על המובא מהיומן של הרב קרליבך, שרבינו אמר שמנהג החסידים המתפללים על אתרוג בט"ו בשבט, הכל טעות!

חשוב להביא לידיעת הקוראים שיש הסוברים אחרת, והגאון בעל בני יששכר מדינוב ז"ע (במאמרי ט"ו בשבט) כותב כן להדיא! ואגב זה לא מנהג חסידים אלא הבן איש חי מחכמי ספרד תיקן תפילה על זה ג"כ. והנני לצרף לשון הבני יששכר ז"ע: (מתוך 'אוצר החכמה')

מאת קורא נלהב בגולה.
ש. אייזקס

(הערות מערכת: הגיעו עוד תגובות נוספות בנדון, ולא ראינו צורך לכפול)

מענייני הדפדפן

"ויקרא בהם שמי ושם אבותי" (מח. טז)

"ויקרא", פירוש "האור החיים" הקדוש זצ"ל, לשון יקר וגדולה, שייגע באמצעותם יקר לשם האבות. והוא על דרך אומרו "גיל יגיל אבי צדיק" (משלי כג, כד), וכן הוא אומר: "עטרת זקנים בני בנים" (שם יז, ו). וזה היה במצעות הכנתם ההגונה ודרכם הישרה, עד שייגע יקר לאבות אבותם.

שנים רבות היה רבינו נענה לכל הזמנה לסנדקאות, בכל רחבי הארץ. ופעם נשאל: הן מובא שזו סגולה לעשירות (רמ"א, יורה דעה רסה, יא), היכן עשירותו?!

ענה: בשעתו, ענה על כך אבי - מרן הקהילות יעקב זצ"ל - שעשירותו היא הספרים הרבים שחיבר. גם אני יכול לענותכן. אבל - הוסיף בהתרגשות - וכי הנכדים הרבים שמתווספים בכל שנה אינם עשירות - הנכדים הם העשירות הגדולה ביותר! [ופעם אמר רבינו בשם האריז"ל שסנדקאות זו סגולה לכפרת עוונות].

(תורת חיים ע"פ הספר "הספרים")

עלי ששה

סיום הש"ס

בימים אלו חוגגים ברוב פאר והדר קהילות רבות בכל העולם כולו, את סיום הש"ס הנלמד לפי סדר 'דף היומי' שהגה מחולל הרעיון, הגר"מ שפירא ז"ע מלובלין.

במחיצתו של רבינו, סיום מסכת וסיום הש"ס אינו דבר נדיר, הוא נערך לעיתים קרובות, אך נדמה כי דווקא משום כך, הסיום תופס אצלו מקום של כבוד.

מקום של כבוד והערכה שמורים אצלו לכל היהודים שקובעים עיתים לתורה, ועמלים דף אחרי דף עד לסיום. באחד הימים עת נערכה במעונו סיום הש"ס לשיעור שבו משתתפים בעלי - בתים, הוא בירך את המשתתפים שיוכלו גם להיבחן על תלמודם ושתיכף יבואו למבחן שוב...

מדוע הופסק כתיבת 'דרך חכמה'

ידידנו הגר"ר יצחק אוהב ציון שליט"א בפתח ספרו החדש 'חידושי מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א' על הש"ס - יצירה ראשונה מסוגה של תשובות בהלכה ואגדה ועיון מרבינו, על סדר כל מסכתות הש"ס, מביא מספר עובדות מפעילות אודות כתיבת המכתבים שרבינו משיב לשואלים במשך שנים רבות.

אחת מהן, היא על עובדה שאירעה לפני כעשור שנים. בתקופה בה עסק רבינו בהכנת ספרו 'דרך חכמה' על סדר קדשים, מידי יום, עת היה מגיע שליח הדואר להביא את המכתבים מכל קצוות תבל, היה רבינו מפסיק ועוזב את הספר על מנת להקדיש זמן קצוב, לתשובות השואלים.

'שאלו אותו' מספר רבי יצחק אוהב ציון, למה הרב נותן עדיפות למכתבים, הרי כתיבת הספר גם היא הרבצת תורה לא פחות, ולמה ייגרע חלקו? ומרן שליט"א השיב - וכדאי לקרוא היטיב את התשובה וללמוד ממנה מוסר השכל - "אני מקדים את התשובות לשואלים מכמה סיבות, ואחד מהן כי בדרך כלל רוב השואלים הם צעירים, וההתייחסות שלי אליהם נותנת להם חשק ללמוד ומעודד אותם לצמוח בתורה!!

המבט הזה, מבט של גדלות, יכול לתת לכל אחד מאיתנו את היחס הנכון באשר לצעירים, ולעשות מה שאפשר כדי לעודד אותם לשקוד על התורה והיראה. נברך את הרב המחבר שיזכה להפיץ מעינותיו חוצה, לשמחת לב תופסי התורה בכל אתר.

בענין המסיים תפלתו קודם שפסע

ברכות "ב' וא"ר יוסי בר' חנינא משום ראב"י המתפלל צריך שיכוין את רגליו שנא' ורגליהם רגל ישרה. נראה דדוקא המתפלל אבל אם גמר תפלתו ואין יכול לפסוע מפני אחר שעומד אחוריו א"צ לכוין את רגליו ואף דמב' במ"ב סי' ק"ד סק"ט דשלא לצורך מצוה אסור לזוז ממקומו עד שיפסע הג' פסיעות ה"מ לזוז ממקומו אבל לכוין רגליו א"צ,

תפלתו רק ממתין לא' שעומד אחוריו מותר להראשון לפסוע אם יפסע חוץ לד"א של השלישי מאחר שהשני עצמו הי' יכול לישב אילו הי' חוץ לד' אמותיו ודו"ק, ואע"ג שכ' המ"ב בסי' קכ"ב סק"ה דכ"ז שלא פסע מקרי עומד לפני המלך היינו דוקא שלא להפסיק בדבור מה שאינו צריך וע"ש סק"ד, וכן בסי' צ"ז סק"ג הוא דוקא לענין לרוק.

(שיח השדה ח"ג ברכות שם)

וראי' מיר' דפ"ק דסנהדרין ה"ב ופ"ב דר"ה ה"ה רחב"א הוה קאים מצלי עאל ר"כ וקם לי' מצלי מן אחוריי מן דחסל רחב"א מן צלותי יתיב לי' בלא מיעבור קומי ר"כ וע"כ מיירי שהי' חוץ לד"א דאל"ה אסור לישב אלא שלא הי' יכול לפסוע שהי' נכנס לתוך ד"א של ר"כ ואפ"ה הי' מותר לישב וכ"ש שא"צ לכוין רגליו, ומזה אפשר ללמוד ג"כ שאם א' עומד מאחוריו שכבר סיים

המאמר השבוע על החינוך, נפסל להדפסה בעקבות הערת תלמיד חכם שליט"א, שעובר על הדברים. עם הקוראים הסליחה.

עלי ש"ח

רשימות אישיות מפנקסיו של תלמיד רבינו הגאון רבי יצחק שלמה בן שמואל קרלבר זצ"ל, ממה שזכה לראות, לשאול ולשמוע במחיצת רבינו מו"ר שליט"א (תודתנו נתונה לאחיו הגאון רבי יחיאל שליט"א על מסירת הדברים לע"נ)

פרק ז'

א"י יוה"כ - אמר מו"ר שעדיף לשתות 'שעורים' מאינפוזיה כי אינפוזיה מיקרי חובל בגופו דחייב מן התורה.
אמר כי יש ענין בלולב גדול עפ"י המבואר בתוס' בדף ט. בב"ק ועיין מהרש"א.
אכתוב כאן מה שהיה איתי. בסוכות הצייע מו"ר לסדר עבורי מטה בסוכתו. ואמרתי, שאני גר בב"ב ויש לי סוכה... אמר וכי מטתי לא טובה? וכאשר אמרתי שאשתי מחכה לי השיב 'על זה לא דברתי'.
א"י מו"ר בא לבקרני במוצש"ק סוכות, והיה שמח מאד, בירך 'לישב בסוכה' מיד בישיבתו, ואח"כ שתה יין ובירך כל הנמצאים שם בשמחה. אח"כ שאל האם נהייתי ירושלמי שמסכן בבלפונים? השיב לו בנו שאינו בלפונים אלא קיינעס, ושאל למה איני מסכן בסך רגיל, השיב בנו שאין סכך היום והדקלים מלאים תולעים. אח"כ בירך את צעירי הצאן והתחיל לשיר לשמח את כולם.
א"י שמחת תורה - שידלני שאסע לתפרח ובירך שהכל יעבור בשלום ואם יהיה לי קשה שאלך לנוח ובי"ה היה מאד טוב וכששמע לאחר שמח"ת שהכל היה מצוין הגיב אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך, וסיפר שהגרעק"א פעם בירך לאחד והלה חזר שהברכה התקיימה אמר הגרעק"א אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך ולא כפירושך אל תהי ברכת גדול הדור קלה בעיניך כשמברך הדיוט דעדיף להשאיר את הגרעק"א הדיוט ולא יהיה מגלה פנים בהלכה.

יפה מראה

הרהורים אחרי מיטתו של הצדיק רבי יצחק גרודזינסקי זצוק"ל

אבל יחיד עשי לך עורכי ולומדי הגליון העולמי 'דברי שי"ח'.

היה זה במשך תקופה של כשנתיים, בכל יום שישי היה מזדמן לי לעבור סמוך לביתו של רבי יצחק זצוק"ל, ראש ומייסד כולל 'בית אברהם' בבני ברק, וצדיק וירא שמים באופן נשגב. ובאופן קבוע, הוא היה דורש בשלומי, כאילו והייתי, אבדלחט"א, חבר ילדות שלו, פעם אחת נודע לו זצ"ל, שאני עורך את הגליון 'דברי שי"ח', ומאז הוא החל להכיר לי טובה אישית כאילו ערכתי את העלון במיוחד עבורו...

באותה פגישה, הוא אמר לי כמתנצל, תראה אני מאוד מאוד נהנה לקרוא את הגליון, ולא תמיד נשאר בבית הכנסת, האם תוכל בבקשה להביא לי את זה בקביעות? ובאותה נשימה הוא היה מוסיף, 'אל תטרח לעלות אלי, תשים לי בתיבת הדואר'.

רבי יצחק היה מזן המיוחד של אנשים שהרגישו שאף אחד לא חייב להם כלום. 'כל העולם לא נברא אלא בשבילי', נכון, זה במה שנוגע ביני לעצמי, אבל בנוגע לאחר, אדרבה, העולם כולו נברא עבורו... כך היתה שיטת חייו.

לא פעם נפגשנו במדרגות המשותפות לביתו של רשכבה"ג מרן רבי אהרן ליב שטיינמן זצ"ל, ברחוב חזון איש 5, והמדרגות היו עמוסות באנשים המחכים לעיצה וברכה, רבי יצחק בעדינות לא תבע שיתנו לו לעבור לביתו בקומה השניה, אם רק היה יכול, היה פורח לו באויר (ראה ב"ב ס"ד ב') אבל הוא רק ביקש בעדינות ובקול נמוך, סליחה, אפשר רק לעלות לקומה השניה?...

באחד השבועות בהם קיבלתי ביקורת נוקבת מכמה עסקנים על הנכתב בגליון, ציפיתי לשמוע ממנו גם משהו, שאלתי אותו, רבי יצחק, מסתמא יש לכם איזה ביקורת על הגליון, אולי משהו הטעון שיפור, הערה, הוספה, אני מעוניין לשמוע... ורבי יצחק, באצילות הסלבדקאית, כיאה וכיאות לנסיך מבית היוצר דהמשגיח של סלבדוקא, משיב לי מיני וביה, 'ביקורת'?? הרי אתה כותב דברים הכי טובים בעולם!... כי לגביו, כל מה שהאחר עושה הוא הכי טוב.

מעולם לא קרה, ששכח להודות לי על הגליון, במאור פנים ובחן מיוחד השמור לצדיקים נסתרים. גליון זה מוקדש איפה, לעילוי נשמתו של רבי יצחק בן רבי אברהם הי"ד, ת.נ.צ.ב.ה.

בתמונה: הגאון הצדיק רבי יצחק גרודזינסקי זצ"ל עם להבחל"ח מרן רשכבה"ג שליט"א.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✡ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310